

İMGELEM

İMGELEM

IMAGINATION

Altı Aylık Hakemli Beşeri Bilimler Dergisi

Peer Reviewed Human Sciences Journal Semiannually

Sayı: 4

Issue: 4

Temmuz 2019

July 2019

EDİTÖR/ Editor in Chief

Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

YAYIN KURULU / Broadcasting Board

Prof. Dr. Korkut TUNA (İst. Ticaret Üniv.)

Prof. Dr. Mustafa E. ERKAL (İst. Üniv.)

Prof. Dr. Garifullin Vasil ZAGITOVICH (Kazan Federal University, Tataristan)

Prof. Dr. Mehmet F. GEZGİN (Beykent Üniv.)

Prof. Dr. Nadir SUGUR (Anadolu Üniv.)

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniv.)

Prof. Dr. Nedzma DZANANOVIC (University of Sarajevo, Bosna Hersek)

Prof. Dr. Musa TAŞDELEN (Sakarya Üniv.)

Prof. Dr. Muhidin MULALIC (International University of Sarajevo, Bosna Hersek)

Prof. Dr. Meki LOBJANIDZE (Open University, Gürcistan)

Prof. Dr. Muhammed Abdalbaki İBRAHİM (Selahaddin Üniversitesi, Irak)

Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN (Karadeniz Teknik Üniv.)

Prof. Emir SULJAGIC (International University of Sarajevo, Bosna Hersek)

Doç. Dr. Abbas Varij KAZEMI (Institute of Social and Cultural Studies, Iran)

Doç. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER (Karadeniz Teknik Üniv.)

Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ (Karadeniz Teknik Üniv.)

Dr. Kalina SOTIROSKA, (International Vision University, Gostivar/Macedonia)

Dr. Öğr. Üy. Serdal FİDAN (Karadeniz Teknik Üniv.)

Dr. Öğr. Üy. Leyla AYDEMİR (Karadeniz Teknik Üniv.)

Dr. Öğr. Üy. Savaş TAŞ (Demokrasi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üy. Hazım Burhan MUSTAFA (Selahaddin Üniversitesi, Irak)

Dr. Öğr. Gör. Selim KARYELİOĞLU (Karadeniz Teknik Üniv.)

Dr. Öğr. Gör. Elif BAŞ (Karadeniz Teknik Üniv.)

Öğr. Gör. Azat MESHELOVA (El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Kazakistan)

Öğr. Gör. Veysel USTA (Karadeniz Teknik Üniv.)

DANIŞMA KURULU / Advisory Board

Prof. Dr. Mustafa E. ERKAL (İstanbul Üniv.)

Prof. Dr. Korkut TUNA (İstanbul Ticaret Üniv.)

Prof. Dr. Enver ÖZKALP (Anadolu Üniv.)

Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ (Karadeniz Teknik Üniv.)

Prof. Dr. Mevhibe COŞAR (Karadeniz Teknik Üniv.)

Prof. Dr. H. Musa TAŞDELEN (Sakarya Üniv.)

Prof. Dr. Edibe SÖZEN (Hasan Kalyoncu Üniv.)

Prof. Dr. Nadir SUGUR (Anadolu Üniv.)

Prof. Dr. Yümni SEZEN (Marmara Üniv.)

Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK (Marmara Üniv.)

Prof. Dr. Mehmet Fikret GEZGİN (Beykent Üniv.)

Prof. Dr. Mustafa DELİCAN (İstanbul Üniv.)

DÖRDÜNCÜ SAYININ HAKEMLERİ / Referees of the Issue

Doç. Dr. İhsan ÇETİN (Namık Kemal Üniv.)

Doç. Dr. Ayhan DEVER (Ordu Üniv.)

Doç. Dr. Fatma OKUR ÇAKICI (Karamanoğlu Mehmet Üniv.)

Dr. Öğr. Üy. Savaş TAŞ (Demokrasi Üniv.)

Dr. Hüseyin YADİGAROĞLU (Karadeniz Teknik Üniv.)

Araş. Gör. Ersoy Özmen ALKAN (Karadeniz Teknik Üniv.)

Araş. Gör. Simge YÖRÜK (Karadeniz Teknik Üniv.)

Araş. Gör. Abdurrahman KÜLTÜR (Karadeniz Teknik Üniv.)

Özge KOÇ (Karadeniz Teknik Üniv.)

Cemile YILMAZ (Karadeniz Teknik Üniv.)

Kapak Tasarımı / Cover Designer

Okutman:

Gökçe YAĞCIOĞLU

Onur ÖZBEK

Dizgi ve Mizanpaj / Page Setting

Sedanur BAŞKAN (Sosyolog)

Fatma Nur DEVECİOĞLU (Sosyolog)

İÇİNDEKİLER / Contents

Öğretmenlerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Çanakçı İlçesi Örneği.....7

A STUDY ON THE USE OF INTERNET AND SOCIAL MEDIA BY TEACHERS: A CASE OF THE ÇANAKÇI COUNTY

Hakan KULAK – Mümin AYPARÇASI

Tarikatlar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Menzil Örneği.....33

A SOCIOLOGICAL ANALYSIS ON SECTS: MENZIL CASE

Büşra YAKUT OĞUR

Kültürün Yabancı Dil Eğitimi Üzerine Etkisi: Trabzon Örneği.....81

THE IMPACT OF THE CULTURE ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION:TRABZON CASE

İrem Berra DASLAK

Başlangıcından Bitişine (2009-2016) Türk Medyasında ve Okur Yorumlarında Kürt Açılımı'nın Karşılaştırmalı Analizi.....107

COMPARATIVE ANYLISIS OF KURDISH OPENING FROM BEGININS TO THE END (2009-2016)WHITHIN TURKISH MEDIA AND READER COMMENDS

Sefa Mert GÜNEL

ÖĞRETMENLERİN İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKÇI İLÇESİ ÖRNEĞİ

Hakan KULAK*

Mümin AYPARÇASI**

Atf Bilgisi: KULAK, H-AYPARÇASI, M., *Öğretmenlerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Çanakçı İlçesi Örneği*, İMGELEM, 3 (4): 7-32.

Citation Information: KULAK, H-AYPARÇASI, M., *A Study on the Use of Internet and Social Media by Teachers: A Case of the Çanakçı County*, İMGELEM, 3 (4): 7-32.

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı öğretmenlerin internet ve sosyal medyayı ne sıklıkla ve hangi amaçlarla kullandıklarının yanı sıra bu araçların eğitim-öğretim süreçlerindeki yeri ve önemini ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Giresun ili Çanakçı ilçesinde yer alan ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın Örneklemi ise araştırma evreninden seçilen 3 okul ve burada görev yapan 24'ü kadın 21'i erkek olmak üzere toplam 45 öğretmenden oluşmaktadır. 2018 yılı Nisan ayında yüz yüze anket yöntemiyle yapılan araştırma nicel bir çalışma olup tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak bilgisayara aktarılmış, frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde İnternet kullanım sıklığı ile sosyal medya kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup, katılımcıların çoğunun sosyal medya türlerinden en çok facebook'u kullandıkları, erkek ve kadın öğretmenlerin ise sosyal medyayı bilgi amaçlı ve eğlence amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İnternet, Sosyal Medya, İnternet ve sosyal medya kullanımı.

A STUDY ON THE USE OF INTERNET AND SOCIAL MEDIA BY TEACHERS: A CASE OF THE ÇANAKÇI COUNTY

ABSTRACT

The main purpose of this study is to determine the importance of teachers' use of internet and social media in both educational and teaching processes. The universe of the study consists of the teachers working in primary and secondary schools in the Çanakçı district of Giresun province in the spring term of 2017-2018 academic year. The sample of the study consisted of 3 schools selected from the research universe and 45 teachers, of whom 24 were women and 21 were men. The survey conducted by face to face survey method in April 2018 was a quantitative study. The data obtained from the research were transferred to computer using SPSS 20 package program and frequency and percentage analyzes were performed. As a result of the analyzes, a significant relationship was found between the frequency of Internet usage and the frequency of social media usage.

Keywords: Teacher, Internet, Social Media, Internet and social media usage.

GİRİŞ

20. yüzyılın son çeyreğine damgasını vuran en önemli olgu bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerdir. İnternetin ortaya çıkmasıyla birlikte bilgiye erişim anlamında insan yaşamında köklü değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bireysel olarak insan yaşamındaki değişiklik

* KTÜ Sosyoloji Bölümü Y. L. Öğrencisi, hakan_frantez@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-4794-8742

** KTÜ Sosyoloji Bölümü Y. L. Öğrencisi, muminayparcasi@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-0970-1001

Araştırma Makalesi/Research Article.

Başvuru/Received: 27.12.2018

Kabul/Accepted: 13.07.2019

tabii olarak sosyal yaşamı da değiştirmiştir. Günümüz insan nüfusu dikkate alındığında dünya tarihinde hiçbir zaman bu kadar kalabalık ve birlikte yaşam iç içe olmamıştır. Bu denli kalabalık ve iç içe yaşayan insanların birbirlerinden etkilenmeleri de kaçınılmazdır. Bu etkileşimin en yoğun olarak yaşandığı alanın hiç şüphesiz bireye fiziksel olarak en yakını olması beklenir. Oysaki özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren teknolojinin gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla başlayan değişimlerle birlikte etkileşim ve iletişim bakımından uzaklık-yakınlık kavramlarında anlam kayması olmuştur. Bu değişimin en belirgin sebebi ise bilişim alanında yaşanan baş döndürücü ve dinamik gelişmelerdir.

İnternetin ortaya çıkıp insan ve toplum hayatında eşi benzeri görülmemiş değişimler yapmasına paralel olarak birtakım yenilikler ve imkânlar da hayatımıza girmiştir. Bunlardan en bilineni sosyal ağlar ya da daha bilinen ismiyle Sosyal Medya'dır. İnsanların duygu, düşünce ve çalışmalarını paylaştığı ve kullanıcı merkezli interaktif bir alan olarak ortaya çıkan sosyal ağlar kullanıcılara büyük imkânlar getirmiştir. İnsanların diğer bireylerle çeşitli amaçlarla bir araya geldiği ve bunun sonucu olarak da yeni bir anlayışın ortaya çıkmasını sağlayan bu ağların kullanıcı sayısı yüz milyonlara ulaşmakta ve her geçen gün de artmaktadır.

Günümüz bilgi toplumlarında internet, bilgiye ulaşma ve bilgiyi paylaşmada bir araç olarak önemli bir konuma sahiptir. Günümüzde ticari, askeri, akademik ya da devlet kurumları, diğer kurumlarla işbirliği yapmak; bilgileri bir araya getirmek ve paylaşmak gibi nedenlerle internet kullanılmaktadır. İnternet kullanımı ise süratle yaygınlaşmaktadır. Bugün dört milyarın üzerinde internet kullanıcısı bulunmaktadır ve her geçen zaman bu rakamın daha yukarıya çıkacağı tahmin edilmektedir. Günümüzde, öğrencilerin ve toplumun gereksinimleri yeniden gözden geçirilerek öğrenme ortamlarının koşullara ve beklentilere uygun olarak düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu tür öğretim ortamlarının hazırlanabilmesi için de öğrencileri bilgiye ulaştıracak; bilginin kullanılmasını, üretilmesini ve iletilmesini sağlayacak her türlü aracı kullanabilme olanaklarının sağlanması gerekir. Ayrıca, öğretmenlerin de belli becerilere sahip olması ve teknolojiden yararlanması zorunluluğu vardır.

İnternetin öğrenme ortamlarında kullanılmasıyla birlikte öğretmenlerle öğrenciler arasındaki geleneksel ilişkiler yeniden yorumlanmış ve biçimlenmiştir. Öğretmenin rolü

önemli oranda değişmiş, bilgiyi aktaran olmaktan çıkıp öğrencilerini bilgiye yönlendiren onlara bu konuda rehberlik eden durumuna dönüşmüştür. Sınırsız bilgi kaynağı ve bilginin paylaşımında yeni öğretim yöntemleri sunan İnternet ve sosyal medya ortam ve araçları, öğretmen ve öğrencilerin çeşitli kaynaklara ulaşmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda öğretmen-öğrenci etkileşiminde internetin ve sosyal medyanın işlevsel bir şekilde nasıl ve hangi amaçlarla kullanılması gerektiği meselesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin eğitim sürecinde internet ve sosyal medya ortam ve araçlarını eğitim ve öğretimin işlevselliğini artırmak amacıyla ne şekilde ve hangi sıklıkla kullandığı sorunu araştırılmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin internet ve sosyal ağları nasıl ve ne sıklıkla kullandıklarını ve eğitimsel yönden kullanımlarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Giresun ili Çanakçı ilçesinde görev yapan ilk ve orta öğretim öğretmenlerinin internet ve sosyal medya hakkındaki genel görüş ve düşüncelerinin yanı sıra özel olarak da bu platformların eğitim-öğretim süreçlerindeki kullanımı çalışmanın temel noktasını oluşturmaktadır.

2.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1.Araştırmanın Adı

Araştırmanın adı, konu ve amaç ile tutarlılık gösterecek şekilde “Öğretmenlerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı üzerine Bir Uygulama: Çanakçı İlçesi Örneği” olarak belirlenmiştir.

2.2. Araştırmanın Konusu ve Amacı

İletişim kurmak, sosyal bir varlık olan insanın hayatını sürdürebilmesi için kaçınılmaz faktörlerden biridir. Gelişen bilgi ve teknolojik gelişmelerle beraber İnternet de hayatımızın vazgeçilmez öğelerinden biri haline gelmiş olup, sosyalleşme olgusu internet üzerinden çok farklı bir boyuta taşınmıştır.

Terim olarak sosyal medya, kullanıcıların ağ teknolojileri kullanarak etkileşimini sağlayan araç, hizmet ve uygulamaların bütünü temsil etmektedir. Bireylerin internette birbirleriyle yaptığı diyaloglar ve paylaşımlar sosyal medyayı oluşturur. Sosyal ağlar, bloglar,

mikro bloglar, anlık mesajlaşma programları, sohbet siteleri, forumlar gibi insanların bir biriyle içerik ve bilgi paylaşmasını sağlayan internet siteleri ve uygulamalar sayesinde internet kullanıcıları aradıkları ve ilgilendikleri içeriklere ulaşma fırsatına erişmektedir. İlk bakışta bireyler veya küçük gruplar arasında gerçekleşen diyaloglar gibi görünse de paylaşılan bilgi veya içerikle ilgilenen oldukça hızlı ve fazla şekilde artmaktadır (Menteşe, 2013: 1). Bu açıdan hareketle, araştırmanın amacı, Giresun ili Çanakçı ilçesinde yer alan ilk ve ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin İnternet ve Sosyal Medyayı hangi sıklıkla ve amaçlarla kullandıklarını ortaya koymaktır.

2.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma,

- Öğretmenlerin İnternet kullanımı ve sosyal medya ortam ve araçlarını hangi amaçlarla kullandıklarını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.
- Öğretmenlerin sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımına ilişkin görüşlerinin içeriğini ve niteliğini ortaya koymak açısından önemlidir.
- Sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımıyla ilgili alanda yapılmış çok az çalışma vardır. Bu nedenle alanda yapılacak çalışmalara kaynak olması açısından önemlidir.
- Gerek İnternet kullanımı gerekse de Sosyal Medya araçlarının kullanımı hakkında öğretmenlerin görüş ve düşüncelerini yansıtması açısından önemlidir.

2.4. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmada aşağıda belirtilen hipotezlerin anlamlı olup olmadığına yanıt aranmıştır:

H1: Yaş aralığı ile interneti kullanım amacı arasında ilişki vardır.

H2: Yaş aralığı ile sosyal medyayı kullanım amacı arasında ilişki vardır.

H3: Cinsiyet ile internet kullanım sıklığı arasında ilişki vardır.

H4: Cinsiyet ile interneti kullanım amacı arasında ilişki vardır.

2.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırma Giresun ili Çanakçı ilçesinde yer alan ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin internet ve sosyal medya ortam ve araçlarını kullanım sıklığı, kullanım amacı ile eğitim süreçlerinde kullanıp kullanmadıklarını tespit etmek amacıyla Giresun ilinde yer alan Çanakçı ilçesinde yapılmıştır. Çanakçı ilçesindeki tüm ilk ve ortaokullar olan Çanakçı İlköğretim Okulu, Karabörk İlköğretim Okulu, Deregözü İlköğretim Okulu, Çanakçı İmam Hatip Ortaokulu ve Çanakçı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerin tamamı (110 kişi) araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. 2018 Nisan ayında yapılan bu çalışmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada evreni yansıttığı düşünülen 24'ü kadın 21'i erkek olmak üzere toplam 45 kişiye anket tekniği uygulanmıştır.

2.6. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Döneminde Çanakçı ilçesindeki Çanakçı ilköğretim okulu ve Karabörk ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.

2.7. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen katılımcılardan, araştırma için gerekli verilerin toplanmasında birinci dereceden veri toplama yöntemlerinden yüz yüze anket yöntemi uygulanmış ve Tarama modeli kullanılmıştır. Anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci grup sorular katılımcıların demografik özelliklerine ilişkindir. İkinci grup sorular ise öğretmenlerin internet ve sosyal medyada geçirilen süre, bağlanma sıklığı ve kullanım amaçlarına ilişkindir. İnternette ve sosyal medyada geçirilen süreyi ölçmede günlük saat bazında ordinal ölçek tipinde sorular yöneltilmiştir (Örneğin; günlük 5 saatten fazla, 3-5 saat arası, 1-3 saat arası, 1 saatten az). İnternet ve sosyal medya kullanım amaçlarını ölçmek için kullanılan ifadeler ise nominal ölçek tipinde katılımcılara yöneltilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak bilgisayara aktarılmış, frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

1.1.İNTERNET VE SOSYAL MEDYA

Yaklaşık olarak çeyrek asırdır insanların hayatlarında önemli bir yere sahip olan kavramlardan biri hiç şüphesiz bilişim teknolojilerindeki gelişim ve değişimlerin neticesi olarak ortaya çıkan internet kavramıdır. Günümüzde vazgeçilmez bir öge haline gelen internet, insanoğlunun binlerce yıllık serüveni içinde birey ve toplum açısından en fazla etkiye sahip aktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternet hakkında birden fazla tanıma rastlamak mevcuttur. Genel bir tanım yapıldığında internet; birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında oldukça yaygın olan ve sürekli gelişip büyüyen bir iletişim ağıdır (Vural'dan aktaran Solmaz vd., 2013: 24). İnternet sunduğu olanaklarla geleneksel medyadan ayrı bir takım özellikler barındırmaktadır. Televizyon ve yazılı basın gibi geleneksel iletişim unsurları görsel anlamda etkileyici olmakla birlikte, tek yönlü bir iletişim kurdukları için amaca ulaşma konusunda manipülatif oldukları düşünülmektedir. İnternetin sağladığı web uygulamalarında ise iletişim kuran taraflar arasında eş zamanlı ve iki yönlü olmak üzere dinamik bir enformasyon akışı sağlanmaktadır (Sayımer'den aktaran Solmaz vd., 2013: 24).

Türkiye'de ilk internet bağlantısının 1993 yılında gerçekleştirilmesinden günümüze kadar geçen süreçte internet, alışkanlıklarımızı etkileyen, değişikliklere neden olan bir fenomen haline almıştır. İnternet ile birlikte gelişen bilgi teknolojileri, sosyal hayatı etkilediği gibi kişi ve kurumların iletişim biçimlerini de önemli derecede etkilemiştir. Yaşanan değişimde öne çıkan kavramlardan birisi de “sosyal medya” kavramıdır. 2000’li yıllardan bu yana iletişim sistemleri alanında önemi gittikçe artan sosyal medyayı kullanan kullanıcılar, internet ortamında arkadaşlarıyla görüşebilmekte, sohbet edebilmekte, bilgi, belge, fotoğraf, etkinlik ve video paylaşabilmekte, bu suretle de sosyal çevresini sanal ortama taşımaktadırlar. Ayrıca kullanıcılar internet üzerinden ürünler satın almakta, alışverişten duydukları memnuniyetleri, şikâyetleri, bilgileri kısaca deneyimleri paylaşmaktadırlar (Yıldız ve Demir, 2016: 19).

Sosyal medya, teknolojik yeterlilikler ve mobilite sayesinde ortaya çıkmış olan birbirine bağlı insan grupları, topluluklar ve organizasyonlar arasında iletişimin, etkileşimin, aktarımın, paylaşmanın, iş birliği geliştirmenin online araçlarına verilen genel bir isimlendirilmedir. Sosyal medya için yapılan bu tanım karmaşık ve anlaşılması zor bir tanım olarak nitelendirilebilir ise de aslında sosyal medya tam olarak karmaşık bir yapının ta kendisi

durumundadır. Sosyal medya, hem teknolojik anlamda hem de içerik ve yapı anlamında sürekli gelişen ve büyüyen dinamik bir yapıdır. Şu an sahip olduğumuz internet ve buna bağlı geliştirilen teknolojiler, sosyal medya diye tanımladığımız yapıya imkân sağlamaktadır. Gün geçtikçe sosyal medya, yeni kullanıcıların da katılımıyla büyümekte ve daha geniş kitlelere ulaşarak yaygınlaşmaktadır. Sosyal medya ortamlarında iki farklı etkileşim türünden bahsetmek mümkündür; birincisi eş zamanlı etkileşimler ikincisi ise asenkron yani eş zamanlı olmayan etkileşimlerdir. Eş zamanlı etkileşime örnek olarak bir facebook kullanıcısının, facebook arkadaşları ile anlık olarak mesajlaşması söylenebilir. Asenkron etkileşim ise resim, müzik, video paylaşımı, çeşitli uygulamalar ve gruplar olarak söylenebilir (Tuten ve Solomon'dan aktaran Genç, 2015: 4).

Aydın ve Çelik (2017: 83)'e göre Web 2.0 teknolojilerinin kullanıldığı iletişim ortamlarında, konuşmalar, bağlantılar ve katılımlardan kaynaklanan iletişim araçları, siteleri ve çevrimiçi yayınlar vs. olarak da tanımlanan sosyal medya, insanların sosyalleşmek için kullandıkları medya türüdür. Diğer bir tanımda ise Sosyal medyanın kullanıcıların birbirleriyle bilgi, görüş ve ilgi alanlarını paylaşarak, etkileşim kurmalarını sağlayan çevrimiçi araçlar ile web sitelerini içermekte olup, aynı zamanda teknolojiyi, sosyal girişimciliği kelimeler, resimler, videolar ve ses dosyalarıyla birleştiren genel bir kavram olarak ele alınmıştır.

İlk olarak sosyolog Stanley Milgram (1967) tarafından ortaya atılan küçük dünya (smallworld) fenomeni, insanların internet ortamında bağlantılar oluşturarak iletişime geçmeye başlamalarıyla güçlenmiştir (Özdemir vd., 2014: 59). Aynı zamanda sosyal medya, forumlar, bloglar, videolar, linkler, sosyal ağlardaki profil sayfaları ve daha farklı içerikleri ifade eden geniş bir kavramdır. Sosyal medya araçları aracılığıyla, mesajlar; metin, ses, fotoğraf, resim ve video yoluyla yayınlanabilmekte, kullanıcıların yapmış oldukları bildirimlerin, takipçiler, izleyiciler tarafından yorum yapılmasına, yanıt verilmesine ya da video izlenilmesine olanak sağlamaktadır. Sosyal medya araçları, her gün bünyesine yenilerini katmaktadır. Sosyal medya araçları bazı özellikleri itibariyle birbirinden farklılaşabilmektedir. Sosyal medya araçları; bloglar, mikrobloglar, sosyal ağlar, wikiler, içerik paylaşım toplulukları, podcastlar ve forum gibi farklı özelliklere sahip siteler olarak

ortaya çıkabilmektedir. Sosyal medya araçlarını aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür.

Bunlar:

- Sosyal Ağlar: Myspace, Facebook, Orkut, Bebo, Windowslive, Vkontakte, Google+, Friendster, Odnoklassniki, MyHeritage, Meetup, My Yahoo!, FriendFeed, Gdgt, Chime.in, Path, So.cl.
- Mikrobloglar: Twitter, Tumblr, DayTum, Threewords.
- Bloglar: Wordpress, Blogger, LiveJournal, My Opera, Technorati, Posterous.
- Fotoğraf Paylaşım: Flickr, PhotoBucket, Instagram, Fotolog, Dailyboth, Picasa, Gravator, Panoramio, Foodspotting.
- Wikiler: Wikipedia, Wikileaks, Wikia, Wikihow, Wikinews.
- Video Paylaşım: YouTube, Yahoo! Video, Vlog, Google Video, Metacafe, Dailmation, Vimeo.
- Sosyal İşaretleme: Digg, Reddit, Delicious, StumbleUpon. Podcastler: Apple iTunes (Özcan ve Akıncı, 2017: 143).

Günümüzde gelişen teknolojilerle birlikte sürekli artan iletişim ihtiyacı, internet kullanımını yaygınlaştırmakta, özellikle Facebook, Twitter, Youtube, Instagram, Myspace vb. sosyal ağ sitelerinin kullanımı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de giderek artmaktadır. Yapılan araştırmalar, insanlar arasında en çok tercih edilen ve takip edilen sitelerin başında sosyal iletişim ağlarının olduğunu göstermektedir. Sosyal iletişim ağlarından Facebook, Instagram ve Twitter günümüzde milyonlarca üyeye sahip üç sosyal ağ olarak seçilmiştir (Cemaloğlu ve Bıçak, 2015: 52).

An itibarıyla dünyada internet kullanan 4 milyardan fazla insan yaşarken, konuyla ilgili medyada inceleme yapan Interpress'in *WeAreSocial* ve *Hootsuite*'in birlikte hazırladığı rapordan derlediği bilgilere göre, Türkiye'de 81 milyonluk nüfusun yaklaşık **yüzde 67**'sinin internet kullanıcısı olduğu ortaya çıktı. Rapora göre ülkemizde internet kullanıcılarının sayısı yüzde 13 artarak 54.3 milyona ulaşırken, aktif sosyal medya kullanıcı sayısının ise yüzde 6'lık bir artış göstererek 51 milyona ulaştığı belirlendi. Mobil kullanıcıların sayısı yüzde 5 oranında artarak 59 milyona ulaşırken mobilden sosyal medya kullanımında da yüzde 5'lik bir artış olduğu tespit edildi. Sosyal medya kullanımında dünyada ilk sırada 3 saat 57 dakika

ile Filipinliler gelirken, ikinci sırada Brezilya üçüncü sırada ise Endonezya'nın yer aldığı görüldü. Türkiye'nin ise günlük ortalama 2 saat 48 dakika ile 13. sırada bulunduğu anlaşıldı. Dünyada en fazla kullanılan sosyal ağlar incelendiğinde ilk sırada 2,17 milyar kullanıcı ile Facebook yer alırken, 1,5 milyar kullanıcısı olan YouTube ikinci, 1,3 milyar kişinin kullandığı WhatsApp'ın ise üçüncü sırada olduğu belirlendi. Son dönemde yükseliş gösteren Instagram'ın ise 800 bin kullanıcıya sahip olduğu tespit edildi (Mancar, 2018: 1).

İnternet'in ortaya çıkardığı olgulardan biri olan sosyal ağlar, hali hazırda eğitimin içerisinde yer alan en önemli aktörler olan öğrenci ve öğretmenler açısından da büyük ilgi görmekte, öne çıkan facebook ve twitter gibi sosyal ortamlar öğretmen ve öğrenciler tarafından yakından takip edilmektedir (Tonbuloğlu ve İşman, 2014: 323). Buradan hareketle şöyle bir sonuca ulaşmamız mümkündür; İnternet ve sosyal ağların eğitimdeki aktörler tarafından eğitim-öğretim süreçlerinde etkin ve işlevsel bir biçimde kullanılması hem eğitimin kalitesini yükseltecektir hem de geleneksel eğitimden farklı olarak çağa uygun yeni bir eğitim modelinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Akkoyunlu (2001)'nin 23 ilköğretim okulundaki 685 öğretmenle yaptığı çalışmada öğretmenlerin % 26'sının bilgisayar kullandığı ortaya çıkmıştır. Bilgisayar kullanmayan öğretmenlerin bilgisayar kullanmama nedenleri arasında bilgisayar kullanmayı bilmeme (% 60), ihtiyaç hissetmeme (% 30) ve ilgisini çekmeme (% 10) gibi nedenler yer almaktadır. Bu çalışmada bilgisayar kullanan öğretmenlerin % 35'i interneti kullandığını ifade etmişlerdir. İnternet kullanmayan öğretmenlerin kullanmama nedenleri arasında internet kullanmayı bilmeme (% 63), internete ulaşma güçlüğü (% 48), ihtiyaç duymama (% 20) ve ilgisini çekmeme (% 9) gibi nedenler yer almaktadır. İnternet kullanan öğretmenlerin internet kullanım amaçları incelendiğinde, öğretmenlerin interneti genellikle e-posta (% 92) amaçlı kullandıkları, internetin mesleki gelişim amaçlı kullanım oranının ise çok düşük olduğu (% 13) ve mesleki gelişimleri için hiçbir etkinlikte yer almadıkları görülmektedir.

Menteşe (2013)'nin bu çalışmasında 2012-2013 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Ankara ilinde bulunan resmi Anadolu öğretmen lisesi okul yönetici ve öğretmenlerine iki bölümden oluşan anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler yüzde frekans tablolarının yanı sıra

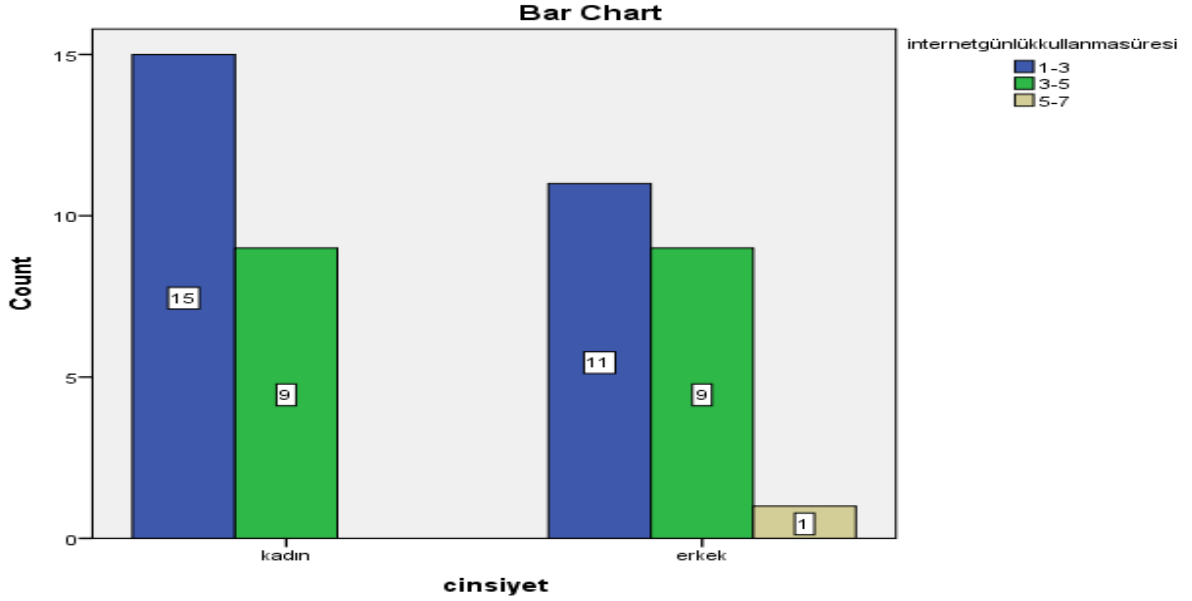
öğretmen ve yöneticilerin yaş, Cinsiyet, Kıdem, Branş ve Görev değişkenlerine göre sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin görüşleri Mann Whitney U testi ve Kruskall Walls testi ile incelenmiştir. Ölçümler normal dağılım göstermediğinden parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Araştırma sonunda Öğretmen ve yöneticilerin görevlerine, yaşlarına, kıdemlerine ve branşlarına göre sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dil Öğretmen ve Yöneticilerin Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımıyla ilgili görüşleriyle diğer branşlar arasında anlamlı fark bulunmuştur. 16 ve üzeri kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımıyla ilgili görüşleri diğer kıdemlere göre düşük çıkmıştır. Sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımıyla ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Aydın ve Çelik (2017)'in bu çalışması ise Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve doyumlarının değişkenler açısından nasıl bir ilişki gösterdiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2016- 2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 304 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmadaki ilişki; cinsiyet, akademik başarı, sınıf düzeyi ve Medya Okuryazarlığı dersi açısından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 21,0 paket programında değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarının yüzde ve frekans dökümleri alınmıştır. Analiz sonuçlarında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım puanları ile sosyal medya doyum puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki pozitif yönde orta derecede bir ilişki şeklindedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve doyumlarının orta düzeyde olduğu gözlenmiştir. Öğretmen adaylarının doyum ve kullanım testi sonuçlarında sınıf kademesine ve medya okuryazarlığı dersini alma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmiş olup, bu fark sınıf kademesi yüksek ve Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin lehinde olmuştur. Ancak cinsiyet değişkenine göre kullanım testinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülürken, doyum testi puanlarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Benzer şekilde Sosyal medya kullanım durumları ile akademik not ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup, akademik başarıları ile

sosyal medyadan elde ettikleri doyum arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

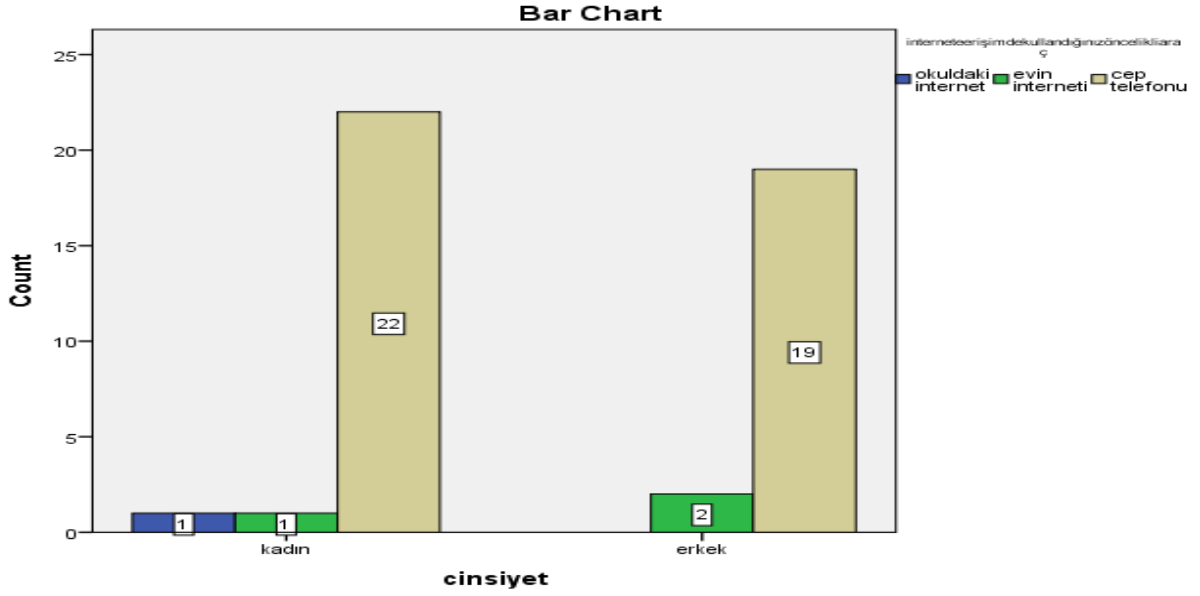
2.8. BULGULAR VE YORUMLAR

CİNSİYETE GÖRE İNTERNET KULLANIM SÜRESİ

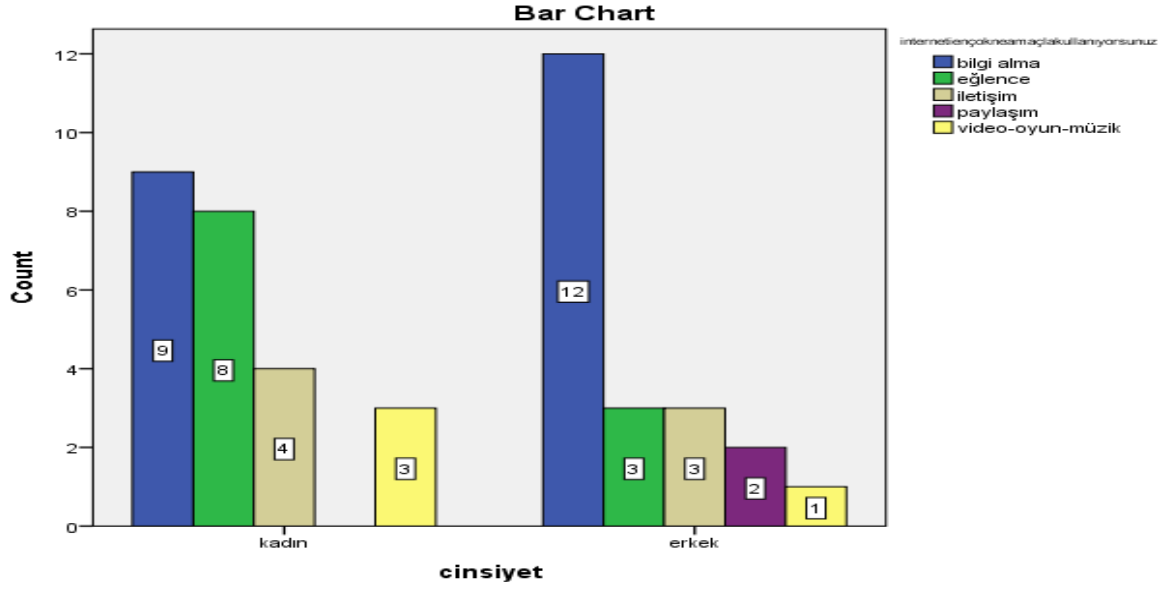
Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin günlük internet kullanımının yüksek olduğu görülmektedir. Genellikle 1-3 saat internet aralığında cevapların (26 kişi) alındığı soruda, kadın ve erkek öğretmenlerin eşit sayıda cevap vererek % 40'ı (18 kişi) 3-5 saat aralığında günlük olarak internete bağlandığını ifade etmiştir.

İNTERNETE HANGİ ARAÇ İLE ULAŞIYORSUNUZ?

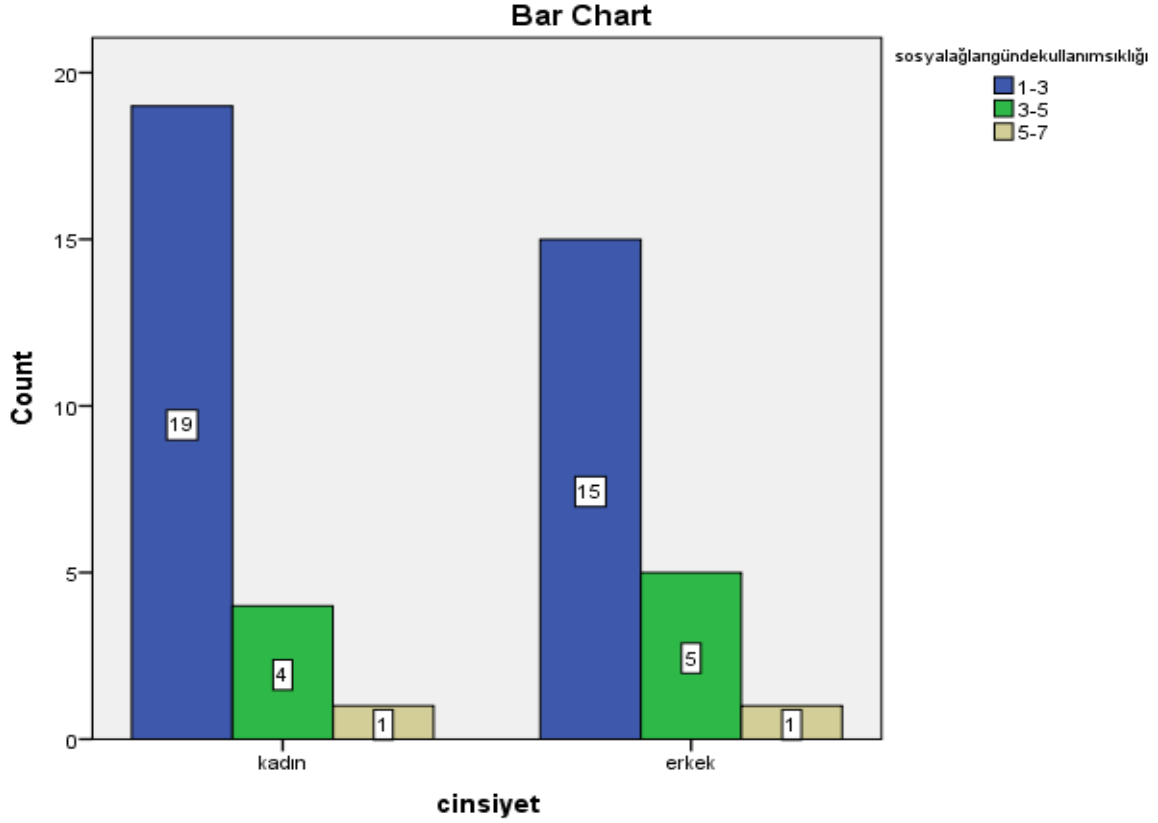
İnternete en çok hangi araç ile ulaşıyorsunuz? Sorusuna hem erkek hem de kadın öğretmenlerden benzer cevaplar alındığı görülmektedir. Kadın ve erkek öğretmenlerin % 91'inin (41 kişi) cep telefonu cevabını verdiğini görüyoruz. Günümüzde de cep telefonunun ne kadar vazgeçilmez ve yaygın bir iletişim aracı olduğunu da bu sonuçlar göstermiştir. Kadın öğretmenlerden 1'er kişi okuldaki internet ve evin interneti yanıtını verirken, 2 erkek öğretmen de evin interneti yanıtını vermiştir.

İNTERNETİ EN ÇOK NE AMAÇLI KULLANIYORSUNUZ?

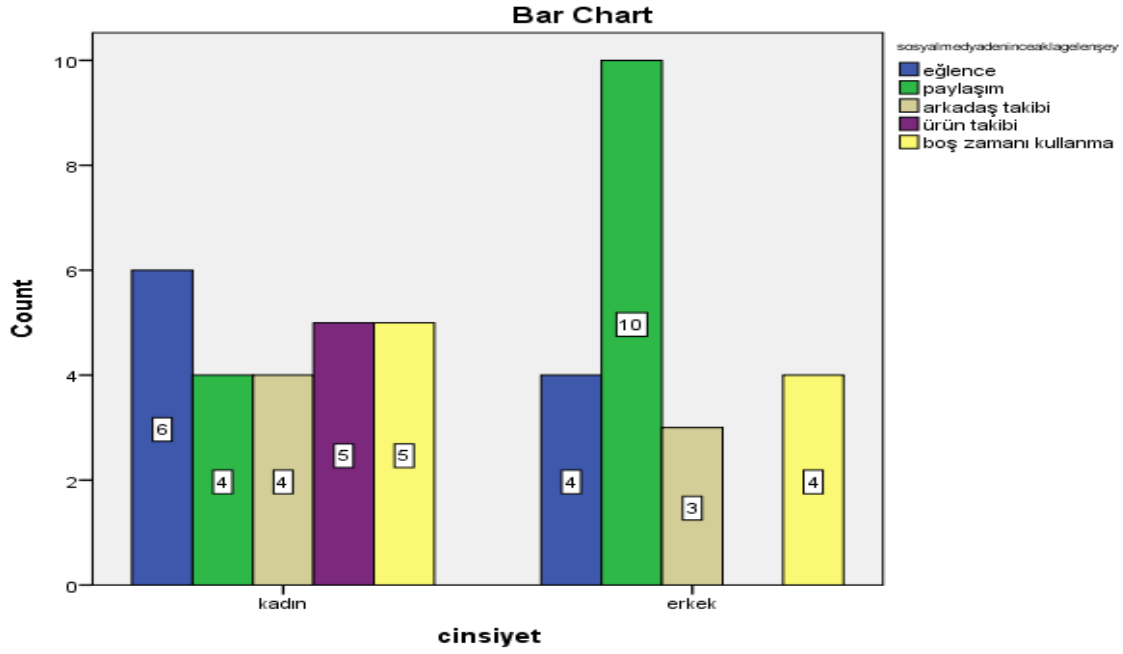
İnterneti en çok ne amaçlı kullanıyorsunuz? Sorusuna kadın öğretmenler daha yoğun olarak bilgi alma ve eğlence cevabını verirken, erkek öğretmenlerin bilgi alma cevabı üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz. 3 kadın öğretmen interneti video-oyun- müzik amaçlı kullanıyorum derken, bu sayı erkeklerde 1 kişi olarak ifade edilebilmektedir. Buradan hareketle, katılımcıların yaklaşık olarak yarısının interneti bilgi alma ve eğlence amacıyla kullandıkları sonucunu grafiğe bakıldığında rahatlıkla ifade etmek mümkündür.

SOSYAL AĞLARI GÜNLÜK KULLANMA SIKLIĞI

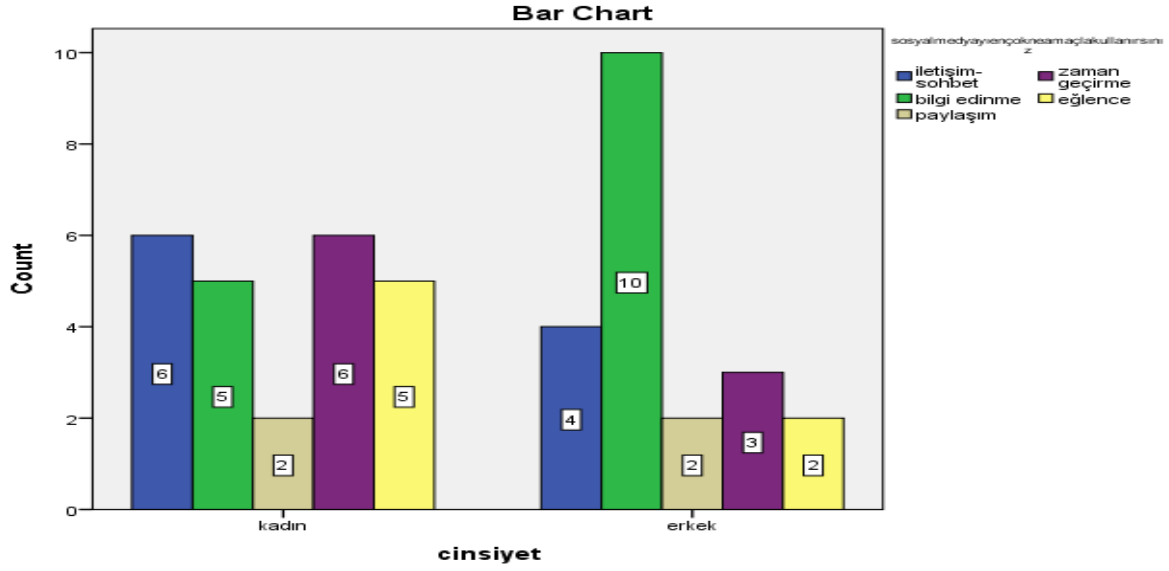
Sosyal ağların günlük kullanılma sıklığına baktığımızda genel olarak kadın ve erkek katılımcıların yaklaşık **4/3'ünün** (34 kişi) 1-3 saat aralığında sosyal ağları kullandığı sonucuna ulaşılmaktadır. 19 kadın öğretmen 1-3 saat cevabını verirken, erkek öğretmenlerde bu sayı 15 olarak görülmektedir. Oran olarak bakıldığında ise kadın öğretmenlerde % 42, erkek öğretmenlerde ise % 33 olarak 1-3 saat kullanımı olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek öğretmenlerden % 20'sinin (9 kişi) 3-5 saat arasında sosyal ağları kullandığını, 2 kişinin de 5-7 saat cevabını verdiğini söylemek mümkündür. Netice itibarıyla genel olarak grafiğe baktığımızda ise sosyal ağları kullanım sıklığının hem kadın hem de erkek öğretmenlerde benzerlik gösterdiği söylenebilir.

SOSYAL MEDYA DENİNCE AKLA GELEN ŞEY NEDİR?

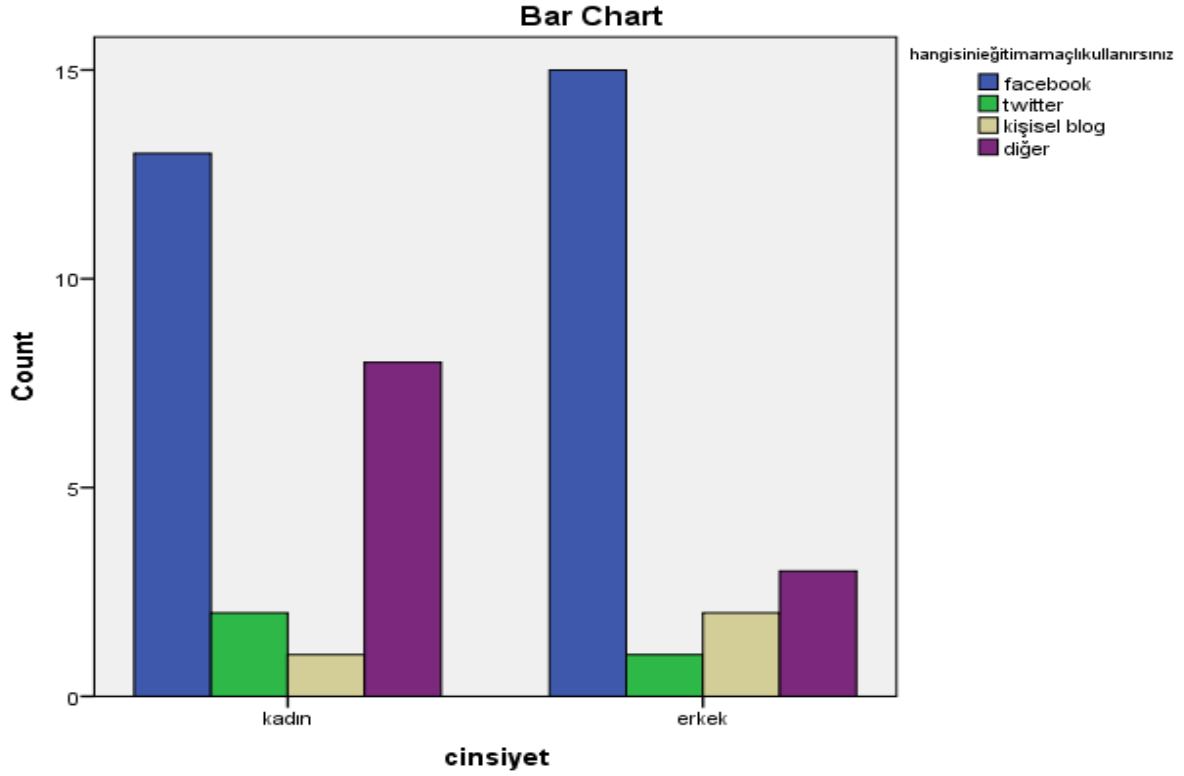
Sosyal medya denince akla gelen şey nedir? Sorusuna kadın öğretmenler en çok eğlence yanıtını vermiştir. Genel olarak grafiğe bakıldığında ise kadın öğretmenlerdeki dağılımın dengeli olduğu da görülmektedir. Kadın öğretmenlerde 5 kişi boş zamanı kullanma cevabını vermiştir. Erkek öğretmenlere bakıldığında ise kadın öğretmenlere kıyasla cevaplarda dalgalanmaların olduğu söylenebilir. Soruya Erkek öğretmenlerin hemen hemen yarısının (10 kişi) paylaşım yanıtını verdiğini görüyoruz. Ayrıca kadın öğretmenlerden 5'i ürün takibi yanıtını verirken, erkek öğretmenlerin hiçbirinin ürün takibi cevabını vermediği görülmektedir.

SOSYAL MEDYAYI EN ÇOK NE AMAÇLI KULLANIRSINIZ?

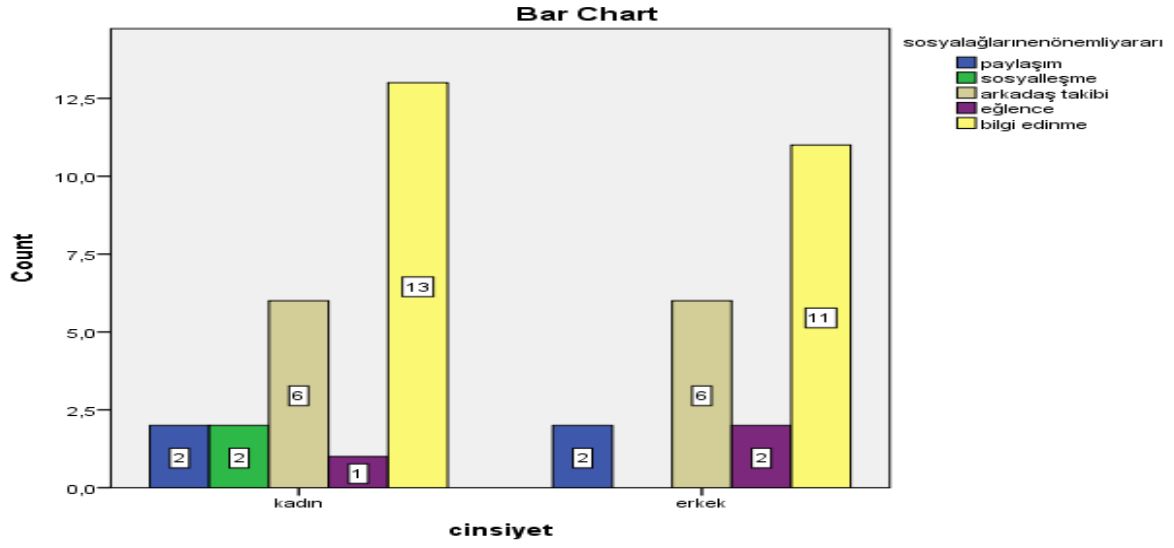
Sosyal medyayı en çok ne amaçlı kullanırsınız sorusuna kadın öğretmenlerin 6'sı iletişim sohbet derken, yine 6'sı zaman geçirme yanıtını vermiştir. Kadın öğretmenlerdeki iletişim-sohbet ve zaman geçirme yanıtlarının erkeklerden fazla olduğu görülmüştür. Yine kadın öğretmenlerde 5 kişi eğlence yanıtını verirken, erkek öğretmenlerde bu sayı 2'de kalmıştır. Erkek öğretmenlerin 10'u (% 22) bilgi edinme cevabını verirken, kadın öğretmenlerde 5 (% 11) kişi bilgi edinme cevabını vermiştir. Genel olarak baktığımızda erkek öğretmenlerin sosyal medya dendiğinde ilk aklına gelen davranışın bilgi edinme amaçlı olduğunu, kadın öğretmenlerde ise yine dengeli dağılmakla beraber iletişim-sohbet ve zaman geçirme davranışının olduğu ifade edilebilir.

HANGİ SOSYAL MEDYA ARACINI EĞİTİM AMAÇLI KULLANIYORSUNUZ?

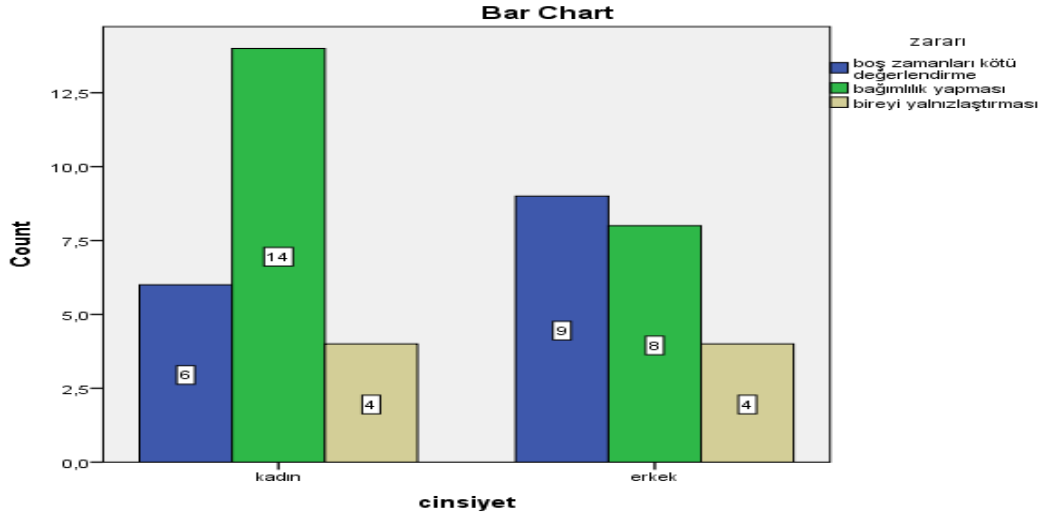
Hangi sosyal medya aracını eğitim amaçlı kullanıyorsunuz? Sorusuna hem kadın hem de erkek öğretmenlerin yoğun olarak (yarısından fazla) facebook cevabının verildiğini görmekteyiz. Erkeklerde bu oranın biraz daha fazla olduğunu görmekte beraber, diğer seçeneğinin kadın öğretmenlerde daha fazla cevaplandığını görüyoruz. Diğer sosyal medya araçlarını eğitim amacıyla kullananların sayısı özelde hem erkek ve kadın katılımcıların arasında hem de genel olarak facebook'un ardından ikinci sırada gelmektedir. Eğitim amacıyla kullanılan sosyal medya araçlarından Twitter ve kişisel blog kullanımı ise diğer seçeneklere nazaran daha az verilen yanıtlar içerisinde yer aldığını söylemek mümkündür.

SOSYAL AĞLARIN EN ÖNEMLİ YARARI NEDİR?

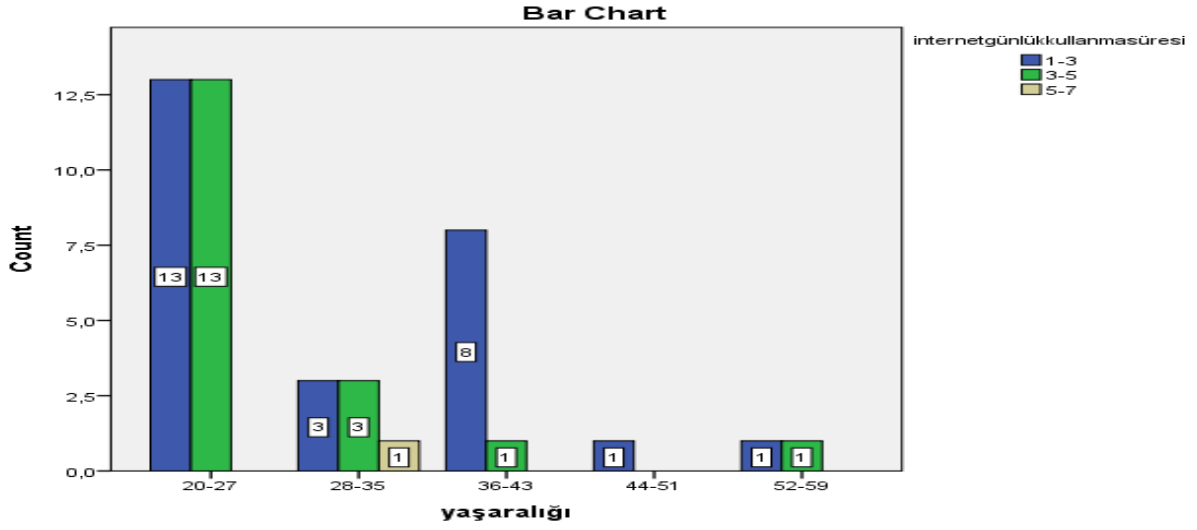
Sosyal ağların en önemli yararı nedir sorusuna kadın ve erkek öğretmenlerin yoğun olarak verdiği cevabın bilgi edinme olduğunu görüyoruz. Kadınların 13'ü (% 28) bilgi edinme derken, erkek öğretmenlerin 11'i (% 24) bilgi alma cevabını vermiştir. Arkadaş takibi cevabının iki cinsten de eşit sayıda verildiği görülmektedir. Kadın öğretmenlerden 2'si sosyalleşme cevabını verirken, erkek öğretmenlerden sosyalleşme yanıtının verilmediğini görüyoruz. Yine paylaşım cevabının ise iki cinste de 2'şer öğretmenin yanıtladığını görüyoruz.

SOSYAL MEDYANIN EN ÖNEMLİ ZARARI NEDİR?

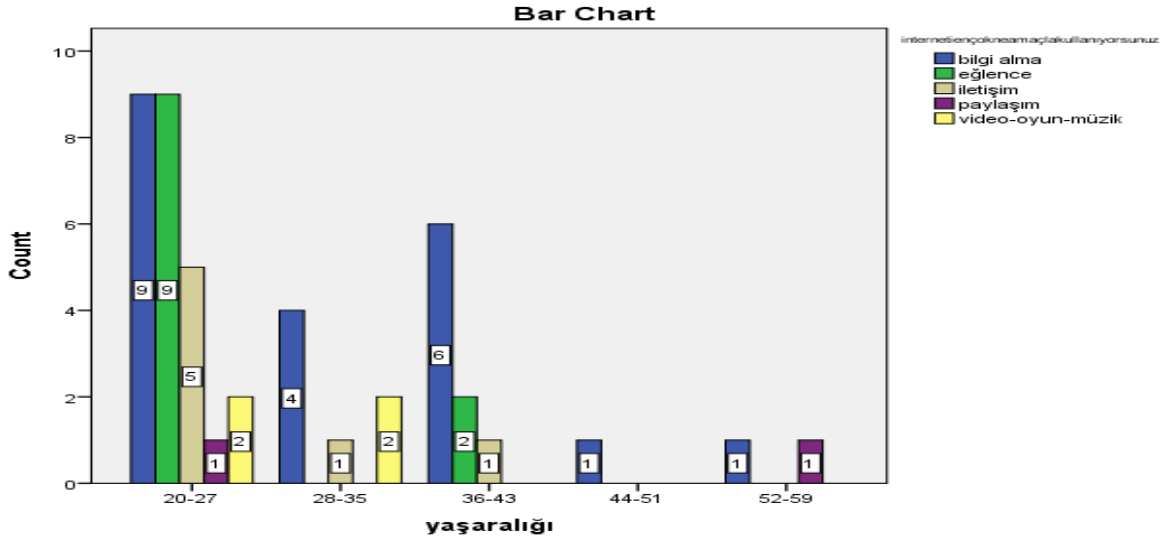
Sosyal medyanın en önemli zararı nedir? Sorusuna kadın öğretmenlerin 14'ü (% 31) bağımlılık yapması cevabını vermiştir. Bağımlılık yapması seçeneğini erkek öğretmenlerden 8'i (% 17) işaretlemiştir. Kadınlarda bağımlılık yapması seçeneğine erkeklere kıyasla daha fazla cevap verildiği (14 kişi) gözlemlenmiştir. Boş zamanları kötü değerlendirme yanıtının ise erkek öğretmenler tarafından daha fazla yanıtlandığı görülmektedir. Bireyi yalnızlaştırma seçeneğinin ise hem kadın hem de erkek öğretmenlerde toplam 8 kişi tarafından işaretlendiği görülmektedir. Bağımlılık yapması seçeneğini işaretleyenlerin oranı % 48 olarak görülmektedir.

İNTERNET KULLANIM SÜRESİ

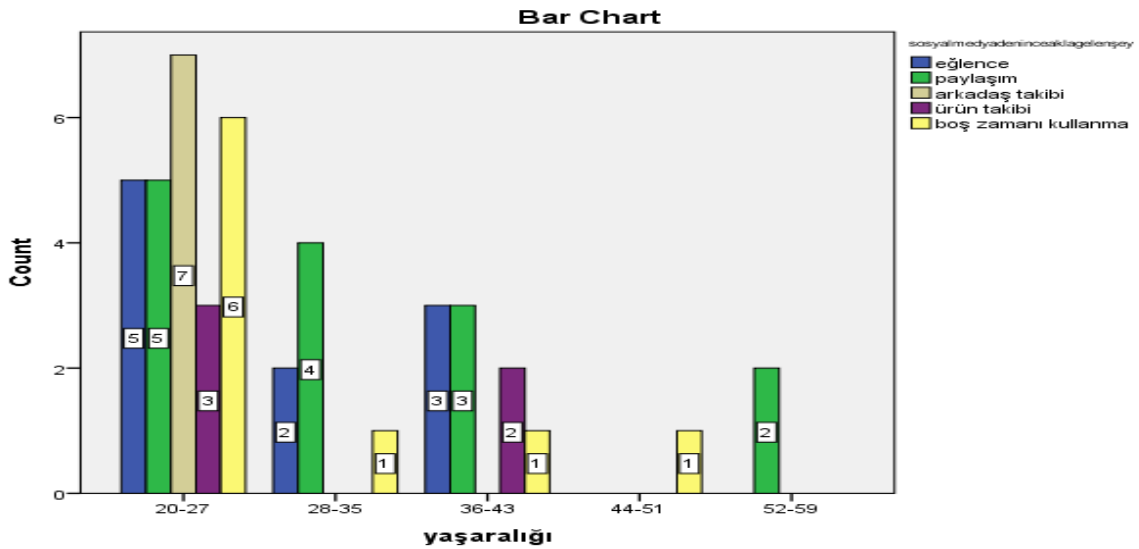
İnternet günlük kullanım süresi yaş aralığına göre incelendiğinde internetin yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Genel olarak bakıldığında ise çoğunlukla (26 kişi) 1-3 saat dilimi içinde internetin kullanıldığı görülmektedir. 1-3 saat kullandığını söyleyen öğretmenlerin toplam oranının % 57 olduğu söylenebilir. Özellikle 20-27 yaş aralığında eşit sayıda (13'er kişi) 1-3 saat ile 3-5 saat arasında günlük internet kullandığını belirtmiştir. İnterneti günlük 3-5 saat kullandığını söyleyen öğretmenlerin oranı ise genel olarak % 40 olarak görülmüştür. 5-7 saat internet kullandığını söyleyen öğretmen ise sadece 28-35 (1 kişi) yaş grubunda bulunmaktadır.

İNTERNETİ EN ÇOK NE AMAÇLI KULLANIYORSUNUZ?

İnterneti en çok ne amaçla kullanıyorsunuz sorusunu yaş aralığı olarak incelediğimizde, neredeyse her yaş grubunun da en fazla yanıtı bilgi alma olarak cevapladığını görüyoruz. Daha sonra en fazla verilen yanıtın eğlence olduğu görülmektedir. İletişim ve paylaşım yanıtlarının yaş grupları arasında en az tercih edildiğini görmekteyiz. Bilgi alma yanıtının cevaplanma oranı % 48 olarak söylenebilir.

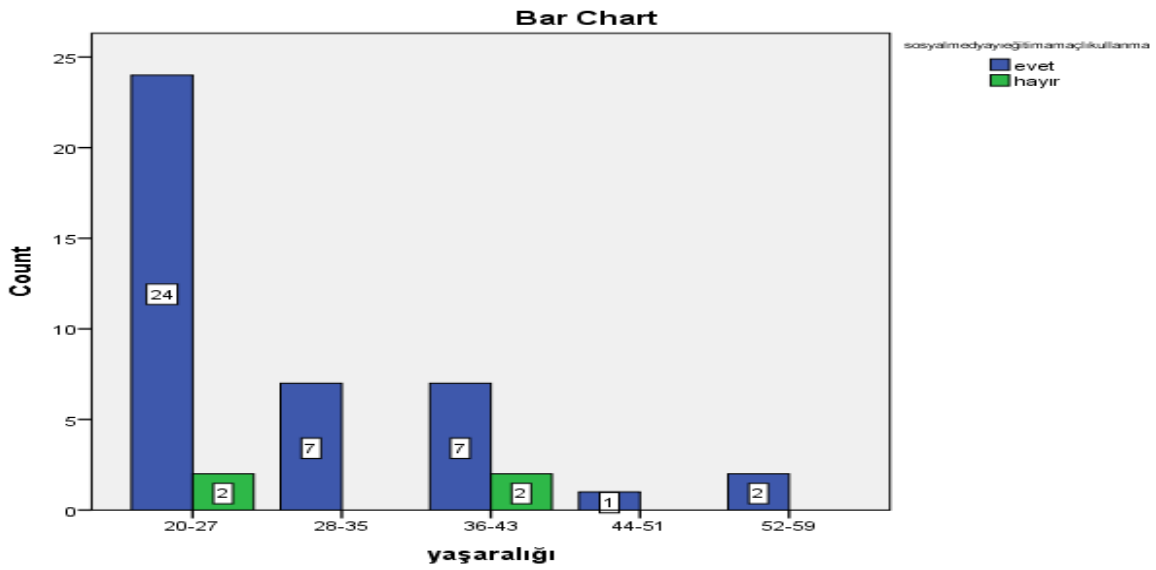
SOSYAL MEDYA DENİLİNCE İLK AKLA GELEN ŞEY NEDİR?

Sosyal medya denilince ilk akla gelen şey nedir? Sorusunu yaş aralığına göre değerlendirdiğimizde 20-27 yaş aralığının en yoğun verdiği yanıtın arkadaş takibi olduğu

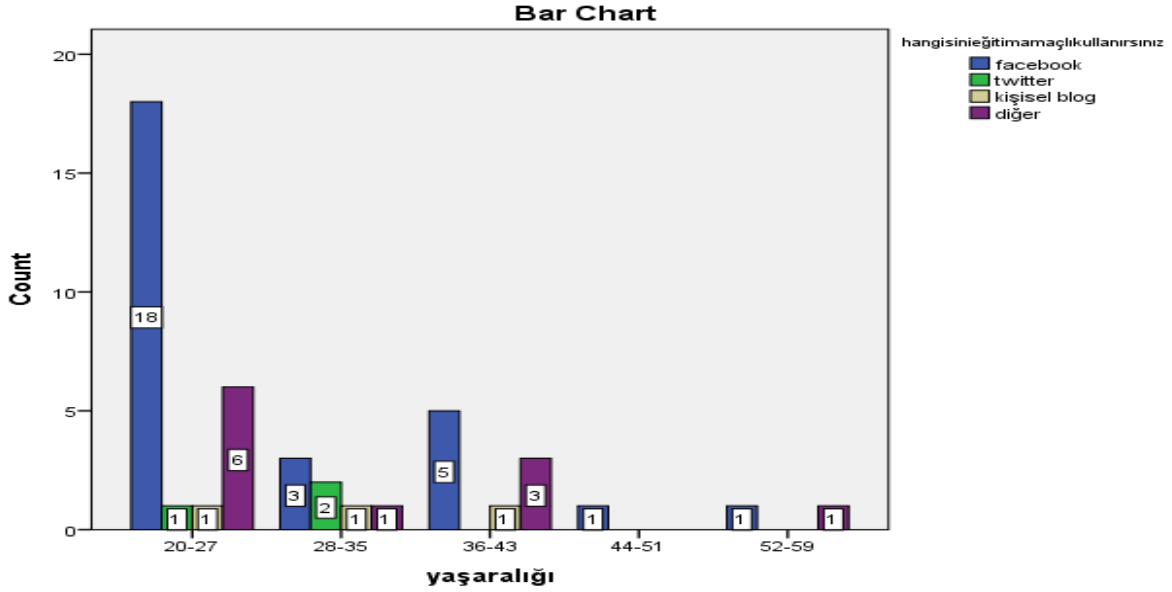
söylemekle birlikte daha sonrasında ise boş zamanı kullanma seçeneğini görmekteyiz. 28-35, 36-43 ve 52-59 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin ise en fazla yanıtı paylaşım olarak görülmektedir. 20-27 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin yanıtlarının çeşitlilik gösterdiği görülmektedir.

SOSYAL MEDYAYI EĞİTİM AMAÇLI KULLANIR MISINIZ?

Sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanır mısınız? sorusuna tüm yaş gruplarından yüksek oranda evet cevabının verildiği görülmüştür. Evet, cevabı veren öğretmenlerin oranının % 91 olduğu görülmüştür. Buradan da öğretmenlerin genel olarak eğitim amaçlı olarak sosyal medyayı kullandığını söyleyebiliriz.

HANGİ SOSYAL MEDYA ARACINI EĞİTİM AMAÇLI KULLANIRSINIZ?

Hangi sosyal medya aracını eğitim amaçlı kullanırsınız? Sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, tüm yaş gruplarında facebook'un yoğun olarak işaretlendiğini görüyoruz. Facebook yanıtı veren öğretmenlerin toplam oranı % 62 olarak görülmektedir. Daha sonrasında ise diğer seçeneği gelmektedir. Twitter ve kişisel blogların ise katılımcılar tarafından diğer sosyal medya araçlarına nispeten eğitim amaçlı olarak az tercih edildiğini söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde İnternet ve Sosyal medya kullanımı insanların hayatlarına etkileyen ve yönlendiren olguların en önemlilerindedir. Çeyrek asırdan bu yana İnternet'in ve sonrasında sosyal medya ortam ve araçlarının ortaya çıkması kişilerarası iletişimi ve *bilgiye* olan erişimi hızlandırdığı kadar aynı şekilde insanların hayatlarında da gözle görülür bir şekilde değişimin gerçekleşmesini de sağlamıştır. Bu açıdan insanları ve dolayısıyla toplumsal hayatı devasa bir şekilde biçimlendiren bu olguların insanların hayatlarında ne ifade ettiği ve bu araçları ne sıklıkla ve hangi amaçlarla kullandıklarının yanı sıra eğitim-öğretim süreçlerindeki yerinin ne olduğu konusu merak edilen ve bilimsel açıdan incelenmesi gereken sorunlardan birini oluşturmaktadır. Bu araştırmayla öğretmenlerin görüş ve düşünceleri göz önünde bulundurularak bu sorunun incelenmesi yoluna gidilmiştir.

Günümüz teknolojisinin de etkisiyle internet ve sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı bilinmektedir. Yapılan çalışma da bu sonucu doğrulamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin hepsi internete ve sosyal ağlara her gün belirli sıklıklarla bağlandığını belirtmiştir. Akıllı telefonların yaygınlaşmasının da önemli bir etkisinin olmasından kaynaklı olarak internete cep telefonu üzerinden bağlanma oranının yüksek olduğu da rahatlıkla söylenebilir.

Hem kadın hem de erkek öğretmenlerin çoğu internete cep telefonuyla bağlanmaktadır. Ayrıca hem kadın hem de erkek öğretmenlerin neredeyse tamamı interneti bilgi alma, eğlence ve iletişim amacıyla kullandığını belirtmiştir. Araştırma sonucunda sosyal ağların da aynı şekilde öğretmenler tarafından yoğun olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Hem kadın hem de erkek öğretmenlerde genellikle (% 80) sosyal medyanın kullanım süresi olarak günlük 1-3 saat seçeneği yanıtı verilmiştir.

Öğretmenlerde sosyal medya denilince akla gelen ilk şeylerin çoğunlukla eğlence, paylaşım ve arkadaş takibi olduğunu görüyoruz. Kadın öğretmenlerden eğlence seçeneğine ciddi anlamda yanıt gelirken, erkek öğretmenlerde ise paylaşım seçeneğinin önemli sayıda işaretlendiği görülebilir. Bunların yanında az da olsa boş zamanı kullanma ve ürün takibi gibi seçeneklerin de işaretlendiği ifade edilebilir. Bunların yanı sıra elde edilen verilerden yola çıkarsak sosyal medyayı kadın ve erkek öğretmenler umumiyetle iletişim-sohbet ve bilgi edinme amacıyla kullanmaktadır.

Sosyal medya araçlarından eğitim amaçlı kullanım olarak da en çok facebook yanıtının verildiği görülmektedir. Kadın öğretmenlerde erkek öğretmenlerden farklı olarak ise instagram yanıtının verildiği de görülmektedir. Yine sosyal medyanın en önemli yararı olarak öğretmenler bilgi edinme ve arkadaş takibi yanıtını vermiştir. Sosyal medyanın en önemli zararı olarak da bağımlılık yapması ve boş zamanı kötü kullanma yanıtlarının verildiği görülmektedir.

Öğretmenlerin görüş ve düşünceleri ile literatür taramasından elde edilen veriler sonucunda internetin ve sosyal ağların eğitim-öğretim süreçlerinde daha etkin ve verimli kullanılmaları bakımından şu önerilerde bulunmak gerekebilir:

- Öğretmenlerin internetin ve özellikle yoğun bir şekilde kullanılan sosyal ağların eğitim-öğretim açısından faydalı ve bilinçli bir şekilde kullanılması konusunda daha fazla bilgi sahibi olması ve öğrencilerine bu konuda seminer ve eğitimler vermeleri söz konusu olabilir.
- Öğretmen-öğrenci etkileşimini daha iyi bir şekilde sağlamak için özellikle eğitim kurumlarının internet ve sosyal ağların eğitimde işlevsel bir şekilde kullanılması için yazılımlar yapılmalı ve teşvik edici surette rol ve sorumluluk üstlenmeleri gerekebilir.
- Öğretmenlerin öğrencileri gerek bireysel gerekse de grup çalışması yoluyla internet ve sosyal ağlar üzerinden proje, ödev ve sosyal sorumluluk vererek yönlendirmeleri tavsiye edilebilir.
- Öğrencilerin internet ve sosyal ağlarda zamanın verimli kullanılması ve gizli bilgilerini paylaşmamaları konusunda bilinçlendirilmesi ve yönlendirilmesi önerilebilir.
- Öğretmenlerin çağa uygun bir tarzda ve dersle uyumlu olacak şekilde dersin kalitesinin artırılması amacıyla belli başlı sosyal ağları aktif bir şekilde kullanarak öğrenciler ile iletişimini ve ders takip sürecini bu ağlar yoluyla yapmaları gerekebilir.

KAYNAKÇA

AKKOYUNLU, Buket (2001), "Öğretmenlerin İnternet Kullanımı ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 22, 1-8.

AYDIN, M. ve ÇELİK, T., (2017), "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanım Ve Doyumlarının İncelenmesi", **Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi**, 3, 82-97.

CEMALOĞLU, N. ve BIÇAK, D. B., (2015), Sosyal Ağlarda Öğretmen-Öğrenci Arkadaşlığına Yönelik Öğrenci Algıları, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 13, 51 – 76.

GENÇ, Y. E., (2015), **Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Bunun Satın Alma Davranışlarına Etkisi**, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

MENTEŞE, M. (2013), "Sosyal Medya Ortam Ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerin Görüşleri", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi -Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZCAN, B. ve AKINCI, Z., (2017), “Sosyal Medyanın Üniversite Öğrencilerinin Tüketici Davranışları Üzerinde Etkisi: Turizm Fakültesi Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**, 8, 141-154.

ÖZDEMİR, vd., (2014), “Sosyal Medya Kavramı Ve Sosyal Ağ Sitelerinde Yer Alan Online Reklam Uygulamalarının İncelenmesi”, **Electronic Journal of Vocational Colleges**.

SOLMAZ, vd., (2013), “İnternet Ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama”, **Selçuk İletişim Dergisi**, 23-32.

TONBULOĞLU, İ. ve İŞMAN, A., (2014), “Öğretmenlerin Sosyal Ağları Kullanım Profillerinin İncelenmesi”, **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, s.s.: 320-338.

YILDIZ. A. ve DEMİR, F.M., (2016), “Üniversite Öğrencilerinin İnternet Ve Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi**, 17 (37).

MANCAR, B., (2018), "Türkiye Sosyal Medya Kullanımında 13. Sırada", Webmasto.
<http://www.webmasto.com/turkiye-sosyal-medya-kullaniminda-13-sirada>

TARİKATLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME: MENZİL ÖRNEĞİ

Büşra YAKUT OĞUR*

Atıf Bilgisi: YAKUT OĞUR, B., Tarikatlar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Menzil Örneği, İMGELEM, 3 (4): 33-80.

Citation Information: YAKUT OĞUR, B., A Sociological Analysis on Sects: Menzil Case, İMGELEM, 3 (4): 33-80.

Özet

Değişen ve gelişen 21.yy toplumunda halen ciddiyetle önemini koruyan ve üye potansiyelinde negatif yönde bir değişime rastlanmayan tarikatları anlamak ve anlamlandırmaya çalışmak, din sosyolojisi açısından önem arz eden meselelerden biridir. Türkiye gibi tarikat yapılanmalarının toplumsal yapı içerisinde ciddi bir öneme sahip olduğu ülkelerde bu konulara eğilmenin din sosyolojisi açısından yararlı olacağı düşünülerek bu çalışmanın yürütülmesine karar verilmiştir. Önemi ve popülaritesini hemen her zaman belli seviyelerde koruyan ve toplumda birçok kesime hitap edebilen bu yapıların incelenmesinin gerektiğini düşünerek böyle bir çalışmaya karar verilmiştir. Yapılan çalışma dört kısımdan oluşmaktadır. Öncelikle giriş kısmında araştırmanın konu ve önemi dile getirilmiştir. Araştırmanın hipotezleri, yöntem ve tekniklerine yer verilip, daha sonra ise temel kavramlar kısmında ilgili olduğu düşünülen kavramlara yer verilmiştir. Birinci kısımda tasavvuf tarihinin gelişimine, İkinci kısımda tarikat ve tarikatların genel yapısına, üçüncü kısımda Nakşibendî tarikatının genel yapısı ve özelliklerine, dördüncü kısımda ise konu kapsamında yapılan anket ve mülakat görüşmelerinin bulgularına yer verilmiştir. Bu kapsamda 25 Menzil tarikatı mensubuna anket uygulanmış ve beşiyle de derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarikat, Tarikatların Toplumsal Analizi, Menzil Tarikatı.

A SOCIOLOGICAL ANALYSIS ON SECTS: MENZIL CASE

Abstract

It is one of the most important issues for the sociology of religion to understand and make sense of the sects, which still maintain their serious importance in a changing and developing 21st century society and which do not have a negative change in member potential. In countries where it has a significant importance in the social structure sect embodiments such as Turkey would be beneficial in terms of the sociology of religion address these in mind it was decided to conduct this study. It was decided that such structures should be examined, which maintains its importance and popularity almost at certain levels and can appeal to many segments of the society. The study consists of four parts. First of all, the subject and the importance of the research are mentioned in the introduction. The hypotheses, methods and techniques of the research are included, and then the concepts that are thought to be related are included in the basic concepts section. In the first part, the development of the history of Sufism, in the second part the general structure of the orders and sects, in the third part the general structure and characteristics of the Naqshbandi order, in the fourth part the findings of the surveys and interviews conducted within the scope of the subject are given. In this context, 25 Range sect members were interviewed and in-depth interviews were conducted with five of them.

Keywords: Sect, Social Analysis of Sects, Menzil Sect.

* Sosyolog, Ağrı/Türkiye. E-Posta: busra.yakut@outlook.com, ORCID Number: 0000-0003-1825-1169

Araştırma Makalesi/Research Article.

Başvuru/Received: 11.07.2019

Kabul/Accepted: 13.07.2019

GİRİŞ: Araştırmanın Konusu ve Amacı

Asırlar boyu İslamiyet'te önemini koruyan, insanları pek çok yönden etki altına alan en önemli akımlardan biri de tasavvuftur. İslami kültürel birikim ve inançları içerisinde barındıran Tasavvuf, son zamanlarda gerek ülkemizde gerekse diğer dünya ülkelerinde tekrar ilgi odağı haline gelmiştir. Tasavvuf ve tarikat meselesi geçmişte de günümüzde de en çok eleştirilen, bazı kesimlerce din içerisinde ciddi bir öneme sahip olduğu düşünülürken, bazı kesimlerce ise ciddi manada eleştirilere maruz kalan bir profile sahiptir.

Toplum dediğimiz olgu etkileşim ve değişime oldukça açık canlı bir yapıdır. Son yüzyıllarda toplumsal yapının geçirdiği bu değişim sürecinde; din, aile, siyaset, sağlık, hukuk, eğitim, ekonomi gibi birçok kurumda işlevsel değişikliklerin, hatta bazılarında işlev bozukluklarının oluşması günümüz sosyal bilimcileri tarafından tartışılan en önemli konulardandır. Modern toplumda Cemaat hayatının bir getirisi olan birliktelik anlayışının yerini artık cemiyet hayatının bir getirisi olan ben merkezilik ve bireycilik almaya başlamıştır.

Ülkemiz, daha Osmanlı döneminde başlayan ve Atatürk devrimleriyle devam eden, halen de tam olarak rayına oturmamış bir değişim sürecine girmiştir. Bu süreçte Tekke ve Zaviyelerin kapatılması da özellikle ilmi ve tasavvufi anlamda ciddi bir statü kaybına yol açmıştır. Esasında ülkemizde de modernleşme hayallerinin bir getirisi olarak dini yaşantılar ve yapıların statü kaybına uğradığı bir gerçektir. Fakat ülkemizde hala tarikat gibi tasavvufi gruplara olan üyeliklerin ciddi oranlarda var olması bu nokta da, bireylerin bu yöneliminin sebeplerine eğilmemiz gerektiğini göstermektedir diye düşünmekteyiz. Yaşanan bu süreçlerle beraber, gelişen sanayi ve teknoloji artık insanların topluluk olmaktan çıkıp sadece bireysel bir yaşama dönmesine sebep olarak aslında insanlarda ciddi bir 'yalnızlaşma' süreci başlattı.

Giderek yalnızlığın etkilerini daha da çok hisseden bireylerde, bir yere ait olma, aidiyet hissine tutunma ve birliktelik duygusunu hissetme isteği de artmaya başladı. Bu noktada Durkheim'in din anlayışının bizi destekleyen bir profile sahip olduğunu görmekteyiz. Şöyle ki Durkheim'a göre din; kolektif düşüncenin en uç şeklidir. Nitekim etimolojik olarak da Latince bağlanmak, birleşmek anlamına gelen bir sözcükten (to bind) türediğinin iddia eder. Ona göre kolektif bilinç dinin kaynağıdır. Yani Durkheim'a göre din ve dini ritüeller bireylerde bir birliktelik, kolektif bir hissiyat doğuracaktır. Çünkü dini ritüellerin olduğu yerde belirli bir amaç etrafında birleşen bireylerin birlik hissinden doğan bir güç vardır. Kolektif bilinç dinin kaynağıdır, kolektif bilincin kaynağı da 'din' dir. Çünkü dini faaliyet ve ritüellerin olduğu

yerde birlik, bütünlük yani ‘toplum’ vardır. ‘Cemaat’ den ‘Cemiyete’ doğru evrilen toplumsal yapıda, bireyler ‘biz’den ‘ben’e geçişin etkilerini ziyadesiyle hissedip bu yalnızlık hissini gidermeye çalışmaktadır. Çevrelerinde bu hissiyatı gidermek için bazı aktiviteler, üyelik ve kurumlara katılma isteği doğmuştur. Türkiye gibi muhafazakâr yönü baskın olan ve İslami geleneklere önem veren bir toplum yapısına sahip olan ülkemizde de bireyler, bu hissiyatı sadece sosyal hayatlarındaki değişikliklerle değil, dini üyeliklerle de gidermeye çalışmaktadır. Bu çalışmada temel olarak incelenmek istenen; insanların neden bir tarikata üye olma gereksinimi hissettiği, eski tarihsel bağlara sahip olan ve toplumda etki ve önemi geçmişten günümüz zamanına kadar taşınan tarikatların; önemini, işlevlerini, birey açısından ne ifade ettiğini, bireylerin hayatlarındaki etki ve değişimleri, bireyleri cezbedişini anlamlandırmak ve sosyolojik bir analizde bulunmaktır. Tabi acaba iddia ettiğimiz gibi günümüzdeki tarikat üyeliği gerçekten de bir yalnızlaşma hissiyatını gidermek için mi tercih edilmektedir? Ya da bu tercihin altında yatan başka sebepler de var mıdır? Araştırma kapsamında yapacağımız anket ve mülakatların değerlendirmesi sonucunda bu tezimizin doğruluk ve ya yanlışlık payını görüp değerlendireceğiz. Bireylerin dini bir müesseseye (tarikât gibi), üyeliğinin temelinde dini doyum isteğinin olduğu aşikârdır. Biz ise bu temel sebebin dışında, insanları tarikat üyeliğine götüren sosyo-psikolojik nedenleri tespit etmeye çalışacağız.

Araştırma da bu soruları Nakşibendî tarikatı üzerinden cevaplandırmak isteğimin temelinde içinde bulunduğum çevrenin önemi esasında ilk sırada yer almaktadır. Muhafazakâr aile yapısında yetişen bir birey olarak, ailemin tamamının tarikat üyesi olmadığını bilmekteyim. Fakat tarikat üyesi olan bütün aile bireylerim de Nakşibendî tarikatına üye olması bu noktada kişisel merakımı arttırdı. Üyeliklerin tamamı bu tarikat silsilesi dâhilinde olup farklı bir tarikat üyeliğine rastlamadım. Ayrıca dedelerimin de bu tarikatta aktif bir şekilde bulunan ‘tarikât vekili’ statüsünde olmaları da beni bu tarikata iten bir başka sebepti.

Bu tarikatın ilgi odağım olmasına neden olan bir başka etkende Nakşibendîliğin hep diğer tarikatlardan daha aktif ve fazla bir üye potansiyeline sahip olduğu, aynı zamanda kurumsal yapılanmalarının da fazla olduğu görüşleri noktasında genel bir kanaatin bulunmasıdır. Çünkü yapılan araştırmalar ve medyaya yansıyan bilgilerde de Nakşibendîliğin özellikle siyaset ve ekonomide aktif şekilde bulunduğu bilgileri teyit edilmektedir. Özellikle Özal dönemiyle beraber siyasi platformlardan ciddi bir üye kitlesine sahip olan bu tarikatın, ekonomik yapılanmasında da kendine çok farklı sektörlerde işletmelerin olduğu da bilinmektedir.

(gazete, internet bloğu, dergi, şirketler grubu, yemek sektörü-menzil kebab-, menzil kırtasiye, sağlık-hastane-, basım yayın-Semer kand yayınlarıyla kendi yayınlarını basmakta, ayrıca bir çok ilde üniversiteli öğrencilere barınma imkanı sağlayarak öğrenci evleri açmakta. Yine aynı şekilde bu tarikat temsilciliklerinin bulunduğu illerde belirli günlerde kadın ve erkeklere ‘sohbet günü’ dedikleri toplantı tarzında bilgilendirici programlar vermekte).

Konuyla İlgili Temel Kavramlar

Tasavvuf

Zaman içerisinde pek çok tasavvuf tanımı yapılmıştır. Bu durumda tasavvufun nazari ve akli değil de tecrübî bir ilim olmasının payı büyüktür. Yapılan tarifler kişilerin durumuna göre şekillenmiştir. Çoğu kişiler tasavvufu tanımlarken ahlak unsuruna öncelik tanırırlar. Bu eğilim sofiler arasında yaygın olduğu gibi sufilerin dışında kalan araştırmacılar ve kültürel tarihçiler arasında da oldukça yaygındır. Bu tarifleri anlamak için kısaca bazı örnekler verecek olursak:

İbn-i Haldun’a göre: “Bu ilim İslam toplumlarında ortaya çıkan şer-i ilimlerden birisidir. Asıl şudur: tasavvuf ehlinin yolu sahabe ve tabiundan gelen selefiyye büyükleri nazarındaki hak ve hidayet yolu idi. Tasavvufun esası dünya ziynet ve güzelliklerinden yüz çevirmek, insanların çoğunun meylettiği mal, makam ve diğer dünya zevklerinden kalbini ayırarak, halktan ayrı davranarak hakka yönelmek, ibadet ve taata sarılmaktır.” (Türer, 2005: 17).

Tasavvuf İslam’ın Ahlak Anlayışının bir hayat tarzı olarak yaşanması tecrübesidir. İnsanın iç dünyasını imar edip kötü huyları iyilerle değiştirerek ahlaki olgunlaşmasını sağlamak ve hakikati anlatmak için benimsediği bir hayat felsefesidir (Bardakçı, 2005: 17).

Ebu Bekir Şibli’ ye göre ise tasavvuf: “ Karşılıklı dost ve sevgidir. Hiç bir kaygı duymadan Allah ile beraber olmaktır. Yakıcı bir ateştir. Duygu organlarını zapt etmek ve ruhun üfleşişlerine kulak vermektir.” (Kara, 2014: 28).

Ebu Bekir Temastani: Tasavvuf ıstıraptır. Bu yüzden, rahat ve sükûnun bulunduğu yerde tasavvuf olmaz (Öztürk, 1979: 17).

Ma’ruf el Kerhi; Tasavvuf, hakikatlere sarılmak ve halkın elindeki şeylerden ümidini kesmektir (Öztürk, 1979: 15).

Ebu Ali Ruzbari; Tasavvuf bütünüyle cehd ve gayrettir. Ona, vurdumduymazlık, aldırmazlık, zaaf ve gaflet karıştırmayın (Öztürk, 1979: 15). Kovsa dahi sevgilinin kapısı önünde diz çökmek ve oradan ayrılmamaktır (Kara, 2014: 28).

Tasavvuf tasniflerinin ne kadar çeşitlendiğini görmekteyiz. Fakat her ne kadar farklı tasnifler mevcut olsa da genelde hepsinde temel ortak noktalar mevcuttur; manevi hayatı maddi hayata üstün kılmak, Allah'la kul arasındaki münasebeti iyice derinleştirmek.

Tarikat

Tarikat Arapça yol demektir. Bu kelime bir bakıma metod, usul anlamına gelir (Güngör, 1996: 1246). Tarikatlar dini daha içten, yoğun ve zahidane bir şekilde yaşamak amacıyla ana dini akıma bağlı dini gruplardır. Bütün dinlerde kendini gösteren tasavvufi eğilimler, daha çok çeşitli halk tabakalarında tarikat şeklinde organize olurlar (Bayyigit, 2014: 290).

Herhangi bir tarikatın kurucusu olan şeyhe 'tarikatın piri' denir. Tarikatın kurallarını tespit eden şeyhe ise 'ikinci pir' anlamına gelen 'pir-i sani' denir. Şeyhin yetiştirdiği müritler arasında derecesi ve bilgileri en iyi seviyede olduğu düşünülen müritler şeyhin yakın çevresinde bulunur ve şeyh bu müritleri diğer illere temsilcisi olarak icazet/izin vererek gönderebilir (Küçük, 2015: 318).

Tarikatlar, kurucu olan şeyhlerin adlarıyla anılır: Mesela, Hacı Bayram-ı Veli'nin kurduğu tarikata, Bayramiyye; Hacı Saban Veli'ninkine Sabaniyye; Hacı Bektaş Veli'ninkine de Bektaşiyye denir (Yıldırım, 2009).

Genellikle Tarikat grupları ana dini gruptan ayrılmaksızın yoğun bir dini hayatı ifade etmektedir. Bununla birlikte tarikat üyeleri dini hayatı yoğun yaşama arzularının bir tezahürü olarak, çoğu zaman kendilerine özgü ibadet, zikir, sema ve ayinleriyle, sembolik kıyafet ve aksesuarlarıyla dikkat çekerler.

Tarikatlar tamamen dini gayelerle kurulmuş olsalar bile birtakım politik rollerde oynamışlardır. Bir şeyhin halk üzerindeki tesirinin boyutlarını tahmin edebilen makamlar, onun karizmatik şahsiyetinden faydalanabilmek için, yakınlık gösterdikleri gibi kendilerine karşı oldukları anlaşılabilir durumlarda da ona şüphe ile bakar ve hep dikkatli davranırlardı. Tarihte idam edilen şeyh veya sufilerin idam sebeplerine bakıldığında her ne kadar tersini iddia edenler olsa da, genelde politik sebepler olduğu görülmektedir (Küçük, 2015: 325).

Şeyhler, sufiler bazen onaylarıyla bir şeyin meşrulaşmasına, halkın içerisinde kabulüne veya reddine sebep olabilirler. Yani bazen ‘muhalefet partisi’ gibi davranabilirler ve devlet aleyhindeki muhalefet tarikatlar etrafında oluşturulabilirdi. Bu muhalif hareketlere tarihte verilebilecek en meşhur örnek ‘Şeyh Bedrettin’ olayıdır (Küçük, 2015: 325-326).

Tarikat, bir dini önderin gözetiminde çeşitli zikir, sema ve ibadetlerle ruhu ve nefsi arındırma, kalbi terbiye etme ve içsel gelişim sağlama amacıyla manevi bir yola girmeyi ve böylelikle kurtuluşa ermeyi ifade eder (Kurt, 2014: 163-164).

Yani esasında tarikatların, gündelik hayat içerisinde, bireylerin hayatları birçok alanda düzenleyen ve şekil veren bir müessese olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Tarikatlar sadece Türkiye de ve diğer İslam coğrafyalarında değil, diğer dünya ülkelerinde de var olan ve bazen farklı da olsa toplumda belli başlı işlevleri üstlenen yapılardır

Tarikatların ortaya çıkış tarihi Hicri olarak 3-4. Asra denk gelmektedir. Tabi bu ortaya çıkışı hazırlayan bazı sosyal durumlar oluşmuş ve belki de toplumdaki bazı eksiklik ve karmaşaları ortadan kaldırmak, bazı soruları ve konuları aydınlatmak adına tasavvufun şekillendiğini görmekteyiz. Tabi söz konusu tasavvuf ve tarikat olunca, bu yapıların dindeki yeri de tartışmaya oldukça açıktır. Fakat biz konumuz itibariyle bu noktadan ziyade, tarikat ve tasavvufun toplumdaki işleyiş ve etkilerine daha çok eğilip, o konularda edindiğimiz bilgileri aktaracağız.

Tarikatların kendi içerisinde belli bir adap ve arkanı vardır. Bu durumlar; tarikatlara üyelik, tarikatta yükselme, seviyelerin-mertebelerin neye göre ve nasıl belirlendiği, ibadet şekilleri, zikir şekilleri, tarikatın üyelerinin sosyal hayatlarına ne kadar müdahaleci yaptırım ve işlev içerdiği gibi birçok konuda farklılıklar göstermektedir. Tarikatlarda bu tarz farklılıkların olmasını doğal karşılamak gerekir zira bütün tarikatların aynı silsile çerçevesinde şekillendiği bir gerçektir. Fakat şunu da unutmamak gerekir ki, söz konusu insanı etkileyen bir müessese ise, bu noktada sosyolojik ve coğrafi özellikler oldukça farklılaştırıcı olabilir. Tarikatlar tek bir coğrafya da değil, bahsettiğimiz gibi dünyanın dört bir yanına dağılmış durumdadır.

Hal böyle olunca coğrafyanın, yaşam koşullarının, geleneksel ve dini doktrinlerin tarikatların içerik ve işleyişlerinde bazı hususlarda farklılıklar oluşturması kaçınılmaz bir gerçektir.

Evet, tarikatlarda bazı noktalar farklılaşabilirler. Fakat bu farklılıklar, tasavvufun genel anlamı ve amacından sapmamalıdır. Genel çerçeveye zarar verecek farklılıklar heteredoksi hareketler olarak görülür toplum tarafından hoş karşılanmamakla karşı karşıya gelebilir. Kendi tarihimize de baktığımızda Osmanlı döneminde de tarikatlar var olan ve belli işlevleri üstlenen yapılarıdır. Fakat siyasi otoritenin bile denetlemekte ve kontrol altında tutmakta en çok zorlandığı yapılarıdır. Çünkü heteredoksi yapılanmalara bu dönemde de rastlanmaktaydı. Ve Osmanlı da İslami gelenek ve inanç semantiğine bağlı bir devlet olduğu için, dini hayatta heteredoksi hareketlere yaşam fırsatı tanımamaya çalışmıştır.

Osmanlı padişahlarının ve askeri üst sınıfların da tarikat üyeliklerinin olduğu bilinmektedir. Yani tarikatlar aslında tarih boyunca sadece dini değil ekonomik, politik, kültürel, sosyal birçok işlev de rol oynamışlardır.

Zikir

Zikir anmak, hatırlamak, unutmamak demektir. Daha sonrada genişçe temas edileceği gibi zikir tasavvuf ve tarikatların esas unsurudur. Allah'ı her an hatırd tutmak, O'nu sevmek, unutmamak, O'nun isimlerini çeşitli şekillerde ve belli sayılarda söylemek zikrin esasıdır. Sufiler zikre çok önem verirler.

Kuran-ı Kerimde namaz, oruç, zekât gibi ibadetler için çok namaz kılınız, çok oruç tutunuz gibi ifadeler olmamasına karşılık zikir için, 'Allah'ı çokça zikrediniz' ifadesinin bulunuşu sufilerin konu ile ilgili delillerinden bir tanesidir (Kara, 2014: 44).

İnsanın asli yani ilahi yönünün elde etmesinde en büyük ve en aktif yol zikir sayesinde icra edilmektedir. Zikir bütün mistik sistemlerde yer alan bir unsur olup, ibadetin hatta dinin özü kıymetindedir. Kuran-ı Kerim in ısrarla üzerinde durduğu konulardan biri de zikirdir. Zikir dışındaki ibadetlerin hiç birinin Allah ile kul arasındaki perdeyi kaldırmadığı Hadis-i şerifte şöyle dile getiriliyor: 'Zikirle Allah arasında perde yoktur.' (Öztürk, 1979: 237).

Anlayacağımız gibi esasen tasavvuf ehli olanların ve bütün tarikatların ortak noktalarından biri olan zikrin bu kadar önemseniş ön plana çıkartılmasının ardında bir İslami terminoloji yatmaktadır. İslam dininin kutsal Kitabı olan Kur-an-ı Kerimde zikirle ilgili ayetlerin olması. Hz. Muhammed'in bu konuda bazı hadislerle görüş beyan etmiş olması, zikre böyle bir ehemmiyet verilmesini açıklamaktadır.

Zikir tarikatlardaki ortak unsurlardandır. Diğer ortak unsurlara daha sonra etraflıca değineceğiz. Fakat ortak unsurlar farklı tarikat profillerinde farklı eylemlerle gerçekleştirilmektedir. Temelde tarikat yapılanması içerisinde zikri ikiye ayırmak mümkündür: zikri celi(açık zikir), zikri hafi(gizli zikir). Nakşibendî tarikatı hafi zikir mantığını kabul ederken, kadiri tarikatı, açık zikir mantığına mensuptur. Zikrin kendi içerisinde mertebeleri mevcuttur ve yapılış şekilleri, nelerin zikir olarak çekildiği gibi detaylı noktalara daha sonraki bölümlerde değineceğiz.

Sufi (Sofi)

Sûfi kelimesi hangi kökten türetildiği hususunda değişik görüşler vardır. Bunlar şöyle sıralamak mümkündür:

1. Safvet, durgunluk, bulanık olmayan anlamına gelen ‘safu’ kökünden
2. Zahitçe yaşayışları bilinen ‘Benu Sufe’ kabilesinin adından
3. Medine mescidinde yapılan ‘Suffa’dan,
4. Sıfat kelimesinden,
5. Bir çöl bitkisi olan ‘sufane’den,
6. Ense saçı manasına gelen ‘sıfatü’l-kafa’ dan,
7. Yunanca hikmet anlamına gelen ‘Sophia’ dan,
8. Saffi evvelden, namaz kılanların ilk saffi,
9. Yün anlamına gelen “Suf” tan türetildiği şekilde görüşler mevcuttur.

Kelimenin “suf” tan türediği yaygın kanaat ve en çok tasvibe mazhar olan görüş olduğu dikkat çekmiştir. Gerçekten de dil kurallarına göre ‘Tasavvuf’ ve ‘Sûfi’ kelimelerinin türeyebileceği en uygun kelime suf’tur. Bu görüş, sadece dil kurallarına uygunluğu bakımından değil, aynı zamanda tarihi bilgi ve bulgularla desteklendiği için yaygın bir kabule mazhar olmuştur (Kara, 2014: 23).

Sufiler genelde yamalı elbise giydikleri için onların giyimlerine ‘hırka giyme/murakka’ denmiştir. Sema yaparken vecde gelen sufilerin iradesi olmadan parçaladığı elbiseler de bu gruba girmektedir. Bazı sufiler ise hiç hırka giymemişlerdir. Giyenler için yamayı düzgün yapmak, batın/iç ve kalbin düzgünlüğünün sembolü olarak çok önemlidir.

Zahir/dış, batın/iç ten ayrı düşünülmemiştir. Sufiler, giyimlerini/zahirlerini, batınlarının/iç dünyalarının bir aynası yapmışlardır (Küçük, 2015: 33).

Bize ulaşan rivayetlerden, yün elbise giyme uygulamasının Sahabeler arasında yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Hatta bizzat Hz. Peygamber (s.a.v.)'ın bir yün cübbesinin bulunduğu ve yamalı bir yün elbise içinde vefat ettiğine dair rivayetler bulunmaktadır. Ebu Musa el-Esari'nin nakline göre, sahabeler yağmur yağdığı vakit koyun gibi kokuyordu. Tabi'un'dan Hasan el-Basri'de "Bedir savaşına katılmış olan yetmiş sahabeye yetiştim, bunların yün elbise dışında bir şey giydiklerini görmedim." sözünün sahibidir (Yıldırım, 2009: 9).

Hatm-i Hecegan

Nakşibendilikte topluca icra edilen zikre Hatm-i Hecegan denir. Bu isme ilk defa 16. yy. da bazı Nakşibendî metinlerinde rastlanan bu uygulamanın ne zaman başladığı bilinmemektedir. Anlaşıldığı kadarıyla önceleri, istenen bir işin gerçekleşmesi veya bir musibetin giderilmesi amacıyla ihtiyaç duyulduğunda yapılan bu ayin 18.yy'dan itibaren periyodik hale gelmiş, haftada bir veya iki defa icra edilmeye başlanmış ve farklı şekillerde uygulanmıştır. Nakşîlikte meşhur olan Hatm-i Hecegan usulü şudur;

1. 7 Fatıha suresi
2. 100 salâvat-ı şerif
3. 79 İnşirah suresi
4. 1001 İhlâs suresi

Bunlar zikre katılan kişilere bekli miktarlarda taksim edilir ve Nakşîlikte esas olan hafî zikre uygun olarak alçak sesle okunduktan sonra dua yapılır (Türkiye Diyanet Vakfı, 2006: 343).

Tasavvufun Gelişimi

Zaman içerisinde pek çok tasavvuf tarifinin yapıldığından bahsetmiştik. Tasavvuf tarihini daha sistematik bir şekilde anlayabilmek adına tarihçiler tasavvufu belli dönemlere ayırma girişiminde bulunmuşlardır. Akademik literatürlerde çeşitli tasnifler mevcut olmakla beraber biz burada genel olarak kabul edilen tasnif şekline yer vererek; zühd, tasavvuf ve tarikat dönemi şeklinde bir sıralama takip ederek, tarikatlara doğru bir gidiş seyredeceğiz. Söz konusu tarikatlar olunca, tasavvuf tarihinden bahsetmeden direk olarak tarikatlar hakkında bilgi vermeyi gerekli gördük.

1. Zühd Dönemi

Arapçada ‘dünyaya rağbet etmemek ’ anlamına gelen zühd kelimesi tasavvuf tarihinin ilk dönemine adını vermiştir. Bu dönemde dikkat çeken hususların başında tasavvufi ıslahatların ilk nüvelerinin görülmesidir. Kişinin zühd hayatı yaşayabilmesi için neye ihtiyaç duyduğu, nasıl davranması gerektiği soruları cevaplandırılırken aynı zamanda müstakik bir ilim olan tasavvufunda temelleri atılmış oldu diyebiliriz. Bu dönemde; halvet, vera, aşk, zahid ve arif gibi kelimeler sık sık dillendirilir hale gelmiştir (Kara, 2014: 85).

Tasavvufun en erken dönemi diyebileceğimiz zühd döneminin ne zaman bitip, tasavvuf dönemine ne zaman geçildiği hususunda net bir tarih vermek elbette doğru olmaz. Ancak Hasan Basri, Veysel Karani, Cafer Sadık, Rbiya’tül Adeviyye gibi bu dönemin büyük zahidleri olarak kabul edilen şahsiyetlere baktığımızda bu dönemin aşağı yukarı hicri 1. ve 2. asırlara denk geldiğini görmekteyiz.

Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Hulafa-i Raşid’den sonra İslam’ın ilk yüzyılında görülmeye başlayan siyasi kültürel ve ekonomik değişimler, toplumun sosyal yapısında çeşitli buhranlara sebep olmuştur. Emeviler döneminde yönetim şekli saltanata dönüşünce, Asr-ı saadetteki tevazu ve kanaatkârlık anlayışı yerini lüks ve israfa dayalı bir hayat tarzına bırakmıştır. Emevi hükümdar ve valilerinin Arap tarafgirliği nedeniyle Müslümanlar arasındaki bölücü tutumları, saraylarında İslam’a aykırı hayat tarzı sürdürüp sefahate dalmaları samimi Müslümanları onlardan uzaklaştırmıştır. Emeviler koyu bir Arap milliyetçiliğine saplanarak İslamiyet’i politikaları için bir araç olarak kullanmışlardır. Müslüman olan diğer kavimleri Arapların mevalisi sayarak, yeni Müslüman olan milletlerden vergi(cizye) almayı sürdürmüşlerdir. Abbasiler döneminde de siyasi kargaşa ve buhranların devam etmesi içtimai nizamı sarsmıştır. Bütün bu olumsuzluklara karşı tasavvuf, zühd ağırlıklı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kendilerini Hz. Peygamber’in ve seçkin sahabelerin manevi varisleri olarak gören bu insanlar, fitneye düşmekten çekindikleri için, huzur ve sükûtu tercih ederek bir çeşit uzlet hayatı yaşamaya başlamışlardır (Bardakçı, 2005: 21).

İşte bu tarihten itibaren sahabe ve tabiun nesilleri arasında bu dünyevileşmeye ve dünya hırsına karşı tepkiler oluşmuştur. Bilindiği üzere tepkisini gösteren kesim arasında Hz. Ebu Zer ve Selman-i Farisi gibi sahabiler de bulunmaktadır. Bu sahabilerin söz konusu dünyevileşmeye karşı çıkıp bunun yanlış olduğunu vurguladıklarını görüyoruz. Kendilerini

belli ölçüde dünya hayatından uzak tutup zühdde kaymış olmalarına rağmen ilk zahidlerin de dünya-ahiret bütünlüğünü bozmamaya çalıştıkları görülmektedir. Zühd anlayışları veya dünyadan uzaklaşma ilk zahidler için nihai bir hedef olmadığı gibi dünyayı da nefret edilecek bir yer olarak telakki etmiyorlardı. Onlar bir takım insanların dünyaya fazla kapılmalarına tepki gösteriyorlardı (Yıldırım, 2009: 15).

İlk devirdeki zahitlerin yolunu takip edenlere hicri 2. asrın sonlarından itibaren “sufi” onların yoluna da “ tasavvuf” denilmeye başlamıştır (Türer, 2015: 75). İlk kez sufi diye nitelenen ve yine bu devrin simalarından olan Ebu Haşim el-Kufi (ö. 150/ 767) olmuştur.

Bu dönemin zahitlerinde önceleri “korku” ya dayalı bir zühd anlayışı hâkimdi. Bu anlayışın en meşhur temsilcisi de Hasan-ı Basri’dir. Hz. Ali’nin talebelerinden olup, şer-i ilimlerde de büyük bir şöhrete sahip olan Hasan-ı Basrî, Tasavvuf tarihinde çok büyük bir yer işgal eder. Tarikatların pek çoğunda meşayih silsilesi onun vasıtasıyla Hz. Ali’ye ulaşır (Küçük, 2015: 65).

Yani esasında zühd dönemi, tasavvufun tam manasıyla bulunmadığı bir dönemi ifade eder. Bu dönemden sonra gelen dönemler, tasavvufun gittikçe felsefi bir karaktere bürünmesiyle birlikte, ulema tarafından zaman zaman eleştirilere maruz kalmıştır (Küçük, 2015: 194).

Bu devrin halvet, uzlet, riyazet, mücahede, sabır, tevekkül gibi her Müslüman tarafından anlaşılabilen terimleri vardır. Ama Henüz sistemli bir tasavvuf ilminden söz etmek mümkün değildir. Bu devrin temel özellikleri olan zühd, ağlama, ısrar/kardeşini kendine tercih, sabır, vera, tevekkül, nefis muhasebesi gibi haller, abidlik/çok ibadet etme, Rasulullah ve ashabının hayatının büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Küçük, 2015: 194-195).

Bahsetmiş olduğumuz bu dönemde tasavvufun ilk tohumlarını ve ilk şekillenmelerinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Tabi ki de zühd dönemindeki bazı adap ve erkânlarına günümüz tasavvufunda, ilk dönemlerde ortaya çıktığı haliyle rastlamayı beklemek pek de doğru olmayacaktır. Fakat tarikat silsilesinden bahsettiğimiz vakit, aslında günümüz tarikat ahlakının ilk zamanlar zühd dönemi adap ve erkânının bazı noktalarda değişime uğramış olsa bile, aynı silsile dahilinde günümüze gelmiş halleri olduğunu daha iyi anlayacağız.

2. Tasavvuf Dönemi

Sufi ve tasavvuf kavramlarının kullanılmaya ve ilk sufi adlarının duyulmaya başlandığı hicri 2. asrın sonundan, tarikatların zuhur ettiği devre kadar olan üç, üç buçuk asırlık bir dönemdir. Tasavvuf bu dönemde oraya çıkmış, müessese haline gelmiş ve Cüneyd, Beyazid, Nuri, Hallac, Ebu Nasr es-Serrac ve Gazali gibi büyük sufi mutasavvıflar bu dönemde yetişmiştir (Yılmaz, 2000: 82).

Hicri 3.-4. yy lar bir bakıma İslam Tasavvufunun bir ilim olarak teşekkül ettiği, prensiplerinin kurulduğu, büyük mutasavvıfların yetişmeye başladığı ve klasik mutasavvıf eserlerin yazıldığı dönemi temsil eder. Bu dönemde tasavvuf İslam toplumunda yerini alarak İslam kültür ve düşünce tarihine damgasını vurmuştur (Türer, 2015: 85).

“Hicri beşinci asırda tasavvuf oldukça hızlı bir yayılma göstermiştir. Bunun sebebi ise İslam âleminde görülen çeşitli siyasi ve dini çekişmelerdir. Bir taraftan Abbasi halifeleri ile şeklen onlara bağlı olan sultanlıklar arasındaki ihtilaflar, diğer taraftan mezhepler arasındaki mücadeleler ve fakihlerle filozoflar arasındaki münakaşalar devam etmekteydi. Bu karışık dönemde, taraflardan her birine mensup kişiler düşüncelerinde haklı olduklarını göstermeye çalışan eserler yazıyordu. Çeşitli kargaşa ve sıkıntılardan huzursuz olan Müslümanlar, bu ihtilaf ve çekişmelerden uzak kalmaya çalışan ve ahiret saadetini hedef alan tasavvufa yönelmeyi tercih etmişlerdir. Bu durum sufilere kendi düşüncelerini daha da hızlıca yayma fırsatı vermiştir. Mezhep çekişmelerinden uzak kalan sufiler, aynı zamanda sultanlar ve devlet adamları tarafından da destek görmüşlerdir.” (Türer, 2015: 92).

Bu dönemde ruhi ve batını bazı haller, ruh tasfiyesi, Allah’a vusul, marifeti elde etme gibi konular, artık herkesin anlayamayacağı kelimelerle ifade edilmeye başlanmıştır (Küçük, 2015: 213). Bu dönemde sözü edilen “haller ve makamlar” sahabe döneminde bulunmayan terimlerden meydana gelmiştir (Küçük, 2015: 215). Bu dönemde kullanılan bütün terimler, Kur’an ve hadislerin isârî yorumları şeklinde karsımıza çıkar (Küçük, 2015: 73). Kısacası bu dönemde mutasavvıfların yaptığı; insanın rabbinin tefekkür sırasında içine girdiği bazı ruh hallerine yönelik bir takım isimlendirmelerde bulunmak olmuştur (Küçük, 2015: 77).

Başlangıçta ferdi bir zühd özelliği taşıyan, giderek bir taraftan kolektif bir yapı kazanan, diğer taraftan da pratikten teoriye intikal eden ve ilahi aşk, marifet, fenâ, bekâ... vs mücerred konulardan dem vurmaya başlayan tasavvuf, Muhittin İbnü’l- Arabî (ö.638/1240) ile kendine has metodu ve izah tarzları olan müstakil bir felsefe karakteri kazanmıştır. İbn Arabî’nin sistemleştirdiği bu tasavvufi felsefenin adı “Vahdet-i Vücûd” dur. En kısa

ifadesiyle, “ Allah’tan başka varlığın bulunmadığı, diğer bütün varlıkların O’nun isim ve sıfatlarının birer tezahürü olduğu” esasına dayanır. “Vahdet-i Vücut” felsefesi, İbn Arabî’den sonra Sadreddin-i Konevî, Fahrettîn-i Irakî, Molla Abdurrahman-ı Câmî vb. şahsiyetler tarafından geliştirilerek tasavvufi düşünceye büyük bir dinamizm kazandırmıştır (Türer, 2015: 86-87).

Bu şekilde ilmi ve felsefi planda büyük bir gelişme kaydederek İslam toplumunu etkileyen tasavvuf hareketi, Hicrî 5. asırdan itibaren çeşitli tarikatlar şeklinde ve tekkeler etrafında toplanan sosyo-dini teşekkül oluşturmuş, ve kendilerine has yapıları, organları, prensip ve hatta kıyafetleri ile toplumdaki etkin ve yaygın yerini almıştır (Türer, 2015: 94).

3. Tarikatlar Dönemi

Bu döneme kadar tasavvufun doğuş süreci hakkında bilgi vermeye çalıştık. Tasavvuf dönemi içinde bize en yakın olan dönem ‘Tarikatlar Dönemi’ olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde tasavvuf müesseselerinin en güçlüsü olan Tarikatlar ortaya çıkmış ve çeşitli kollara ayrılarak günümüze kadar devam etmiştir.

Hicrî altıncı yüzyıl ve ortalarından (m. 6.yy ve ortalarından) günümüze kadar olan dönemleri içine alır. Zühd hareketinden doğan tasavvuf, nazarî bilginin yeterli olmadığı ibadet, zikir, mücâhede ve riyazetle kalbin o konuları idrâk edecek berraklığa ulaştırılması gerektiği kabul edilmiştir. Başlangıçta ferdî bir hareket olan tasavvuf zamanla sistemli bir şekle bürünmüştür. Zühd ilmiyle meşhur olan şahsiyetler etrafında sohbet halkaları oluşmuş, onların sohbetlerine iştirak edenler, onların tavsiyelerine uymuşlardır (Yıldız, 2006: 12).

Böylece 3.ve 4. Hicri asırlarda meşhur zahid ve sufiler etrafında ilk tarikatlar şekillenmeye başlamıştır. Yani bu dönem tasavvufun müesseseleştiği, tarikatların ortaya çıktığı dönemlerdir. Şunu da ifade etmek gerekir ki, tarikatların kurucuları olarak kabul edilen kişilerin gerçekte tarikat kurmak gibi bir düşünceleri olmamıştır. Onların etrafında kendiliğinden oluşan tasavvufi gruplardır (Türer, 2015: 87).

Özellikle miladı 6. Asrın başlarında Gazzalî (ö.505/1111)’nin geliştirdiği, sistemleştirdiği ehl-i sünnet tasavvufuyla tasavvuf müesseseleşmiştir (Yıldız, 2006: 12).

Tarikatlar dönemi, tasavvufun kurum haline geldiği, kişilerin ferdi anlayışlarının değil, tarikatların fikir ve görüşlerinin ön plana çıktığı, tevbe ve zikir gibi ferdi ibadetlerin topluca

ve her tarikatçe uygun görülen ayinler eşliğinde yapılmaya başlandığı, çile, rabıta, sema gibi önceden hiç olmayan ayinlerin ortaya çıktığı bir dönemdir (Küçük, 2015: 313).

Nakşîliğin Doğuşu-Gelişimi ve Yayılışı

Anadolu ve Asya topraklarında en yaygın olan tarikatlardan biri de Nakşibendiyye'dir. Bu tarikat, Şeyh Bahaeddin Nakşibend (ö.791/1389) tarafından kurulmuştur.

Bahaeddin Nakşibend (1318-1389) Buhara'nın 7-12 km kuzeyindeki Kasr-ı Hinduvan Köyü'nde dünyaya geldi. Bahaeddin Nakşibend'in çocukluğundan itibaren tasavvufi bir çevre ile tanışıklığı vardı. Babası "Hecegan" yolunun takipçilerinden olup, Hacı Muhammed Baba Semması (ö. 755/1354)'nin müridiydi. Semması onun eğitimini Emir Külal'e havale etti. Bahaeddin Nakşibend'in sohbet ve irşad şeyhi Emir Külal, üveysi mürşidi ise Abdülhalik Gücdevani'dir (ö. 595/1199). Şah-ı Nakşibend, Abdülhalik Gücdevani'nin uyguladığı hafi (gizli, sessiz) zikirden farklı olarak Emir Külal'den cehri (sesli) zikri öğrendi, ancak daha sonra üveysi bir yöntemle Gücdevani'den hafi zikri öğrenerek Emir Külal'den farklı bir mistik yol kurdu (Kaya, 2011: 7).

Zikr-i hafiyi benimseyip ona göre amel eden Bahaeddin'in bu hareket tarzı Emir Külal'in müridlerinin şikâyetine yol açmıştır, fakat şeyh, her bakımdan çok takdir ettiği Nakşibend'in bu türlü hareketlerini hoş karşılamıştı (Yıldırım, 2009: 23).

Nakşibendîlik şu tarihte ortaya çıkmıştır diyerek kesin bir yıl vermek doğru bir ifade olmayacaktır. "Şah-ı Nakşibend hazretleri bu terbiye sistemini şekillendirirken her şeyi yeni baştan ele almış değildir. Çünkü kendisinden önce de bu anlayışın temelleri devam ediyordu. Tarikat dediğimizde asırlar süren tekâmül sonucu günümüzdeki halini almış yapılardan bahsettiğimizi unutmamalıyız. Elbette bazı şeyhlerin diğerlerine göre çok daha etkili olduğu ve kalıcı izler bıraktığı muhakkaktır ama tarikata ismini verenin tarikatın kurucusu olmasıyla beraber, bazı tarikatlar kendi tarihinde belki de en çok sevilen şeyhin ismini kullanmayı tercih etmektedir. Nakşibendîliğin de tıpkı diğer tarikatlar gibi kendi silsilesi içinde yüksek karizması olan bir şeyh ile anılması oldukça alışıldık bir durumdur (Aybudak, 2014: 20).

Aklımıza Nakşibendî tarikatının "Şah-ı Nakşibend" ten önce, bu ismi almadan evvel ne olduğu sorusu gelebilir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi bu sistem Nakşibendî hazretlerinden önce de temelleri var olan bir sistemdi. Yani Nakşî ismiyle anılmadan öncede

devam eden bir silsile vardı. Tarikat bugünkü ismini alana dek farklı adlarla anılmıştır. Bir tarikatın isimlendirilmesi hususunu anlayabilmek için Nakşibendîliğin kendi ismini almadan önceki adlarına bakmak faydalı olabilir. Nakşibendî ismini almadan evvel tarikat, tarihinde iz bırakan liderlere atf olarak üç farklı isimle anılmıştır. Bildiğimiz gibi Nakşibendî tarikatında peygamberden sonra Hz. Ebu Bekir gelmektedir. Hz. Ebu Bekir'in sıfatlarından birinin Sıddık olması hasebiyle Bâyezid-i Bistami'ye kadar tarikat "Sıddikiye" olarak isimlendirilmiştir. "Tasavvuf tarihinin en önemli kişiliklerinden olan, 9. yüzyılın başlarında doğup 877 yahut 878 yılında öldüğü tahmin edilen Bâyezid-i Bistami günümüzde ve tarihte her zaman oldukça ilgi ve saygı duyulan bir sufi ola gelmiştir. Kendi dönemi içinde de karizması yüksek olmalı ki kendisinden sonra tarikat artık Sıddikiye olarak değil Tayfuriyye olarak isimlendirilmiştir. Ve tarikat nihai ismini almadan evvel de son olarak silsilenin 9. halkası olan Yusuf-ı Hemedani'den sonra, hocalar manasına gelen "Hacegan" ismiyle anılmıştır. Şeyh Yusuf, 1048-1140 yılları arasında yaşamış, Şam taraflarından Horasan'a göçmüştür. Artık bundan sonra Horasan; şiirlerde, ilahilerde, anlatılarda önemli bir tema olarak tarikatın zihninde yerini alacak, Horasan Erenleri diye bir tabir vücut bulacak ve hatta milli edebiyatımızda da Horasan'a atıflar yapılacaktır. Hemedani dört kişiye hilafet vermiştir ve bu dört halifeden ikisi tasavvuf tarihi açısından çok meşhurdur. Biri Abdülhalık-ı Gücdavani diğeri ise Ahmed Yesevi'dir. Görüldüğü üzere Nakşibendîlikten ayrı bir tarikat olan Yesevi tarikatının kendisini nispet ettiği kişi de Gücdavani'den icazet alanlar arasındadır. Nihayetinde de silsilenin 16. halkası olan, 1318-1389 yılları arasında yaşamış ve Şah-ı Nakşibend diye anılan Muhammed Bahaeddin'den sonra tarikat Nakşibendî Tarikatı olarak anılmıştır." (Aybudak, 2014: 28-29). Çalışma yaparken akademik bilgi dışında da Nakşibendî tarikatıyla ilgili bazı kıssalara ulaşmaya çalıştık ve bu noktada Ağrıdaki Nakşibendî vekili olan Şeyh Hacı Nizamuddin ile yaptığımız görüşmede kendisi bize Şah-ı Nakşibendî'nin ve kurduğu tarikatın 'Nakşibendî' ismini almasını, Nakşibendî tarikatının isim başı olan Şah-ı Nakşibendî ve hocası Emir külal ile arasında geçen bir olayla izah etti 'Buhara da doğan Seyyid Emir Külal, yaptığı çanak çömleklerini satarak tekkesinin ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Bahaeddin isimli muhterem şahıs kendisinin yanında maddi ve manevi ilimleri öğrenen talebelerindendi. Ve her gece çanakların piştiği ocağın başında tekkeden bir talebe nöbet tutmak amacıyla beklemekteydi. Bir gün sıra Bahaeddin isimli bu talebeye gelmişti. Bahaeddin fırının başına geçer ve kendi başındaki sarığı açıp yüzünü de kapatacak şekilde bir örtü gibi üzerine örterek orada

beklemeye başlar. Ve o esnada kendileri ‘Allah’, ‘Allah’ lavz-ı celalini sessiz olarak kalben zikreder. Ve bu zikirle beraber kendinden geçme hali vuku bulur. Hocası Seyyid Ebu Külal ocağa, Bahaeddin’i ziyaret etmeye gidince, Bahuddin’in başında beklediği çömlüklerin pişerek kırmızı bir renk aldığını ve o kırmızı çömlüklerin ortasında Bahaeddin’in gece boyu zikir olarak çektiği ‘Allah’ lavz-ı celalinin yeşil renklerle adeta nakşedildiğini görür. Ve zikir haliyle adeta kendinden geçmiş öğrencisini kucaklayarak “Bahaeddin, bundan sonra senin yolun Nakşî Bendi“ yolu, yani nakış yolu olsun demiştir. İşte rivayete göre Nakşibendîlik ismini buradan alır. Nakşî tarikatında kalp adeta o çömlükler gibi ilim ve irfan ışığıyla işlenir, nakışlanır.’

Nakşibend, kelime olarak bahsettiğimiz gibi nakış yapan manasına gelmektedir. Tarikatta ise müritlerin, müritlerin gönüllerini İslam'a, ahirete, iyiliğe nakşettiği inancı vardır. Nakşibendî ismini aldıktan sonra tarikat, ana ismini değiştirmemekle beraber tarih içinde bazı kollara ayrılmıştır.

Nakşibendiyye, kurucusu Şah-ı Nakşibend zamanından itibaren artarak yaygınlık göstermiş; Türkistan, Anadolu ve Hindistan’a kadar uzanan çizgide en yaygın tarikat konumuna yükselmiştir. Şah-ı Nakşibend’in halifeleri; Muhammed Parsa (ö.822/1419) ve Aleaddin Attar (ö. 802/1400) tarikatın Maverâünnehr bölgesinde yayılmasını sağlamıştır. Übeydullah Ahrâr zamanında tarikatın şöhreti Anadolu ve İstanbul’a kadar ulaşmıştır. Anadolu’ya Nakşîliği getiren ilk şeyh Simavlı Molla Abdullah İlâhi’dir.(ö.896/1491) (Yılmaz, 2000: 259).

Nakşibendiyye Tarikatı, Doğu İslam dünyasında imam-ı Rabbani Ahmed Sirhindi (971- 1034) (563- 1624) ve ondan sonra da takipçisi Şah Veliyyullah Dehlevi’nin (1114- 1175/1704-1763) gayretleri neticesinde nüfuzunu arttırmıştır. İmam-ı Rabbani’nin babası Şeyh Abdülehad (ö.1007/1598) bir Çisti sufisi olmasının verdiği avantajla tasavvufi bir çevrede yetişmesine rağmen, felsefi ve dini ilimleri tahsil ettikten sonra tasavvufu ilgilenmeye başlamıştır. Tasavvuf eğitimini önce babasının yanında Sühreverdi, Kadiri ve Çisti tarikatlarının; daha sonra da Baki Billah’ın gözetimi altında Nakşibendî tarikatının usulüne göre tamamlamıştır (Bardakçı, 2005: 251).

Türkiye’de yaygın olarak bilinen adıyla İmam Rabbani, tarikatın tarihinde Şeyh Nakşibend’den sonra beliren en önemli kişilik olarak tanınmaktadır. Onun döneminde Hindistan’ın önemli devlet adamlarının da katılımı ile tarikat, önemli bir nüfuz ve politik güce

ulaştı. Rabbani'nin kendi kendine üstlendiği yenileyici rolün dayanağı, Allah'ın "her bin yılın basında dini yenilemek üzere cemaatine bir yenileyici göndereceği" biçimindeki bir Müslüman geleneğinden geliyordu. Takipçileri İmam-ı Rabbani'yi Müceddid-i Elif-i Sani (ikinci bin yılın yenileyicisi) olarak nitelendirdiler (Yıldırım, 2009: 25).

"18.yüzyıl Nakşibendî Tarikatında en önemli isimlerden biri olan Mevlana Halit Bağdadi'nin yetiştiği dönem olma yönünden büyük önem taşır. Şeyh Halid, Kadiri Tarikatı'nın hâkimiyet bölgesi olan Bağdat'ta Nakşibendî tekkesi kurmayı başarabilmiş bir mutasavvıftır. Şeyh Halid'in Ortodoks Sünniliği'ni yeniden harekete geçirmeyi ve şeriatı sahiplenmeyi ifade eden müceddidi (yenileyici) çıkışı büyük bir ilgi gördü. İmparatorlukta yasayan bütün Müslümanlardan bir araya gelmelerini ve imparatorluğun selameti için İslam bayrağı altında faaliyet göstermelerini istedi." (Yıldırım, 2009: 26).

Kimi tarikatlarda tekkeden ayrılan kişi, doğrudan şeyh olarak farklı bir coğrafyada kendi tekkesini kurmaktadır, kimisinde önce halife olarak ayrılır sonra şeyh mertebesine yükselir. Fakat kişinin ne zaman şeyh olacağı hususu muğlâktır. Bu muğlâklık da sufilerin şeyhlik makamına yükselmeyi batını bir mesele olarak görmesinden gelmektedir. Mevlana Halid bu konuda daha merkezi bir yapılanmaya giderek eğitimini tamamlayanları kendisinin halifesi olarak göndermiştir (Aybudak, 2014: 47).

Üstelik o güne kadar Nakşibendî tarikatında olmayan bir şekilde, farklı bölgeye gönderdiği halifelerinin tarikata kabul ettikleri kişilerin de bizzat kendisine rabıta yapması kuralını getirmiştir. Bundan önce kişi kendisini tarikata sokan halifeye rabıta yapmaktaydı (Aybudak, 2014: 47).

19. yüzyıla gelindiğinde Nakşibendî şeyhlerinin devlet yönetiminde uygulanan siyasetlerde etkili bir konuma sahip olduklarını görüyoruz. Nakşibendî Tarikatı'nın devlet katında bu derece güçlenmesindeki en önemli etken; imparatorluğun çözülme ve dağılma döneminde, Nakşibendî şeyhlerinin özellikle Halidiye kolunun Pansilavizm'e dönük bir yaklaşımlardır. Nakşibendî Tarikatı'nın 19. yüzyılda devlet ile olan ilişkilerinde Halidi ekolünün büyük etkisi olmuştur. Halidiye kolunun büyük bir güce sahip olması ve bu derece kalıcı olmasında diğer sebepler yanında; Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile kapatılan Bektaşiliğe ait tekkelerin devlet tarafından Nakşibendî Tarikatı'nın Halidiye koluna devredilmesi etkili olmuştur. Bektaşî tekkelerinin kapatılması sırasında, Bektaşî dergâhlarına Nakşî halidi şeyhlerin tayin edilmesi, devlet Sultanlarının da bu tarikata ilgi duyması

Halidiliğin önemini arttırdı. Hatta denilebilir ki 19.yüzyıldan sonra Nakşîlik Irak, Suriye, Anadolu ve balkanlarda Halidilik sekline dönüşmüştür (Yıldırım, 2009: 26).

Halidiliğin bu kadar tutulmasında tarikat şeyhlerinin genellikle medrese çıkışlı ve şeriate sıkı sıkıya bağlı kişiler olmasının büyük rolü olmuştur. Tekkelerin kapatılmasına yakın İstanbul'da bulunan tekkelerin büyük bir kısmının Nakşî-Halidi olması da bunu teyit etmektedir. Abdullah Dehlevi ve onun halifesi Mevlana Halid Bağdadi(ö.1242/1826) ile tarikat 19.yüzyılda İslam dünyasının en yaygın tarikatı oldu (Küçük, 2015: 215).

“Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, dönemin en çok töhmet altında tutulan tarikatı Nakşibendî tarikatı olmuştur. Özellikle Şeyh Said ve Menemen olayı bahane edilerek tarikat mensuplarına yönelik siyasi teşebbüslerde bulunulmuştur. Ancak dini bir örgütlenme ve bir dinsel fikir kaynağı olarak, Nakşibendî tarikatı Halidi kolu etkinliğini sürdürmüştür (Yıldırım, 2009: 27).

“Cumhuriyetin ilanı ile beraber yeni bir dönem başlamış, 30 Ekim 1925'te kabul edilen 13.12.1925 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 677 sayılı “Tekke, Zaviye ve Türbelerin Seddine (kapatılmasına) ve Türbedarlıkla Bir Takım Unvanların Men ve ilgasına Dair Kanun” ile tekke ve zaviyeler kapatılmıştır. Bu kanun yürürlüğe girmesinden sonra tarikatlar bir anda yasaklı konuma gelmiş ve faaliyetlerini gizli olarak sürdürmüşlerdir (Bardakçı, 2005: 297).

“Cumhuriyet döneminde tarikat faaliyetleri birçok zorlukla karşılaşmıştır. Kanunen yasak olmanın dışında; Said Nursi'nin ‘devir tarikat devri değil, imanın yeniden ihdas edilmesi devridir.’ sözlerinde ifadesini bulan yeni bir anlayışın beraberinde getirdiği zorluklarda vardı. Bu ortamda mutasavvıfların, “zayıflayan” imanı güçlendirme çabası ile tasavvuf faaliyetlerini birbirinden ayırmamaları ve bu konudaki maharetleri, insanlara ulaşabilme açısından büyük önem arz etmiş oldu (Yıldırım, 2009: 28).

Nakşîliğin Türkiye Yapılanması

İskender Pasa Dergâhı: “Gümüşhanev'in kurmuş olduğu İstanbul'daki Gümüşhaneli Tekkesi'nin devamıdır. 1952 yılında basa geçen Mehmet Zahit Kotku, çağın değişen koşullarına uyum sağlarken bir yandan da “imanı yeniden ihdas etmek konusunda” devlet din yakınlaşması olarak adlandırılabilir bazı gelişmeleri iyi izlemiş, politik kadrolaşmaya ağırlık vermiştir” (Yıldırım, 2009: 30).

Mehmet Zahit Kotku ile aynı tarikata mensup olan Şeyh Abdülaziz Bekkine üniversite çevrelerinden katılan hoca ve talebelerle irşad halkasını epeyce genişletmişti. Onun sohbetine iştirak edenler arasında Türk münevverlerinden Nurettin Topçu, Orhan Okay, Gökhan Evliyaoğlu, Mazhar Özman, Osman Çataklı, Esad Coşan gibi şahsiyetler bulunuyordu. Mehmet Zahid Efendi Şeyh Abdülaziz Bekkine'nin vefatı üzerine müritlerin başına geçmek için 1952 Aralık ayında Bursa'dan İstanbul'a taşındı. Bir süre sonra Fatih ilçesindeki İskender Paşa Camiine imam oldu. Vefatına kadar burada imam ve şeyh olarak faaliyetlerini sürdürdü. Zakit Kotku'nun 13 Kasım 1980 tarihinde vefatıyla birlikte yerine damadı Prof. Dr. Esad Coşan geçmiştir. Ayrıca 1985 Nisanında Kadın ve Aile, İlim ve Sanat dergilerini yayımlanmaya başladı. Sonraları da Gülçocuk ve Panzehir dergileri neşredildi (Ceyhan, 2015: 675-676).

1990 senesinde İskender Paşa Cemaati ile Necmettin Erbakan'ın kurduğu Refah Partisinin arasında önce ihtilaf çıktı, sonra yolları ayrıldı. Cemaatin etkinliği zamanla azaldı. Bir süre sonra ise hem dergiler hem de yayınevi kapandı. Esad Coşan 4 Şubat 2001 tarihinde Avustralya'da bir trafik kazası sonucu vefat etti. Kotku'nun bir diğer müridi Prof. Dr. Cevat Akşit de Gaye Vakfını kurarak eğitim hizmetlerine devam etti (Ceyhan, 2015: 676).

Erenköy Cemaati: Erenköy Cemaati diye bilinen Nakşibendiyye mensupları, Mahmut Sami Ramazanoğlu Efendinin bağlılarından oluşmaktadır. Tarikat, faaliyetlerini uzun süre İstanbul Erenköy'de sürdürdüğünden dolayı 'Erenköy' ismiyle tanınmıştır. Ramazanoğlu Nakşibendî Şeyhi olan Muhammed Esad Erbili'ye intisap ederek ondan hilafet almıştır. Erbil Menemen olaylarından sonra yargılanarak müebbet hapse çarptırılmış ancak kısa süre sonra hastanede vefat etmiştir. Ramazanoğlu olay ve dönem baskılarından dolayı tasavvufî eğitim faaliyetlerini önceleri ev sohbetleri şeklinde gizlice yürüttü.

Baskıların azaldığı dönemlerde ise faaliyetlerine cami vaazları şeklinde devam etti. Sami Efendi 1984 yılında vefat edince cemaatin başına Musa Topbaş Efendi geçmiştir. Topbaşın gelişiyle cemaat daha da büyümüş, 1986 Mart ayında Altınoluk adında aylık ilmi-tasavvufî dergi basımına başlamışlardır (Ceyhan, 2015: 679).

İsmail Ağa Dergâhı: Söylemini tamamen modern dünyaya kökten karşı çıkış üzerine oturtan, toplumsal eşitsizliklere, ahlaki çöküntülere karşı en katı ve radikal direniş

yöntemlerini uygulayan tamamen dışa kapalı bir tarikat olarak bilinmektedir. Kadınların çarşafa bürünmesi, erkeklerin sakal bırakıp, cübbe giymesi, sarık takması, şalvar kullanması zorunluluğu gibi müritlerin bilgilenme ve diğer insanlarla olan ilişkilerinin çerçevesinin şeyh tarafından belirlenmesi gibi, yaşamın her alanını denetleyen ve sıkı bir hiyerarşik disiplinin uygulanması söz konusudur. Kadınların önemli bir potansiyele sahip olduğu tarikat kendine özgü kurallarıyla yasayan şehrin ortasında kalmış farklı bir medeniyeti andırıyor. Mahmut Ustaosmanoğlu'nun basında bulunduğu tarikat sadece İstanbul'da değil, Anadolu kentlerinde de yaygın Kur'an Kursları ile faaliyetlerine devam etmekte, radikal kimliği nedeniyle daha çok "irtica geliyor" kampanyaları sırasında gündeme gelmektedir. Ayrıca son zamanlarda cemaatin önde gelen isimlerinden Bayram Ali Öztürk'ün İsmail ağa camiinde öldürülmesi cemaatin uzun süre medyada yer almasını neden oldu (Yıldırım, 2009: 31).

Menzil Nakşîliği: Nakşibendî tarikatının Adıyaman Menzil kolunu ele alıp incelemeye çalıştığımız bu çalışmada sahada yaptığımız anket ve mülakatlar doğrultusunda edindiğimiz bilgilere bu kısımda yer vermeye çalışacağız. Öncelikle tarikatın menzil dergâhıyla ilgili bazı bilgileri vererek başlamayı uygun gördük.

Adıyaman ilinin Kâhta ilçesine bağlı, Adıyaman Diyarbakır karayolunun 60.kilometresindeki Menzil (bu günkü adıyla Durak) köyünde bulunan Menzil dergâhı, gün geçtikçe artan mürid potansiyeli ile diğer kolların aksine Anadolu'nun uzak bir bölgesine yerleşmiş olmasına rağmen bütün ülke genelinde, kent ve kırdada adeta merkezde bulunan bir tarikat potansiyeli sergilediği için oldukça dikkat çekilecek bir konu değeri taşımaktadır. Nakşibendî tarikatının oluşum sürecine daha önceki bölümde elimizden geldiği kadar yer vermeye çalıştık. Burada da menzil kolu hakkında genel bilgilere yer vermeye çalışacağız. Menzil Dergâhı'nın kurucusu Abdulhâkim Hüseyini, 1902 yılında, Bitlis'e bağlı Baykan ilçesinin Kermete köyünde dünyaya geldi. Dedeleri Bilvanis'li olduğu için Gavs-ı Bilvanisi diye anılır.

Babası Seyit Muhammed imamdır, babasının küçük yaşta ölümünden sonra dedesi Seyit Maruf'un yanında yetişir ve dedesinin yönlendirmesiyle yörenin ünlü şeyhi Şeyh Abdulkahhar'ın yanına verildi. Daha sonraları ise çeşitli köylerde belli süreler kalarak eğitim görmüştür.

İlk evliliğini kendisinden on beş yas büyük akrabası Fatma hanımla yapmıştır. Bu evlilikten Muhammed, Muhammed Raşit, Zeynel Abidin adında üç oğlu ve Halime ile Hatice isminde iki kızı olmuştur. Daha sonra söylenilene göre ilk karısının teşvikiyle akrabasından Sıddıka ile ikinci evliliğini yapmıştır. Bu evlilikten de Abdalbaki, Ahmed, Abdulhalim, Muhyiddin, Enver adlı beş oğlu ve dört kızı olmuştur (Yıldırım, 2009: 36).

Cumhuriyet yönetiminin tekke ve medreseleri kapatmasıyla Baykan Taruni köyünde imamlık yapmaya başlamış, bu arada şeyhin ölüm haberi üzerine, bir baksa şeyhe intisap etmeye niyetlenmiştir. Daha sonrasında gördüğü bir rüya üzere Suriye ye gider. Ve kendisini dini eğitim ve irşad serüveni böylelikle şehirler, ilçeler, köyler ve hatta ülkeler arasında geçerek devam etmiştir. 25 Mayıs 1972 de Ankara da vefat etmiştir.

Abdülhakim Hüseyini geleneksel tarikat faaliyetlerini dar bir halka ile sınıflandırıp, esas olarak “ımanı kurtarmak” ile uğraşmıştır. Modern politik dille, dar kadro çalışması yerine geniş kitle çalışmasını tercih etmiştir. Onun ve Cumhuriyet dönemi bazı İslamcı liderlerin bu tür tercihleri sık sık “yanan bir evden değerli eşyayı kurtarmak yerine yangını tümünden söndürmek” çabasına benzetmiştir (Yıldırım, 2009: 37). İşte ta Hüseyiniye dayanan tarikatın bu genel dünya görüşü, menzil tarikatının diğer tarikatlar arasından sıyrılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Çalışmanın sonunda yer vereceğimiz bilgiler ışığında da anlayacağız ki günümüz Türkiyesinde artık tarikat üyeliği sadece ‘manevi bir yolculuk ’ olmaktan çıkmış, sosyal bir müessese haline gelmiştir. Öyle ki artık Hüseyini’nin ününün duyanlar yurt içinde ve yurt dışından akın akın Menzil’e gelmişler, kötü alışkanlıkları olanlar, hastalar, şifa bulmak için uzun kuyruklar oluşturmuşlardır.

Daha sonrasında ise Hüseyini’nin 25 Mayıs 1972’deki ölümünün ardından Adıyaman Menzil Nakşîliği asıl ününe kavuşacaktı. Hüseyiniden sonra dergâhın başına gelen Raşid Erol ile beraber tarikatın üne kavuşma safhası başlamış oldu. Erol’un 1990 yılında şırıngalı zehirlenme olayını yaşaması üzerine medya da ‘Babadağ’lı gencin iğnesi Menzil’i bölmeye yetti, Menzil şeyhine hain suikast girişimi’ gibi ifadeler yer almaya başladı. Şeyh Erol 1991 yılının bayram namazından sonra yıllardır süregelen bir geleneği yerine getirmek üzere camide müritlerin karşısına geçerek yerini aldı. Türkiye’nin dört bir yanından gelen müritler, adet olunduğu üzere Şeyh Erol’un elini öpmek için sıraya girdiler. Kısa süre sonra sıra Şeyh ile aynı soyadı taşıyan Murat Erol’ a gelmişti. Murat Erol da adet üzere Şeyhin eline yüz sürmek için eğildiği sırada içerisinde tarım ilacı bulunan şırıngayı Şeyhe az da olsa enjekte

etmiş oldu. Bu suikastın gerekçesi olarak ise Murat Erol: Oğlunun dine yöneldikten sonra bunalıma girdiğini ve bundan dolayı Şeyhi İslam düşmanı olarak gördüğü için böyle bir girişimde bulunduğunu söyledi.

Yaşanan bu olay dışında da Nakşibendi tarikatı yakın tarihte de siyasi isimlerin tarikata olan yakınlığıyla sürekli göz önünde olan bir profil sergilemiştir. Her ne kadar incelediğim bazı kaynaklar; kitap, makale ve tezler de tarikatın ısrarla siyasetten uzak durduğu söylene bile Turgut Özal'ın, Muhsin Yazıcıoğlu'nun, Recep Tayyip Erdoğan'ın, Ahmet Davutoğlu'nun Nakşibendî tarikatına ve bu tarikat kollarına olan yakınlıkları bilinmektedir. Tabi daha önce de zikrettiğimiz gibi tarikat dediğimiz bu müesseseler daha Osmanlı zamanından beri yönetimdeki şahıslarla olan yakınlığıyla göz önünde olmuştur. Çünkü artık bu yapılar sahip oldukları insan potansiyeli doğrultusunda o kadar önemli bir konuma sahip duruma gelmişleridir ki, bulunduğu konumu meşrulaştırmak için insan potansiyeline en çok ihtiyaç duyan siyasi yapılanmaların bu şahıslar ve tekkeleriyle olan yakınlığı gariptenemez bir hal almıştır. Genel olarak bakıldığı zaman bu yapılanmaların üye potansiyeli doğrultusunda toplum içersinde bazen yakın oldukları kesimlerin genel tutumları doğrultusunda bazı durumları ve görüşleri onaylayıp, bazı durumları ise reddetmeleri karşılıklı bir iletişim ve fayda sağlamaktadır.

Unutulmamalıdır ki mevcut otoritenin arkasında durduğu hiçbir yapılanma, (dini, ekonomik, hukuksal vb.) otorite düşmedikçe ve taraflar arasında ciddi bir anlaşmazlık çıkmadıkça, gücünü kaybetmeyecektir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu siyasi ve sosyal yapıya bakıldığında son 12 yılda muhafazakâr- demokrat profiline sahip AKP'nin hükümeti döneminde bu tarikat yapılanmalarının daha çok ulaşılabilirliği artmıştır. Hatta tarikat mensubu olan ve tarikatın kurumsallaşmış yapılarından birinde hatırı sayılır bir mevkide bulunan bir üye ile yaptığımız mülakatta kendisi bu durumu bize şöyle ifade etmekte 'önceden menzile gitmek için günler öncesinden ayarlamalar yapmak, vasıta ayarlamak gerekirdi. Ve tekkeye varmak, kara yollarının yetersizliğinden dolayı günümüz koşullarındaki kadar kolay olmazdı. Ama şimdi Allah razı olsun devletimizden, en uzak mesafeler bile kısa sürelerde gidilebilecek duruma geldi. Önceki zamanlarda menzil yolculuğumuzun belli bir bölümü otobüsler vasıtasıyla olurdu. Sonrasında ise yolun geri kalan kısmında Atatürk baraj gölünden geçmek için feribot beklemek gerekirdi. Ama şimdi oraya Türkiye'nin üçüncü büyük köprüsü olan 'Nisibbi Köprüsü' yapıldı ve Adıyaman'a ulaşım daha da kolaylaştı.

Yaptığımız görüşmelerde üyelerin siyasete yaklaşım tutumları da ölçülmeye çalışılmış ve her ne kadar direkt olarak bir siyasi içerikli konuşmaya girilmese bile, tarikat mensuplarının yukarıda da bahsettiğimiz gibi şimdiki imkan ve koşullar doğrultusunda yaptıkları atıflar, ve özellikle bu tekkelere ulaşmalarını engelleyecek herhangi bir ideolojinin olması ve bunu destekleyen muhafazakar mevcut yönetimden duydukları memnuniyeti ise dile getirmekten çekinmedikleri gözlemlenmiştir.

Yine bu konuda görüştüğümüz başka bir üyeye ‘tarikata üyeliğiniz sırasında herhangi bir engelle karşılaştınız mı?’ sorusunu yönelttiğimizde bize cevaben “ Çok şükür ki artık eski Türkiye yok. Artık evlerden Kuran-ı Kerimlerin, seccadelerin, tesettür kıyafetlerinin toplandığı Türkiye’den, halkla Cuma namazı kılan, Şeyhlerin duasına ehemmiyet veren insanların başında olduğu bir Türkiye’ye geçtik“ ifadeleriyle karşılaştık. Bu cevabı aldıktan sonra aslında haziran seçimleri öncesinde Tarikat ziyaretlerinin yapıldığını da hatırlayınca Nakşibendî tarikatının ‘siyasetle ilgisinin olmadığı ve tekkede siyasetin konuşulmadığı’ iddialarının tekrar değerlendirilmesi gerektiğini görmekteyiz.

Esasen her insanın tarikat üyeliği hakkı, sadece kişiyi ilgilendiren bir tercih olup, bu konuda kim, neden tarikat üyesidir? Şeklinde bir eleştiri yapmayı etik bulmuyoruz. Zira dediğimiz gibi siyasi, sosyal, dini... her müesseye yapılan üyelik tercihtir, ve sadece kişiyi ilgilendirir. Biz burada sadece, tarikatlarında içinde bulundurdukları bireyler sebebiyle ‘siyaset’ gibi bir insan uğraşısıyla haşır neşir olmasının, tarikatı destekleyen hemen her platforma reddedilecek kadar korkunç bir senaryo olmadığını söylemeye çalışıyoruz. Sonuçta biliyoruz ki ‘insan’ sosyal bir varlıktır ve kendisini ilgilendiren hemen her platformla bir şekilde münasebet halindedir. Tabi dini ve tasavvufi literatür, din konuşulan yerde siyaset vb. gibi başka konuların konuşulmasını ne kadar doğru bulmaktadır? Bu tartışılır. Ama sonuç olarak Türkiye’de ki tarikat yapılarının siyasetten çok da uzak olmadığını kabul edilmesi gerektiği görülmektedir.

Araştırmanın yöntemi kısmında da bahsettiğimiz gibi, tarikat mensubu olan beş kişi ile derinlemesine mülakat yapıldı. Mülakat yapılan kişiler seçilirken; tarikata mensubiyetlerinde aktif bir şekilde, tarikat ritüel ve uygulamalarında sürekli bulunuyor olmaları, tarikat hakkında bilgi birikimlerinin yeterli seviyede olması gibi bazı kriterlere dikkat edilmiştir. Anket yapılan kişilerde ise sadece tarikat üyeliği şartı yeterli görülmüş fakat nitelikli ve kayda değer bilgiler

almak adına anket yapılan müritler Ağrı'da tarikatın haftalık sohbetlerine düzenli olarak giden kadın ve erkeklerden seçilmiştir.

Esasında bu çalışmaya karar verildiği zaman menzil dergâhına gidip, oradaki ortamı direkt olarak görüp sosyolojik gözlemlerimizi o şekilde kaydetmek istemiştik, fakat koşullar bu duruma pek müsait olmadığı için anket ve mülakatlarımızı Ağrı ilindeki müritlerle gerçekleştirmiş olduk. Toplamda 15 erkek ve 10 da kadın olmak üzere 25 kişiye hazırladığımız anketi uyguladık. Mürid statüsünden ziyade Adıyaman'ın Ağrıdaki bir vekiliyle de mülakat yapma imkânı bulduk.

Toplamda 25 kişi ile anket, 5 kişi ile mülakat yapıp anketlerin tamamı değerlendirmeye alınırken, mülakatlardan dördünün araştırmanın içeriğine daha uygun nitelikte bilgiler barındırdığı düşünüldüğü için bir tanesi değerlendirmeye alınmayıp 4 tanesi değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Anket uygulanan 10 kadından 3'ü ilkokul mezunu, 3'ü lise mezunu ve 4'ü de üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir. Ve bu kişilerin aylık geliri de ortalama 1.500 TL olarak saptanmıştır. Anketin uygulandığı Ağrı ilinde çalışan kadın sayısının az olduğu bilindiği için kadın müritler aylık gelir olarak eşlerinin gelirini dikkatte almışlardır. Ve anket yapılan 10 kadından 7'si şehir merkezinde ikamet ettiklerini belirtirken diğerleri merkez köylerde ikamet ettiklerini belirtmiştir.

Anket uygulanan 15 erkekte 2'si ilkokul mezunu, 5'i lise mezunu, 8'i üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir. Ve bu kişilerin aylık geliri 2000 TL olarak saptanmıştır. Bu kişilerin 11'i şehir merkezinde, 4'ü ise merkez köylerde ikamet ettiğini belirtmiştir.

Bireylerin Bir Tarikata İhtiyaç Duyma Sebepleri

a. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma İsteği

“Sosyalleşmeyi, bireyin içinde yaşadığı topluma uyumlu hale gelme süreci olarak tanımlamak olanaklıdır. Dinde de asıl olan birlik ve bütünleşmedir. Bu bakımdan şüphesiz dinin en önemli sosyal fonksiyonlarından biri içtimaî birlik ve beraberliğin sağlanmasıdır. Din, sadece bireyin kendi iç dünyasında Allah ile olan ilişkilerinden ibaret değildir. Dolayısıyla dinin olduğu her yerde onun ürettiği sosyal ilişkilerden söz etmek zaruridir.

Çünkü din, hem ibadetleriyle hem de bunun dışındaki bireyler arasındaki formlarıyla sosyal bir yapı arz etmektedir.

Tatlıoğlu'na göre, toplumsal işlevler açısından din, birleştirici bir faktördür. Aynı zamanda dinin emir ve yasakları toplumsal denetimi sağlamaktadır. Bu açıdan, dinî cemaatler toplumsal yapıyı koruyan, birlik ve beraberliği, dengeyi sağlayan temel organlardan biridir. Dinin yüklediği bu işlev kimi zaman toplumda bütünleşmeyi sağlarken, kimi zaman da ihtilaflara, hatta şiddetli çatışmalara sebep olabilmektedir. Ancak dinin bütünleştirici rolü, ayrıştırıcı rolünden daha yaygındır.” (Yanmış ve Aktaş, 2015:5).

“Tarikatlar Toplumsal Dayanışmayı Sağlayan Yerlerdir” şeklindeki önermeye katılımcıların, % 80'i “kesinlikle Katılıyorum”, şeklinde cevap vermiştir. “Kesinlikle Katılmayanların” oranı % 0 ve ‘kararsızım’ diyenlerin oranı % 2, “Katılıyorum” diyenlerin oranı ise %18 olarak ölçülmüştür (Tablo 1). Durkheim da dediği gibi din bir toplumdaki kolektiflik ihtiyacını karşılayan en temel müesseselerdendir. Yapılan ayin ve ritüeller, tarikat literatürüyle; zikir, hatme ve rabitalarda, bireyler toplu bir ortamda, aynı amaç uğruna bulunmanın hazzını ve ‘ortaklık- birliktelik’ duygusunun tadına vararak, tarikat ortamında bu noktada bir nebze olsun psikolojik doyum sağlamaktadır.

Yapılan ankette bireylere ‘Bir tarikata üye olma gereksinimi hissetme sebebiniz nedir?’ sorusu yöneltilmiş ve karşılığında müritlerin verdiği cevaplara bakıldığında tarikata intisaplarını sağlayan faktörlerden birinin sosyal dayanışma isteği olduğu görülmüştür. Tarikat, ‘biz’ duygusunu yaşayan ‘cemaat’ hayatından, ‘ben’ duygusuna mahkûm olmuş ‘cemiyet’ yapısına geçilen günümüz toplum yapısı içerisinde, uyum gücünü çeken, kalabalıklar içerisinde yalnız kalmış insanlara güven veren bir kurum haline gelmiştir. Tarikatın kendi içindeki toplantıları, hatmeleri, özellikle kermes ve yardım faaliyetleri kadın ve erkek müritler için dikkat çekici sosyal dayanışma faaliyetlerindedir.

Tarikat içerisinde bazen tarikatın maddi gelirlerini karşılanması için, bazen ise ihtiyaç sahibi vatandaşlara yardım etme amacıyla kermesler düzenlenmektedir. Müritler Özellikle hiç tanımadıkları insanlara yardım amacıyla düzenlenen kermeslerde bireylerin çok haz duyduğunu ve severek o ortamda bulduklarını, bunu da bir bakıma ibadet olarak gördüklerini belirttiler. Yaptığımız görüşmelerde ‘tarikatın maddi giderlerinin nasıl karşılanıyor’ sorusunu yönelttik. Çünkü müritler söz konusu olan tarikata günde ortalama 1000 kişinin geldiği zamanların bile olduğunu belirttiler. Günde ortalama 100 kişiyi misafir

eden bir müessesin, bu kişilerin yeme-içme ihtiyaçlarını nasıl karşıladığı meraka değer bir durum teşkil etmektedir. Mülakat yaptığımız lise mezunu ve tarikatın Menzil tekkesinde 6 yıl sürekli olarak sofi hayatı yaşayan bir erkek mürit ise bize bu durumu şöyle ifade etmektedir. ‘Tarikatta her gün ciddi bir insan sirkülasyonu yaşamaktayız. Tabi bu durum da da gelen misafirlerimizi ağırlamanın da ciddi bir maddi külfet haline gelmesi ihtimal bir durumdur. Fakat tarikattaki yardımlaşma ve dayanışma isteği bu durumun bir külfet haline gelmesini engellemektedir. Şöyle ki; isteyen müritler 4-5 çorap, tesbih veya eşarp alıp tekkeye koyar, isteyenler de bunları alıp, uygun gördükleri miktarı bırakır. Bu da tekkenin bir nebze de olsa rahatlamasını sağlar’ Tabi 3-5 çorapla tekkenin ihtiyaçları ne kadar karşılanabilir diye düşünülebilir fakat tekkede ‘nefis terbiyesi’ açısından verilen yiyecekler esasında az bir miktarla karşılanabilecek durumdadır. Görüştüğümüz bir müride tekke de ki günlük yemek programını sorduğumuza kendisi bize bu durumu şöyle anlattı ‘ Sabah namazı kılınıp gerekli ibadetler yapıldıktan sonra, ve ikinci namazı kılınıp gene tarikat usulünce yapılması gereken ibadetler yapıldıktan sonra buğday çorbası verilmektedir. Bu çorbanın yanında ise hemen hemen bütün tarikatlarda bulunan ‘tekke ekmeği’ ismiyle de anılan bir ekmek verilmektedir. Bu ekmeğin özelliği çok sert ve bozulmaya karşı dayanıklı olmasıdır. Hatta tekke ziyareti bittikten sonra tekkeden ayrılan müritlere bu ekmekten 1 er veya 2 şer tane verilir. Müritler de evlerine gittikleri zaman şifa niyetine bu ekmeği yakınlarına ve ailelerine ufak miktarlarda verirler. Ve aylarca muhafaza edilse bile bozulmayacak bir şekilde yapıldığı için, bazen hastalana yakınlarına da bu ekmeğin götürüldüğü olur’

Bunun dışında tarikatta sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın bir diğer göstergesi ise tekkenin bulunduğu köydeki ‘menzil’ ve diğer isimlerle açılan işletmelerden yapılmaya özen gösterilen alışverişlerdir. Tekke yakınlarında bulunan; tekke dönüşü yakınlarına verilmek için hediyelik eşya alınacak yerlerden, lokantalara, manavlardan giyim yerlerine kadar birçok işletme vardır. Bunların gelirleri sayesinde tekkenin ekonomik giderleri sağlanmaktadır. Bunlardan ayrı bilindiği üzere menzil tarikatı kurumsal yapılanmaları olan bir tarikat profiline sahiptir; Menzil kebab, Emsey hastanesi, Semerkand yayınları, Semerkand TV kanalı gibi ekonomik gelirler sağlayacak yapılar da tarikatın bünyesinde mevcuttur.

Yani bireylerin dayanışma ve beraberlik ruhunu hissedebilecekleri, hiç tanımadığı ve ilk defa aynı ortamda bulunmasına rağmen insanların kendisine manevi olarak dualarla destek

olmasının, güler yüzle aynı ortamı, aynı yemeği, aynı ibadet ortamını paylaşmanın kişilere iyi hissettirdiği ifadeleriyle sıkça karşılaşılmıştır.

b. Aidiyet Hissi ve Yalnızlık Duygusunu Giderme Arzusu

Aidiyet kavramı ait olma, içinde bulunma mensubu olma gibi anlamlara gelmektedir. Herder'e göre de aidiyet duygusu insan olmanın bir özelliğidir. Nasıl ki insanlar yeme, içme, güvenme ve hareket özgürlüğüne ihtiyaç duyarlarsa, aynı şekilde bir gruba ait olma ihtiyacı da duyarlar. Bu hissi bulamazlarsa kendilerini zayıf ve güçsüz hissederler. Mehmed Niyazi de "Elbette insanların, kurulan hayatların, renklerin müşterekliğinin insanlar arasında yakınlık doğurması tabiidir. Bu yakınlık ve insanın fitri bir özelliği olan alışkanlık toplumu meydana getiren kişilerde aidiyet şuurunun doğmasına sebep olmuştur der." (Kına, 2013).

Anlayacağımız gibi aidiyet dediğimiz kavram esasen bir hissiyat ve sosyal bir gereksinimdir. Sosyal bir varlık olan insan, gene sosyal bir çevre içerisinde yaşayarak toplum olgusunu oluşturur. Toplumsal hayatta insanların gerek akrabalık, gerek üstlendikleri rol ve buldukları sosyal statüler ve gerekse de meslekleri münasebetiyle birçok kurumun üyesi olması kaçınılmazdır. Bu kurumlar içerisinde bulunan bireyde kendini 'oraya ait' hissetme durumu ortaya çıkmaya başlayacaktır. Ya da tersi bir şekilde, bireyler aidiyet hissiyatlarını doyumak için, bir grup ve ya kurumun üyeliğine gereksinim duyacaktır.

Tabii toplum bir sosyal olgudur. Toplumu tarif ederken 'olgu kavramını' özellikle kullanmaktayım. Çünkü bildiğimiz gibi olgu, olaydan farklı olarak etki ve değişimi sürekli devam eden bir durumdur. Kendini bazen yenileyip bazen daha gerilere doğru götürebilmektedir. Günümüz dünyasında modernleşmeler zinciriyle değişen toplumda, klasik bir ifadeyle 'kalabalıklar içerisinde yalnızlaşan insanlar'ın sayısı göz ardı edilemeyecek kadar çoktur.

Yalnızlık duygusu, insanın ruh sağlığını önemli ölçüde etkileyen faktörlerden birisidir. Şöyle ki bazı durumlarda insanın yalnız kalması ve kendisini dinlemeye çalışması onu rahatlatıcı bir işlev icra ederken, istediği halde başkalarıyla iletişim kuramayan, kendisini tek başına, terk edilmiş olarak hisseden insanların ruhsal dengeleri bu durumdan olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Dindar olduğunu düşünen insanlar açısından bakıldığında, Kutsal'la ilişkiye girmenin, insanın iç dünyasında manevi bir alan yarattığı, sosyal olarak kendisini yalnız hisseden insanın en azında bu alanda yalnızlık hissetmeyeceği ve terk edilmişliğin

insan psikolojisinde oluşturacağı yansımaların olumsuz etkisini en alt düzeye indirebileceği söylenebilir. Nitekim bu konuda yapılan araştırmalar, dindar insanların daha az yalnızlık duygusu hissettiklerini ortaya koymuştur. (Yanmış ve Aktaş, 2015: 10).

Esasında dindar insanların yalnızlık duygusunu aşmış olması çok da enteresan bir tespit olmasa gerek, zira manen kalbini, madden bedenini doyurmuş tarikat önderleri ve onlar gibi tasavvuf ehli insanlarda ‘Yalnızlık Allah’a mahsustur’. Düşüncesi artık adeta bir yaşam felsefesi haline almış ve bu manevi eşiğe ulaşan insanlar, yalnız kaldıklarında bile esasında Rableriyle her zaman kalbi bir temaslarının olduğunu bilincine varmış durumdadırlar. Tarihi kıssalara baktığımızda yalnızlık deyince akla ilk gelen mutasavvıfların Mevlana ve Şems olduğunu görmekteyiz. Zira günlerce, haftalarca tek başlarına bir odada diz üstü oturarak vakit geçirdikleri bilinmektedir.

İşte günümüz dünyasında değişen koşullar ve özellikle teknolojik aletlerinde etkisiyle kendini sosyal hayat ve çevreden uzaklaştıran insanların, bu yalnızlık duygusundan kurtulmak ve bununla baş edebilmek için ‘tarikatları’ bir seçene olarak gördüğü sonucu da araştırma doğrultusunda edindiğimiz bir diğer tespit oldu.

‘Tarikatlar zikir ve sohbet aracılığıyla insanların yalnızlık duygusunu giderir’ şeklindeki önermeye katılımcıların, % 84’ü “Kesinlikle Katılıyorum”, % 13’ü “Katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. “Kesinlikle Katılmayanların” oranı % 0 “Kararsızım” diyenlerin oranı ise % 3 olarak ölçülmüştür (Tablo 2).

Aynı zamanda yapılan ankette ‘Bir tarikata üye olma gereksinimi hissetme sebebiniz nedir?’ sorusuna da üyelerin % 40’ı yalnız duygumu gidermek seçeneğini işaretlemiştir. Yaptığımız mülakatlarda ise görüştüğümüz şahıslardan biri bize tarikat hayatına girmeden önce yaşadığı hayatı şöyle tarif etmekteydi. Görüştüğümüz üyelerden bazıları ise, tarikata mensup olmadan yaşadıkları psikolojik sıkıntıları dile getirdiler. Özellikle ergenlik dönemindeki psikolojik sıkıntılardan dolayı tarikata arkadaşları tarafından yönlendirilen bir şahısla görüşme fırsatı bulduk. Kendi ifadeleriyle ‘kendime ve çevreme zarar verecek, psikolojik olarak bataklığa batmış bir insan gibiydim. Fakat daha sonra arkadaşlarımın yönlendirmesiyle bu tarikatla tanıştım. Ve o zamandan beri tekkeyi düzenli olarak ziyaret eder, maneviyatın ve sofilerin benim için karşılıksız dua ettiğini bilmenin tadını yaşamaktayım. Tekkeden döndükten sonra bile istediğim zaman ulaşabileceğim, beni karşılıksız, Allah rızası için seven insanların olduğunu bilmek beni rahatlatıyor.’ Şeklinde

söylemleriyle kendisi için tarikatın ona yalnız olmadığını hissettirerek psikolojik olarak sıkıntılarında kurtulmasına yol açan bir ara form görevi gördüğünü anladık.

c. **Kötü Alışkanlıklardan Kurtulma İsteği**

Yapılan görüşmeler neticesinde esasında tarikat yapısının değişen toplumla beraber bir ‘anlam ve işlev’ değişikliğine uğradığı tespitine de varmış olduk. Şöyle ki toplumda tarikat yapılanmalarının oluşmasına zemin hazırlayan tarihi sosyolojik ve psikolojik temellere baktığımızın zaman, Hz. Muhammed zamanından sonra, dinde ortaya çıkan ‘fetva verme ve yanlış yorumlar’ sonucunda, toplumda insanlara bilgi aktarıp, onları doğru dini bilgilerle, yanlış saptırmaktan kurtaracağını düşünen bir düşünce sistemi oluşmaya başladı, oluşan bu düşünce sistemi ‘tasavvuf’ olarak adlandırıldıktan sonra, tasavvuf ehli insanlar yavaş yavaş ortaya çıkma başlamış ve nihayetinde bu kişiler görüş farklılıkları doğrultusunda tekke yapılanmalarıyla, dini öğretileri insanlara aktararak adeta ‘medrese’ yapılanması tarzında mektepleşmiş yapılara dönüşmeye başlamıştır. Yani eski tarikat yapılarının asıl amacının ‘insanların manevi değerlerini ve takvalarını arttırmak ’ olduğunu söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır.

Bu durumda bir de günümüz tarikat yapılarının ve temel öğretilerinin nasıl bir amaç ve yöntem doğrultusunda işlerlik sistematiğine sahip olduğuna da bakmak gerekmektedir. Tabii günümüz tekkeleri tamamen hedefinden şaşmış, dini amacın tamamen dışında bir yapılanma haline gelmiştir gibi bir ifade oldukça yanlış olacaktır. Çünkü her ne kadar bazı işlev farklılıklarına uğramış olsalar bile tarikat yapıları aynı ‘silsile’ ye dahil olup sadece ufak noktalarda birbirinden ayrılmaktadır. Ve halen de en temel işlevi dini düşünceleri insanlara aktarmak, dini doyum sağlamak amacıyla gelen insanlara tekke çatısı altında yer vermektir. İşlev farklılıkları da meydana gelmiştir demişken, İşte tam da bu nokta da ‘kötü alışkanlıklardan kurtulmak ’ için tarikat önderinden tövbe alıp bu alışkanlıklarından kurtulmanın yolunu tıbbi ya da psikolojik destek almaktansa tekke de bulacağını düşünen insanların da hatırı sayılır bir şekilde Menzil tarikatı ve diğer bazı tarikatlara intisap edişi, tarikat yapılarının artık sosyal hayatla bütünleşmiş bir profile büründüğünün göstergelerinden biridir.

Kötü alışkanlıklardan kurtulmak için intisap edilen tarikatlar içerisinde ise Nakşibendi tarikatı tercih edilme noktasında hatırı sayılır bir yere sahiptir. Mülakatlar sırasında bu

durumla ilgili ‘özellikle alkol tüketme alışkanlığından vazgeçmek için tarikata gelen insanların olduğu söylenmekte, bu konuyla ilgili bizi bilgilendirebilir misiniz? Şeklinde ’yönelttiğimiz soruya karşılık aldığımız cevapta da bu durumu teyit etmiş olduk.

Hatta görüştüğümüz şahıslardan biri tarikata intisap etmeden önce böyle bir yaşantısının olduğunu dile getirerek tarikata intisap edişini bize şöyle anlatmakta ‘Liseden mezun olacağım zaman, çevreden öğrendiğimiz kulaktan dolma ve batıl inançlardan dolayı dini bir eksiklik yaşamaktaydım. Çevremde Adıyaman mensubu arkadaşlarım vardı. Fakat ben tarikat mantığına oldukça önyargıyla bakmaktaydım. 2006 yılının Mevlit kandilinde, arkadaşlarımın davetiyle Nakşibendî tarikatının Ağrıda bulunan bir evinde mevlit kandilini güzel bir şekilde karşılamak amacıyla düzenlenen yemekli sohbete katıldım. Tabi halen tarikat düşüncesine olan önyargım devam etmekteydi. Dualar ve ibadetler sonrasında evlerimize dönmek üzere yola çıkacağımız zaman, beni o eve davet eden arkadaşımın, bir poşet içerisinde bana bir şey uzattığını gördüm. Bana bunu alıp eve gittiğimde sakin kafayla en azından biraz olsun bakmamı rica etti. Eve gelip poşeti açtığımda, içerisinde Seyyid Abdülkadir Geylani’nin Futuğul Gayp adlı eserinin olduğunu gördüm. Kitabı incelemeye başladım ve aldığım lezzet, aslında ne kadar da boş ve temelsiz bilgilere mahrum kaldığımı bana gösterdi. Daha sonraki gün arkadaşıma bana bu kitabı yazan kişi hakkında bilgi vermesini istedim, beni Nakşibendî tarikatının Ağrıdaki bilgi donanımı açısından oldukça zengin bir abisinin yanına götürdü. Kendisi bana tarikat hakkında bilgiler vermeye başladı. Tabi arkadaşım ben oraya gitmeden önce bu abiye yaşantım hakkında bilgiler vermişti. Alkol ve sigara gibi alışkanlıklarımın olduğunu da haliyle öğrenmişti. Bende aslında bu durumdan epeyce çekinerek oraya gitmiştim. Sonuçta söz konusu olan yer bir tarikatın irşad amacıyla açtığı bir yerdi. Ve ben bu defa bu yere davet amacıyla değil, belki de o tarikata üye olmak için gidiyordum. Ama benim gibi bir insanın bu tarikata kabul edilebileceği düşüncesi bana biraz düşük bir ihtimal gibi gelmiyor da değildi. Fakat sohbet ilerledikçe, Ağabeyimiz bana tarikata intisap eden üyelerden bahsettikçe içimdeki umut ışığı yeniden yeşermeye başladı. Meğer benim gibi onlarca insan tarikata gelip Allah dostunun vesilesiyle tevbe ederek kalbi temizliğin hazzını yaşıyorlarmış. Daha sonra bende Menzile gitmek için otobüslere doluşan kafielerden birine dahil oldum. Gidip tevbe alarak kendime yeni bir sayfa açtım. Ve o zamandan beri en az ayda iki defa gitmeye özen gösteririm. Ziyaretler sık olmalıdır ki insan kalbi tekrar boşluğa düşmesin. Hiçbir yanlış geri dönüşü olmayan bir yol değildi.

Unutulmamalıdır ki Bişri hafi hazretleri meyhaneden çıkmayan bir insan iken, bir âlimin nasihatlerinden ve gördüğü rüyalardan etkilenecek tevbe etmiş ve manevi doğruluğa erişmiştir.’

Bu ifadeler aslında tarikat semantiğinin insanlar için nasıl bir anlama büründüğünün belki de en güzel göstergesidir. Düştüğü sıkıntılı durumlardan kurtulmak için tekkeye gelen bireyler burada nefsi bir mücadele vererek, kendiyle savaşmakta, kararlılık ve duanın da yardımıyla istediği sağlıklı ve manevi hayata kavuşmakta.

Bu konuda yaptığımız konuşmada yine aynı şahıs bize, bu gibi sıkıntıları olan bireyler tarikata geldiğinde ise kendilerine daha özenle bir desteğin verilmeye çalışıldığını da ifade etti. Tekkedeki sofilerin, kendilerine bu alışkanlıktan kurtulmaları için sürekli destek verdiğini dile getirdi.

Alkolden ziyade sigara da günümüz insanının en çok cebelleştiği kötü alışkanlıklarının başında gelmektedir. Tiryakiler bu alışkanlıktan kurtulmanın yolunu tıbbi yollardan aradıkları gibi, yine tıpkı alkol bağımlıları gibi tekkeye gelerek buradaki dini duyguları ve İslamiyet’in gereklerini öğrendikten sonra sigarayı bırakmaya çalıştıkları da bilinmektedir. Tarikat üyeliğinin Alkol, sigara vb. gibi alışkanlıkların üzerindeki caydırıcı etkisini ölçmek adına ankette bireylere ‘tarikata üye olmadan önce alkol, sigara vb. gibi kötü alışkanlıklarınız var mıydı?’ sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların % 75’i bu soruya evet cevabını vermiştir. Evet cevabı doğrultusunda ‘tarikata üye olduktan sonra bu alışkanlıklarda bir değişim oldu mu sorusu’ yöneltilmiştir. Buna karşılık % 75’lik kesimin % 30’u bu alışkanlıklarından vazgeçtiğini dile getirmiştir. Bu konuda bir mürid görüş ve deneyimlerini bize şu şekilde aktarmaktadır. ‘Alkol kullanan insanlara, sigara kullananlara nazaran daha dikkatli ve özenli yaklaşılmaktadır. Eğer şahıs bu alışkanlıktan kurtulmaya niyetliyse gerekli destek verilmektedir. Sigara kullananlara ise bu alışkanlığını terk etmesi yönünde telkinlerde bulunulur. Mümkün mertebe tekkede bulunduğu sürede sigara kullanmaması, nefesine hâkim olması rica edilir. Ama bu konuda bir zorlama olmaz. Hatta tekkenin çay ocağında bazen isteyen kişiler sigara kullanabilmektedirler.’

Başka bir kadın müritle yaptığımız görüşmede ise alkol alışkanlığı olan insanlara tarikat yapılanmasında nasıl davranıldığıyla ilgili bilgi edinmeye çalışıyoruz. Ve kendisi bu durumla ilgili tekkede duyduğu bir ayrıntıyı bize aktarıyor. ‘Alkol ya da başka bir kötü alışkanlıktan ötürü tarikata gelen kişiler kesinlikle dışlanmaz. Aksine tekkenin sıcaklığıyla

kucaklanır ve yabancılik çekmemeleri için elden gelen yapılır. Şeyhimizin de kötü alışkanlığı olup da bunlardan kurtulmak istediği için tarikata intisap eden arkadaşlara olan sempatisi başkadır. Hatta tarikata alkol alışkanlığından vazgeçmek için gelen bir şahıs için: “o bizim bahçemizin çiçeğidir. Sakın ha ona dokunmayınız.” dediğine şahit olan müritlerimiz vardır. Esasında bu çalışmayı Ağrı’da yapma verimliliği etkilemesi noktasında bizde bazı şüpheler uyandırmaktaydı. Muhafazakar ve daha çok kırsal bir profil sergileyen kentte alkol vb. kötü alışkanlıklardan ötürü tarikata intisap eden mürit sayısının pek fazla olmasını beklemezken ‘bir tarikata üye olma gereksinimi hissetmenizın sebebi nedir’ sorumuza müritlerin % 10’u kötü alışkanlıktan kurtulmak şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca ‘Tarikata üye olmadan önce herhangi bir kötü alışkanlığınız var mıydı?’ sorusuna karşılık sadece alkol değil, uyuşturucu kullandığını hatta daha da kötü ‘alışkanlıklarım vardı’ şeklinde ifadeler kullanan müritlerin olması da dikkat çeken noktalar arasındaydı. Dikkatimizi çeken bir diğer nokta ise, sadece erkek değil kadın müritler arasında da tarikata katıldıktan sonra bu tarz alışkanlıklarından vazgeçen müritlerin olmasıydı.

Gördüğümüz gibi ‘Tarikat’ dediğimiz yapılar artık kendi içerisinde adeta kurumsallaşmış, işlev çeşitliliğine uğramış birimler haline gelmiştir. İslamiyet’teki haram ve yasakları insanlara anlatmakla kalmayıp, bu yasaklardan uzak durmaya çalışan insanların manevi bir sığınağı haline gelmiştir. Ve Artık acaba küreselleşen dünyada değişimin önemli kavşaklarından dönen birimlerin arasına tarikatlarda mı dahil oluyor sorusu akıllara gelmeye başlamıştır.

d. Şifa Ümidi

Kötü alışkanlıklarından kurtulmak sebebiyle tarikata intisap eden bireylerin yanı sıra, şifa bulma ümidiyle de menzile gitmek isteyenlerde oldukça fazladır. Tarikat önderinin dergahına giderek oradaki manevi ortamda bulunmak, hasta çocuğunu, yakınını götürerek Şeyh in ve sofilerin duasını alarak şifa bulacağını düşünmek de tarikata intisap sebepleri arasındadır.

Bazen hastanın aciliyet ve rahatsızlığının önemine göre hasta Şeyhin yanına götürülür ve Şeyh hastanın üzerine okuyup, vücuduna el sürerek, şifa ayetleri okuyup Allah’tan şifa diler. Görüşüğümü bayan bir mürid bize bu durumu şöyle ifade etmekte ‘İnsan görmeyince

pek inanmıyor belki. Ama dili tutulmuş, konuşamayan insanların tekkede şeyh in duasından ve okumasından sonra düzeldiğini gördüm’

Aslında şifa ümidiyle başvuru alan şahıs sadece tarikat önderiyle de sınırlı değildir. Bilindiği üzere Tarikat içerisindeki hiyerarşik yapılanma doğrultusunda ‘vekil’ statüsü verilen müritler vardır. Genellikle Nakşibendî tarikatının birçok ilinde vekilleri mevcuttur. Bu vekiller ‘el verme’ dediğimiz olayı gerçekleştirme iznine sahip olup, yanına tevbe almak için gelen insanlara el vererek tevbe edip günahlarının affı için Allahtan aman dilemelerine aracı olurlar. Bunun yanında vekillerin manevi makamı gereğince dualarının ehemmiyetine olan inançta oldukça yüksektir. Ve Adıyaman dışında yaşayan, tarikat merkezine gelme imkânı olmayan kişiler bu vekillerin yanına gelerek, hastaları için, çocuk sahibi olabilmek için, ailevi sorunları için dua istemektedirler.

e. **Dini Eğitim- İslamiyet’ i Daha Anamlı Yaşama İsteği**

Daha önceki tespitlerimizde de dile getirdiğimiz gibi tarikatlarda belli derecede bir değişikliğinin olduğunu söylemiştik. Aslında bu durum bir işlev değişikliğinden ziyade bir işlev çeşitlenmesidir.’ Fakat yine de tarikatın asıl işlevini koruduğu, bu noktada da insanları çekmeye deva ettiğini de dile getirmiştik. Yaptığımız görüşme ve anketlerde de bu durumları teyit etmiş olduk.

Katılımcılara ‘tarikatlar insanların dini eğitimine katkı sağlıyor’ şeklinde bir önerme yöneltilmiştir. Bu önermeye katılımcıların % 15’i katılıyorum, % 80 kesinlikle katılıyorum % 5’i de ‘kararsızım’ yanıtını vermiştir. İkinci olarak ise ‘İslam dinini daha anlamlı yaşamak için bir tarikata-mürşide bağlı olmak gereklidir.’ Yöneltilmiş, bu önermeye katılımcıların % 70’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, % 20’si ‘Katılıyorum’, % 3’ü ‘Kesinlikle Katılmıyorum’, % 7’si ‘Kararsızım’ yanıtını vermiştir. Araştırma sırasında, tarikatın insanın dini eğitimi ve yaşantısına katkı sağladığını ama bu durumun, tarikata mensup olmayan bir bireyin dini ve İslam’ı anlamlı yaşamayacağı anlamına gelmediğini de söyleyen katılımcılarımız oldu. Ayrıca ‘bir tarikata üye olma gereksinimi hissetmeniz sebebi nedir?’ şeklindeki sorumuza katılımcıların % 25’i ‘dini eksikliklerimi gidermek’ cevabını vermiştir.

Yaptığımız mülakatlarda ise ‘tarikat size neler kattı? Önceki yaşantınızla tarikata girdikten sonraki yaşantınız arasında bir fark oldu mu?’ sorularını yönelttik. Bu sorulara kadın bir müridin verdiği cevap şöyle olmuştur: ‘Tarikat demek rehber demektir. Yol gösteren,

karanlıkta kişiye ışık tutan demektir. Nasıl ki rehberler kişilere çevrede görünen güzelliklerin ardındaki bilgileri aktarırsa, tarikatlarda tıpkı onlar gibi, gözümüzün gördüğü ama kalbimizin anlamadığı dünyayı bize anlatarak, asıl dünyanın ahiret olduğunu anlatır. Ama bir yandan da ‘hiç ölmeyecek gibi bu dünya ya, yarın ölecek gibi öbür dünyaya çalışmak’ gerektiğini anlatmakta. Esasında bu söylediğim durum daha ziyade Nakşibendî tarikatının kaideleri arasında yer alır. Nakşibendîlik insanı bu dünyadan tamamen soyutlamaz. Ve gerek Nakşibendîlik, gerekse de diğer bütün tarikatlar da insana yol gösterme amacı en temel düsturlardandır. Düşünün ki bir üniversite öğrenci farklı bir memlekette okul kazanır ve oraya gitmesi gerekir. Tıpkı bizler gibi aileleri onları yerleştirmek için o memlekete gider, fakat yanında ‘aile olmasına rağmen’ gelinen yer farklıdır, toprak farklıdır, insanlar farklıdır, yaşam tarzı farklıdır. Ve yabancıliğin sıkın tısı burada başlar. Çünkü aile çocuğunu güvenli ve güzel bir yurda, eve yerleştirme isteğindedir. Ama güzelliklere ulaşmak her zaman zor ve çetrefilli olmuştur. İşte gidilen o yabancı memleket aslında dünyadır. Tarikatta bu yabancı dünyanın da güvenli ve güzel bir geçiş sağlayan vesiledir. İnsana yanlış, doğruyu, kesin ve katı kurallarla değil, yumuşak bir dille, tekke’nin kardeş dili ve kardeş kalbiyle anlatan din ve kardeşlik mekânıdır. Az önce ‘yanında ailesi olsa bile ’ dedim. Evet kişinin yanında ailesinin olması, onun dini bilgilerini tamamlayacağı, iç huzura erip maneviyatın lezzetine varacağı anlamına gelmez. Ben bu durumu bizzat kendimde yaşadım. Tarikata girişimde ailemin herhangi bir etkisi ve yönlendirmesi olmadı. Zaten ailemde benden başka tarikat mensubu da yoktu. Ailem her ne kadar dini kendi çapında yaşamaya ve bizlere aktarmaya çalışsa da, tarikata girdikten sonra dini noktada ne kadar eksik olduğumu anladım. Önceden farz, sünnet, zekat nedir, tam olarak bilmezdim. Dini yükümlüklerim konusunda yeterli bilgiye sahip değildim. Fakat bir yönlendiren olunca bu eksikliklerimi giderdim”

20 yaşındaki kadın mürit bu ifadeleri söyledikten sonra kendisine ‘tarikat olmasaydı size bu dini bilgileri aktaracak başka kimseler ve aracılar olmaz mıydı? Dini bilgileri öğrenmenin tek yolu tarikat mıdır?’ sorusunu yöneltiyoruz. Kendisi de cevaben şöyle diyor ‘aslında bu soruya evet cevabını vermek tarikat adına yapılan bir bencillik olur. Çünkü çevremde tarikat mensubu olmadığı halde, benden, tarikata girmiş birçok müritten daha bilgili insanlar ve arkadaşlarım var. Ama en azından kendimle kıyasladığımda onların benden daha şanslı olduğunu söylemem gerek çünkü dini noktada belli bir seviye de olan aileleri ve arkadaş çevreleri vardı. Zaten dini esaslara dikkat eden insanların arkadaş çevreleri de onlar

gibi olur. Bu durumu özellikle tercih ederler, nasıl olsa arkadaş inanın aynasıdır. Ya da kendilerini dini noktada bilgilendirmek için benden daha gayretli ve istekliydiler. Dediğim gibi ailem dini kendi çapında, çevresinden gördüğü kadarıyla yaşamaktaydı. Ve bize aktarma konusunda da çok da yeterli olamamışlar, bunu daha sonra fark ettim. Yani tarikat olmadan da dini olarak bilgi seviyemizi arttırabiliriz. Ama dediğim gibi bu durum için gerekli ve uygun bir çevre; aile, arkadaş ortamı, kişisel çaba ve istek önemli.’

f. Aileden Gelen Tarikat Üyeliği geleneği

Gördüğümüz gibi bireylerin bir tarikata mensup olmalarının altında; soysa-psikolojik birçok etken yatmaktadır. Bunlardan başka kaydettiğimiz bir diğer etken ise bazı müritlerin ailelerinde tarikat üyeliğinin bir gelenek halini alarak, nesiller boyu sürerek devam etmesidir. Anketler ve mülakatlar sırasında bazı katılımcıların sadece çekirdek ailelerinin değil, bütün sülale genelinde tarikat üyeliğinin olduğunu söylemesi ve bu durumun yıllardır bu şekilde sürerek devam ettiğini dile getirmesi ve Bir tarikata üye olma gereksinimi hissetmenizin sebebi nesir? Şeklindeki sorumuza katılımcıların % 5 aile ve akraba yönlendirmesi seçeneğini işaretleyerek cevap vermesi bu konuya da bir başlık açmamız gerektiğini düşündürdü.

Belki de araştırmayı yaptığımız coğrafyanın geleneksel yapısından kaynaklanan bu durum da tarikat üyeliğine tercihen değil de ‘iten’ bir durum haline gelmiştir. Tabi bunu söylerken, bazı müritlerin aile zoruyla tarikata intisap ettirildiklerini kast etmiyorum. Zira başlıkta ‘gelenek’ kelimesini bilinçli bir şekilde kullandım. Çünkü burada bir zorlamadan ziyade tarikat üyeliği, gerekli ve olağan, yaşamın normal bir süreci haline gelme algısının olduğunu gördük.

Bu konuda tam anlamıyla mülakat sayılmasa da bize bazı bilgiler veren bir mürid durumu şöyle anlatmakta ‘esasında bir tarikata üye olmam gerekli mi? Sorusunu kendime hiç sormamıştım. Belli bir yaşa gelince zaten tarikata üye olmam gerektiğini düşünmekteydim. Çünkü diğer bütün aile üyelerimin neredeyse tamamı bir tarikata üyeydi. Ama yine de tarikata girmek istemeseydim, beni bu konuda zorlayan kimse olmazdı.’

Bu ifadeler aslında bize çokta yabancı gelmiyor. Çünkü içinde bulunduğum ailede de tarikat üyeliği bir gelenek gibi sürmekte. Tarikata üye olmayan ben ve benden başka birkaç kuzenim var. Annem, babam, kız kardeşim, amcalar Nakşibendî tarikatına üye. Zaten iki

dedemin de tarikat vekili olması bu durumu çok da enteresan kılmıyor. Fakat aileden gelen bir gelenek halini aldığından mıdır, ya da ailede istenildiği zaman gidip el alınacak bir ‘vekil’ bulunduğundan mıdır bilmem, ailedeki tarikat üyeler menzili çok sık ziyaret etmez. Ama genel zikir ve adap olarak menzil geleneğine bağlılıklarını sürdürmektedirler.

g. Kişisel Merak ve İstek

Tarikata gereksinim duyma noktasında katılımcılar tarafından birçok farklı neden dile getirildi. Bu nedenlerden bir diğeri ise ‘kişisel tercih ve merak oldu.’ ‘Bir tarikata üye olma gereksinimi hissetmenizin sebebi nedir?’ şeklindeki sorumuza katılımcıların % 20’si; kişisel tercih ve merak cevabını vermiştir

Görüşme yaptığımız kişileri belirlerken özellikle aile bireylerinden tarikata üyeliği bulunmadığı halde bir tarikata üye olan kişilere de ulaşmaya çalıştık. Bu kişilerin tarikata yönelmelerinin bir kişisel merak ve istek güdüsünün yanında, arka planda arkadaş çevresinin etkili olduğunu tespit ettik. Yani esasen bireyde kişisel isteği tetikleyen bir arkadaş ortamı yönlendirmesinin varlığı dikkat çekmektedir.

1. İntisap İçin Menzil Tarikatı’nın Tercih Edilme Sebepleri

Önceki bölümde bireylerin bir tarikata ihtiyaç duyma sebeplerini kriterlendirmeye çalıştık. Bu konudaki tespitlere yer verildi. Bu bölümde de kişilerin tarikatlar içerisinde neden Nakşibendî tarikatını tercih ettiği konusuna yer verilecektir. Bununla ilgili de katılımcılara bazı sorular yönelterek bu tercih konusundaki tutumlarını ölçmeye çalıştık. Anket ve mülakatlar dışında başka tarikatların Trabzon ve Ağrıdaki merkezlerine yaptığımız ziyaretlerde bu konudaki bilgilerimizi daha iyi bir zemine oturtma imkanı vermiştir. Her ne kadar araştırma konusu sadece Nakşibendî tarikatına yönelik olsa da, farklı tarikatlara mensup bireylerle görüşmeye çalışıp onların tarikatları hakkında bilgiler edinerek Nakşiliği onlardan ayıran temel farklılıkları tespit etmeye çalıştık. Uyguladığımız ankette katılımcılara ‘bu

tarikâtı tercih etme sebebiniz nedir?’ sorusunu yönelttik. Ve genel olarak aldığımız dönütlerde 4 temel sebep karşımıza çıktı

a. Tarikata Giriş İçin Zorlu Koşullar aranmaması

Bilindiği üzere her tarikâtın kendi içerisinde bir adap ve erkânı bulunmaktadır. Bu durumda tarikata has bir işleyiş ve tarikata girmek için bazı koşulların aranması kaçınılmazdır. Fakat daha önceki bölümlerden birinde de yaptığımız mülakatlardan birinde alkol kullanma alışkanlığı, olan insanların bile bu tarikata intisap edebildiklerini söylemiştik. Bunun dışında da tarikata girmek isteyenler için kişiyi sosyal hayatından uzaklaştıracak veya hayatında önemli değişikliklere yol açacak herhangi bir koşul istenmemektedir. Bu durumda tarikâtı tercih edilenler arasında ilk sıralara taşımakta önemli bir rol oynamakta.

Yaptığımız görüşmede ‘Nakşibendî tarikâtını tercih etme sebebiniz nedir’ sorusuna bir mürit şöyle cevap vermekte ‘bu tarikata girdikten sonra yaklaşık 6 yıl boyunca sürekli olarak tekkede kalarak tam bir sofî hayatı yaşadım. Daha sonra ise elimde olmayan maddi sebeplerden dolayı gemiye çıkarak zorunda kaldım. Ama tarikât adaplarını ve çevremdekileri bilgilendirmekten hiçbir zaman vazgeçmedim. Bu tarikâtı tercih ederken ve ettikten sonra beni yaşantımdan, arkadaş ortamımda soyutlayacak, ciddi anlamda beni zorlayacak hiçbir durumla karşılaşmadım. Nakşîliğe mensup olma için aranan tek bir koşul vardır: tevbe dip, eski alışkanlıklarına dönmemeye çalışmak, tövbesine sadık olmak ve ehli- sünnet üzere olmak. Bunun dışında tarikata giren kişinin zikir ve rabitaları ne sıklıkta yapacağı artık kişinin kendisine kalmıştır. Kişi bu tarikata girdikten sonra İslam dinine uygun bir şekilde, iş yaşamını, ticaret yaşamını, eğitim sürecini devam ettirebilir. ’

Bu tarikâtı tercih etme noktasında tarikata intisabını ülkücülüğe bağlayan aynı müritten edindiğimiz bir başka bilgi de şöyle oldu “teyzemin yakın bir arkadaşının Mahmut efendi tarikâtına mensup olduğunu biliyordum. Ve daha sonra merak ettiğim birkaç şeyi sormak için kendisiyle görüşme fırsatı buldum. Tarikata girme kriteri noktasında Nakşîlikten farklı olduklarına bizzat o tarikata mensup bir kişinin ağzından tanıklık ettim. Şöyle ki ‘bir kişi Mahmut efendi tarikâtına mensup olmak isterse, tarikât şeyhi önce halifelerinden birini bu kişi için bir istiareye yatırır. Daha sonra halife gördüğü rüyayı şeyhe nakleder ve şeyh bu rüyanın iyi olması durumuna göre kişiyi tarikata ya kabul eder, ya da kötü olması durumuna göre tarikata intisabı kabul edilmez. Bunun dışında tarikata girecek olan kadınların çarşaf

giymesi erkeklerin ise cübbe, sarık ve şalvar giymesi şarttır.’ Şeklinde bir cevapla karşılaştım. Tarikatlar arasında farklılıkların olması muhakkak ki normaldir. Ama bilindiği gibi Nakşibendilikte bu şekil uygulamalar yoktur. Tarikata mensup olan erkeler şalvar, sarık vb. gibi sembolize kıyafetler giyip sosyal hayatlarında da bunları sürekli kullanmak zorunda değildir. Aynı şekilde kadın müritlerde de ne çarşaf ne de pardesü koşulu aranmamaktadır.’ Kıyafet noktasında bu bilgilere ulaştıktan sonra ufak bir araştırmayla da durumu teyit ettik. Ve Mahmut Efendi tarikatına ait bir internet bloğunda çarşaf, sarık, şalvar şartı ile ilgi aslında birçok kişiden soru geldiğini ve bunun üzerine cevaben bizzat Mahmut efendinin bu konuda söylediği cümlelere ulaştık. ‘neden çarşaf-ı şerif, sarık, cübbe, şalvar?’ sorusuna Mahmut efendi şu cevabı vermekte ‘Çünkü çarşaf giymek, Allah’ın şeriatıdır. Çarşaf giyeni Allah muhafaza eder. Çarşaf giyen Allah’ın pehlivan kuludur. Hanımlar pırlantadır. Pırlantayı muhafaza etmek gereklidir. Çarşaf bir kadınla karşılaşan erkeğe cenab-ı hak korku veriyor. Müslüman’ın nişanı sarık, takke, şalvar ve cübbededir. Çünkü çarşaf ve sarık Ali Haydar Efendi Babanın hediyesidir. Bir çarşafı, bir sarığı bozmakla Çeçenistan’a verilen bela bize de verilebilir.’ sosyal hayatı kısıtlamaması kısmını çıkar.

b. Aile ve Arkadaş Çevresinde Bu Tarikat Üyeliğinin Fazla Olması

İnsanoğlunun sosyal ve etkiye açık yapısı toplumsal yaşantısındaki her alanında karşısına çıkarak onu yönlendirmekte, değiştirmekte ve etkilemektedir. Hele ki söz konusu dini değer yargıları gibi aileden öğrenilen, nesilden nesle geçen bilgiler yumağı ise, bu nokta da kişilerin aileden ve çevrelerinden etkilenmeleri kaçınılmaz olur. Yalnız özellikle günümüzde bireyi etkileyen tek yapının aile olduğunu söylemek artık oldukça güçleşmiştir. Daha 3 yaşından itibaren okul hayatına başlayan çocukların aile ile vakit geçirme süreleri günümüzde bir hayli azalmıştır. Öyle ki artık günümüz sosyal bilimcileri tarafından bireyi şekillendiren ‘aile’ midir, yoksa ‘arkadaş’ çevresi midir? Konusu ciddi ciddi tartışılmaya başlanmıştır. Ve artık bilinmektedir ki arkadaş çevresi de en az aile kadar kişinin tercihlerini, alışkanlıklarını, düşüncelerini ve en nihayetinde bütün yaşantısını etkilemektedir.

Araştırma 47 yaşında bir müritle yaptığımız bir görüşmede kaydettiğimiz bilgiler ise bize arkadaş çevresinin ve siyasi ideolojinin de dini tercihler noktasında ne kadar önemli ve yönlendirici olduğunu gösterdi. ‘1991 yılında tevbe edip bu tarikata intisap ettim. Ailemden İslam dini hakkında herhangi bir nitelikli bilgi alamadım ne yazık ki. Zaten ailede benden

başka tarikat üyesi olanda yoktur. Beni bir tarikata iten şey ise ülkücülük düşüncesi olmuştur. Kelimetullah, ülkücülüğün temelidir. Ülkücülük dinle bağlantılıdır. Zeminleri ortaklık. Ülkücü ocaklarına katıldıktan sonra, din konusunda ne kadar eksik olduğumu gördüm. Çünkü bizim zamanımızdaki ülkücü gençliğin bilim ve ilim potansiyeli günümüzden çok farklıydı. Şimdi de her ne kadar ülkücü kesimde din önemli bir kriter ise de 80'ler ve 90'larla kıyas edilemeyecek kadar fark vardır. Bu noktada girdiğim ülkücü arkadaş ortamında yavaş yavaş ülkücü ideolojinin temelini öğrenmeye başladım. Ve sonraları dini eksikliklerimi gidermem gerektiğini düşündüm.

Yalnız başıma bu durumun altından kalkamayacağımı anlayınca da bir tarikata girmem gerektiğini düşündüm. Çevremde tarikat mensubu sofiler ve onların manevi yaşantısını görünce de bu isteğim daha da arttı.'

Gördüğümüz gibi kişilerin dini tercihleri konusunda aile ve arkadaş çevresinin etkili olması kaçınılmazdır. Yaptığımız çalışmanın sonucu da aslında bize bu durumu teyit ettirmektedir. Bu tarikatı tercih etme sebebiniz nedir? Sorusuna katılımcıların % 35'i 'genel olarak ailem ve çevrem bu tarikata üye' ifadesini işaretleyerek cevap vermiştir. Daha önce' bir tarikata ihtiyaç duyma sebebiniz nedir?' sorusuna verilen cevaplar arasında da bu tespit karşımıza çıkmıştı.

c. Tarikatın Sosyal Hayatı Kısıtlamaması

Tarikat yapılanmalarından bahsederken, artık bu yapılanmaların sosyal hayatın bir parçası haline geldiğini ve buna uygun bir işleyiş içermeye başladıklarına değinmiştik. Sosyal hayata uygunluk deyince aklıma gelen ilk tarikat Nakşibendilik olmuştur. Sanırım bunun nedeni birçok tarikat merkezi ve bu merkezlerin işleyişinin bireylerin hayatındaki etkilerini gözlemlene imkânı bulmuş olmama bağlayabilirim. Araştırmada sadece Menzil Nakşîliği inceleme konumuz olsa da farklı tarikat mensuplarıyla da görüşmeye çalıştığımızı söylemiştik. Bu konudaki farklılıkları hem Menzil üyelerinden duyarak hem de kendimiz araştırarak öğrenmeye çalıştık.

Bu amaç doğrultusunda Trabzon'da Süleyman Efendi ye ait olan bir kız yurduna gidip görüşme imkânı bulduk. Bizi gayet sıcak bir şekilde karşılayan yurt müdiresi, tarikatları hakkında bilgi sahibi olmak istediğimizi duyunca önce tarikatın kendi içerisindeki genel ibadet ve işleyişinden bahsetti. 'Sonra ise kendisine tarikata üye olmak için ne gibi koşullar

aramaktasınız? ‘ sorusunu yöneltmemiz üzere: ‘üniversite veya örgün eğitimden herhangi bir eğitim görmekte misiniz’ sorusuyla karşılık verdi. Bunun üzerine evet cevabını alınca. ‘İşte bizim tarikatımızda belki de en temel prensip budur. Kadın müritler ve yurtlarımızda dini eğitim almak isteyen kız öğrencilerimizin örgün eğitim olarak herhangi bir eğitim kurumunda eğitim görmelerini uygun bulmuyor ve eğer ki tarikatımıza girmek isterlerse açık öğretimden okullarında devam etmeleri gerektiğini kendilerine söylüyoruz.’ Tabi aldığımız cevap her ne kadar sözüm ona günümüz eğitim toplumu için enteresan ve kabul ettirilmesi zor gelse de müdire hanım bize Kuran-ı Kerim sesleri yükselen yan odada, tıp 4. sınıfı bırakıp bu yurda kız öğrencilere Kuran-ı Kerim öğretmek için gelen bir kız öğrencinin olduğunu söyleyince bu duruma olan şaşkınlığımız daha da katlanıyor. Fakat daha sonra kendileri bizi de bu tarikata intisap için gelme noktasında Kuran ve ayetlerle ikna etmeye çalışınca, aslında bu ‘ikna etme’ durumunun ne kadar da imkânsız olmadığını anlıyoruz.

Belki de kadın müritler için çok önemli bir durum teşkil eden eğitim kısıtlaması durumuna Nakşîliğin hemen hiçbir kolunda rastlanmamaktadır. Çünkü görüşme yaptığımız kadın Müritlerden biri bize menzil dergâhında üniversiteli gençlerin oldukça yoğunlukta olduğu bilgisini iletmekteydi.

Nakşibendî tarikatında bireyin sosyal hayatına derinden değişimlere yol açacak (kıyafet, eğitim, meslek hayatı vb.) uygulamaların olmadığı bilgilerini müritler aracılığıyla teyit ettik. Bu noktada değineceğimiz bir başka durum da Nakşibendî tarikatına ait olduğu bilinen yapılar; Emsey Hastanesi, Semerkand Yayınları, Semerkand TV kanalı, Menzil kebab, öğrenci evleri gibi. İşte kanaatimce Nakşibendîlik en çok bu noktalarda tercih edilme konusunda da diğer tarikatlardan ayrılmaktadır. Çünkü bu tarikata mensup olan insanlar; ekonomik, siyasi, eğitim vb. gibi hiçbir konuda kısıtlanmaya maruz kalmamaktadır. Nakşibendî tarikatı özellikle tekkedeki ‘genç sofi’ potansiyeliyle dikkat çekmektedir. Kişileri sosyal hayattan kısıtlamayan, sosyal hayata uyum sağlayıp; TV kanalı, hastane, yayın-basım, yemek sektörü, giyim sektörü gibi birçok alanda da kendi bünyesindeki gençlere çalışma alanı sağlamaktadır. Ve bu işletmelerde Nakşibendî tarikatına mensup erkek-kadın çalışanlar da bulunmakta, yani özellikle kadınları çalışma hayatından ve sosyal organizasyonlarından soyutlayan bir durumla karşılaşmamaktadır.

Ağrı’da ki kadın müritlerin sorumlularından(vekillerinden) biri olan bir hanım efendiyle kısa bir tanışma imkânı bulunca da bu konuya tam kanaat getirmiş olduk. Ağrı

devlet hastanesinde babamın iş çevresinde de bu tarikata üye olan kişilerin olduğunu öğrenince oraya gittik ve birkaç anket yapma fırsatı bulduk. Daha sonra katılımcılardan biri, bizi röntgen biriminde çalışan ve Ağrı'daki kadın müritlerin sorulmalarından biri olduğunu söylediği bir hanıma yönlendirdi. İşleri oldukça yoğun olduğu için merhabalaşıp iki kelam etme imkanı bulduğumuz hanım efendiye çalışma hayatını ve tarikatta onun gibi çalışan kadınların olup olmadığını, tarikatın bu duruma nasıl baktığını sorunca cevaben şunları söyledi ' benim meslek sahibi bir kadın olmam ve bununla birlikte bunun bir engel olarak görülmeyip sorumlu insan statüsüne getirilebilmem zaten bu noktada tarikatın tutumunu gösterir. Sadece ben değil bu hastanede tarikat mensubu başka kadın arkadaşlarda var.'

Görülmektedir ki sosyal bir varlık olan 'insan' söz konusu din olsa bile sosyalliğinden belli noktalara kadar vazgeçebilmekte ve bu durum kişinin tercihlerini de etkilemektedir. Tabi bu demek değildir ki Adıyaman'ın bütün müritleri oldukça aktif bir şekilde sosyal hayata katılmaktadır. Zira tekkede tam bir sofi hayatı yaşayan, kadın erkek çizgisine, müzik ve teknolojiye oldukça dikkatli yanaşan ve kendi bu noktada ciddi anlamda soyutlayan sofilerde vardır. Fakat dediğimiz gibi bu bir 'takva ' derecesidir ve tamamen tercihe kalmış durumdadır.

d. Nakşîlikteki 'Hafi zikir' Şekli

Anket ve mülakatlar sonucunda özellikle Nakşîliğin tercih edilme sebebi olarak karşımıza çıkan bir başka neden ise Nakşîlikteki 'Hafi' yani gizli zikir şekli olmuştur. Bu nokta da katılımcıların tutumunu ölçmek için 'Naşîliği seçme sebebiniz nedir?' sorusu yöneltilmiş ve altında bazı seçenekler sunulmuştur. Bu seçeneklerden biri ise katılımcıların bu noktadaki tutumunu ölçebilmek adına, yönlendirici olmaması için zikir şekliyle ilgili direk soru yöneltilmeyip ' Ve tarikatı diğerlerinden ayıran bazı özellikler var' seçeneği sunulmuş ve yanına eğer varsa bu özelliklerin ne olduğunun belirtilmesi için bir boşluk bırakılarak cevaplama imkânı verilmiştir. Bunun karşılığında bu seçeneği cevaplayan bütün katılımcıların. 'hafi zikir' özelliğini yazdıkları görülmüştür. Tarikatlarda adap ve erkanın farklılaşabildiğini fakat sonuç itibarıyla hepsinin aynı kaynaktan beslendiğini biliyoruz. Silsile aynı olsa bile farklılıklar muhakkak ki doğaldır. Bu noktada Görüştüğümüz vekil bize şu bilgileri aktarmakta: 'Tarikat dediğimiz kurumlar tıpkı birer mektep gibidirler. Esasen tarikatların hepsi aynı seviyededir. Hiçbirinin diğerine üstünlüğü olmamakla beraber, sadece

meşrep farklılıkları bulunmaktadır. Zikir şekli de belki de tarikat yapılarındaki farklılıkların en başında gelmektedir. Bir nehir düşünün ki temel bir kaynağı olmakla beraber birçok kola ayrılmaktadır. Tarikatlar da esasen aynı bu durumu teşkil eder. Kaynak birdir; Kuran-ı Kerim, Ehli sünnet ve Hz Muhammed'in yaşayış ve ahlakı, yani Kuran-ı Kerim ahlakı. Fakat bu kaynağın aktığı kollar farklılaşabilirler. Dere yatağından taşmayıp, yolundan sapmadığı sürece her kol kaynağından beslenmektedir. '

Zikir Allah'ı daima hatırda tutmak ve verdiği sayısız rızıkları hatırlayarak karşılığında şükre hazırlanmaktır. Nakşilikteki hafi zikirden ayrı olarak diğer tarikatlardaki zikir şekillerine kısaca değinmiştik daha önce. Gene kısaca örnek verecek olursak; Mevlevilikte Sema yaparak, Halvetilikte oturarak ve hafif sallanarak, Rufailikte Zikir-i kıyam, Kadirilikte Devran yeni zikir halkası oluşturarak yapılır... Şekillerinde farklı farklı zikir türleri bulunmaktadır.

Menzil Dergahına İntisap ve Sekiz Şartın İfası

Bu bölüme kadar bireylerin neden bir tarikata ihtiyaç duyduğunu ve bunun yanında neden Nakşibendî tarikatını tercih ettiklerini açıklamaya çalıştık. Bu bölümde ise, Nakşibendî tarikatına girmeye karar veren bir kimsenin Menzil dergâhında geçtiği yolları ve yerine getirmesi gerek 'sekiz şartı' anlatmaya çalışacağız. Bu bölümdeki bilgileri daha iki gün önce Menzil ziyaretinden dönmüş bir müridin anlatımları üzerinden aktaracağız. Biz Nakşibendîliğe intisap etmekten bahsederken, tarikatın ciddi manada zor kurallarının olmadığını söyledik. Her ne kadar ciddi manada kişiyi zorlayan koşullar aranmasa da mensup olmak için yerine getirilmesi gereken bazı ibadet ve şartlar tabi ki de Nakşibendî tarikatında da bulunmaktadır.

Nakşibendî tarikatında da tıpkı diğer tarikatlardaki gibi ilk adım tevbe ile başlamaktadır. Tövbe alma bir bakıma üyeliğe kabul töreni gibi bir uygulamadır. Tüm tarikatlarda olduğu gibi Menzil Nakşibendî tarikatına de tövbe ile girilir. Müritlerden ilk önce işlemiş oldukları günahlardan dolayı tövbe etmesi istenir. Tövbe bir uyanış, günahlardan kurtulmak için Allah'a yakarış ve müritlik yolunda ilk adımdır. Müridler, nefis ile mücadeleye tevbe ile başlar. Kuran-ı Kerim de müminleri günahlarından arınmak ve Allah'tan af dilemek için tevbe ye çağırır:” Ey müminler! Hepiniz Allah'a tövbe ediniz.

Tövbe ye başlamadan önce uzak yollardan gelen müritler ve müritliğe aday olan kişiler öncelikle dergâha vardıklarında hangi namazın vakti geldiyse abdest alarak namazlarını camide eda ederler. Ardından yolculukları hayırlısıyla sona erdiği ve dergâha ulaştıkları içinde 2 rekât ‘şükür namazı’ kılınır. Daha sonra da vakit nazmının tesbihati yapılır ve tövbe alma işlemine başlanır.

Yeni tövbe alanların, kendilerine daha tecrübeli mürit ve vekiller tarafından verilen talimatları dinlemesi ve sekiz şartı mutlaka yapması gerekir. Menzil Nakşîliğine intisap için aday kadın ve erkekler şeyhin vekilinin elini tutup şu sözleri tekrar eder “Ya Rabbi! yapmış olduğum bütün günahlardan pişmanım. Keşke yapmasaydım. İnşallah bir daha yapmayacağım. Kendime Seyyid Sultan Abdülbaki’yi şeyh seçtim.” Bu cümleler üç kere tekrarlanır. Sözler tekrar edildikten sonra önde gelen bir müritten talimat alınır.

Daha sonra ise tövbe niyetiyle boy abdesti alınır. Boy abdestinde ise Nakşîliğe mahsus bir farklılık vardır ki o da boy abdesti alınacak suyun soğuk olmasıdır. Müritlerin boy abdestlerini almaları için özel olarak hazırlanmış yan yana sıralı onlarca banyo bulunmaktadır. Bu banyolara giren müritlerin dine daha uygun olması ve meleklerin onlardan uzaklaşmaması açısından bir ‘peştamal’ ile banyoya girdikleri, tamamen soyunuk halde bulunmadıkları yaptığımız görüşmelerde bize aktarılan bilgiler arasında. Kişinin nefsiyle baş etmesi ve soğuk suya rağmen abdestini tamamlaması tövbenin zorlu koşullarından biridir. Bu boy abdesti sırasında müritler ‘Rabbim ben vücudumun dışını yıkıyorum, sende içimi yıka, nurlandır.’ Cümlesini söyleyerek abdestlerini tamamlar.

Gusül abdestinden sonra iki rekât istiare namazı kılınır. Namazdan sonra müritler vekilin söylediklerini tekrar eder. Gözler kapalı 25 kere dil ile “Estağfurullah” dedikten sonra, sekiz defa Fatiha suresini okur. Okunan her Fatiha’nın sonunda önce Hz. Peygamber ve ashabın ruhları, daha sonra sırasına göre sadatta yerini alan şahısların ruhu yâd edilir. Sekiz şartı yaparken sadatların isimlerini bilmeyenler her Fatiha’da gözlerini açıp, Fatiha’yı hediye edeceği sadatın isimlerini okuyup hediye edebileceği gibi, sekiz Fatiha’yı ard arda okuyup kendisine sayılan evliyalarm ruhlarına hediye edebilir. Daha sonra ölüm ve mürsit rabıtası yapılır. Bayan müride, 15–20 dk rabıtanın sonra sağ tarafına sünnet üzere yatar. Evli bayanlar eğer esleri izin verirse ayrı yatar, esleri ayrı yatmalarına izin vermezlerse, bayan müride adayları kendileri ve esleri için iki örtü kullanırlar. Böylece sekiz şart tamamlanmış olur.

Sekiz şartın başlangıcından güneş doğuşuna kadar yemek, içmek ve konuşmak yasaktır. (Yıldırım, 2009: 43).

Sekiz şartı yerine getiren kadın ve erkek müritlerin tarikat üyeliği ve tarikat yolculuğu böylelikle başlamış olur. Bu tarikat yolculuğunda artık müritleri; vird çekme, zikirlerle ve rabitalara katılma, bulunduğu şehirdeki sohbet günlerine katılma, ihtiyaç duyduğu dönemlerde tarikat vekillerinden tövbe alarak tövbe tazeleme, yine ihtiyaç duyduğu ve imkan bulduğu zamanlarda tarikat merkezine ziyaretler yapma şeklinde bir serüven beklemektedir. Tabii bahsettiğimiz bu sıralamalar ve uygulamalar, tarikata gerçekten gönül bağıyla bağlı olan ve bütün gerekleri yerine getirmeye çalışan müritler için geçerli. Zira tarikata intisap edip el aldıktan sonra pasif üyelik potansiyeli gösteren üyelerin olduğu da yaptığımız görüşmelerde aldığımız bilgiler arasında.

Tarikata intisap eden birey sayısı oldukça fazla olduğundan tarikat Şeyhinin bizzat kendisinden tövbe almak oldukça zordur. Ama yine de Erkekler için bu durumun kadınlara nazaran daha kolay olduğunu söylemek gerekir. Çünkü Şeriate dayanan bazı uygulamalardan dolayı kadın bireyler direk tarikat şeyhinde tevbe alamazlar. Onlar tarikat şeyhinin eşi ve kadın vekiller aracılığıyla bu ilk ritüeli gerçekleştirmektedirler. Erkekler ise tevbe, yani el alama dediğimiz durumu ya vekil aracılığıyla, ya da tarikat Şeyhinden el alarak gerçekleşmektedir. Fakat biz tarikata intisap eden kişi sayısının çok olduğunu ve bundan dolayı Şeyh'ten direk el alınmasının oldukça zor olduğunu ifade etmiştik. Bu sıkıntı karşısında tarikatın bulmuş olduğu bir uygulama vardır ki buna da 'sarıkla el alma' ya da 'halatla el alma' denmektedir. Tarikata giriş ve ibadetleri bize anlatan beyefendi bize bu durumu şöyle anlatmakta ' Şeyh'e bir halat ve ya uç uca bağlanmış sarıklardan oluşan bir ip uzatılır. Daha sonra tövbe almak üzere mübarek'in huzurunda bulunan insanlar bu sarığa tek tek elleriyle tutunur.

Aslında sayı oldukça kalabalıktır ve şimdiye kadar bu şekilde tövbe alan müritlerin sayısı nedir? Diye hiç merak etmemiştim. Ama demek ki sizinle bu gün bu konuyu konuşmak nasip olacakmış ki, ilk defa acaba kaç kişi bu halattan ek alıyor diye merak ederek, iki gün önce bu kişileri saymaya çalıştım. Ve yanlış hatırlamıyorsam, ortalama 270 gibi bir rakam saymıştım.'

Mülakat yaptığımız beye tövbe alma sırasında herhangi bir öncelik tanınıp tanınmadığını soruyoruz. Kendisi ise bize, dergâhtan evlerine kısa sürede dönecek olanlara

diğer müritlerden daha öncelikli davranıldığını ve o şahısların eğer erkek ise ‘halattan’ yani direk Şey’ten tövbe almayı beklemeden vekillerden tövbe aldıklarını ifade ediyor.

Tövbe alma sırasında bahsettiğimiz ‘vekil’ kavramı tarikat yapılanmaları için oldukça hayati bir önem taşımaktadır. Vekillik dediğimiz bu yapılanmanın tarikat yapısı içerisindeki en önemli görevi irşad vazifesini yerine getirmektir. Vekil kimseler tarikat merkezi dışındaki illerde bulunarak buralarda tarik merkezine gitme imkânı olmayan kişilere el vermekte ve kişilerin tövbe alarak tarikata intisabını sağlamakta, tarikatın temel öğretilerini çevrelerine ve isteyenlere anlatarak tarikata olan üyelik sayısını arttırmaktadır. Böylelikle üye sirkülasyonuna ciddi bir katkı sağlayarak tarikatın üye potansiyeli hacmine ciddi bir katkı sağlamaktadır. İrşad vazifesi dışında vekil kişilerin üstlendiği başka roller de bulunmaktadır; tarikata zaten üyeliği bulunan ama tövbe tazelemek isteyen kişilerin tövbe almasını sağlamak, tövbe şartlarından biri olan istiare uykusundan sonra görülen rüyayı yorumlamak, müridin danışmak ve akıl almak istediği konularda müride yol göstermek... Vekil kişilerin rolleri arasında sayılabilir.

SONUÇ

Tarikat yapılanmaları tarihsel süreç içinde birey ve toplum açısından önemli işlevlere sahip birimlerden biridir. Tarihsel seyirde tarikatların ortaya çıkışı belli bir süreçten geçmiş, zühd, tasavvuf ve en nihayetinde tarikatlar dönemi şeklinde bir seyir izleyerek ele aldığımız tarikatlar dönemi oluşmaya başlamıştır. Hz. Muhammed’in vefatı üzerine insanların dini sorularını cevaplayacak, doğru bilgileri doğru kaynaklardan aktaracak kişilere ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. İlmî yeterliliği olan ve gerekli bilgileri Kur’an ve sünnet aracılığıyla aktaran kişilerin ortaya çıkmaya başlamasıyla yavaş yavaş tarikat, şeyh, tekke, mürit gibi kavramlar ortaya çıkmış, ve nihayetinde bu kavramların tamamını içine alan tasavvuf ilmi oluşmaya başlamıştır.

Türkiye’deki tarikat silsilesine mensup tarikatlardan biri olan Nakşibendî tarikatını ele aldığımız bu çalışmada, bazı hipotezlerden yola çıkarak çalışmamızı şekillendirmeye çalıştık. Çalışmanın ana merak konusu ‘insanların neden bir tarikata üye olma gereksinimi hissetmesi’ idi. Bunun yanında cemiyet hayatının en bariz getirisi olan yalnızlaşma hissinden kurtulma isteğinin insanları tarikat üyeliğine iten temel etken olduğunu söyleyip, aynı zamanda acaba bireyleri tarikat üyeliğine iten başka temel etkenler var mıdır, tarikatın bireyler açısından

önemi ve işlevi nedir, tarikat yapıları zaman içerisinde bir işlev değişimine uğramış mıdır? Gibi sorulara da cevap aramaya çalıştık.

Çalışmanın istatistiksel sonucu göstermektedir ki en az yalnızlaşma hissinden kurtulmak kadar bireyleri tarikat üyeliğine iten başka etkenler de mevcuttur. ‘Bir tarikata üye olma gereksinimi hissetme sebebiniz nedir?’ sorusuna cevaben üyelerin % 40’ı yalnızlık duygumu gidermek seçeneğini işaretlerken, % 25’i ‘dini eksikliklerimi gidermek’ seçeneğini, % 20’si; kişisel tercih ve merak seçeneğini % 10’u kötü alışkanlıklardan uzak durmak seçeneğini ve % 5’lik kısmı da aile ve akraba yönlendirmesi seçeneğini işaretlemiştir. Sonuç olarak yalnızlık duygusunu giderme isteğinin başat istek olmasının yanı sıra kişisel merak ve dini eksiklikleri giderme isteklerinin de oransal fazlalığı dikkat çekmiştir.

Başka bir hipotezimizde ise; Dini bağların zayıfladığı günümüz modern toplumunda, insanların tarikat gibi dini oluşumlara manevi ve psikolojik açıdan ihtiyaç duyduklarını iddia etmiştik. Yaptığımız çalışmada uygulanan anketteki ‘zikirlere katılmak beni psikolojik olarak rahatlatıyor,’ ifadesinde katılımcılar % 70 oranında kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretlemiş ve böylelikle bu tezimizde akademik olarak doğrulanmıştır.

Bunların dışında, sosyal yardımlaşma ve dayanışma ve şifa ümidi gibi etkenlerinde bireyleri tarikat üyeliğine iten diğer nedenler olduğunu gördük. Genel olarak yaptığımız çalışmanın sonuçları göstermektedir ki bireylerin tarikat üyeliğinin altında birçok farklı etken yatmaktadır.

Tarikat üyeliğine neden ihtiyaç duyuluyor? Sorusundan ziyade bir de bireylerin ‘neden Nakşibendî’ tarikatını seçtiğini tespit etmeye çalıştık. Zira ülkemizdeki tarikat silsilesi içerisinde birçok tarikatın bulunduğu bilinmektedir. Bireylerin tercih sebebinin ölçmek için anketimizde ‘bu tarikatı seçme sebebiniz nedir?’ şeklinde bir soru yönelttik. Ve işaretlenen seçenekler doğrultusunda Nakşibendî tarikatının tercih edilme sebepleri olarak karşımıza şu noktalar çıkmaktadır 1: aile ve arkadaş çevresinin bu tarikata üye olması, 2: tarikat geleneklerinin bireylerin sosyal hayatlarını kısıtlamaması 3: tarikattaki hafi zikir türü, 4: tarikata intisap için zorlu koşulların aranmaması.

Karşımıza çıkan bu dört temel nedeni akademik olarak yaptığımız anket ve mülakatlarla da, nitel ve nicel bir şekilde onaylamış olduk. Şöyle ki ‘Bu tarikata üye olma sebebiniz nedir?’ sorusuna cevaben müritlerin % 40’ı ‘bu tarikatın yapısı bana daha uygun’ seçeneğini işaretleyerek cevaplamış ve mülakatlar esnasında da tarikatın kendilerinin sosyal

hayatını kısıtlamadığını dile getirmişlerdir. Daha önceki bölümlerde de tarikatın kadın vekillerinden birinin hemşirelik yaptığını belirtmiştik. Aynı zamanda görüşme yapılan müritlerin eğitim düzeylerinin lise ve üniversite etrafında yoğunlaşması da tarikatın bireylerin sosyal yaşantısını kısıtlamadığını göstermiş oldu. Ayrıca Nakşibendî tarikatındaki hafî zikir türünün de tarikatın tercih edilme sebepleri arasında olduğu görüldü. Cerhi, yani sesli ve dıştan değil de sessiz ve içten zikri benimseyen Nakşibendî tarikatına mensup müritler, zikrin sessiz yapılmasının daha makbul olduğunu, eğer sesli ve dıştan yapılırsa ‘zikre riya karışacağını’ düşünmektedirler. Ayrıca tarikata mensup olmak için; erkeklerin sarık, cübbe şalvar, kadınların ise çarşaf giymesi, örgün eğitimden ayrılması vs. gibi zorlayıcı koşulların aranmaması da Nakşibendî tarikatının tercih edilme sebepleri arasında karşımıza çıkan sonuçlardan bir diğeri oldu.

Araştırmada tespit edilmek istenen bir diğeri nokta ise ‘tarikatın bireyler için önemi ve işlevini’ belirlemektir. Bu doğrultudaki tutumları ölçmeye yönelik ifadeler içeren bazı tablolar müritlere sunulmuştur. Ve sonuç olarak bireyler açısından tarikatın önem ve işlevleri şöyle tespit edilmiştir; 1: psikolojik rahatlık sağlama, 2: sosyal yardımlaşma ve dayanıma hissini doyurması, 3: dini daha anlamlı yaşaması için katkı sağlama, 4: dini eğitime katkı sağlama, 5: kötü alışkanlıklardan (alkol, sigara, kumar) sakındırması. Şeklinde bazı temel sonuçlara ulaşılmıştır.

Esasında bu sonuçlar aklımıza tarikatlarla ilgili, ‘tarikatlar işlev değişikliğine mi uğruyor ’ şeklinde bir soruyu da getirmektedir. İnsanların ibadet ve manevi doyum sağlamak için intisap ettiği tarikat merkezlerine artık; şifa bulmak, kötü alışkanlıklardan kurtulmak, psikolojik olarak rahatlamak, yalnızlık duygusunu gidermek gibi farklılaşan amaçlardan ötürü intisap eden müritlerin varlığı dikkat çekmektedir. Tabi bunların yanında; dini eğitime katkı sağlamak-dini eksikliklerini gidermek, kişisel tercih ve merak, İslamiyet’i daha anlamlı yaşamak gibi tarikat temeline uygun amaçlardan ötürü tarikata intisap eden bireyler de yok değildir. Fakat dikkat çekmek istediğimiz nokta “tarikat yapısının günümüz toplumu içerisinde bir ‘işlev çeşitliliği’ yaşamasıdır.” Tarihte alkol tüketip tarikata mensup olduktan sonra bu alışkanlığını bırakan şahıslara rastlamak tabi ki de mümkündür. Fakat eski tarihlerde bu durumdaki kişilerin sayısının bir elin parmaklarını geçmediği bilinmektedir. Günümüzde ise durumun bir değişim sürecine girdiği görülmektedir.

Her ne kadar tarikatlarda işlev farklılıklarının oluştuğunu söylesek de yaptığımız çalışma da göstermiştir ki tarikat yapılanmaları hala temel amaçları olan ‘dini eğitim’ amacından sapmayarak gerek tarikat merkezi gerekse de diğer illerdeki vekillik uygulamasıyla insanların manevi eğitimlerine katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Küçük, Hülya (2015). **Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihine Giriş**, 4. Baskı, İstanbul: Ensar Neşriyat .

Kara, Mustafa (2014). **Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi**, 11. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları .

Türer, Osman (2015). **Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi**, 3. Baskı, İstanbul: Ataç Yayınları .

Ceyhan, Semih (2015). **Türkiye’de Tarikatlar Tarih ve Kültür**, 1. Baskı, İstanbul: İsam Yayınları .

Bardakçı, Mehmet Necmettin (2005). **Sosyo-Kültürel Hayatta Tasavvuf**, 2. Baskı, İstanbul: Rağbet Yayınları .

Yılmaz, Kamil (2000). **Anahtarlarıyla Tasavvuf ve Tarikat**, İstanbul: Ensar Neşriyat .

Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi (2006), İstanbul .

Kurt, Abdurrahman (2014). **Din Sosyolojisi**, İstanbul, 7. Baskı, İstanbul: Sentez Yayıncılık .

Bayyığıt, Mehmet (2014). **Din Sosyolojisi**, 1. Baskı, Konya .

Güngör, Erol, (1996). **İslam Tasavvufunun Meseleleri**, İstanbul, 3. Baskı: Ötüken Neşriyat .

TEZLER

Yıldırım, Sunay, (2009). **Menzil Nakşiliği Kadın Cemaati Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Adıyaman Örneği**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ .

Aybudak, Utku, (2014). **Nakşibendîliğin Politik Evrimi ve İskender Paşa Cemaati**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara .

Kaya, Hakan, (2011). **17. Yüzyılda Osmanlı Toplumunda Nakşibendîlik**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara .

MAKALELER

Yanmış, Mehmet ve Aktaş, Ahmet (2015). “Diyarbakır Sultan Şeymuse Ezzuli Dergâhı Örneğinde Tarikatların Toplumsal İşlevleri”. **International Journal of Kurdish Studies**, Sayı 1 .

İNTERNET KAYNAĞI

Kına, Hüseyin Salih, **Aidiyet Şuuru**, Yeni Makale: <http://www.yenimakale.com/huseyin-salih-kina.html>, (01.08.2013) .

KÜLTÜRÜN YABANCI DİL EĞİTİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TRABZON ÖRNEĞİ***İrem Berra DASLAK******Atf Bilgisi:** DASLAK, İ. B, Kültürün Yabancı Dil Eğitimi Üzerine Etkisi: Trabzon Örneği, İMGELEM, 3 (4): 81-106.**Citation Information:** DASLAK, İ. B, The Impact of the Culture on Foreign Language Education: Trabzon Case, İMGELEM, 3 (4): 81-106.**ÖZET**

Bu çalışma yabancı dil eğitimi ve kültür ilişkisi ile ilgilidir. Kültür ve dil birbiriyle bağlantılı unsurlardır ve öğrencilere gerekli dil bilgisi ve kültürel kaynaklar sağlanmalıdır. Çalışmada, ayrıca yabancı dil öğreniminde kültürün etkileri tartışılmaktadır. Bu bağlamda, 2018-19 eğitim öğretim yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Dil Yüksekokulu'nda öğrenim gören 200 kişiyle anket, 10 kişiyle mülakat yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS Programı ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kültürel değerler yabancı dil öğrenimini etkilemektedir. Ayrıca öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi öğrencilerin başarı düzeylerini etkilemektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, dil, eğitim, yabancı dil eğitimi.**THE IMPACT OF THE CULTURE ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION: TRABZON CASE****ABSTRACT**

In this study relation between foreign language education and culture tie. Culture and language relate component and must provide grammar and cultural source for students who studying foreign language. In this study also debating culture effect when students are study foreign language. In this sense carried out a poll with 200 and interviewed with 10 people are receive education in foreign language faculty of Karadeniz Technical University in 2018-19 academic year. The data obtained from the study analyzed by SPSS program. It received results from the survey that cultural value effects foreign language studying. And also degree of learning of the students parents effects to success level of the students.

Key Words: Culture, language, education, foreign language education.**Giriş**

Kültür ile ilgili birçok sosyolojik çalışma yapılmıştır. Bu alanda en başta gelen konulardan biri de “dil”dir. Özellikle, 20. yüzyılda ortaya atılan Sapir- Whorf’un dil ve kültürün doğal olarak birbirine bağlı olduğu fikri dikkat çekmiş ve bu fikir birçok düşünürü ve bakış açısını etkilemiştir. Bu bakış açılarından biri olan yapısalcılık kuramı, toplumsal olgu ve öğelerin ancak toplumsal yapı ve gizli bir boyutun varlığı üzerinden anlaşılabileceğini, bu

*Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyoloji bölümünde lisans bitirme tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın makaleye dönüştürülmesinde büyük emeği geçen ve aynı zamanda tez danışmanım olan Öğretim Gör.Dr. Selim KARYELİOĞLU’na teşekkür ederim.

**Sosyolog, Trabzon/Türkiye. ORCID Number: 0000-0002-7541-828X, E-posta: iremberradaslak@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article.

Başvuru/Received: 08.07.2019

Kabul/Accepted: 14.07.2019

boyutun ise dil olduğunu vurgulamaktadır. Dil insan aklını düzenleyen mekanizmaların dışavurumudur. Kültür de bu mekanizmaların dışsal yansımasıdır.

Yapı olgusuyla yapısalcılık özdeş kavramlar olarak algılanmakta ve kabul edilmektedir. Yapı, geniş anlamda canlı ya da cansız bir organizmanın kendisidir. Birçok alt sistemin bir araya gelmesiyle oluşan parçalar bütünüdür. Dar anlamda ise toplum ya da örgüt içindeki birimlerin birbirleri arasındaki karmaşık ilişkilerin tümünü ifade eder (Nar, 2014: 31).

Yapısalcılık, yapı kavramından türetilmiş bir sistem ve onun alt birimleri arasındaki ilişkileri inceleyen yaklaşımdır. Bu alt birimler, sosyal yapı içinde birbirinden bağımsız hareket etmemektedir. Bu anlayış içinde yapısalcılık, alt birimler arasındaki ilişkiden bütüne doğru yönelimi açıklayarak teorisyene, kültürel sistemi bir bütün olarak inceleme olanağı verir. Kökenini dilbilimden alan bu düşünce, kültürel yapıyı temelinde dil ve onun işlevi üzerine kurgulanmış bir model ile açıklamaya çalışır (Nar, 2014: 32).

1950’li yıllarda başlayan 1960’ların sonu ve 1970’lerde sosyal bilimlerin çoğu alanında yansımasını bulan yapısalcılık, sosyoloji, sosyal antropoloji, dilbilim, edebiyat vb. birçok disiplinde temsilcileri olan bir kuramsal perspektiftir. Levi-Strauss, Foucault, Koffka, Köhler, Lacan ve Althusser ilk akla gelen yapısalcı isimlerdir (Koyuncu, 2011). Yapı düşüncesi, sosyolojide olduğu kadar, dilbilim, antropoloji, politik ekonomi, edebiyat ve psikanaliz kuramı gibi alanlarda da yaygın bir şekilde geçerliliğe sahiptir (Waters, 2008: 148).

Levi-Strauss ise yapısalcılığı “değişmez olanın ya da yüzeysel farklılıklar arasındaki değişmez öğelerin araştırılması” olarak tanımlamaktadır. Ona göre yapısalcılık, yeni bir şey değildir ve dilbilim, antropoloji gibi alanlarda, doğal bilimlerin “ her zaman yapı geldiğinin belirsiz ve soluk taklidinden başka bir şey değildir”. Ona göre bilimin iki işlem oyu vardır: ya indirgemecedir ya da yapısalcıdır (Levi-Strauss, 1986: 21). Bu bağlamda dil, yapı unsurunun en önemli öğelerinden biridir ve yapıyı anlayabilmek için dil üzerine araştırmalar yapmak gerekir.

Bu araştırmada kültürün yabancı dil öğretimine nasıl etkide bulunduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Konuyla ilgili birçok çalışmaya göre, bir ülkede inançlar, gelenekler, anlam sistemleri ve algı biçimleri yabancı dil eğitiminin ayrılmaz parçası olup, bu alandaki eğitimi

büyük oranda etkilemektedir. Bu yüzden yabancı dil eğitiminde kültürün söz konusu etkisi ele alınmış ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Yabancı dil öğretiminin kültürel bileşeni hakkında öğrenci fikirlerini araştıran sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır ve konu halen birçok yönüyle araştırılmayı beklemektedir. Kültür yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yeterliliğin öğrenciler tarafından edinilmesi konusunda deneysel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışma, KTÜ Yabancı Dil Yüksekokulu'nda aynı dil öğrenme ortamını paylaşan öğrencilerin algılarını ve tutumlarını araştırmaktadır. Yabancı dil öğrenimine kültürün etkisinin olup olmadığı hakkındaki düşünceleri hakkındaki bilgiler edinilmeye çalışılmıştır.

KÜLTÜR, DİL VE KÜLTÜR-DİL İLİŞKİSİ

Kültür

Birçok kaynakta birçok yazarın birbirinden farklı kültür tanımına rastlamak mümkündür. Bu durum, kültür kavramı üzerinde tam anlamıyla üzerinde uzlaşmış bir bakış açısının olmamakla birlikte, birbirinden farklı tanımlarda bazı ortak özellikler söz konusudur.

Kültür kavramına dair birçok tanım bulunmaktadır. Raymond Williams kültür kelimesinin tanımlanması en zor kavramlardan biri olduğunu savunur. Bunun nedeni, kelimenin birbirinden farklı düşünce sistemlerinde ve entelektüel disiplinlerde önemli kavramsal açıklamalar için kullanılmasıdır (Oğuz, 2011: 125). Bu yüzden kesin bir tanım bulunmamakta, konu edinilen kavramsal bağlam çerçevesinde bir tanım söz konusu olmaktadır.

Kültür geçmişten günümüze insanı ilgilendiren her alanda yer alan bir kavramdır ve bu yüzden tanımlamada çeşitlilik söz konusudur. 1952 yılında Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn isimli antropologlar kültür konusundaki antolojilerinde, farklı bilimsel ve popüler kaynaklardan yararlanarak kültüre yönelik 164 farklı tanımları derlemiş ve tartışmışlardır (Güvenç, 2003: 95). Kültür kavramının terminolojik çeşitliliğinin nedeni, kavramın hem bilimsel hem toplumsal hem de tarihsel derinliğinin olmasıdır (Mejuyev, 1998: 14). Her alan kendine daha yakın bulduğu tanımları kullanmaktadır.

Kültür kavramı farklı anlamlara sahiptir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “kültür sözcüğü tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratma, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçlar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Kültür fertleri aşan, fertlere yön, şahsiyet ve şekil veren bir olgudur.

Kültür kavramını kesin bir biçimde tanımlamada ortaya çıkan güçlüğü bir nedeni de, kavramın çok anlamlı oluşudur. Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır, belli bir toplumun kendisidir, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir, bir insan ve toplum kavramıdır. Fakat bu kavramın sınırları belli değildir (Güvenç, 2003: 95-110). Bundan dolayı düşünürlerin kültür kavramına yönelik düşüncelerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Kavramı çok boyutlu biçimde tanımlayan Tylor’ a göre; “Kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün’ dür” (Güvenç, 2003: 101). Batı literatürü dışında, Türkiye’de de bu literatürden etkilenerek konuyu elen çalışmalar ve tanımlamalar mevcuttur. Konuyu Türkiye’de ilk ele alanlardan biri de Ziya Gökalp’tır.

Gökalp’e göre kültür, toplumların iç gelişmesinden meydana gelir. Kültürün temel unsurları; duygular, heyecanlar, zevkler ve inançlardır bu yüzden kültür ulusal bir nitelik taşır. Kültürü oluşturan kurumlar ve unsurlar arasında içten bir bağlılık ve uygunluk bulunmaktadır (Arslan, 2005: 12). Kültür insanın ortaya koyduğu içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik anlamına gelir. İnsanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etkileşimlere, yapıp etmelere, bütün manevi ve maddesel yapıt ve ürünlere kültür denir. İnsan bir kültür varlığıdır ve kültür bir zorunluluktur. İnsanın kültür üretip kültürce üretildiği; kültür taşıyıp kültürce taşındığı temel gerçeği insan olarak insan varlığının en başta gelen var olma koşuludur (Uygur, 1996: 17-18). Dolayısıyla insanın olduğu her yerde kültür bulunmaktadır. İnsan ile kültür arasında bir bağ vardır ve kültür üretme kapasitesine sahip tek canlı insandır. Bundan dolayı kültürü incelemek, insanı ve toplumu incelemek anlamına gelmektedir. Kültürü anlamının ve anlamlandırmanın bir gereği de kültürün taşıyıcı unsuru olan dili anlamaktan geçmektedir.

Dil

Dil en kısa tanımıyla bir bildirim aracı olup, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına

aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1998: 55). Bu yönüyle dil, kültürün koruyuculuğunu ve taşıyıcılığını yapmaktadır.

Alman filozofu Heidegger’e göre: ‘dil insanın evidir.’ Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır. Dil, ev gibi milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağıdır (Kaplan, 2010: 143). Toplumsal ve kültürel bir öge olan dil, organik bir varlık değildir, dil organik bir varlık olan insanın düşüncelerini, duygularını bildirmek için koyduğu bir işaretler sistemidir (Baydur, 1999: 93) ve bu yönüyle canlı bir araçtır. Toplumların ayrı ayrı dillerinin olması, düşünce tarzlarının, zevk ve eğilimlerinin farklılığındandır. Her toplum, kâinatı kendisine göre seslendirmiştir. Bu, birçok dilin oluşmasına neden olmuştur. Dilin doğuşunda, dili oluşturan kelimelerin oluşumunda doğadaki sesleri taklit etmenin önemli bir yeri vardır. Genel itibariyle dilin belli başlı özellikleri vardır: doğallık, canlılık, ulusallık ve sosyallık, seslilik, birleşme vb. (Aksan, 1998: 85). Bu özelliklerden hareketle, toplumu sistematik bir kurumlar bütünü haline getiren temel unsurun dil olduğu söylenebilir.

Dil, hem dil yetisinin toplumsal bir ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun özümlediği zorunlu bir uzlaşımın bütünüdür (Onan, 2013: 76). Dil, bir topluma belli oranda bir düzen kazandıran öğedir. Çünkü dil geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevi görür (Güzel ve Barın, 2013; 228). Bundan hareketle dilin, geçmişin maddi ve düşünsel tüm toplumsal birikiminin geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe aktarılmasında en önemli araç olduğu söylenebilir ve dil, kültürle tamamlayıcı bir ilişki halindedir.

Kültür ve Dil İlişkisi

Dil, bireylerin sahip olduğu hayat tezahürlerinin belli bir cisme bürünerek görünürlük kazanmasını sağlayan önemli bir araçtır. Kültür, bir milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu algı, ilgi, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamıdır ve nesilden nesile aktarılır (Göçer, 2013: 26). Toplumun kültürel değerlerinin izleri dil ile kendini gösterir. Dil, bir kültür aktarıcısı ve sürekliliğini sağlayan en önemli vasıtaadır (Akarsu, 1998: 36). Dil ile kültür arasında sıkı bir ilişki vardır.

Kültür ile dil arasındaki ilişki insanlık tarihinin başlangıcından itibaren dikkat çeken bir konu olmuştur. Antropologlar, psikologlar, sosyologlar, dilbilimciler kültürün dili nasıl etkilediğini ve ondan nasıl etkilendiğini incelemiştirler (Oğuz, 2011: 124). Küreselleşen dünya düzeni içerisinde kültür önemini kaybediyor gibi gözükse de kültürler ve kültürler arası iletişim daha fazla önem kazanmıştır (Cinkara, 2016: 3). Her kültürün, ona kimliğini kazandıran, kendine özgü bir dili vardır. Bu dil, ait olduğu kültürün bütün özelliklerini, diğerlerinden ayrımını ve tarihsel- toplumsal tüm birikimlerini içinde barındırır. Bu yüzden dil öğrenmek, o kültürü tanımakla eş değerdir. Farklı dillerin ortaya çıkma nedeni, toplumların birbirlerini anlama ve tanımaya çalışmalarıdır (Asutay, 2007: 10). İnsanların kendini anlatmak ve birbirlerini anlamak için oluşturduğu dil, kültürün temel yapı taşlarından olagelmıştır. İletişim teknolojilerinin geliştiği günümüz dünyasında, dilin evrensel bir boyut kazandığı, bazı dillerin ise önemini arttığı görülmektedir.

Günümüzde toplumlar gelişmiş iletişim teknolojileriyle birlikte artan dilsel ve kültürel çeşitlilik içerisine girmiştir. Bu durum beraberinde farklı toplumların etkileşim içerisine girmesine neden olmuştur. Bu etkileşim kültürün temel aracı olan dil ile gerçekleştirilmektedir. Dil ve kültür birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Dil kültürle yaşar, kültür de dil ile gelişir ve birikir (Günay, 1995: 5-24). Bu durumun temel nedeni insanın başkalarıyla birlikte yaşama zorunluluğu olan bir varlık olmasıdır.

İnsan ortak bir dil konuşanlara özgü bir topluluğun üyesidir, belli bir kültürün de üyesi durumundadır. Ağızdan çıkan her sözcüğün, dile yapışık kültür ortamını da canlı tutmada katkısı vardır (Uygur, 1996: 19-20). Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle kültür gelişir ve zenginleşir. Dil ve kültür arasında karşılıklı ve işlevsel ilişki vardır (Güvenç, 2004: 48). Dolayısıyla, insanın anadilini öğrenmesi de kültür edinmesidir. Dil yönünden kişisel bir büyüme kültürce zenginleşme ile el eledir. İnsan dilde ne kadar güçlenirse kültür de o denli yayılır, güçlenir (Uygur, 1996: 21). Kısacası dil, kültürü yansıtır, güçlendirir ve biçimlendirir. Dil, bir grubun kimliğini güçlendirir (Bates, 2013: 77). Güçlü bir kültürün dili sürekli birikim sonucu gelişmekte, genişlemekte, aynı şekilde kültür gelişip çeşitlendikçe dil gelişmektedir.

Eğitim Nedir?

Eğitim, Türkçe de “eğmek” mastarından veya “eğ” emir kipinden türetilmiş bir terimdir. Eğitim, şekil ve biçim verme, yön ve istikamet gösterme, zarifleştirme anlamına gelmektedir (Sezgin, 1991: 6). Eğitim, genel anlamda istendik davranış geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İnsanın yaşamı boyunca birçok etmen davranış değişikliğine neden olmaktadır. Eğitimin bu etmenlerden farkı davranış değişikliğinin bilinçli ve bir amaca uygun şekilde gerçekleşmesidir (Topses, 2014: 1). Eğitimin tanımında bulunan istendik kelimesi, özgür eğitim, özgür öğrenci imajını ortadan kaldırmakta ve eğitilenin robot olarak düşünülmesine sebep olmaktadır (Kale, 1997: 113). Eğitim sözcüğünün kökeni de belli kalıplara göre birey yetiştirme, kalıplaştırma anlamını ortaya koymaktadır (Özkan, 2011: 337). Buna göre eğitimin, insanları kişiler veya kurumlar tarafından belli şekillere sokma boyutu, onun “otoriter” yanını yansıtsa da insanın sosyalleşme süreci açısından etkisi birçok yazarın ele aldığı bir husustur.

Fransız sosyolog Emile Durkheim’a göre eğitim, toplumdaki bağımsız bir alan değildir (Topses, 2014: 9). Durkheim’a göre, eğitim çocukların sosyalleşmesinde önemli bir paya sahiptir. Çocuklar eğitim ve tarih sayesinde toplumdaki ortak değerlere ilişkin, farklı fertlerden meydana gelen topluluğu birleştirici bir anlayışa ulaşırlar (Giddens, 2013: 732). Toplumun yapısı(ekonomik, kültürel, politik), eğitim sisteminin yapısını belirlemektedir (Topses, 2014: 9). Yani eğitim, toplumsallaşma sürecinde, bireyi toplumsal değerlere bağlamanın ve bu doğrultuda düşünce ve davranışlarını yönlendirmenin önemli araçlarından biridir.

Eğitim ve Kültür İlişkisi

Eğitim sözlüğünde “kültür; görme, hissetme, algılama, düşünme, ifade etme, tepki verme şekilleri, hayat tarzları, inançlar, bilgiler, adetler, gelenek görenekler, kurumlar, normlar, değerler, hobiler gibi bir topluluğun üyelerini diğerlerinden ayıran bileşenleri kapsamaktadır” (Köşker, 2015: 410-411). Başka bir tanımlamada kültür, kazanılan bir davranış kalıbıdır ve insanın yaptığı- yarattığı her şeyi içeren yaşam şeklidir (Engin, 1990: 171) ve kültür ile eğitim, birbiriyle yakından ilişkili iki alandır (Tezcan, t.y.: 3). İnsanoğlu, bulunduğu toplumun sahip olduğu kültür varlığını toplumun eğitim olanaklarıyla öğrenmektedir (Güvenç, 2003: 280). Kültürel yapı, toplumun eğitim sistemini ve felsefesini etkilemektedir. Toplumun eğitim felsefesi, bulunduğu toplumun kültüründeki

özdeksel(maddi) ve anlamcıl(manevi) boyutlarına göre biçimlenmektedir (Topses, 2014: 23-24). Bu nedenle, eğitim süreçlerindeki ortak evrensel benzerliklere rağmen eğitimin, toplumların kültürel farklılıklardan kaynaklanan toplumlara göre göre değişkenlik gösteren bir yanı da söz konusudur.

Bu nedenle, her kültür kendine özgü bir eğitim sistemi oluşturmakta, bireyleri kendi normlarına göre yetiştirmektedir (Topses, 2014: 29). İnsan yetiştirme düzenine “eğitim süreci” de denir ve bu süreç evrenseldir fakat içeriği toplumsaldır, toplumdan topluma değişir. Başka türlü ifade etmek gerekirse, nelerin, nerede, nasıl öğrenileceği toplumsal kurumlar tarafından belirlenmektedir (Güvenç, 2003: 281). Sosyalleşme gibi, okul öğrenimi de toplumsal ve kültürel koşulların belirleyiciliği altındadır. Eğitimin temelinde belirli bir toplumun veya kültürün özgül ekonomik, teknolojik ve siyasal unsurları vardır. Eğitim bu unsurlara uyum sağlamadığı, toplumsal değişmeye ayak uyduramadığı oranda, toplum ve kültür ile eğitim arasında kopukluklar oluşmaktadır (Tolan, 2005: 186). Yani, eğitim kültürel olmanın yanı sıra daha farklı toplumsal unsurları da içeren çok boyutlu bir kurumdur ve diğer toplumsal kurumların hepsiyle belli bir bağlantısı vardır. Bu yönüyle eğitim, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir içeriğe sahip olup, bireyleri bu ihtiyaçlar doğrultusunda yönlendiren-şekillendiren bir özelliğe de sahiptir. Aynı zamanda eğitim, kültürler arası farklılıkların farkındalığını da işleyen ve farklı kültürler arasında bir bağ oluşturma işlevine de sahip bir alandır. Sözü edilen bağ oluşturma işlevinin açığa çıktığı faaliyetlerden birisi de, farklı kültürlerin dillerinin öğrenilmesi-öğretilmesi sürecidir. Bu süreç, aynı zamanda toplumlar arasında artan sosyo-ekonomik ilişkilerin gerektirdiği bir ihtiyaca dönüşmüştür.

Yabancı Dil Öğretiminde Kültür

Sanayileşme ile artan uluslararası ilişkiler, ulusların kendi dilleri ile iletişim sağlamalarını yetersiz kılmakta ve diğer ülkelerin dillerini öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Türkiye, bölgesel ve siyasal konumundan dolayı çeşitli ülkelerle ilişkiler kurmuştur (Demirel, 2004: 3). Bu durum diğer toplumlarla etkileşim içine girmesine neden olmuştur. Bu etkileşim kültürün temel aktarım aracı olan dil ile sağlanmaktadır. Dil ile kültür arasındaki ilişki, yabancı dil öğreniminde kültürel aktarımın önemini artırmaktadır (Köşker, 2015: 410). Uluslararası ilişkilerin yoğunluk kazanmasıyla, Türkiye’de başka dillerin,

uluslararası örgütlerde resmi dil olarak kabul edilen batı dillerinin öğrenilmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı, yabancı dillerin öğretimi okul programlarında yer almıştır (Demirel, 2004: 4). Zamanla yabancı dil bilme gereksinimi artmış, bu nedenle eğitim sisteminde dil politikaları uygulanmıştır. Yabancı bir dilin öğretilmesi sürecinde dilin iletişim aracı olma boyutunun ötesinde, ait olduğu kültürün özellikleri de ele alınmakta ve öğrenilmektedir. Bu durum başka kültürlerden gelen insanların farklı davranışlarının anlamlandırılmasını kolaylaştırmaktadır.

İnsan davranışları kültür etkisiyle kodlanmıştır. Bu kodları çözmek için iletişime geçilen kişinin kültürel kodlarını bilmek gerekir. Yabancı dil öğrenmenin temel amacı, bu dili konuşan bireylerle iletişime geçebilmektir. Yabancı dil öğretiminde hedef dilin kültürünün de farklı boyutları ile öğrencilere aktarılması gerekmektedir (Köşker, 2015: 410-411). Asutay (2003: 27) her dilin, dış dünyada bir gerçekliğe hizmet eden kendine özgü göstergeleri olduğunu savunur. Bu göstergeler her toplumun kendi kültürü içinde oluşmaktadır. Bu açıdan kültür dile anlam kazandırmaktadır. Bu nedenle yabancı bir dile hâkim olabilmek için o toplumu anlamak, o toplum gibi düşünebilmek gerekir. Frink ve Mairitsch' de yabancı dil eğitiminde sadece o dilin kurallarının öğretilmesinin yeterli olmadığını, öğretilen dilin sosyal, kültürel, politik, ekonomik yapısının da öğretilmesinin gerekli olduğunu ve öğrencilerin öğrendikleri dilin kültürünün farkında olmalarının gerekliliğine değinmişlerdir (Köşker, 2015: 412). Bir yabancı dil dersi, öğrenciye öğrendiği yabancı dil ile bu dilin ait olduğu toplumun kültürünü öğrenmeyi temel amaç edinmektedir. Çünkü bir yabancı dil dersi, en az iki dil ve iki kültür ile uğraştığından ve artık günümüzde dil kültürün taşıyıcısı ve aynası olarak görüldüğünden, dili kültürden soyutlamak mümkün değildir (Aktaş, t.y.: 53). Kültürün taşıyıcısı dildir, dili kullananlar ise insandır. Bu nedenle insanın dili kullanım şekli ve kullanabilme kapasitesi önemli bir unsur olup, öğrenme süreciyle yakından ilişkilidir. Aynı durum yabancı dil öğrenme açısından da geçerlidir.

Yabancı dil öğretiminde hedeflenen amaç, öğrencinin öğrendiği yabancı dili her ortamda olabildiğince bağımsız, otonom ve yaratıcı bir biçimde kullanmasını sağlamak ve daha geniş anlamda öğrenme tekniklerini kazandırmaktır (Aktaş, t.y.: 50). Türkiye'de yabancı dil öğretiminin arzu edilen başarıyı sağladığını söylemek güçtür. Yapılan çalışmalarda, 15-29 yaş aralığındaki gençlerin çoğunun yabancı dil bilmediği görülmektedir (Başat,2014).

Türkiye’de yabancı dil eğitimi konusunda yaşanan zorluklar, kalabalık sınıflar ve fiziksel koşulların yetersizliği ile nitelikli öğretmen eğitimi konusundaki açmazların yanı sıra, dil politikaları ve dil öğretimine yaklaşımlar gibi çok daha temel etkenlerden de kaynaklanmaktadır (Demirpolat, 2015: 12). Eğitim politikaları çerçevesinde dil eğitimi verilmektedir. Ancak bu politikaların amaçlanan sonuçlara ulaşabilmesi için, birçok faktörün bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu faktörlerin başında fiziksel imkanların yeterliliği meselesi gelmektedir.

Yabancı dil öğretiminde fiziki imkânlar oldukça önemlidir. Yetenek eğitimi yapılan bu alanda sınıf mevcudu çok önemlidir ve öğrenci sayısının 20’yi geçmemesi tavsiye edilmektedir. Ancak Türkiye’de sınıf mevcutlarının 20’nin altında olması mümkün değildir. Bu durum konuşma etkinliklerinin yetersiz olmasına neden olmakta konuşma sürelerini azaltmaktadır (Büyükduman, 2005: 60). Ayrıca birçok sınıf dinleme ve izleme etkinlikleri yapmak için gereken fiziki imkânlardan yoksundur. Dinleme ve telaffuz becerileri açısından hedef dile mümkün olduğu kadar çok maruz kalmak önerilmektedir (Demirpolat, 2015: 14). Bununla birlikte, ders ortamında bir takım etkinlikler ve stratejik uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bunların arasında karşılıklı diyalog, grup çalışması, problem çözmeye yönelik eğitsel oyunlar vardır. Bu etkinliklerin amacı öğrencilerin her ders biriminde temel dil becerilerinin kazandırılmasına ve onların bu amaca uygun iletişim kurmasına yardımcı olmaktır (Aktaş, t.y.: 52). Ancak bu etkinliklerin tüm eğitim kurumları açısından hedeflenen etkiyi sağladığını söylemek güçtür. Zira başarı, yine büyük oranda eğitim kurumunun fiziksel-teknik olanaklarıyla bağlantılı olmaktadır.

Teknolojik alt yapısı yeterli olan okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri ise derslerinde verimin yüksek olduğunu ifade etmiştir (Merter, Şekerci ve Bozkurt, 2014: 205). Materyallerle oluşturulan görsel ve işitsel ortam öğrencinin öğrenmeye çalıştığı dili yapısal bir birim ve sosyo-kültürel bir olgu olarak da görmesini sağlamaktadır. Öğrenci bu araçların yardımıyla dilin iletişimde kullanım ortamlarını tanıyacak, dinleme ve anlama becerisinin ediniminde gerekli olan doğru vurgulamayı, tonlamayı ve iletişime eşlik eden el, yüz, beden hareketlerini de tanıyacaktır (Aktaş, t.y.: 52).

Diğer görsel ve işitsel materyaller dil öğretiminde büyük önem taşısa da, günümüzde dil öğretimini hala ders kitapları domine etmektedir. Ders kitapları dil öğretiminde bir sorun

kaynağıdır (Demirpolat, 2015: 14). 2008’de MEB Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığınca, ilköğretim kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrencilerin ve görev yapan öğretmenlerin ders kitapları hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmenler kitapların ölçme ve değerlendirme bölümlerini, konu işlenişlerinde pekiştireçlere yer verilmemesini, ara disiplinlerle ilişkilendirme ve diğer derslerle ilişkilendirme boyutlarında yetersizliğini eleştirmişlerdir (EARGED, 2008: 30). Dolayısıyla, yabancı dil öğreniminde halen en fazla kullanılan aracın ders kitabı olması, bir yanıyla diğer araçların yeterince sağlanamadığı anlamına gelmekte, öte yandan kitap içeriklerinin yeterliliği sorunu başlı başına bir olumsuzluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, sürekli değişen politikalar, Türkiye’de yabancı dil öğrenimi açısından çözülmesi gereken yapısal sorunlar olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Önemi

Kültürün dil eğitimi üzerindeki etkisi saptayabilmek amacıyla, bu çalışmaya kültürle ilgili açıklamalar getirilmiştir. Kültür öğeleri, eğitim açısından önemlidir. Çünkü kuşaklar arası aktarılma ve kültürü canlı halde tutma işlevi okul, daha geniş anlamıyla eğitim örgütleri tarafından yerine getirilmektedir. Dil ve kültür toplumların hayatını şekillendiren birbirlerini tamamlayan olgulardır. Yabancı dil öğrenmenin temel amacı, bu dili konuşan bireylerle iletişime geçebilmektir. Bu iletişim için sadece söz konusu dilin dil bilimsel kurallarını ve sözcüklerini tanımlamak yeterli değildir. Gerçek iletişim durumlarında, bir toplumun kültürü içinde oluşmuş bir takım unsurlar vardır. Mesela ekonomi, siyaset, gelenekler, deyimler, jest ve mimikler. Bu nedenle yabancı dil öğreniminde hedef (öğrenilmesi amaçlanan) dilin kültürünün farklı boyutları öğrencilere anlatılmalıdır. Araştırmanın bulgularının literatüre zenginlik katacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada yabancı dil eğitiminde kültürün etkisinin olduğunu ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Öğrencilere uygulanan anket ve mülakatla kültürün dil öğrenimine etkisi olup olmadığı eğer varsa bunun öğrencilerin bilincinde olup olmadıkları ortaya çıkarmaktır.

Kültür, yabancı dil eğitimi ve öğrenimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yabancı dil öğrenimine bireyin mezun olduğu lisenin etkisi, yabancı dil seviyesi ile anne babanın eğitim

düzeyi arasında nasıl bir ilişki olduğu, bireyin sahip olduğu yabancı dil seviyesinin kültür anlayışına etkisi ve ebeveynlerin mesleğinin, bireyin yabancı dil öğrenimine etki edip etmediği saptanmaya çalışılan diğer hususlardır.

Araştırmanın temel hipotezi: “kültür yabancı dil eğitimi üzerinde etki etmektedir” şeklindedir. Araştırmanın alt hipotezleri; Anne- baba dil bilme durumu ile öğrencinin dil bilmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Anne- baba mesleği ile öğrencinin gittiği lise düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencinin lise düzeyi ile bulunduğu kur seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kültür ile dil arasında anlamlı bir ilişki vardır. Dil öğrenimi ile ekstra çalışma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Araştırmanın Evreni ve Modeli

Araştırma evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Dil Yüksekokulu’nda 2018-2019 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini 210 kişi ile sınırlandırılmıştır. Anket 88 kadın ve 112 erkek, mülakat 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere yüksekokul öğrencilerine uygulanmıştır. Öğrenciler, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden basit rasgele örnekleme ile belirlenmiştir.

Araştırma hem kuramsal hem de sahaya yönelik bir çalışmadır. Kuramsal çerçevede bu tez çalışması ile ilgili tanımlamaların yanı sıra literatür taraması yapılmıştır. Bu araştırmada çoklu metot uygulanmıştır. Çoklu metot kullanan çalışmalar, birçok insan hakkında birçok (en azından daha çok) bilgi verirler” (Böke, 2014: 411-412). Çoklu metot ile sınırlılıkların en aza indirilmesi ve birçok kaynak ve birden fazla yöntemle elde edilen verilerin, çalışmanın kalitesini, veri zenginliğini, güvenilirlik ve geçerliliğini artırması hedeflenmiştir.

Verilerin Toplama Araçları

Veri toplama tekniği olarak anket ve mülakat kullanılmıştır. Anket bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan tekniktir. Bu teknik aynı soru grubundan oluşan anket formunun çok sayıda kişiye ulaşmasını kolaylaştırır. Kişilerden alınan veriler analiz edilir ve belli bulgulara ulaşılır. Tarama yönteminin en önemli avantajı çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır (Büyüköztürk,

vd. 2014: 14). Katılımcılara uygulanan ankette, onların demografik özelliklerine yönelik bilgi soruları, tutum ve davranış soruları bulunmaktadır. Anket sorularında Elif Erten'in "Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Yabancı Dil Eğitiminin Kültür Boyutuna İlişkin Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezindeki anket sorularından faydalanılmıştır.

Mülakat için görüşmecilerden elde edilen ses kayıtları, yazılı metne dönüştürülmüştür. Nitel araştırma çerçevesinde elde edilen veriler, betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı dört aşamadan oluşur: 1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, 2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, 3. Bulguların tanımlanması, 4. Bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bu tez çalışmasında öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik demografik sorular ve öğrencilere kültürün yabancı dil eğitimi üzerindeki etkisi hakkındaki düşüncelerine yönelik anket ve mülakat soruları hazırlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar alt problemlerdeki sırasıyla ele alınmıştır.

Tablo 1. Eğitim Durumu ve İngilizce Seviyesi İlişkisi

		Hangi kurda İngilizce öğrenimine devam ediyorsunuz?			Toplam
		A1	A2	B1	
Hangi liseden mezun oldunuz?	Düz lise	2	23	4	29
	Anadolu lisesi	16	60	40	116
	Fen lisesi	1	9	7	17
	İmam Hatip lisesi	2	3	1	6
	Meslek lisesi	5	11	4	20
	Diğer	3	8	1	12
Toplam		29	114	57	200

Tablo 1'de görüldüğü üzere, lise eğitim düzeyi ile kur ilişkisine göre okunulan liseye göre bulunulan dil seviyesinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kur seviyeleri, en alt düzey

olan A1'den, A2 ve daha üst seviye olan B1'e doğru gittikçe daha üst seviyelere doğru olacak şekilde düzenlenmiştir. En alt düzeyden dil öğrenimine başlayan öğrenci, öğrenim gördüğü kurda başarılı oldukça bir üst kura geçmekte ve başarı ölçme yöntemi yapılan sınavlarla gerçekleştirilmektedir. 200 katılımcının 116'sı Anadolu lisesinden mezun olmuştur ve geneli A2 seviyesindedir. Düz lise, İmam Hatip lisesi ve Meslek lisesi mezunlarının B1 seviyesinde olanlarının sayısı diğerlerine oranla daha azdır. Mezun olunan lisede görülen İngilizce eğitiminin hazırlık seviyesindeki sınıfların oluşmasına etkisi bulunmaktadır.

Tablo 2. Anne Eğitim Durumu ve Öğrencinin Eğitim Durumu

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Annenizin eğitim durumu?	Okur-yazar değil	1	4	0	0	1	0	6
	İlkokul mezunu	14	43	7	3	10	5	82
	Ortaokul mezunu	7	22	3	1	5	3	41
	Lise mezunu	5	28	4	1	3	2	43
	Üniversite mezunu	2	17	2	1	1	2	25
	Lisansüstü	0	2	1	0	0	0	3
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 2'de görüldüğü üzere, anne eğitim düzeyi ile lise düzeyi ilişkisine göre, anne eğitim durumunun öğrencilerin hangi liseye gideceğine etki görülmektedir. Anne eğitim durumu arttıkça katılımcıların Anadolu lisesine gitme oranı artmıştır. Bu durum, annenin ve daha genel anlamda ailenin eğitim düzeyi ile öğrencinin eğitim düzeyi arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe bu durum çocuğun eğitim ve öğretim sürecine genellikle olumlu yansımaktadır.

Tablo 3. Baba Eğitim Durumu ve Eğitim Durumu

			Hangi liseden mezun oldunuz?					Toplam
			Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	
Babanızın eğitim durumu?	Okur-yazar değil	0	1	0	0	0	0	1
	İlkokul mezunu	5	24	5	2	6	2	44
	Ortaokul mezunu	10	25	1	1	5	3	45
	Lise mezunu	8	35	7	2	6	3	61
	Üniversite mezunu	5	28	3	1	3	4	44
	Lisansüstü	1	3	1	0	0	0	5
Toplam		29	116	17	6	20	12	200

Tablo 3’de görüldüğü üzere, baba eğitim düzeyi ile lise düzeyi ilişkisine göre, baba eğitim durumunun öğrencilerin hangi liseye gideceğine etkisi olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu arttıkça katılımcıların, daha üst düzey eğitim verdiği düşünülen Anadolu lisesine gitme oranı artmıştır.

Anne ve baba eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların babalarının eğitim düzeyi daha yüksektir. Bu durum tarihsel arka planda yer alan geleneksel toplumun ataerkil yapısıyla açıklanabilir. Bu yapının ortaya koyduğu toplumsal sonuçlardan biri, kadının eğitim sürecine çok sonraları, ancak toplumsal modernleşme sürecinin başlaması sonrası girmesi ve bu durumun kadın-erkek eğitim düzeyleri arasında ciddi bir fark üretmesidir. Kadının eğitim sürecinde gittikçe daha fazla yer almasıyla birlikte, bu farkın zaman içinde azalması beklenebilir.

Tablo 4. Anne Mesleği ve Katılımcı Lise Düzeyi İlişkisi

		Hangi liseden mezun oldunuz?					Toplam	
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi		Diğer
Annenizin mesleği?	Ev hanımı	23	86	13	6	16	9	153
	Emekli	1	4	1	0	1	0	7
	Eğitimci	1	6	2	0	0	1	10
	Memur	0	2	0	0	0	1	3
	Mimar	0	1	0	0	0	0	1
	Serbest meslek	3	10	1	0	3	1	18

Esnaf	1	2	0	0	0	0	3
Sağlık çalışanı	0	5	0	0	0	0	5
Toplam	29	116	17	6	20	12	200

Tablo 4’de görüldüğü üzere, anne mesleği ile katılımcı lise düzeyi ilişkisine göre, annenin mesleğine göre öğrencilerin hangi liseye gideceği değişmektedir. Katılımcıların çoğunun annesi ev hanımı olduğu için yüzdelerine bakıldığında o kısımdaki oranlar diğerlerinden çok fazladır. Ancak kendi içinde değerlendirilmeye alındığında annesi eğitimci, sağlık çalışanı, mimar, memur olanların düz liseden ziyade çocuklarını Anadolu lisesine gönderdikleri görülmektedir. Yani, eğitim seviyesinin bir uzantısı olarak, anne mesleği ile çocuğun daha üst-alt düzeye gitme durumu arasında bir ilişki söz konusudur. Anne mesleği daha üst düzey eğitim gerektiren öğrencilerin gittikleri okullar, çoğunlukla daha nitelikli eğitim verdiği düşünülen Anadolu Liseleri olmaktadır.

Tablo 5.Baba Mesleği ve Katılımcı Lise Düzeyi İlişkisi

		Hangi liseden mezun oldunuz?						Toplam
		Düz lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	İmam Hatip lisesi	Meslek lisesi	Diğer	
Babanızın mesleği?	Memur	2	11	2	2	2	2	21
	Çiftçi	0	9	2	0	1	0	12
	Emekli	8	24	5	2	6	3	48
	Esnaf	6	14	2	1	4	1	28
	Mühendis	1	2	0	0	1	0	4
	Serbest meslek	11	44	4	0	6	5	70
	Eğitimci	1	10	2	1	0	1	15
	Sağlık çalışanı	0	2	0	0	0	0	2
Toplam	29	116	17	6	20	12	200	

Tablo 5’de görüldüğü üzere, baba mesleği ile katılımcı lise düzeyi ilişkisine göre, babanın mesleğine göre öğrencilerin hangi liseye gittiği değişmektedir. Babası eğitimci, sağlık çalışanı, mühendis, memur olanların düz liseden ziyade çocuklarını Anadolu lisesine gönderdikleri görülmektedir. Bununla birlikte daha az oranda da olsa, babası üst düzey eğitim

gerektiren bir mesleğe sahip (örneğin çiftçi) olanların da Anadolu lisesi veya Fen lisesi gibi daha üst düzey olduğu düşünülen okullara gittiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Anadolu lisesi mezunudur.

Bu çalışmada görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu yabancı dil eğitiminde kültürün önemli etkisinin olduğuna yönelik düşüncelere sahiptir. Öğrenciler, ait oldukları kültürün dil öğrenmelerini ve hedef dilin ait olduğu kültürün özelliklerinin farklı olmasının öğrenme sürecini yavaşlattığını düşünmektedirler.

Dil, insanların hayatına dair her şeyi kapsamaktadır. Kısacası sahip oldukları dil kültürlerinin bir yansımasıdır. Birey dil aracılığıyla ait olduğu toplumdakilerle iletişime geçebilmektedir. Ancak, her kültüre özgü bir dil olduğu için başka kültürler ile iletişime geçememekte veya bu konuda zorlanmaktadır. Bunun için farklı kültüre ait olan dili öğrenmeye çalışmaktadır. Bunun için okullar aracılığıyla verilen eğitim aracılığıyla veya dil kurslarına giderek elde ettiği bilgi ile o dili öğrenmektedir. Fakat bu dili öğrenmesi kendi ana dilini öğrenmesi kadar kolay olmayacaktır. Bunun başlıca nedeni kültür farklılığıdır.

Kültürün taşıyıcısı olan dildir. Dil, kültür denildiğinde aklımıza ilk gelen kavramdır. Bunu tarih, örf ve adetler, coğrafya takip etmektedir. Dil bir toplumun kültürünün yansımasıdır. Görüşülen öğrencilerden biri şunları ifade etmiştir:

Dil çünkü Oktay Sinanoğlu'nun "ByeBye Türkçe" diye bir kitabı var. Başında şu yazıyor: 'yabancı dil eğitim gelirse Türkçe gider, Türkçe giderse Türkiye gider' diye çünkü dilin önemini bu şekilde vurguluyor ve dil gerçekten önemli o yüzden kültürümüzle fazla bağdaştığını düşünüyorum. Sonuçta dil yaşayan bir şey ve büyüyen bir şey.G1

Öğrenciler derslerdeki metinlerin daha çok gündelik hayata dair olmasını istemektedir. Bunun nedeni olarak da gramer bilmenin yeterli olmadığını, kendilerinin yıllardır Türkçe dil bilgisi ile ilgili sınavlardan başarısız olduklarını ancak, Türkçe konuşabildiklerini ifade etmektedirler. Bu yüzden, konuşma pratiklerinin önemli olduğunu, ancak konuşma pratikleriyle örneğin İngilizce konuşabileceğimizi, öğrenilen dille ilgili konuşma diyaloglarını dinleyerek de öğrenilen dile ait kültüre dair fikir edinebileceğimizi belirtmektedirler. Bir dili

tam anlamıyla öğrenmek için ise, yurt dışına gidilmesi gerektiğini, kısacası bir dilin en iyi ait olduğu kültürel yaşayış içerisinde öğrenilebileceğini düşünmektedirler.

“Kültürün bulunduğu coğrafyada şekillendiğini düşündüğümüzde, bu coğrafya üzerinde konuşulan dili kültürün bir unsuru olarak kabul ettiğimize göre Türkçe'nin gramer yapısının farklılığı yabancı dil öğrenmemizdeki en büyük zorluktur. Aynı dil grubuna sahip Avrupa ülkelerindeki insanlar birkaç dil konuşmaları kolay dil öğrenmeleri bunun örneğidir.”G3

Kültürel farklılıkların etkisinin yanında yabancı dil öğretiminde fiziki imkânlar oldukça önemlidir. Bu alanda sınıf mevcudu çok önemlidir ve öğrenci sayısının 20'yi geçmemesi tavsiye edilmektedir. Ancak Türkiye' de, hali hazırdaki olanaklarla sınıf mevcutlarının 20'nin altında olması mümkün değildir. Bu durum sınıf içi konuşma etkinliklerinin yetersiz olmasına neden olmakta, konuşma sürelerini azalmaktadır.

Ders ortamında bir takım etkinlikler ve stratejik uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bunların arasında karşılıklı diyalog, grup çalışması, problem çözmeye yönelik eğitsel oyunlar vardır. Bu etkinliklerin amacı öğrencilerin her ders biriminde temel dil becerilerinin kazandırılmasına ve onların bu amaca uygun iletişim kurmasına yardımcı olmaktır.

Ayrıca birçok sınıf dinleme ve izleme etkinlikleri yapmak için gereken fiziki imkânlardan yoksundur. Dinleme ve telaffuz becerileri açısından hedef dile mümkün olduğu kadar çok maruz kalmak önerilmektedir. Materyallerle oluşturulan görsel ve işitsel ortam öğrencinin öğrenmeye çalıştığı dili yapısal bir birim ve sosyo-kültürel bir olgu olarak da görmesini sağlamaktadır. Kısacası, yaşamın içinden damıtılarak oluşturulan bir olgu olan dilin yine en iyi ve kapsamlı biçime öğrenileceği yer dilin varlığını sürdürdüğü toplumsal yaşamdır.

Benim açımdan bir dili öğrenmek denilince aklıma gelen ilk şey teknolojik olanak olduğundan bu materyaller kullanılmalıdır. Örneğin, izlediğimiz film İngilizce alt yazılı olduğu zaman hem konuşulan aksanı duyup kelimelerin nasıl söylendiği, kelimelerin nasıl kullanıldığına dair bir aşinalık oluşur.G3... Diğer görsel ve işitsel materyaller dil öğretiminde büyük önem taşısa da günümüzde dil öğretimini hala ders kitapları domine etmektedir. Ders kitapları dil

öğretiminde bir sorun kaynağıdır. “Ders kitaplarının dışında gerçekten realiteyi yansıtan şeylerin olması gerekiyor. Ders kitaplarından okutularak bu iş öğretilmez.”G10

Bununla birlikte, örgün eğitim kurumları içerisinde yapılan dil öğreniminin kullanılan materyallerle yakından ilişkili olup, materyalin teorik veya pratik ağırlıklı olması dil öğrenimini etkilemektedir. Dil öğrenim materyallerinin büyük oranda teorik boyutu ön plana çıkaran bir niteliğe sahip olması, dil öğreniminin bir diğer boyutu olan pratik boyutun ihmal edilmesini beraberinde getirmektedir. Bu durum ise, dil öğrenimini yavaşlatmakta ve/veya aşama göstermeyi geciktirmekte veya engellemekte, kısacası olumsuz etkilemektedir.

SONUÇ

Türkiye’de farklı uygulamalara gidildiği halde yabancı dil öğretiminde yeterince başarılı olunmadığı görülmektedir. Yabancı dil öğretiminde başarısızlıktan söz edildiği zaman konuyla ilgili pek çok etken aklımıza gelmektedir. Bunların arasında öğretmenlerin donanımı, öğrencilerin ilgisi, motivasyonu, dersin işlenişinde uygulanan yöntem, ders araç ve gereçleri, öğrenme ortamı bulunmaktadır. Bu gerçeği değiştirmek için birçok çözüm şeklinin aynı anda uygulanması gerekmektedir. Çünkü sorunların tek bir tanesine odaklanarak bu sorunu çözmek mümkün değildir.

Sosyolojik olarak bakıldığında yabancı dil eğitimindeki eksikliği görmezden gelmek bu sorunun çözümünü engelleyecektir. Türkiye’de eğitim tarihi boyunca farklı dil politikaları uygulanmıştır. Uygulanan dil politikaları, başta İngilizce olmak üzere, yabancı dil öğrenmek için yeterli olmamaktadır. Bu durum, bu hususta eksiklik olduğu anlamına gelmektedir. Türkiye’de öğrenciler ilk ve orta eğitim kurumlarında uzun yıllar dil eğitimi görmelerine rağmen çoğunlukla yabancı dili konuşabilme kapasitesine sahip olamamaktadır. Bunun bir nedeni öğrencinin anadilinin özelliklerinin, öğrendiği yabancı dille farklı bir yapısal grupta yer alması, farklı yapıya sahip bir dilin daha farklı bir yapıdaki dilin öğrenimini engellemesidir. Bu yüzden öğrenim süreci ve gösterilmesi gereken çaba artmakta, çabanın artmadığı durumlarda başarısızlık söz konusu olmaktadır. Anadiliyle biçimlenmiş dünya

görüşünü yıkmak zordur ve öğrencinin anadilindeki uygulamaların dışına çıkılmasını gerektiren bir dili öğrenmek zorlayıcı olmaktadır. Bunun yanında öğrencinin edindiği eğitim düzeyi de yabancı dil öğrenimini etkilemektedir. Anadilinde oluşturulan kavramların yabancı dildeki karşıtlarını öğrenmek daha kolaydır. Fakat bu kavramları kendi dilinde oluşturmamışsa, öğrenci o zaman yabancı dil öğrenirken güçlük çekecektir. Yani, öğrencinin zihnindeki kavram dağarcığının azlığı veya çokluğu da dil öğrenimini etkilemektedir.

Birey yaşadığı toplumdan bağımsız değildir. Sosyalizasyon süreci boyunca edindiği bilgiler sayesinde bireyin kişiliği oluşur. O, kendi toplumunun kültürel izlerini taşır ve bunun en başta gelen ögesi dildir. Kültürün aktarımında dil önemli bir araçtır. Dilimiz kendi kültürümüzü yansıtır, kültürümüze has bir içeriğe sahiptir. Bu nedenle öğrencinin içinde bulunduğu yaşamın da dil öğrenimini etkilediği görülür. Bu konuyla ilgilenen birçok kuramsal yaklaşım söz konusudur. Bu yaklaşımlardan biri olan yapısalcılık dile özel bir vurgu yapmaktadır. Buna göre toplum, yapı kavramından türetilmiş bir sistemdir ve toplumu anlayabilmek için, bu yapıyı oluşturan alt birimleri arasındaki ilişkileri incelemek gerekmektedir. Bu alt birimler, sosyal yapı içinde birbirinden bağımsız hareket etmemektedir. Kökenini dilbilimden alan bu düşünce, kültürel yapıyı temelinde dil ve onun işlevi üzerine kurgulanmış bir model ile açıklamaya çalışır. Kısacası dil, toplumsal yapının inşasında olmazsa olmaz bir öneme sahiptir ve anlam dünyasını açıklamaya olanak verir.

Bir dil sadece sözcüklerden ibaret değildir. Bir anlayışı, bir kültürü, bir yaşam tarzını simgeler. Her dilin, çok yönlü bir değerler ve anlayışlar sistemi olarak algılanması gerekir. Bundan dolayı kültür yabancı dil öğretiminde önemli birer etkidir. Bir dili gerçek anlamda keşfetmek için, o dili biçimlendiren duygu, düşünce ve anlayışı kavramak gerekmektedir. Kültür ögesini göz önüne almayan bir yabancı dil öğretim yöntemi, öğrenmeyi tam olarak gerçekleştiremez.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında temel hipotezin genel anlamda doğrulandığı görülmektedir. İnsanların yaşam tarzları, sosyo-kültürel hayatları yani kültürleri yabancı dil eğitimlerini etkiler. Belli başlı bazı unsurlar, dil, örf ve adetler, coğrafya, tarih ve diğer kültürel etmenler bu durumun ana sebeplerindedir. Kültür, toplumun üyesi olan insanoğlunun öğrendiği bilgi, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan bir bütündür. Kültürün temel unsurları duygular, heyecanlar ve inançlardır bu

yüzden kültür ulusal bir nitelik taşır. Dil, bireylerin hayatlarının bir sembol ile görünürlük kazanmasını sağlayan önemli bir araçtır. Toplumun kültürel değerlerinin izleri, dil ile kendini gösterir. Her kültürün, kendine özgü bir dili vardır. Bu dil, ait olduğu kültürün bütün özelliklerini içinde barındırır. Bu yüzden dil öğrenmek, o kültürü tanımakla eş değerdir. Dil öğrenimi ve öğretiminde kültür unsurunun etkisi unutulmamalıdır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre, kültürün dil ile arasında yakın bir ilişki vardır ve araştırmamızda bu doğrultudaki hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Örneklemeden elde edilen verilere bakıldığında araştırmaya dâhil edilen öğrenciler arasında dil eğitimi ile kültür arasında bir ilişki olduğunu dile getirenler yoğunluktadır. Kültürün temel unsurları nelerdir sorusuna verilen cevaplar arasında en yoğunlukta olan kavram dildir. Dil kültürün temel yapı taşlarından birisi olarak görülmektedir. Bunun yanında bazı konularda dil öğrenimine etki etmektedir.

Anne- baba eğitim durumu ile öğrencinin dil öğrenimini arasında anlamlı bir ilişki vardır, şeklindeki hipotez doğrulanmıştır. Çünkü bulunduğu dil seviyesine yönelik katılımcıların verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Örneğin annenin yabancı dil bilme durumu ile katılımcının yabancı dil bilme durumu verilerinin bulunduğu tablo değerlendirildiğinde, katılımcılar arasında annesi dil bilenlerin dil bilme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Babanın yabancı dil bilme durumu ile katılımcının yabancı dil bilme durumu verilerinin bulunduğu tablo değerlendirildiğinde de benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar arasında, babası dil bilenlerin dil bilme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Anne baba dil bilme oranlarının bireyin dil bilme durumunu etkilediği görülmektedir. Anne- baba mesleği ile öğrencinin gittiği lise düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki vardır ve bu konudaki şeklindeki hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Katılımcıların anne ve babalarının meslekleri ile kendilerinin bitirdikleri lise arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki vardır. Anne ve aba meslek düzeyleri arttıkça katılımcının gittiği lise değişmektedir. Gittiği liseye göre İngilizce öğrenim düzeyi değişmektedir.

Öğrencinin lise düzeyi ile bulunduğu kur seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bu konudaki hipotez istisnai veriler haricinde büyük oranda doğrulanmıştır. Katılımcıların bitirdikleri lise ile öğrenim gördüğü kur düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında; kur düzeyi en yüksek lise Anadolu lisesi, sonra sırasıyla Fen lisesi, Düz lise ve Meslek lisesidir. Bunları

takiben A2 ve B1 kur düzeyinde bulunanlar ile mezun olunan lise arasında bir ilişki bulunmaktadır. Yukarıdaki verilerden de hareketle, bulunulan kur düzeyinin, eğitim görülen lise düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Daha nitelikli olduğu düşünülen okullarda öğrencileri daha yüksek kur seviyesine ulaşma olasılıkları artmaktadır.

Dil öğrenimi ile ders dışı (ekstra) çalışma arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bununla ilgili hipotez büyük oranda doğrulanmıştır. Örneklemeden elde edilen verilere bakıldığında, araştırmanın uygulandığı katılımcılar arasındaki ortak fikir yabancı dil eğitiminin gerçekleşmesi için ders dışında da çalışmalar yapılması gerektiği yönündedir. Bu çalışmaların bazıları yabancı dil bilenler ile iletişim kurma, farklı kaynaklardan yararlanma, kelime ezberleme, film, video vb. izleme şeklindedir. Öğrenciler genel anlamda ders materyallerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Derslerde konuşmaya yönelik etkinlik sayısının artırılması gerektiğini dile getirmektedirler. İletişime dönük teknikler sınav uğruna feda edilmemelidir. Ders kitapları, içerik bakımından kolaydan zora, ya da basitten karmaşığa doğru yapılandırılmalı ve geliştirilmelidir. Yabancı dil kitaplarında kullanılan içerik biraz daha somut hayata yönelik hususları kapsamalı ve dikkat çekici, çarpıcı olayları içermelidir. Çünkü öğrenciler dikkatlerini çeken şeyleri okumaya daha istekli olduklarını dile getirmiştir. Örneğin öğrencilerin okuyacağı metin, İngilizce bir dergi ya da gazeteden alınmış, öğrenci seviyesine göre basitleştirilmiş ve kültüre uyarlanmış olmalıdır. Gerçek içerikler öğrenmenin daha anlamlı olmasını sağlamaktadır. Aynı durum dinleme metinleri için de geçerlidir. Diyalogların ve metinlerin gerçek hayatı yansıtması gerekmektedir.

Tüm bu veriler ışığında, araştırma kapsamında kültür ile yabancı dil eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan birçok veriye ulaşılmıştır. Bunların sonucunda görülmektedir ki, kültürün dil eğitiminde önemli bir yeri vardır. Bireylerin dil eğitimi birçok faktörün etkisi altındadır. Materyallerin yeterliliği, ders işlenişi, isteklilik düzeyi ve fiziki koşulların uygunluğu, öğretmenlerin yeterliliği de dil öğrenimine etki etmektedir. Genellikle bireyler kültürleriyle alakalı olarak bir düşünce yapısına sahiptirler. Bireyler yeni bir dil öğrenirken bu düşüncenin etkilerini büyük oranda hissetmektedirler. Yabancı dil eğitiminde kültürün etkisi bulunmaktadır ve bu konuda yürütülecek bir eğitim-öğretim programı, en başta bu hususu dikkate almalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998), **Dil Kültür Bağlantısı**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Aksan, D. (1998), **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları, Ankara.
- Aktaş, Tahsin(t.y.), “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,12,45-57.
- Arslan, Mahmut(2005), “Ziya Gökalp’te Kültür ve Uygarlık Anlayışı”, **Sosyoloji Dergisi**, 3(10),12-19.
- Asutay, Hikmet(2003), “Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Öteki Dil” **Ankara Üniversitesi(TÖMER) Dil Dergisi**,118, 26-29.
- Asutay, Hikmet(2007), **Dil Kültür ve Eğitim**, Eğitim Kitabevi, Konya.
- Başat, Başak Güneş(2014), “Neden Yabancı Dil Öğrenemiyoruz?”, Aljazeera Türk Dergisi, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/neden-yabanci-dil-ogrenemiyoruz> (08.02.2019).
- Bates, Daniel G.(2013), **21.Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri**, (Çev. Suavi Aydın), 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Baydur, Suat Yakup(1999), **Dil ve Kültür**, Cumhuriyet Yayınları, Ankara.
- Büyükduman, Figen İlke(2005), “İlköğretim Okulları İngilizce Öğretmenlerinin Birinci Kademe İngilizce Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,28, 55-64.
- Cinkara, Emrah(2017), “Yabancı Dil Eğitiminde Kültürün Rolü”, **Yabancı Dil Öğretiminde Genel Bir Bakış Dergisi**,110-118.
- Demirel, Özcan(2004), **Yabancı Dil Öğretimi**, 2.Baskı, Pegema Yayınları, Ankara.
- Demirpolat, Başak Coşkun(2015), “Türkiye’nin Yabancı Dil Öğretimiyle İmtihani” Sorunlar ve Çözüm Önerileri, **SETA**, 131.
- EARGED(2008), “İlköğretim Okulu Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi”, http://www.meb.gov.tr/earged/earged/Son_Ders_Kitaplari.pdf (09.02.2019).
- Engin, İsmail(1990), “Kültür-Kişilik İlişkisi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-CoğrafyaFakültesi Dergisi**,33(1,2),171-176.
- Giddens, Anthony(2013), **Sosyoloji**, 1.Baskı, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Göçer, Ali(2013), “ Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma”, **Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,15(2), 25-38.

- Günay, V. Doğan(1995), “Roman Çözümlemesine Toplum-dilbilimsel Bir Yaklaşım”, **Dil Dergisi/Language Journal**, 35, Ankara: A.Ü.TÖMER Yayınları, 5-24.
- Güvenç, Bozkurt(2003), **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitapevi, Ankara.
- Güvenç, Bozkurt(2004), **Kültürün ABC’si**, 3. Baskı, Yapı Kredi Yayınları:902, İstanbul.
- Güzel, Abdurrahman ve Barın, Erol(2013), **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi**, 1. Basım, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kale, Nesrin(1997),**Felsefiyat**, İmaj Yayınları, Ankara.
- Kaplan, Mehmet(2010), **Kültür ve Dil**, 26. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Koyuncu, Ahmet(2011), “Levi-Stratuss Yapısalcılığı”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü Dergisi**,26.
- Köşker, Gizem(2015), “Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı: Fransız Dili Örneği”, **AhiEvrans Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)**, 16(2), 409-421.
- Levi- Strauss, Claude(1986), **Mit ve Anlam**,(Çev. Şen Sür, Selahattin Erkanlı), Alan Yayıncılık, İstanbul.
- Mejuyev, Vadim(1987), **Kültür ve Tarih**, (Çev. Suat H. Yokova), Başak Yayınları, Ankara.
- Merter, Feridun vd.(2014), “İngilizce Öğretmenlerinin İkinci Sınıf İngilizce Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**,5,199-210.
- Merter,Feridun,Şekerci, Hanifi ve Bozkurt, Eyüp(2014), “İngilizce Öğretmenlerinin İkinci Sınıf İngilizce Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirmesi” **Akademik Sosyal AraştırmalarDergisi**, 5,199-210.
- Nar, Mehmet Şükrü(2014), “Yapısalcılık Kavramına Antropolojik Bir Yaklaşım: Levi-Strauss ve Yapısalcılık” **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi AntropolojiDergisi**,27,29-46.
- Oğuz, Esin Sultan(2011), “Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı”, **Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 28(2),123-139.
- Onan, Bilginer(2013), **Dil Eğitiminin Temel Kavranları**, 2. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Özkan, Recep(2011), “ Toplumsal Yapı, Değerler ve Eğitim İlişkisi”, **KastamonuEğitim Dergisi**,19(1), 333-344.

Sezgin, Osman(1991), **Üçüncü Neslin Eğitimi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Tezcan, Mahmut, “Kültür ve Eğitim İlişkileri”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 3-16.
<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5632/1773>

Tolan, Barlas(2005), **Sosyoloji**, Gazi Kitabevi, Ankara.

Topses, Mehmet Devrim(2014), **Eğitim Sosyolojisi**, 2.Basım, Nobel Yayınları, Ankara.

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bd5ad05dc8009.51576722 (24.09.2018).

Uygur, N. (1996), **Kültür Kuramı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Waters, M. (2008), **Modern Sosyoloji Kuramları**, Ed.Prof.Dr. Zafer Cırhinlioğlu, Gündoğan Yayınları, İstanbul.

BAŞLANGICINDAN BİTİŞİNE (2009-2016) TÜRK MEDYASINDA VE OKUR YORUMLARINDA KÜRT AÇILIMININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Sefa Mert GÜNEL*

Atf Bilgisi: GÜNEL, S. M., Başlangıcından Bitişine (2009-2016) Türk Medyasında ve Okur Yorumlarında Kürt Açılımının Karşılaştırmalı Analizi, İMGELEM, 3 (4): 107-159.

Citation Information: GÜNEL, S. M., Comparative Analysis of Kurdish Opening from Beginning to the end (2009-2016) Within Turkish Media and Reader Commends, İMGELEM, 3 (4): 107-159.

ÖZET

Bu çalışma 2009 – 2016 yılları arasında gerçekleşen “Kürt Açılımı”na ilişkin medyada ve okuyucu yorumlarında meydana gelen değişmeyi karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koyabilmek üzere yapılmıştır. Konu kabaca üç boyutta işlenmiştir. İlki Kürt Sorununun Türkiye’de ortaya çıkışı, ikincisi Türkiye’deki Kürt Açılımı tecrübesi ve son olarak üçüncüsü de Kürt Açılımı ile ilgili medyanın yaklaşımı ve okur yorumlarının ne yönde olduğu şeklindedir. Üçüncü aşama bu çalışmanın en özgün yönüdür ve bu aşamada, konuyla ilgili olarak, Türk mediasında yer alan ilgili haberler, okuyucu yorumları ve köşe yazıları incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda 74 okuyucu yorumu ve 9 köşe yazısı ele alınmış, bunların yanında 6 ulusal gazetenin sürece ilişkin manşetlerine yer verilmiştir. Verilerin elde edilmesinde belgesel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda senelerdir çözüm arayışı içinde olan Kürt meselesine ilişkin başlayan Açılım Sürecine yönelik olarak medya ve okuyucuların ciddi bir destek verdiği ardından değişen siyasi iklim neticesinde ise bu desteğin giderek azaldığı gözlemlenmiştir. Bu değişim medyanın haberlerine, okuyucuların yorumlarına ve siyasilere söylemlerine de yansımıştır. Tüm bu değişimler karşılaştırmalı ve nesnel bir şekilde ele alınmış ve analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kürt sorunu, Kürt Açılımı, Çözüm Süreci, Demokratikleşme Paketi.

COMPARATIVE ANYLISIS OF KURDISH OPENING FROM BEGINNINS TO THE END (2009-2016)WHITHIN TURKISH MEDIA AND READER COMMENDS

ABSTRACT

This study was conducted to compare the changes in the media and readers' comments regarding the “Kurdish Opening” between 2009 and 2016 in a comparative manner. The topic is roughly studied in three dimensions. The first is the emergence of the Kurdish problem in Turkey, and secondly, Kurdish opening experience in Turkey; and thirdly, the media's approach to the Kurdish Initiative and the direction of readers' comments. The third stage is the most original aspect of this study and at this stage, related news, readers' comments and columns in the Turkish media are examined. For this purpose, 74 readers' comments and 9 column articles were handled, along with the headlines of 6 national newspapers. Documentary scanning methods were used to obtain the data. Documentary scanning methods were used to obtain the data. As a result of the study, it was observed that the media and readers provided serious support to the Initiative Process, which started for the Kurdish issue, which has been in search of a solution for years. This change was reflected in the news of the media, the comments of the readers and the discourse of the politicians. All these changes have been handled and analyzed in a comparative and objective way.

Keywords: Kurdish Issue, Kurdish Opening, Solution Process, Democratization Package.

* Sosyolog, KTÜ., Sosyoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi. Trabzon/Türkiye,
E-posta adresi: mertgunel7@gmail.com, ORCID Number: 0000-0001-9327-2838
Araştırma Makalesi/Research Article.
Başvuru/Received: 01.07.2019
Kabul/Accepted: 14.07.2019

GİRİŞ

Sosyoloji, tarih ve siyaset bilimi olmak üzere hemen hemen bütün sosyal bilimlerle ilişkisi olan etnisite ve şiddet üzerine yapılmış çalışmalar ele alındığında, etnik ve milliyetçi şiddet hakkında ayrı bir alanın olmadığı, üzerinde uzlaşmış temel soruların ve belirli bir araştırma yönteminin bulunmadığı görülür.

Osmanlı devletinin gerilemesini ve dağılmasını takip eden süreçte çıkan ulus-devlet inşası, ulusal kimliğin yeniden tanımlanması ve kurgulanması ile birlikte çoğunluk-azınlık ilişkilerinin belirlenmesi, etnik çatışmaya sebep olan toplumsal grupların belirgin hale gelmesini gözler önüne sermiştir.

Yaklaşık bin yıldır Anadolu'da Türklerle birlikte yaşamış ve hala yaşamakta olan ve sadece nispeten dil açısından ayrımcı niteliğe sahip olan Kürtlerin Türkiye'deki varlıkları günümüz dünyasında orta büyüklükteki bir güç olan Türkiye'ye karşı bir engelleme hareketine dönüştürülmeye çalışıldığı iddia edilmektedir.

Kürt Meselesinin çözüm odaklı en hareketli yılları daha önceki denemelerden ziyade 2009- 2016 yılları arasında yaşanmıştır. Bu yıllar aynı zamanda doğal olarak en ciddi yapısal demokratikleşme adımlarının da atıldığı dönemi temsil etmektedir. Demokratikleşme adına söylemler arttıkça Cumhuriyet tarihi boyunca dokunulmazlar sınıfına giren başlıklara tekrar tekrar temas edilmeye başlanmıştır. Bu yılları 'Açılım Süreci'nden 'Çözüm Süreci'ne varılan bir dönem olarak da isimlendirmek mümkün olacaktır. Yıllar sonra, 2009 ile 2016 yıllarına baktığımızda muhtemel olarak bu yılları, Kürt Meselesini konuşur hale gelmekten çözüme iradesini oluşturma düzeyine varış dönemi şeklinde de hatırlamak akıllara kazınan önemli siyasal hareketlerden biri olacaktır

Medya, neredeyse her konuda bir bilgi akışı ile kitleleri etkilemekte ve kitlelerin fikirlerinin değişmesinde önemli bir rol icra etmektedir. Özellikle de siyasi ve duygusal yönden hassasiyeti olan konularda medyanın belirleyiciliği ve kitleler üzerindeki etkisi azımsanmayacak kadar fazladır. Hassasiyet düzeyi yüksek olan ve yıllardan beri süregelen kesin bir çözüme ulaşmayan ve üzerinde tam anlamıyla bir mutabakatın sağlanamadığı Kürt meselesi de Türkiye'nin hassas konuları kapsamına giren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hassas konuya ilişkin olarak sürecin yaşandığı süre zarfında Türk medyası konuya bir hayli ilgi göstermiştir. Medyanın sürece bu denli ilgi göstermesi de okurların ve

izleyenlerin konuya ilgisini arttırmış ve konuyla alakalı yorumlarının icra edilmesine olanak tanımıştır.

Tüm bu bilgilerin ışığında genel olarak baktığımızda Türk medyasında ve okur yorumlarında açılım sürecine ilişkin birçok yorum ve haber yapılmıştır. Sürece karşı çıkanlar olduğu kadar bir o kadar da destekleyen bir kitle ortaya çıkmıştır. Gerek okuyucu yorumları, gerek gazete manşetleri gerek ise köşe yazarları bu konuya ilişkin birbirinden farklı görüşler ortaya koymuştur. Fakat zaman ilerledikçe süreci etkileyen dinamiklerde meydana gelen değişimler ve ülkenin siyasal yaşamındaki hareketler sürecin gidişatını etkilemiştir. Ilıman bir ortamda başlayan süreç siyasal iklimde meydana gelen değişimler sonucunda sert bir hal almış bu sertlik siyasi liderlerin söylemlerinde, gazetelerde, okuyucu yorumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmamızın amacı da teorik bilgi birikiminden hareketle açılımın başladığı ilk andan son ana kadar ortaya konulan söylemlerdeki farklılaşmayı, karşılaştırmalı bir şekilde objektif ve nesnel bir tavırla ortaya koymaktır.

Kürt Meselesi ve Devletin Politikası

Etno-politik sorunlar, ulus-devlet döneminin ayırt edici özelliklerinden biridir. Dünya üzerinde birçok devlet, etno-politik bir sorunla karşı karşıya kalmakta ve bu devletler kaynaklarının ve mesailerinin önemli bir bölümünü bu sorunları çözmek için harcamaktadır.

Türkiye de bir ulus-devlet olarak örgütlenmeye başladığı ilk günden itibaren etno-politik bir içeriğe sahip olan Kürt meselesi ile uğraşmaktadır. Çeşitli adlar altında (Doğu Sorunu, geri kalmışlık problemi, terör sorunu, vb.) bu meseleyi ortadan kaldırmak veya etkisini asgariye indirmek için yoğun bir çaba sarf etmektedir.

Kürt meselesinin birçok boyutu vardır. Sorunun çok boyutlu olması, maliyetin de ağır olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bilhassa son 30 yıldaki çatışmalı dönem, sosyal, ekonomik, siyasi ve hukuki alanda önemli tahribatlara neden olmuştur. Bu sebeple Kürt meselesi, Türkiye'nin toplumsal barış ve istikrarının, ekonomik gelişmesinin ve demokrasisinin önündeki en büyük engellerden birisidir ve ivedilikle bir çözüme kavuşturulması gerekir.

Türkiye, PKK'nin silahlı mücadele vermeye başladığı 1984 yılından itibaren Kürt meselesini çözmek için iki hat izlemiştir. Birincisi, güvenlik hattıdır. Türkiye'de devlet, bu sorunu daha çok bir güvenlik sorunu olarak algılamıştır. Asayiş tedbirlerini artırarak, özgürlük alanlarını

daraltarak ve gerektiğinde hukuk dışına çıkararak sorunu çözmeye çalışmıştır. Ama etnik kimlik talepleri içeren, sosyal ve siyasal bir temele sahip olan bir meseleyi sadece güvenlik önlemlerini çoğaltarak çözebilmenin imkânı yoktur. Bu da, sorunu daha da derinleşmesine neden olmuştur.

İkinci ise, kısmi ve sınırlı görüşme hattıdır. PKK'nin toplumsal bir tabana oturduğu 1990'lı yıllardan sonra devlet, PKK ile temas kurmaya çalışmıştır. Bu temaslar genellikle gizli ve aracılar vasıtasıyla yapılmıştır. Bu yola ilk teşebbüs eden dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'dır. Özal'ın araçlarla başlattığı sürecin neticesinde PKK, 1993'te ilk kez ateşkes ilan etmiştir.

Özal'ın vefatından sonra iş başına gelen iktidarlar da PKK ile bir şekilde görüşmüştür. Daha sonra ortaya çıkan bilgiler, Süleyman Demirel'in, Necmettin Erbakan'ın ve Genelkurmay'ın PKK ile çeşitli düzeylerde irtibat kurduğunu teyit etmiştir.

Ak Parti'nin iktidara geldiği 2002'den beri en çok tartışılan konu şüphesiz "Kürt Açılımı" ya da "Demokratik Açılım" adını verdiği projedir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ilk kez 12 Ağustos 2005 tarihinde Diyarbakır'daki konuşmasında dile getirdiği "Kürt Sorunu" ülke gündemini oluşturmuş ve tüm Türkiye'yi merak ve heyecan içinde bırakmıştır. (Kürt Sorununa Değişik Sesler, 16 ağustos 2005, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=342595>, (10 Eylül 2013).

Başbakan'ın dile getirdiği bu sorun Güneydoğu dışında ilk başta tepkilere neden olmuştur. Ak Parti yönetimi, ilk başlarda "Kürt Açılımı" adını verdiği projeyi sonrasında yumuşatarak "Demokratik Açılım"a dönüştürmüştür. Bu süre içerisinde gündem çoğu kez değişmiş ve muhalefetin ısrarlarına rağmen herhangi bir şekilde iktidar tarafından bu açılımın içeriği konusunda herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu sessizlik ve belirsizlik Temmuz 2009'a kadar sürmüş, sonrasında açılım ile ilgili gelişmeler ardı ardına gelmeye başlamıştır. Başbakan Erdoğan 23 Temmuz 2009'da yaptığı konuşmasında, "Kürt Açılımı'nı resmen başlattıklarını açıklamıştır. Suriye ziyareti öncesi Esenboğa Havalimanında yaptığı konuşmada açılımın adının ne olduğunun önemli olmadığını da belirten Erdoğan, "İster Kürt Sorunu deyin, ister Güneydoğu Sorunu, isterse Kürt Açılımı, ne dersek diyelim biz bu çalışmayı başlattık" diyerek hükümet olarak Kürt Açılımı ile ilgili ilk adımı attıklarını göstermiştir

Mevcut sürecin, geçmişteki görüşmelerden en önemli farkı, bu sürecin ilk defa nispi bir alenilik içinde yürütülüyor olmasıdır. Erdoğan “Bir çözüme ulaşmak için devlet görevlileri herkes ile görüşebilir” demiştir ve böylece Türkiye siyasetinde kamuoyunun bilgisi dâhilinde PKK ile görüşmelerin yapıldığı bir süreç başlamıştır.

Bu süreç ile birlikte “herhangi bir hükümet veya parti PKK ile görüşürse toplumdan çok ciddi bir tepki görür” tezi hükmünü yitirmiştir. Zira toplum, hükümete kayda değer negatif bir tepki göstermemiştir. Aksine süreç başladıktan sonra yapılan iki önemli seçimde (30 Mart Yerel Seçimler ve 10 Ağustos Cumhurbaşkanlığı Seçimleri) sürecin tarafları (AKP ve HDP), sürece mesafeli duran (CHP) ve sürece doğrudan karşı çıkan (MHP) partilere nazaran kazançlı çıkmışlardır. Bu itibarla sürecin halk tarafından kabul edildiğini söylemek mümkündür.

Kürt Açılımını Başlatan Dinamikler

Çatışma içeren bir sorunda tarafları çatışmalardan diyalog ve müzakereye çeken iç ve dış birçok faktör olabilir. Türkiye’deki çözüm sürecini başlatan başlıca nedenleri üç maddede toplamak mümkündür:

1. 2011-2012 arasında yaşananlar, bir kez daha, bu meselenin silahla halledilemeyeceğini göstermiştir. PKK 2012’i “zafer yılı” ilan etmiş ve “devrimci halk savaşı” adını verdiği bir stratejiyi yürürlüğe sokmuştur. Ancak bu strateji halk nezdinde bir kabul görmemiş ve PKK çok sayıda kayıp vermesine karşın hedeflerine ulaşamamıştır. Diğer taraftan hükümet de, dağda askeri operasyonlarla PKK’nin belini kırmak, şehirlerde de hukuki ve siyasi operasyonlarla (KCK Operasyonları ve Davaları) PKK’nin elini ayağını kesmek ve hareket alanını daraltmak suretiyle PKK’yi bitirmeyi veya en azından marjinalize etmeyi amaçlamaktadır..

Ancak her iki taraf da amaçlarına ulaşamamıştır ve bu da onları görüşme masasına oturmak durumunda bırakmıştır.

2. Özelde Suriye’de ve genelde Ortadoğu’daki gelişmeler, Türkiye’de bir çözümü dayatmaktadır. Suriye Kürtlerinin en etkin örgütü olan PYD’nin PKK ile çok yakın bir irtibatı vardır. Dolayısıyla Türkiye’nin, içeride sulh ve sükûnu tesis etmeden, Suriye’deki Kürtlerle sağlıklı bir ilişki kurulabilmesinin imkânı yoktur. Ortadoğu’nun

yeniden şekillendiği ve Suriye'deki yangının bölgenin tüm ülkelerini etkisi altına aldığı bir dönemde, Türkiye'nin hem iç bütünlüğünü koruması ve hem de bölgede etkin bir aktör olması, öncelikle Kürt meselesinin çözümünü zorunlu hale getirmiştir.

3. Türkiye'nin Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile kurduğu ilişkilerin geldiği aşamada çözüm etkili olmuştur. Ekonomik ve siyasi münasebetlerin geliştirilmesi hem Türkiye'nin hem de KBY'nin lehinedir. Zira KBY, Irak merkez hükümeti ile iplerin kopması durumunda Türkiye gibi bir ülkenin desteğini arkasına almak istemektedir.

2.3. Akil İnsanlar Heyeti ve Önemi

Akil İnsanlar Heyeti, hükümet tarafından oluşturulan bir heyettir. Türkiye'nin yedi bölgesinde görev yapan yedi heyetin her birinin dokuz üyesi vardı. Heyetlerde sanat dünyasından önemli isimler, gazeteciler, akademisyenler, sivil toplum örgütleri, sendikalar ve meslek kuruluşlarının temsilcileri yer almaktadır. Heyet üyeleri toplumdaki farklı eğilimleri, kesimleri ve siyasal pozisyonları temsil etmektedir. Heyetler yaptıkları çalışmalar ve hazırladıkları raporlarla süreci toplumsal gündemin merkezine taşıdılar. Kürt meselesinin en derinden etkilediği Güneydoğu Anadolu Bölgesi Heyeti'nin hazırladığı rapor, süreçle birlikte bölgede sosyal ve siyasal planda hangi yapısal değişikliklerin, ne şekilde meydana geldiğini gösteriyordu. Rapora göre, otuz yıl hâkimiyetini sürdüren savaş atmosferi, Güneydoğu'nun siyasi yapısına dair dört önemli sonuç doğurmuştu:

- a. Kamusal alanı daraltmıştı.
- b. Daralan kamusal alanda PKK, neredeyse, tek egemen haline gelmişti.
- c. PKK haricindeki siyasi oluşumlar, kendi köşelerine çekilmiş ve sosyal alanda faaliyet göstererek ayakta kalmıştı.
- d. Kimi örgütlenmeler PKK'yi örnek almışlar ve böylece dar ve homojen gruplar hiyerarşik temelde kurumsallaşmıştı.

Akil İnsanların tüm Türkiye'ye yayılan çalışmalarından dört genel sonuç çıkarılabilir:

Toplumun ağırlıklı bir çoğunluğu süreci desteklemiştir. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunun silahla ve güvenlikle çözülemeyeceği düşünülmektedir. Sorun, salt bir "Kürt meselesi" olarak görülmemiş, sadece Kürtleri değil, çok farklı toplumsal kesimleri yaralayan bir yapısal sorun olarak ele alınmıştır. Her ne kadar Kürt meselesini konuşmak için yola

çıkılmış olsa da, Akil İnsanlar Heyeti'nin toplantılarında bir tek bu mesele konuşulmadı; farklı sorunlar paylaşıldı, farklı talepler de dile getirilmiştir. Sonuçta bir kimliğe değil, tüm kimliklere yönelik bir demokratik reform programının herkesin yararına olacağı noktasına gelinmiştir. Tüm kesimleri kapsamına alan bir demokratikleşme hamlesi, hem ahlaken, hem de siyaseten olumlu bir adımdır. Ahlaken doğru; zira sorunlar arasında bir hiyerarşi kurulamaz, herkes en temel sorunun kendi sorunu olduğunu düşünebilir; siyasete düşen, bu talepleri karşılamaktır. Siyaseten de doğru; çünkü herkesin kimliğini tanıma ve güvence altına almayı hedefleyen bir demokratikleşme programı, herhangi bir kesime ayrımcılık yapıldığı iddiasının önünü keser ve sürece dönük toplumsal desteği yükseltir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Akil İnsanlar Heyetinin iki önemli işlevi yerine getirdiği söylenebilir:

- a) Barış ve çözüm fikrinin toplumun tüm katmanlarında tartışılmasını sağladı. Ülkenin 81 vilayetinde, hatırı sayılır bir vakit, tüm gündem sürecin kendisi oldu. Toplumsal kesimler, taraftarları ve karşıtlarıyla, süreci münakaşa ettiler, kendilerince olumlu ve olumsuz yönlerini masaya yatırdılar, birbirlerinin sınırlarını gördüler.
- b) Akil İnsanlar Heyeti, toplum ile hükümet ve parlamento arasında bir nevi aracılık yaptı. Toplumun beklentilerini, korkularını ve taleplerini aldı, not etti, rapor haline getirdi ve hükümete sundu. Genel olarak toplumun barışa nasıl baktığının bir resmini çekti, hükümete izleyeceği siyaset hakkında önemli bir veri temin etti.

2014 Yerel Seçimleri ve Çözüm Süreci

30 Mart 2014'te yapılan yerel seçimlerin taşıdığı önem büyüktü. Hükümet karşıtı çevreler, bu seçimi bir güven oylamasına dönüştürdüler ve hükümetin başarısız olması halinde çekilmesi gerektiğini dillendirdiler. Ancak seçimler bekledikleri gibi sonuçlanmadı. AK Parti ve HDP'nin başarıyla çıktığı bu seçimler çözüm sürecine ilişkin iki mühim sonuç doğurdu:

Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde BDP/HDP ve AK Parti'ye dayanan iki partili siyasi yapı daha bir konsolide oldu. 2002 seçimlerinin ertesinde merkez sağ ve merkez sol partilerin tasfiye olmasıyla beraber, tüm Türkiye'de olduğu gibi, bölgedeki siyasi dengeler de değişti. 2004 ve 2007 seçimlerinden sonra AK Parti ve BDP'ye dayanan bir yapı

belirginleşti. Önceki dönemlerde bölge siyasetinde önemli bir yer işgal eden partiler yerlerini kaybettiler ve zamanla erdiler. Onların seçmenleri AK Parti ve BDP’de toplandı, böylece bölge siyasetinde bu iki partinin önemi ciddi derecede arttı.

Bugün parlamentodaki dört partiden ikisinin, CHP ve MHP’nin, bölgedeki oy oranları ciddi oranda düştü. Politik kimliği itibariyle MHP için bu anlaşılabilir bir durumdur. Ama “ana-muhalefet” sıfatına sahip olan ve teorik olarak iktidar olma iddiası taşıyan CHP için bölgedeki durumu olumsuz bir tablo çizmektedir.

Halkın çözüm sürecine verdiği destek sandığa yansdı. Sürecin iki aktörü BDP ve AKP, sandıktan oylarını ciddi oranda arttırarak çıktılar. Halk hem Doğu’da hem Batı’da çözüm iradesini ortaya koydu. Doğu’da BDP ve AK Parti’ye yüzde 90’nın üzerinde bir destek vererek bu partilerin politikalarında somutlaşan çözüm perspektifini onayladığını gösterdi. Batı’da ise AK Parti, neredeyse her ilde oyunu bir önceki seçimi göre artırdı. Dolayısıyla demokratik bir çözüme yönelmesi halinde AK Parti’nin muhafazakâr-milliyetçi tabanından tepki göreceği ve oylarının düşeceği tezi –bir kez daha- çöktü.

Çözüm Süreci Yasasının Kabulü

Hükümet, 30 Mart’ta yapılan seçimlerden sonra süreci hukuki teminat altına alacak bir yasa tasarısını parlamentoya sundu. Genel Kurul’da HDP ve CHP’nin de desteğiyle bu tasarı yasalaştı. 10 Temmuz 2014’te kamuoyunda “Çözüm Süreci Yasası” olarak bilinen ama resmi adı “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun” olan kanun kabul edildi. 16 Temmuz 2014’te Resmi Gazete ’de yayınlanarak yürürlüğe giren bu altı maddelik kanunun doğurduğu üç önemli sonuç vardı:

1. Bir buçuk yıldır fiili olarak yürütülen süreç hukuki bir zırha kavuşmuş oldu. Hükümet sorumluluğu üzerine aldı, parlamento ise sürecin yürütüleceği zemine dönüştü. Hukukileşme, siyaseti ve siyasi aktörleri de ön plana çıkardı.
2. Kanunun en önemli hükümleri “Uygulama, İzleme ve Koordinasyon” yan başlığını taşıyan ikinci maddesinde yer alıyor:

Uygulama, izleme ve koordinasyon

MADDE 2 – (1) Hükümet, çözüm süreci kapsamında aşağıdaki hususlarda gerekli çalışmaları yürütür.

- a) Terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesine yönelik siyasi, hukuki, sosyoekonomik, psikolojik, kültür, insan hakları, güvenlik ve silahsızlandırma alanlarında ve bunlarla bağlantılı konularda atılabilecek adımları belirler.
- b) Gerekli görülmesi hâlinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla temas, diyalog, görüşme ve benzeri çalışmalar yapılmasına karar verir ve bu çalışmaları gerçekleştirecek kişi, kurum veya kuruluşları görevlendirir.
- c) Silah bırakan örgüt mensuplarının eve dönüşleri ile sosyal yaşama katılım ve uyumlarının temini için gerekli tedbirleri alır.
- d) Bu Kanun kapsamında yapılan çalışmalar ile alınan tedbirlere ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesini sağlar.
- e) Alınan tedbirlere ilişkin uygulama sonuçlarını izler ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar.
- f) Gerekli mevzuat çalışmalarını yapar.

Bu madde sürecin her kademesinde yapılacak olanları hukuki garanti altına alacak bir çerçeve oluşturmayı hedefliyor. Bu bağlamda yasa genel bir perspektif içerip hükümete oldukça geniş bir alanda yetkiler tanıyor. Hükümet bu kanuna dayanarak, yurt içinde ve yurt dışındaki kişi ve gruplarla görüşme yapabilecek, silahsızlandırma için yapılması gerekenleri belirleyebilecek, silah bırakacak olan örgüt mensuplarının toplumsal entegrasyonu için gerekli tedbirleri alabilecek ve sürecin tamamlanması için siyasi, ekonomik, hukuki, kültürel ve psikolojik tüm adımları atabilecek. Böylesine genel bir yasal yetkilendirmenin hükümetin elini rahatlattığı ve güçlendirdiği çok açıktır. Çünkü hükümet bu yasaya dayanarak, ihtiyaç duyduğu her konuda düzenleme yapabilir.

3. Yasanın 4. Maddesi, süreçte görev alan kişilerin hukuki, idari ve adli olarak cezalandırılmayacağını hükme bağlıyor.

Kararlar ve yerine getirilmesi

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamında verilen görevler, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirilir.

(2) Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki görevleri yerine getiren kişilerin bu görevleri nedeniyle hukuki, idari veya cezai sorumluluğu doğmaz.

Böylelikle, hukuki boşluk nedeniyle sürece katkı sunmaktan imtina edenlerin kaygılarının giderilmesi veya sürecin içinde aktif bir şekilde yer alanların endişelerinin bertaraf edilmesi hedefleniyor. Bu, özellikle kamu görevlileri için büyük bir önem arz ediyor. Zira söz konusu yasayla birlikte süreç bir “hükümet politikası” olarak tescil edildi. Bu da devlet kurumlarının kendi görev alanlarında çözüm sürecinde katkı verecek konuları belirlemelerini ve bu doğrultuda çalışmalar yapmalarını kolaylaştırdı.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu yasanın çıkması iki açıdan önemliydi: İlki, sürecin başından beri, PKK ve BDP/HDP tarafının temel talebi, yasal bir zeminin oluşturulmasıydı. Süreçteki ana temaları (silahsızlandırma, eve dönüş, entegrasyon) belirleyen ve süreci hukuken yere sağlam basar hale getiren bu yasayla PKK ve BDP/HDP tarafının öncelikli talebi kabul edilmiş oldu.

İkincisi, çözüm süreçlerinin başlangıçta de facto yürümesi, idari ve fiili adımlarla ilerlemesi normaldir. Ancak ilk aşamayı geçtikten sonra süreç, hukuken desteklenmeli ve güçlendirilmelidir. Çünkü negatif barıştan pozitif barışa geçebilmek için (yani çatışmaların olmaması halinden, çatışma nedenlerini ortadan kaldıran ve kalıcı bir barışı mümkün kılan bir hale geçmek için) birtakım kurum, norm ve usullere ihtiyaç vardır. Çerçeve yasa, işte bu kurum, norm ve usullerin oluşturulmasına ve yerleştirilmesine imkân verecektir.

Hükümet, çerçeve yasanın çıkmasını, sürecin “geri dönüşü olmayan bir yola girmesi” olarak niteledi. Sürecin koordinatörlüğünü yürüten Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay’a göre yasa, hem herkesi bağlayan bir niteliğe sahip olduğu, hem de akabinde daha fazla adım atılmasına fırsat yarattığı için çok mühimdi. Sürecin diğer tarafı da, yasanın çıkmasından duyduğu memnuniyeti açıkladı. Demirtaş, önemli bulduklarını ve herkesin bu konuda destek sunması gerektiğini belirtti. Öcalan ise yasayı “tarihi bir gelişme” olarak tanımladı.

Hükümet çözüm süreci yasasından sonra, 1 Ekim 2014’te “Çözüm Süreci Kurulu ve Kurumlararası İzleme ve Koordinasyon Komisyonlarının Kurulması’na ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı’nı çıkarttı. Böylece gerek yasa ve gerek Bakanlar Kurulu Kararı ile çözüm sürecine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş oldu.

Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Ve Çözüm Süreci

2007 yılında yaşanan “367 Krizi”nden sonra hükümet bir anayasa değişikliği gündeme getirmiş ve Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini öngören düzenleme referandumda kabul edilmişti. Abdullah Gül’ün görev süresinin bitmesinden sonra Türkiye’de halk ilk defa Cumhurbaşkanını kendi seçecekti. Türkiye tarihi için bir dönüm noktasıydı. Meclis’te grubu bulunan dört partinin bu seçimde izleyecekleri siyaset, hem kendileri hem de rakipleri için önemli sonuçlar doğuracaktı.

AK Parti ve HDP, liderlerini (Recep Tayyip Erdoğan ve Selahattin Demirtaş) aday gösterdiler. CHP ve MHP ise, bir nevi kaçak güreştiler, liderlerini sahaya sürmediler, bunun yerine üzerinde uzlaştıkları bir adayla (Ekmeleddin İhsanoğlu) seçime girdiler. Böylece Türkiye, 10 Ağustos’ta Cumhurbaşkanlığı için üç adayın yarıştığı bir seçim yaşadı.

Çözüm süreci, Demirtaş’ın adaylığında belirleyici bir faktör oldu. Süreç sayesinde silahlar devreden çıktığı, çatışma ve ölüm haberleri gelmediği için Demirtaş rahat bir çalışma yürüttü. Türkiye’nin her tarafına ve her kesimine seslendi. Merkez medyada daha fazla yer aldı, ilgi çekti, destek buldu. Önceleri Demirtaş ve partisini daima “hain”, “bölücü” gibi olumsuz kavramlarla anan medya, ilk defa bu hareketi olumlu kavramlarla tanıttı, Demirtaş’ın sempatik yönlerini ön plana çıkardı. Çözüm sürecinin sağladığı müsait ortam ve medya desteği, Demirtaş’ın oyun sahasını ve desteğini genişletti.

Seçimi Erdoğan (% 52) kazandı. Demirtaş ise temsil ettiği siyasi geleneğin 1991’den bugüne kadarki en yüksek oy oranına (% 9.8) ulaştı. CHP ve MHP’nin arkasında durduğu İhsanoğlu, seçimin tek kaybedeni oldu. Bu sonuçlar çözüm süreci için bir destek mahiyetindeydi. Gerek Erdoğan, gerek Demirtaş kampanyalarında sürece özel bir mana atfettiler. Siyasetlerinin merkezine Çözüm Süreci’ni koydular ve seçildikleri takdirde sürecin bir barış ile neticelenmesi için ellerinden gelen çabayı göstereceklerini ifade ettiler. Bir nevi çözüm sürecinin kendisini halkın onayına sundular. Sonuçta Erdoğan ve Demirtaş’ın elde ettiği başarı, halkın sürece verdiği desteği bir kez daha gösterdi.

7 Haziran 2015 Genel Seçimleri Ve Kürt Açılımı

Birçok badireden geçen çözüm süreci 7 Haziran’da yapılan genel seçimler nedeniyle bir duraklama dönemi yaşadı. Dolmabahçe Mutabakatından sonra Hükümet’in süreci

hızlandırarak adımlar atması beklenirken birden Cumhurbaşkanı Erdoğan devreye girdi ve bütün hava değişti. Erdoğan, Dolmabahçe’de yapılan ortak basın toplantısına da, izleme heyetinin kurulmasına da karşı olduğunu belirtti. Ona göre bu tür adımlar PKK’nin meşruiyet sahasını büyüteceği için çok tehlikeliydi ve bu adımlardan imtina edilmeliydi. Arkasından Erdoğan, 2011 seçimlerinden önce olduğu gibi, oldukça milliyetçi bir dil kullanmaya başladı. Meydanlarda “Kürt sorunu yoktur” dedi. Gazetecilere “Taraflar yoktur, masa da yoktur. Bunları kabul etmek devletin sonu olur” şeklinde açıklama yaptı. PKK ile Gülen Cemaati’ni hükümete ve Türkiye’ye karşı işbirliği yapmakla suçladı. Onun ifadeleriyle “terör örgütü ve paralel örgüt birlikte hareket ediyordu.”

Erdoğan’ın bu siyasetine PKK ve HDP çok sert bir cevap verdi. PKK, silahsızlanma kongresini toplamaktan vazgeçtiğini duyurdu. HDP, Erdoğan’ı süreci sabote etmekle suçladı ve “Çözüm sürecinin hükmünü yitirdiğini” ifade etti. Meydanlardan AKP’den HDP’ye, HDP’den AKP’ye yönelik çok sert sözler sarf edildi.

Seçimlere AKP anayasayı değiştirecek bir çoğunluk elde etmek, HDP ise % 10 barajını aşmak hedefiyle girdi. Her iki parti de seçime hayati bir önem atfediyordu, bu nedenle çözüm süreci aşırı bir şekilde araçsallaştırıldı. Erdoğan, MHP’ye kayması muhtemel milliyetçi oyları korumak için milliyetçi bir dile sivrildi. HDP ise seçim barajını aşmak için belli kesimlerdeki Erdoğan karşıtlığına dayandı. Öyle ki, Erdoğan’ın başkanlığını engellemek ve AKP’yi iktidardan uzaklaştırmak HDP’nin bu seçimlerdeki en büyük vaadi oldu. Seçim, süreci zehirledi ve sürecin tarafları karşıt kamplara yerleştiler.

Seçim sonuçları CHP ve MHP’de çok büyük bir değişiklik yaratmadı. CHP’nin oylarında bir miktar düşme, MHP’nin oylarında ise bir miktar yükselme oldu. Asıl büyük değişiklikler ise sürecin taraflarında yaşandı. AKP, tek başına hükümet kuracak çoğunluğunu kaybetti. HDP ise, büyük bir başarı sağlayarak barajı aştı ve 80 milletvekiliyle parlamentoya girdi.

1 Kasım 2015 Seçimleri Ve Kürt Açılımı

7 Haziran seçimlerinde tek başına iktidar çıkmayınca partiler arasında koalisyon hükümetinin kurulması için birtakım görüşmeler yapıldı. Fakat bu görüşmeler sonucunda bir uzlaşmaya varılamadığından dolayı koalisyon hükümeti kurulamadı ve anayasanın ön gördüğü seçim hükümeti kuruldu. Bu konuya ilişkin dönemin Başbakanı Davutoğlu “ Tüm

partilerle görüşüm. Hiçbir partiyi siyasetin dışında görmek doğru değil.” beyanatında bulundu. Erken seçim kararı alındı ve hükümeti kurma yetkisi Cumhurbaşkanı Erdoğan’a verildi.

1 Kasım öncesi siyasi tablo ise kaotik bir ortamı gösteriyordu. 7 Haziran’ın olağan koşulları yerini Türkiye’nin daha önce görmediği türden bir hale evrilmişti. Artan terör ve şiddet eylemleri kamuoyunda genel bir korku havasının oluşmasına sebebiyet vermişti. Suruç’ta başlayan Ankara’da tavan yapan IŞİD terörizmi; PKK’nın terörist eylemlerinde verilen onlarca şehidin tüm Anadolu’da yarattığı derin acı ve üzüntü de toplumsal psikolojinin etkilenmesine yol açmıştı.

Tüm bu yaşanan olaylardan Kürt açılımı da nasibini almıştı. Erdoğan seçimlerden önce Kürt sorunun bittiğini, Dolmabahçe mutabakatını tanımadığını dile getirmişti. 11 Ağustos’ta da Kürt açılımın (Çözüm Sürecinin) buzdolabına kaldırıldığını açıkladı.

7 Haziran seçimlerinde 18 milyon 864 bin oy alan AK Parti, 1 Kasım seçimlerinde oy sayısını 23,2 milyona çıkardı. İstedikini alamasa da seçimde oylarını arttıran bir diğer parti CHP oldu. MHP ve HDP ise vekil sayılarında büyük bir düşüş yaşadı. Aynı şekilde oy oranlarında da ciddi düşüş yaşayan iki partiydi.

Sonuç itibariyle 2009 yılında başlayan Demokratik Açılım, Kürt Sorunu, Kürt Açılımı ya da Çözüm Süreci gibi birçok isimle adlandırılan Kürt meselesi başlangıçtaki ılıman barış ortamından eser kalmayan bir şekilde sonuçlandı. Siyasi söylemler, anlaşmalar, görüşmeler ve birçok uzlaşma hareketi siyasal bir söylem olmaktan ileri gidememiştir. Verilen sözler tutulmamıştır. PKK silahsızlanma adı altında fiili olarak bir çatışmasızlık durumu göstermese de Doğu ve özellikle Güneydoğu’da şehirleri adeta cephanelere dönüştürmüştür. Devlette bu yapılanmaya daha fazla kayıtsız kalamayarak bölgede operasyonlar başlatmıştır. Başlatılan operasyonlarda birçok hendek kapatıldı ve binlerce terörist etkisiz hale getirildi. Yaşanan olaylarda birçok askerimiz ve polisimiz şehit oldu. Hala daha operasyonlar devam etmekte ve bölgede yaşayan halkın huzuru için güvenlik güçleri bölgede yer almaktadır. Tüm bu yaşanan süreçlerden sonra Kürt açılımı meselesi de bir süre daha raftan inecek gibi gözükmemektedir.

Gazete Manşetlerinde Kürt Açılımın Karşılaştırmalı Analizi

Medyanın en etkili organlarından birisi basılı yayındır. Basılı yayınlarının da tirajı en yüksek olan türü gazetelerdir. Özellikle ülkemizde her kesime hitaben sayısız gazete

mevcuttur. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de siyasetin gazeteler üzerinde hatırı sayılır derecede etkisi vardır. Güç sahiplerinin güçlerini gazeteler üzerinden meşrulaştırması saklanmaz bir gerçekliktir.

Bu bağlamda hassas bir siyasi olgu olan Kürt meselesinin gazetelere yansımaları da büyük önem arz etmektedir.

İktidar Partisine Yakın Gazetelerde Kürt Açılımına İlişkin Manşetler

İktidar partisine yakın gazetelerin çoğunluğuna sahip olan yayın grubu Çalık Grubudur. Temelleri 1981 yılında atılan Çalık Grubu, enerji, tekstil, inşaat, finans, telekom sektörlerinin yanı sıra medya alanında da önemli bir yer edinmiştir. Çalık Grubunun medya sektöründeki kuruluşu Turkuvaz Radyo Televizyon Gazetecilik ve Yayımcılık A.Ş.’dir Bu kuruluşu ait önemli basın yayın organlarından birkaçını da şu şekilde sıralayabiliriz.

- Sabah
- Takvim
- Yeni Asır
- Atv
- A Haber

Sabah gazetesinde Kürt açılımına ilişkin gazete manşetlerindeki değişimi dönemin gazete manşetlerinden derlemek gerekmektedir. Bu bağlamda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır.

(http://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php)

Kürt açılımının ya da aynı anlama gelen Çözüm sürecinin gazetelere yansması da dönemin siyasi iklimi gereği çeşitli değişimlere uğramıştır. Bu değişimlere vurgu yapmadan önce sürecin öncelikle başlangıç zamanlarındaki haberlere göz atmak gerekmektedir. Daha önce de bahis ettiğimiz gibi ılıman bir ortamda başlayan süreç, gazete manşetlerine de aynı şekilde yansmıştır. Bu sürece ilişkin birçok kavram medyada yer bulmuştur. Ama bu kavramlardan özellikle barış kavramı en çok dikkat çeken kavramların başında gelmektedir. Sözlük anlamı itibariyle barış; huzursuzluktan, savaştan uzak olma biçiminde tanımlanmaktadır. Gerek siyasi liderlerin, gerek medyanın, gerek toplumdaki bireylerin de üzerinde en çok durduğu ve sıklıkla vurguladığı kelime barıştır. Çünkü savaşın karşıtı barıştır. Yıllardan beri süregelen meselenin çözüme ulaştırılması için gerekli olan kavram da tüm duyguların adeta bir yansıması olarak beliren barış kavramında gizlenmiştir.

(Kaynak: http://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php)

İktidar partisine yakın diğer medya organlarının yazılı basınlarında da yukarıdaki tabloya benzerlikler göze çarpmaktadır. Söylemler aynı anlama gelecek şekilde farklı kelimelerle kullanılarak yansıtılmıştır.

(Kaynak: http://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php)

Sonuç olarak baktığımızda iktidara yakın medya unsurlarında süreci destekleyen haber başlıklarına sıkça rastlanmaktadır.

Ülkenin siyasi ikliminde meydana gelen değişimler sonucunda zamanla bu söylemler de değişmektedir. Bu değişimlere örnek olarak da aynı gazetelerin manşetlerinde ki şu başlıklar öne çıkmaktadır.

(Kaynak: http://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php)

İktidar Partisine Muhalif Gazetelerde Kürt Açılımına İlişkin Manşetler

Arapça kökenli bir kavram olan muhalif kelimesi bir görüşe, bir eyleme, bir tutuma karşı olan anlamında kullanılmaktadır. Birçok siyasi rejimde olduğu gibi ülkemizde de muhalif bir kesim yer almaktadır. Hassasiyet derecesi yüksek olan böyle önemli bir konuda da muhalif kesim iktidarı sert bir dille eleştirmektedir. .Bu eleştirilerin medyaya yansımaları da aynı sertlikte yer almaktadır. Muhalif kesimden özellikle Sözcü gazetesinin konuya ilişkin görüşleri ele alınmaktadır. Konunun daha lokal incelenmesi açısından bu gazetenin manşetlerine bakmakta fayda vardır. Bu açıdan konuya bakıldığında da şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır.

(Kaynak: http://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php)

Muhafif pencere Çözüm sürecinin başlamasından sonlanıncaya kadar ki sürede bu sürecin olumsuzluklara yol açacağını manşetlerinde belirtmiştir. Bu sürecin Türkiye'nin bölünmesinin hızlandıran bir olgu olarak ele almışlardır. İktidarı ve yöneticileri de bu nedenlere sert bir dille eleştirmekten kaçınmamışlardır.

Sonuç olarak basılı yayının en önemli araçlarından biri olan gazeteleri ele aldığımızda konuya ilişkin manşetlerin değişime uğradığını görmekteyiz. Bu değişim özellikle siyasi olaylardan etkilenmekte ve aynı gazetelerde bile zamanla atılan manşetlerin değiştiğini görmekteyiz. Başlangıçta barış parolasıyla başlayan sürecin gazetelere yansması barış kelimesinin sıkça vurgulanmasıyla devam ederken daha sonraki zamanlarda yanlış, olmaz gibi kelimelerin manşetlerde yer aldığı görülmektedir. Özellikle iktidara yakın gazetelerin manşetlerde bu durum somut bir şekilde gözler önün çıkmaktadır. Muhafif kesime baktığımızda ise zaten en başından beri süreci sert bir dille eleştirdiklerinden dolayı süreç sonlandıktan sonrada sert dilleri aynı şekilde devam etmiştir.

Türk Medyasındaki Okuyucu Yorumlarında Kürt Açılımı

Yorum sözcüğü bir olayı belli bir görüşe göre açıklamak anlamına gelmektedir. İnsanların hemen hemen birçok olay için çeşitli yorumları vardır. Bu yorumlar bazen benzerlik gösterdiği gibi bazen de birbirinden tamamen zıttır. Bu zıtlığın olduğu yerde de zaten muhalifliğin temelleri atılmıştır. Yorumların bazı özellikleri vardır ;

- Kişiden kişiye göre değişir
- Kesinlik belirtmez.
- Herkes tarafından kabul edilmez.
- Doğruluğu ve yanlışlığı tartışılır.

Özetle baktığımızda yorum, bir olaya ilişkin görüşlerin öznel bir şekilde yazıyla ya da sözle ifade edilmesidir.

Bu bilgilerden hareketle Türk mediasındaki Kürt açılımına ilişkin okuyucu yorumlarına değinmekte fayda vardır. Siyasi, kültürel ve çözülmesi güç olan bu olaya ilişkin Türk mediasında çıkan haberlerde birden fazla okuyucu yorumu yer almaktadır. Bu okuyucu yorumlarını spesifik hale getirerek bir kısmı ele alındığında aşağıdaki yorumlar ortaya çıkmaktadır.

Kürt Açılımına İlişkin Okuyucu Yorumları

1. “Kürt sorunu dediğimiz bir sorun gerçekte var mı? Türkiye cumhuriyeti kimlik kartı taşıyan tüm vatandaşlar bu ülkede eşit şartlarda yaşamıyor mu?” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
2. “Kimse Türkiye vatandaşlığına karşı değildir. Sorun, Türk milliyetini de koruyup şimdiki zamana getirmede en önemli varlık olan Kürt Halkının teminatı ve özgürlüğüdür. Bunun sağlanması gerekir. Saygılarımla.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
3. “Türkiye Cumhuriyeti bir bütündür, fiziki ve manevi olarak parçalanamaz. Çok kısa bir süre sonra bu açılimdan bahseden, bunu sorun diye gösteren herkesten elbette yasal olarak tek tek hesap sorulacaktır. Ülkenin kaderini bu şekilde değiştirmeye çalışanların yanlarına hiçbirşeyin kalmayacağını düşünüyorum” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
4. “Sorun terör sorunudur. Ne etnik, ne sosyal ne de ekonomiyle alakalıdır. Teröristlerin hepsi yargılanmalı. ” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
5. “Kürtlerin hak ve özgürlüklerini sorguluyorsak herkes emin olsun Kürtlerin özgürlükleri Türkiye’de herkesten daha fazla..” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
6. “Türkiye vatandaşı olmak ayrıcalıkların en güzelidir. Ne mutlu Türkiye'yi sevene, Ne mutlu Türkiye için çalışana ve Ne mutlu bu huzur ortamını sağlayacak yöneticilere.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))

7. “Neyin açılımı ben anlamıyorum Kürt kökenli vatandaşımız Diyarbakır’dan İzmir’e pasaportlamı geliyor istediği işimi kuramıyor, istediği okulamı gidemiyor, iş adamı, sanatçı ,bürokratmı olamıyor” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
8. “Akp’yi seçim sandıklarında da görmek isterim Akp bu boş çalışmalarınız size yol, su, elektrik olarak geri dönecek haberiniz olsun” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
9. “Ben Arnavut, Çerkez asıllı Türküm. Onlar Kürt asıllı Türktür. 900 senedir aynı topraklar. Kurtuluş savaşında beraber savaşmışız. Bu ülke hepimizin. aramıza nifak tohumu sokuluyor. Oyuna gelmeyin, bunlara izin vermeyin.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
10. “Bu bir demokratik oyun kimseyi kandırmasınlar bu Kürt sorununu çıkaran Batıdır, Avrupa Birliğidir ve bu çözülmeyecek yıllarca sorun olarak devam edecek ve bunun üzerinden siyaset yapacaklar” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
11. “Arkadaşlar Kürtler ve Türkler arasında bir sorun yok ki. Mesele sadece kardeşi kardeşe düşüren satılmış insanların kışkırtıcılığıdır ne Kürtler ne de Türklere faydası olmayan Pkk. Bakın kimler tarafından besleniyor. Bu cennet vatanda huzur olsa bizi kim tutabilir ancak huzursuzluk yer bitirir bizi.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009, <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))
12. “10 sene sonrada bir başkası açılım yapar, oy amak için açılımlar devam eder, sorun büyür de büyür, sonunda federasyona razı olursunuz, o zamanda toplanan vergilerden pay isterler. Sorunsuz bir hayat yaşamak yerine sorunlarla yaşamayı öğrenmeliyiz. Unutmayın düşmanı olan milletler canlı kalır ve güçlenir.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017))

13. “Bu ülkede 30 farklı etnikten insanlar yaşıyor. Bir tek KÜRT açılımı yetmez. Boşnak, Çerkez, Abaza, Çengüş, Çüngüş, Ermeni, Rum vs.... açılımlarda bekliyoruz. Bir guruba, diğer guruplardan farklı muamele yapılamaz. 75 milyona eşit davranın.” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017)
14. “Devlet terör yaratana taviz verecekse eğer o zaman köylerine su ve elektrik gitmeyen, ürünlerine alıcı bulamayan ve fakirlik içinde yaşayan Ege ve Akdeniz'in Türk köyleri de ayaklansın o zaman! Durumu kötüye giden bir çok Türk'ün de pekala ayaklanma hakkı doğmuş olmuyor mu? Ayıp ayıp yaptığınız!” (Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi, 29 Temmuz 2009,<http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>,(20 Mayıs 2017)
15. “Türk Devleti'nin nimetlerini ve makamlarını ele geçirip vergilerimizle beslenen AKP Türk milletinin aleyhine ne varsa yapmaktadır. Aksini ispat edecek vicdani ve akli sağlam birisi varsa beri gelsin. Türkçe yazan gazeteler, TV ler yabancımızsınız. Habur fatihi AKP sen bela mısın git basımızdan.”(Kandil ve Mahmur'dan gelenlerle ilgili ilk iddianame, 01 Nisan 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/kandil-ve-mahmurdan-gelenlerle-ilgili-ilk-iddianame-14290687>, (20 Mayıs 2017)
16. “Yuh diyorum onların hepsi terörist dağa çiçek toplamaya mı gitmişler. Bizim askerimiz, polisimiz, öğretmenimiz bu pislikler yüzünden ölüyor. Terör örgütünü desteklemek suç neden propaganda yapanları tutuklamıyorsunuz. Neden mecliste bizim paramızı onlara ödüyorsunuz. Yazık hem de çok yazık....” (Kandil ve Mahmur'dan gelenlerle ilgili ilk iddianame, 01 Nisan 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/kandil-ve-mahmurdan-gelenlerle-ilgili-ilk-iddianame-14290687>, (20 Mayıs 2017)
17. “Açılım değil, barış gerekir. Adı üstünde; barış masada silah varken barış olur mu? Silah öldürmeye, öldürülmeye sebep olur; kalkışmayı, kırılmayı getirir. Herkes bunun farkında. Barış birlikteliği, birlikte kalkınmayı getirir. Doğunun kalkınabilmesi için de barış içinde yaşamak, birlikte ve çok çalışmak gerekir” (Baykal: “Masada silah varken barış olmuyor”, 27 Mart 2010,

<http://www.hurriyet.com.tr/baykal-masada-silah-varken-baris-olmuyor-14238232>,
(20 Mayıs 2017)

18. “1983 seçimlerinde Halkçı Parti, ANAP ve M. Demokrasi Partisine karşı 4 milletvekili çıkarmıştı.1981 Anayasasında hayır diyen illerden biride Siirt'ti. Tarih tekerrür eder mi bilinmez ama muhalefetin Güneydoğu ve Doğu'yu ihmal etmemesi gerekir. Çünkü oralarda bu ülkenin insanı ne olursa olsun.” (Baykal: “Masada silah varken barış olmuyor”, 27 Mart 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/baykal-masada-silah-varken-baris-olmuyor-14238232>, (20 Mayıs 2017)
19. “Başbakanın açılmasına gerek kalmadı, nevrüz PKK'ya destek gösterisine döndü, hatta ağaçlara "defol işgalci TC Kürdistan'dan" diye bile yazdılar. Tekelcilere gaz bombası sıkanlar nerede merak eder oldum.” (Açılım Hatırası, 20 Mart 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/acilim-hatirasi-14167929>, (20 Mayıs 2017)
20. “Neyi açmışlar? İşsizler, yoksullar perişan...” (Açılım Hatırası, 20 Mart 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/acilim-hatirasi-14167929>, (20 Mayıs 2017)
21. “Kürt Açılımının Başarısı Türkiye İçin Büyük Bir Güç ve Huzur Kaynağıdır. Kürtlere karşı inkâr, asimilasyon politikası ülkede yaşayan hemen herkese çok şey kaybettirmiş, büyük bir iç çatışmaya yol açmıştır. Milletiyle, milletin dini ve diliyle barışık, gerçekten onu temsil eden, değerlerine saygılı bir devlet acaba çok daha güçlü olmaz mı? Devlet-Millet bütünleşmesinden söz edilmesi devlet-millet arasındaki uyumsuzluğun, çatışmanın açık bir göstergesidir. Devletin halka tahakküm için değil, hizmet için varolduğu iyi bir şekilde anlaşılmalı, bunun gereği yerine getirilmelidir.” (Kürt Açılımı aslında ne zaman başladı, 06 Ağustos 2009, <http://www.haber7.com/yazarlar/mehmet-acet/426022-kurt-acilimi-aslinda-ne-zaman-basladi>,(20 Mayıs 2017)
22. “2001 yılı Ecevit dönemi 0 terör şehidimiz yok. 2002'de Ecevit hükümeti devrediyor Erdoğan dönemi şehit sayıları her yıl artmaya başlıyor... Meydanlarda Ecevitin 1974 zamanını eleştirilerek vay efendim ekmek almak için sıra vardı cüzdanla alıyordu...Ecevit dönemini beğenmeyenler şimdi utansın...” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1>,(20 Mayıs 2017)

23. “Ak Parti değil kara parti açılım deyip PKK lıları memlekete davulla zurnayla sokup ağızına bir parmak bal çaldı yüreklendirdiler. Şimdi de durdurmaya çalışıyor. PKK açılımını bunlara oy verenlerde PKK kadar suçlu alın Ak Partinizi bu millet parasız kalsın ama vatansız kalmasın istikrar sürüyor yola devam” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=2#yorum>,(20 Mayıs 2017)
24. “Açılım, açılım dediniz, PKK yı yüreklendirdiniz. Yaptıkları her türlü terör olayını bile meşru zemine oturtuyorlarsa, Hükümetin politikasında bir yanlış yok mu sizce?” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1>,(20 Mayıs 2017)
25. “Korkuyorum bir gün Türkiye’ye gök taşı düştüğünde, başbakan yüzünden düştü diyeceksiniz diye, ülke kimsede kaza ve kadere iman kalmamış, hayırda şerde Allaktan geldiğine inanmıyormuşsunuz” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1>,(20 Mayıs 2017)
26. “1984’ten beri resmi verilere göre 7 bine yakın güvenlik mensubu şehit oldu. En çok şehit verilen yıl 1994. 1992 yılında artmaya başlayan terör eylemleri nedeniyle 1992’de 629, 1993’te 715 ve 1994’te de 1145 şehit verildi. 1999 yılında Abdullah Öcalan’ın yakalanmasının ardından 2000 ile 2004 yılları arasında önemli bir gerileme oldu. 2004 yılından sonra tekrar artmaya başlayan terör eylemleri sonucunda 2005 yılında 105 şehit verildi. Açılımın başladığı 2009 yılında Jandarma Genel Komutanlığı’nın verilerine göre 62 şehit verildi. 2010 yılında ise sayı tekrar arttı ve 94 oldu” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=2#yorum>, (20 Mayıs 2017)
27. “Bu neyin göstergesi, açılım PKK’nın işine gelmemiş, kardeşliğe karşı..” (Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=4#yorum>, (20 Mayıs 2017)

28. “Yedi düvel birlik olmuş hainleri kullanarak Türkiye'ye karşı savaş açmış durumdalar. Terör Örgütü yalnızca kukladır, piyondur. Türkiye şu anda birçok düşman ülkeye karşı savaşmaktadır. Türk ve Kürt kardeşiz biz! Teröristler sizler hainsiniz! Kardeşi, kardeşe kırdıramayacaksınız! Biz diğer ülkelere benzemeyiz. Biz Kardeşiz! Türkçe yazmasını bilen birçok düşman ajanı, sosyal paylaşım sitelerinde, haber sitelerinde milleti galeyana getirmeye çalışıyor. Yorumcu arkadaşlar, bu tiplere karşı bilinçli olalım.” (Açılımin Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, 20 Ekim 2011, <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=6#yorum>, (20 Mayıs 2017))
29. “Yaf ne açılımı arkadaş... En başta destekliyordum ama gördüm ki açılım dedikçe tüm kesimlerden özür beklentisi, yok katliam yaptılar muhabbeti çıkmaya başladı. Maraş olaylarında iki taraf birbirine girmiş, çoluk çocuk ölmüş ama bağırıp çağırınlar yine alevi dernekleri sanki sadece kendileri mazlum, suçsuz. Bunlardan dersim mersim deyip özür dilersen 33 yıldır sesini çıkarmayan topluluk özür beklentisine girmeye başlar. Artık tecvit pilavı gibi, pişir pişir getir milletin önüne.. Bu bizim millete özgürlükler çok geliyor. Bunlara ABDULHAMİT gibi adam lazım. Suçluyu övmek serbest olacak demek, peki soruyorum bu ülkede hiç mi hırsızın suçu yok.” (Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, 27 Aralık 2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017))
30. “Başarısız olan siyasetimizi neden tekrar uygulamakta ısrar ediyoruz. Yorumlara bakınca şunu anladım ki “bize demokrasi, barış, refah ve huzur zor gelir. son aylarda onlarca şehit verdik yüzlerce PKK’lı öldürdük. Şehitlerimizde ölen PKK’lılarda T.C. vatandaşları, yetmiyormuş gibi bunun için kaynaklarımızı heba ettik. Eğer PKK silah bırakacaksa anadilde eğitim, anayasal eşit vatandaşlık ve yerel yönetimlere özerklik vermek ülkemize ve insanımıza zarar vermez bilakis ülke kalkınır birliğimiz bütünlüğümüz pekişir. Bunu bir deneyelim eğer PKK yine silah bırakmazsa Kürtlerde dahil tüm Türkiye, PKK yı en geç bir yılda bitirir.” (Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, 27 Aralık 2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017))

31. “Bu mudur Demokratik Paket? Bu düzenlemelerin hepsi pkk ve bdp nin toplum içinde daha kolay örgütlenmesine yardımcı olacak maddelerdir. AKP hala aklını başına almadı mı? Peki, nerede Kürt halkının kimlik ve anadil eğitimi ile ilgili meşru hakları? Bölgenin yasaklanan coğrafik isimlerin yeniden iadesi işi ne oldu? Hükümet pkk ye karşı etkili bir mücadele yapmak istiyorsa ve Kürt halkını pkk den uzaklaştırmak istiyorsa önce Kürt halkına yönelik daha fazla demokratik adımlar atılsın.” (Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, 27 Aralık 2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017))
32. “Türkiye’yi Bölmenin Açılımı. Türkiye’de, Kürt vatandaşlar hangi haklara sahip değil ki, neyi alamıyor, nereye varamıyor, nereye yerleşemiyor, hangi kademeye yükselemiyor. Ana dillerini zaten konuyorlar. Buna kimsede karışmıyor. Müsaide edin de artık resmi dil Türkçeyi de öğrensinler. Bu devlet olmanın şartıdır. Devletten en çok yararlanan Kürt vatandaşlardır. Örneğin kaçak elektriğin tamamına yakını bu bölgelerdedir.” (Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, 27 Aralık 2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017))
33. “Yine piyasaya çıktı. Çok uzun süre Açılıma zarar gelmesin diye PKK ve KCK'ya yönelik operasyonları durduran ve polisin elini kolunu bağlayarak yüzlerce binlerce aracın ve işyerinin PKK'lı şehir magandalarınca yakılmasına, şehirlerin KCK terör örgütü mensupları tarafından işgal edilmesine sebep olan Beşir Atalay Habur rezaletini, kepezeliğini, skandalını bugün de savunuyormuş. Allah bir daha ona ve onun gibilerin eline fırsat vermesin. Onların geçmişte yaptıkları, gelecekte yapacaklarının teminatıdır. Türk milletinin ve Türk devletinin başını Habur'da yere indiren, hepimizi utandıran Atalay'ı şiddet ve nefretle kınıyorum. Atalay tekrar İçişleri Bakanı olursa Habur'daki rezalet kaldığı yerden devam edeceği gibi, aynı utanç sahnelerine İstanbul Havaalanında da şahit oluruz. Aslında Habur'da yaptığını Atatürk Havaalanında da yapacaktı, tüm hazırlıklar tamamlanmıştı, ama milletin sokağa inmesi ve AKP'lilerin genel merkezi protesto yağmuruna tutması karşısında paniğe kapıldı ve ortadan kayboldu.” (Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, 27 Aralık

2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017)

34. “Beşir Bey ALLAH rızası için git artık. Lütfen, artık açılımdan bahsetme... Milleti daha fazla üzme... Yeter artık. .bu kadar yeter... (Beşir Atalay: Demokratik Açılım sürece, 23 Ağustos 2011, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/777899-besir-atalay-demokratik-acilim-surecek>, (20 Mayıs 2017)
35. “Hey yavrum memlekete bak bir yanda cemaat bir yanda PKK bir yanda komuta kademesi dağıtılıp içine kapatılmış ordu... Bir yanda çaresiz bir iktidar... Usta be tek bir devlet göster terörün belini kırmadan anlaşarak halleden az önce iki dişimi çektirdim ikide ben kırayım.” (Öcalan’dan çözüm süreci mesajı, 29 Haziran 2013, <http://www.mynet.com/haber/guncel/ocalandan-cozum-sureci-mesaji-706082-1?yorumPage=2#yorum> , (20 Mayıs 2017)
36. “Şunun resmini manşetten ilk haberden veriyorlar ya bebek katili barıştan söz edemez.” (Öcalan’dan çözüm süreci mesajı, 29 Haziran 2013, <http://www.mynet.com/haber/guncel/ocalandan-cozum-sureci-mesaji-706082-1?yorumPage=2#yorum> , (20 Mayıs 2017)
37. “Açılımla terörün biteceğini sananlar STV de yayınlanan Osmanlıda derin devlet dizisinin 10.ve 11.bolumlerini tekrar tekrar izlemeliler. Taviz vererek hiçbir terör bitmez. Ülkenin bölünmesi mi bekleniyor anlamak mümkün değil” (Öcalan’dan çözüm süreci mesajı, 29 Haziran 2013, <http://www.mynet.com/haber/guncel/ocalandan-cozum-sureci-mesaji-706082-1?yorumPage=1#yorum>, (20 Mayıs 2017)
38. “Ak Parti dün de suçlanıyordu şimdi de. Düne kadar Ak Parti terörle baş edemiyor terörü yok edemiyor diye suçlanıyordu şimdi de terör bitiyor silahlar susuyor diye suçlanıyor. Gerekçelerse çok ilginç, neymiş giden PKK’lılar K.Irak’ta ki Kürt devletinin ordusuna katılıyormuş, ya sen orda bir Kürt devleti olduğunu düşünüyorsan PKK’lılar burada kalıp katliamlarına devam etse memnun mu olacaksın bırak gitsinler. Neymiş analar ağlamasın diye Kürt devletine izin mi verilecekmiş, ya Allah aşkına zaten bunlar devlet kurmak için anaları ağlatmıyor muydu ne çabuk unuttunuz? Bakın bu işin sonu bölünme değil bütünleşmedir, bunu PKK ve BDP gördü siz hala göremediniz, değişen dünya ve bölge şartlarında asıl

çıkartlarının bölgesinde lider olan büyük Türkiye'de olduğunu okudular anladılar ve gereğini yapıyorlar, siz küçük düşünmeye sınırlarınızın içine hapsolmaya devam etseniz de güçlü lider Türkiye yolda size CHP'ye MHP'ye rağmen...” (Erdoğan’ın masasındaki “Çözüm süreci” anketi, 28 Mart 2013, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1007227-erdoganin-masasindaki-cozum-sureci-anketi>, (20 Mayıs 2017)

39. “zamanla artacaktır... Şu an insanlar niyet sorguluyor... Ama boşuna panik olduklarını anlayacaklardır. Kürtler ayrı bir devlet istemiyor. Buldukları devletin onlara sahip çıkmasını istiyorlar ve e şu an devlet onları kucakladı yani sorun yok panik yapmasın kimse.” (Erdoğan’ın masasındaki “Çözüm süreci” anketi, 28 Mart 2013, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1007227-erdoganin-masasindaki-cozum-sureci-anketi>, (18 Mayıs 2017)
40. “Destek de destek verelim oy de oy verelim sayın başbakanım kıskananlar çatlasın” (Erdoğan’ın masasındaki “Çözüm süreci” anketi, 28 Mart 2013, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1007227/p2>, (18 Mayıs 2017)
41. “Çözüm süreci diye yola çıkıldı. Düşüm süreci oldu. Başarısız bir politika izlendi.” (Başbakan’dan flaş “Çözüm” açıklaması, 11 Kasım 2014, <http://www.mynet.com/haber/politika/basbakandan-flas-cozum-aciklamasi-1549451-1?yorumPage=2#yorum>, (18 Mayıs 2017)
42. “AK Parti’ye gönül verenler bu ülkenin yarısından fazlasıdır, kendini azınlık hisseden istediği yere gitsin, bu ülkenin sahibi biziz yani % 50’den fazlası, halkın %85 MHP ye %75 CHP ye %90 hep ye karşıdır, yani bu tabloyu o minik beyinlere sokmak gerek” (Başbakan’dan flaş “Çözüm” açıklaması, 11 Kasım 2014, <http://www.mynet.com/haber/politika/basbakandan-flas-cozum-aciklamasi-1549451-1?yorumPage=10#yorum>, (18 Mayıs 2017)
43. “Merhamet maraz getirir. Hiç unutmuyorum "bundan sonra kimse bizden merhamet beklemesin” (Çözüm süreci bitti mi? BDP açıkladı..., 10 Eylül 2013, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1072040-cozum-sureci-bitti-mi-bdp-acikladi>, (17 Mayıs 2017)
44. “Şu çok açık ve net bir insana bir şans verirsin ve kullanır. Şans verilmedi diye ağlayanlar için bir şans verildi ve bahanesi kalmadı. HDP şımarık oğlanlar gibi

solculuk oyunu oynayarak AKP'yi bitireyim mantığı ile bütün halkı kandırarak Kürtler ile devşirme solcuları bir güzel kandırdı. HDP'li vekillerin kaçtı halka gidip ne istiyorsunuz diye sordu. Halk mal ve cahil mantığı ile kandil ile beraber Ali cengiz oyunu oynamaya başladılar. Evet halk cahil ve Türkiye'nin maalesef %75 çok cahil. Yanlış anlamayın bu oran daha yüksekte olabilir. Çünkü okuyan cahilleri gördük HDP ye nasıl destek verdiler.” (Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, 12 Ağustos 2015, <http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1>, (17 Mayıs 2017)

45. “Beton dökeceklermiş ! Açılımı başlatırken de aynısını diyordunuz ne oldu hani Kandil haritadan silinmeden Kandil dağı ismi yerine kandil ovası yazılmadan bu sorun bitmez” (Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, 12 Ağustos 2015, <http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=4#yorum>, (17 Mayıs 2017)
46. “Yürü be Türkiyem bu hastalıklar bize vız gelir elimizden geleni ardımıza koymayız bu ülke bir sınavdan geçiyor değnekleri attık artık yürüme vakti, koşma vakti yola devam Türkiyem.”(Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, 12 Ağustos 2015, <http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=4#yorum>, (17 Mayıs 2017)
47. “Adam gibi adam Erdoğan, adamın hası adamın kralı adamın balısın yakışıklı karizmatiksin duruşun dik yürüyüşün düz. bu canlar yoluna feda dünya liderim...” (Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, 12 Ağustos 2015, <http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=4#yorum>, (17 Mayıs 2017)
48. “Durmak yok yola devam. Bu it sürülerinin kökünü kazıma zamanıdır.” (Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, 12 Ağustos 2015, <http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=5#yorum> , (17 Mayıs 2017)
49. “Elbette artık barış gelsin istiyoruz kim barışa karşı çıkarsa o kaybeder bu millet yeter diyoruz artık barış ortamı mevcuttur Allah sonunu hayırlı etsin” (Dev destek: Dağlarımız barut değil, çiçek koksun, 04 Mart 2015,

<http://www.haber7.com/guncel/haber/1312026-dev-destek-daglarimiz-barut-degil-cicek-koksun>, (17 Mayıs 2017)

- 50.** “Allah C.C yar yardımcın olsun reis.. Allah’ın izniyle bütün zorlukları aşacağız ya Fettah ya Galip Allah zikriyle zafer inananlarındır... Bu hain kalleş uzantılara artık gerekeni yapma zamanı geldi süreleri doldu halk ne mal olduklarını gördü bu milletin gönlü Yasin Börü’nün katilini hapiste görürse rahatlar...” (Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, 19 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1904264-erdogan-sabir-donemi-bitti-harekete-gecme-zamani>,(13 Mayıs 2017)
- 51.** “Bu ülkede yaşayıp en ufak bir PKK ve zafer işareti yapan herkese devletimizin tokadı atılmadıkça laf olarak kalacaktır halk olarak biz hazırız en iyi nabızı halk tutar devletimizin dengelerine Avrupa basınında zarar görmeyecek şekilde bu oluşumlara en ufak bir haklılık veren herkes görmelidir bunun sonucunu...” (Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, 19 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264>, (13 Mayıs 2017)
- 52.** “Çözüm sürecini dolaba kaldırdık deniliyor. Dolaba değil çöpe atılmalı” (Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, 19 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264>, (13 Mayıs 2017)
- 53.** “Her kesimden Halk arkanızda SN. Cumhurbaşkanım. Siz üzerine gittikçe, Türkiye arkanızda olacaktır. Halk oynan oyunu artık görüyor. Türkiye’yi DEAS,PKK ve HDP üzerinden çapraz ateşe almak isteyen dış güçlerin oyununu artık net görüyor. HDP liler TBMM den atıldığında Türkiye’de bayram olacaktır.” (Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, 19 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264/p2>, (13 Mayıs 2017)
- 54.** “Bu kadar hainin el birliğiyle yıkmaya çalıştığı ülkemizde Allah ordumuzun, polisimizin, bu işe gönül vermiş Cumhurbaşkanımızın yardımcısı olsun.” (Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, 19 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264/p3>, (13 Mayıs 2017)
- 55.** “Günaydın!!! Sadece vatandaşlıktan çıkarma değil, terör suçlarına idam, mal varlıklarına el koyma, vatandaşlıktan çıkarılma gibi sert önlemler alınması, sadece operasyon bölgelerinde değil, tüm ülke genelinde asker ve polise teröristlere karşı

- vur emri verilmesi gerekir.” (Erdoğan: Vatandaşlıktan çıkarmak gündeme gelebilir, 05 Nisan 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1880822/p3>, (12 Mayıs 2017)
- 56.** “Çözüm bitti artık TEMİZLİK başladı. İnanın sonuca çok az kaldı.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı, 23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1764183-cozum-sureci-bitti-mi-davutoglu-acikladi>, (10 Mayıs 2017)
- 57.** “Bırakın artık çözüm mözüm. Halk size temizlik için oy verdi.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı, 23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1764183-cozum-sureci-bitti-mi-davutoglu-acikladi>, (10 Mayıs 2017)
- 58.** “Kesinlikle taviz verilmemesi ve güvenliğin sıkı tutulması lazım bunlar yalancı hiçbir dedikleri doğru değil çözüm sürecine ihanet ettiler şehirleri ilçeleri ne hala getirdikleri ortada.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı, 23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1764183-cozum-sureci-bitti-mi-davutoglu-acikladi>, (10 Mayıs 2017)
- 59.** “Sakin ha ne Çözüm süreci. O devir geçti. Belki düzelir denildi bir süreç oldu. Yılan aynı delikten 2 defa sokamaz bir inananı. Yine bir tane AK Parti içinde akli evvel çıkıp da çözüm süreci falan derse bu millete ihanet eder. Böyle bir hain çıkmaz herhâlde.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı, 23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1764183>, (10 Mayıs 2017)
- 60.** “Bunların sözlerine bir kere kandınız. Müslüman bir yılan deliğinden iki defa ısırılmaz. Bu millete bir daha çözüm süreci saçmalığını yaşatmayın. Bunlar petrol avcısı büyük devletlerin piyonudur. Bunların sözüne güvenilmez. Bunlar muhakkak yok edilmelidir. Bunlardan sonra yeni maşalar türetilecektir. Arkasındaki devletlere bunların hepsinin yok edileceği mesajı kuvvetlice verilmelidir.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı, 23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1764183>, (10 Mayıs 2017)
- 61.** “Çözüm süreci bir kere uygulandı değerini bilmediler. Onlara devlete karşı silah bırakma hakkı tanındı. Çözüm sürecini isteyenler, yollar bombalarla tuzaklanırken askerime polisime hain tuzaklar kurulurken bunları görüp ve sessiz kalan hainlerdir. Tek çözüm ölüm olacaktır” (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016, <http://www.haber7.com/guncel/haber/1839622-guneydogu-halki-cozum-sureci-donsun-istiyor>, (10 Mayıs 2017)

62. “Kürt vatandaşlarda tarafını seçmeli biz Türk milleti olarak çözümden çok acı çektik içimiz yandı artık ne olacaksa olsun sonuna kadar devam Kürt halkıda devletin yanındaysa güvenlik güçlerine destek versin dağa gitmek isteyende buyursun gitsin” (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622>, (10 Mayıs 2017)
63. “En iyi çözüm operasyonlarla PKK’yı ortadan kaldırmak daha iyi bir çözüm olamaz Sayın Başkanımızdan bunu bekliyoruz (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622>, (10 Mayıs 2017)
64. “Çözüm süreci olsun ama PKK ile mücadele devam etsin PKK’yı destekleyici açıklamalar yapanlar tutuklansın PKK ile ilişkisi tespit edilenler vatandaşlıktan çıkartılsın.” (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p3> (10 Mayıs 2017)
65. “Bende bir Kürt olarak çözüm sürecini istemiyorum. Eğer halkla yapılacaksa tamam ama PKK ve uzantıları muhatap alınacaksa ben bir daha AKP ye oy vermem.” (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016 <http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p6>, (10 Mayıs 2017)
66. Bence bu düşünce yanlış Çözüm, neyin çözümü Kürt kardeşlerimden samimi ihlaslı olanlara hak ise ne istiyorlar ise verilir sorun yok ama bunu isteyenler PKKlılar niye tekrar eski günlerine dönmek istiyorlar, halkın üzerindeki güçlerini tekrar almak istiyorlar, şuan 700 km bunlar kontrol ediyor eğer eskiye dönülürse işin içinden devlet şimdiki gibi çıkamaz. Bence şuan halk durumdan memnun ve devletin kontrolü yani gücünü elden bırakmasını istemiyor. Bu haber sadece PKKlıların amacına hizmet eder. (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016 <http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p6>, (10 Mayıs 2017)
67. “Çözüm süreci dolaptan çıkıp yok edilmelidir. Bir çözüm süreci daha yaşarsak bu memleket bütün kazanımları kaybeder. Toplum olarak fazla insani, merhametli kültürümüz bize gene KAYBETTİRECEK! Vatana, millete, bayrağa uzanacak en ufak bir laf bile şiddetle yok edilmelidir. Bu memlekette binlerce insanın ruhu yok edilmelidir Kürt, Türk, Laz, Çerkez etnik kökeni, dili, dini hiç önemli değildir hepsi

- YOK EDİLMELİDİR!” (Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor, 12 Mart 2016 ,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p7>, (10 Mayıs 2017)
68. “Çözüm sürecini bunlarla gündeme dahi getirmeyin. Silah bırakılmadan masaya oturan bu saatten sonra biter.” (Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı,23 Ocak 2016, <http://www.haber7.com/yorum/oku/1764183/p1>, (10 Mayıs 2017))
69. “Çözüm süreci tabi ki devam etmeli, ama cumhurbaşkanının dediği gibi milletle olmalı, yoksa meydan çakallara kalır” (Erdoğan çözüm süreci mesajı! Bundan sonra. 21 Aralık 2015, <http://www.haber7.com/siyaset/haber/1714425-erdogan-cozum-sureci-mesaji-bundan-sonra>, (7 Mayıs 2017))
70. “Abi bana her şey de çözüm deme. Bir daha mı asla.” (Erdoğan çözüm süreci mesajı! Bundan sonra. 21 Aralık 2015,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1714425>, (7 Mayıs 2017)
71. “Habur bugün gibi akıllarda İhaneti ALLAH bile affetmez..!” (Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. 28 Nisan 2016, <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=1#yorum>, (6 Mayıs 2017))
72. “Rakamlar NET bir şekilde söylüyor ki; Açılım süreci ile birlikte eylemler ve ölümler artmış, bu da demek oluyor Kİ; böyle bir şeye ihtiyaç yok, sadece KÜRT özgürlüğü değil herkese özgürlük gerek. Kürtlerin neden bir ayrıcalığı olsun. Devlet herkese tam bir BABA şefkati göstermeli ama teröriste ise DEMİR YUMRUĞUNU VURMALI. Güvenlikçi Tedbirler en üst seviyede tutulmalı, askerin eli güçlü tutulmalı, ülkemizin batısı kadar doğu-güneydoğuya da yatırım yapılmalı, istihdam sağlanmalı. Sosyal projeler geliştirilmeli, toprak reformu yapılmalı, eğitim seferberliği yapılmalı...” (Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. 28 Nisan 2016, <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=2#yorum>, (6 Mayıs 2017)
73. “Bir terörist kıyafeti giyip poz vermedikleri kalmış. Ne günlermiş. Bayrağımızı indiriyorlardı garnizona girip, hükümet aman bırakın diyordu.” (Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. 28 Nisan 2016, <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=3#yorum>, (6 Mayıs 2017))

74. “Bir devlet düşünün; Habur’da PKKlıları davul - zurna ile karşılamaya izin veren AKP Güzel ülkemizin başına gelebilecek en kötü kabus” (Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. 28 Nisan 2016, <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=4#yorum>, (6 Mayıs 2017))

Kürt Açılımına İlişkin Okuyucu Yorumlarının Değerlendirilmesi

2009 yılında başlayan Açılım sürecine ilişkin yorumlarda zaman geçtikçe bir değişimin olduğu gözlemlenmiştir. İlk başlarda yapılan yorumlarda sürecin desteklendiğine ilişkin görüşler daha sık yer almaktadır. Hatta Kürtler ile Türklerin bir sorunu olmadığına vurgu yapılmakta ve Kürtlerin ve Türklerin kardeş halklar olduğunu aralarındaki sorununun PKK dan kaynaklandığı belirtilmektedir. Bunların yanında bu açılım sürecinin ileriki yıllarda sorun yaratacağını ön gören görüşlerde yer almaktadır. Açılım sürecinin barışı sağlayacak bir huzuru getireceğini belirten görüşte hakimdir. Bazı yorumcularda sert bir şekilde sürece karşı çıkarak Kürt kökenli vatandaşların “Doğu’dan Batı’ya pasaportla mı gidiyor, iş adamı mı olamıyorlar” gibi söylemleri dikkat çekmektedir. Farklı bir görüş ise meseleye siyasi bir açıdan bakarak açılım sürecinin Ak Parti’ye oy kaybettireceğini ön görmektedir. Bu açılım sürecinin Batı tarafından geliştirilen bir oyun olduğu düşüncesi de yorumlarda göze çarpmaktadır. Dikkat çeken diğer bir yorum da bu ülke de birden çok etnik milletin bir arada yaşadığına yapılan vurguda yatmaktadır. Bu görüş sadece Kürt açılımının yetmeyeceğini, diğer etnik milletlerinde sorunlarına yönelik bir açılım yapılması gerektiğini belirtmiştir. Göze çarpan yorumlardan biri de teröristle barış olmayacağıdır. Bu görüşe ilişkin de “ adı üstünde: barış, masada silah varken barış olur mu ?” yorumu dikkat çekmektedir. Bazı yorumcular işsizlerin yoksulların perişan olduğuna dem vurmakta ve açılımdan önce bu meselelerin halledilmesi gerektiğini belirtmektedir. Dönemin başbakanı R. Tayyip Erdoğan’a karşı da bazı yorumcular destek verirken bazı yorumcular sert bir şekilde eleştirmektedir. Açılımın PKK’ya verilen bir taviz olduğu ve Nevruzun PKK’nın gösterisine dönüştüğü belirtilmektedir. Bunların yanında bazı görüşlerde Kürt açılımının Türkiye için büyük bir güç ve huzur kaynağı olduğu dile getirilmektedir. Özellikle ‘Reis’ sıfatıyla dönemin başbakanına bu süreçte destek verildiği göze çarpmaktadır. Bu düşünceye ilişkin de “Adam gibi adam Erdoğan, adamın hası adamın kralı adamın balısın yakışıklı karizmatiksin duruşun dik yürüyüşün düz. bu canlar yoluna feda dünya liderim...” yorumu göze çarpmaktadır.

Zaman ilerledikçe Açılım sürecine ilişkin yorumlarda desteğin yerini bir an önce bu sürecin bitirilmesine dönük yazılara dönüştüğü göze çarpmaktadır. Açılım sürecinin bir hata olduğu ve bir daha bu hatanın yapılmaması tekrar tekrar okuyucular tarafından dile getirilmektedir. Bu düşüncelere ilişkin olarak da şu yorumlar dikkat çekmektedir.

“Çözüm süreci diye yola çıkıldı. Düğüm süreci oldu. Başarısız bir politika izlendi”

“Merhamet maraz getirir. Hiç unutmuyorum "bundan sonra kimse bizden merhamet beklemesin”

“Şu çok açık ve net bir insana bir şans verirsin ve kullanır. Şans verilmedi diye ağlayanlar için bir şans verildi ve bahanesi kalmadı. HDP şımarık oğlanlar gibi solculuk oyunu oynayarak AKP’yi bitireyim mantığı ile bütün halkı kandırarak Kürtler ile devşirme solcuları bir güzel kandırdı. HDPLi vekillerin kaçtı halka gidip ne istiyorsunuz diye sordu. Halk mal ve cahil mantığı ile kandil ile beraber Ali cengiz oyunu oynamaya başladılar. Evet halk cahil ve Türkiye’nin maalesef %75 çok cahil. Yanlış anlamayın bu oran daha yüksekte olabilir. Çünkü okuyan cahilleri gördük HDP ye nasıl destek verdiler.”

“Çözüm sürecini dolaba kaldırdık deniliyor. Dolaba değil çöpe atılmalı”

“Bırakın artık çözüm mözüm. Halk size temizlik için oy verdi”

“Sakin ha ne Çözüm süreci. O devir geçti. Belki düzelir denildi bir süreç oldu. Yılan aynı delikten 2 defa sokamaz bir inananı. Yine bir tane AK Parti içinde akli evvel çıkıp da çözüm süreci falan derse bu millete ihanet eder. Böyle bir hain çıkmaz herhâlde.”

“Bir devlet düşünün; Habur’da PKKlıları davul - zurna ile karşılamaya izin veren AKP güzel ülkemizin başına gelebilecek en kötü kabus”

Özellikle 2015- 2016 yıllarında bu yorumlarda ki sert dilin artması, barış parolasıyla yola çıkılıp başlayan sürecin silahlı mücadelenin en sert şekline evrilmesiyle paralel olduğu göze çarpmaktadır. Açılım süreciyle beraber silahsızlanma sürecinin başlaması ve yaklaşık 2 yıl boyunca terör olaylarının bittiği ve teröristlerin silahsızlandığı düşüncesi şehirlerin adeta PKK’lıların cephanelerine dönüştüğünün gözler önüne çıkmasıyla ve askerimize ve polisimize yönelik ve bunların yanında büyükşehirlerde sivillere yönelik terör eylemlerinin Türkiye tarihi boyunca en şiddetlilerinin yaşanmasıyla yıkılmıştır. Ve bu dönemde 13 yıldan beri tek başına iktidar olan Ak Parti’nin de tek başına iktidar olamayışı ve ülkedeki siyasi istikrarsızlık halkta büyük bir paniğe yol açmıştır. Tüm bu olayların sonucunda halk ve siyasetçilerin birçoğu bu süreçten desteğini çekmiş ve Erdoğan çözüm

sürecine yönelik yaptığı son açıklamalarda Çözüm sürecinin dolaba kaldırıldığını belirtmiş ve halkta bir daha böyle bir sürecin olamaması gerektiğini dile getirmiştir.

Türk Medyasında Bazı Köşe Yazarlarının Kürt Açılımına İlişkin Yazılarının Karşılaştırılması

Köşe yazısı, gazete veya dergilerde gündelik konuları bir görüş ve düşünceye bağlayarak yorumlayan ciddi veya eğlendirici yazı türleridir. Bu teorik bilgiden hareketle Kürt açılımına ilişkin köşe yazılarının da konuya ilişkin önemli bir yeri vardır. Bu bölümde Kürt Açılımına ilişkin köşe yazılarındaki değişim spesifik bir şekilde ele alınacaktır.

Abdülkadir Selvi- “Durmak Yok Reformlara Devam”

“Çatlayan toprağın suya kavuşmasıydı GAP projesi. GAP’a, "Yedi küpeli gelin" dedik. İki kıtanın birbirine bağlanmasıydı, Boğaziçi köprüsü. Biz ona, "Boğazın incisi" adını verdik. Başbakan Erdoğan tarafından açıklanan, "Demokratikleşme Paketi'ne bir isim vermek gerekseydi, Türkiye'nin boynuna asılmış gerdanlık derdim. Türkiye'nin AB “ye tam üyelik başvurusu yapılırken, "Uzun ince bir yoldayız" denilmişti. Aynen Âşık Veysel gibi. Uzun ince ama aydınlık bir yoldayız. Hem de gündüzümüzü gece yapmak, yolumuzu karartmak isteyenlere rağmen. Dün saat 11 itibariyle bir Türkiye vardı. Saat 11"den sonra yeni bir Türkiye'nin daha temelleri atıldı. Saat 11 öncesine göre saat 11"den sonra demokratikleşme standartları yükselen bir Türkiye vardı. Bu ne eski Türkiye ‘deki kazanımların yok sayılması, ne de milattan önce ve milattan sonra şeklinde bir durum. Sadece askeri vesayeti geriletip, demokratikleşme konusunda önemli kazanımlar sağlamış olan Türkiye'nin yoluna yeni bir hamle ile devam etme arzusuymdu. Başbakan Erdoğan'ın basın toplantısından sonra Başbakan yardımcısı Bekir Bozdağ ile Aile ve sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin'le konuştuk. 2007 seçimlerinden hemen sonraydı. Yüzde 47 oy alan AK Parti ‘ye seçmen, üniversitelerdeki başörtüsü sorununu çözümlenmişti. AK Parti ve MHP tabandan gelen bu mesaja kayıtsız kalmadılar. Anayasa değişikliğine gidildi. O sıralarda AK Parti yöneticilerine, kamuda başörtüsü yasağı soruluyor ve onlar ısrarla, "Böyle bir şey yok" diye yalanlamak zorunda kalıyorlardı. Birileri, "411 el kaosa kalktı" manşetiyle iyi saatte olsunları harekete geçirdi. AK Parti hakkında kapatma davası açıldı. Fatma Şahin'in, başörtüsü yasağıyla ilgili, "Bu bir süreç işi" demesi, kapatma davasının gerekçelerinden biri oldu. Bugün ise, demokratikleşmenin en

önemli adımlarından biriydi. Demokratikleşmenin bir süreç olarak değerlendirilmesi bu açıdan bakınca doğru. Şuna inanıyorum ki, bir süre geçecek ve biz bugün, demokratikleşme adına dev hamleler olarak gördüğümüz şeyleri, acı bir tebessümle yad edeceğiz. AK Parti iktidarında birçok önemli demokratikleşme hamlesi gerçekleştirildi. Ama ilk kez bir paket, Başbakan Erdoğan tarafından böylesine yüksek bir katılımıla açıklandı. Başbakan siyasette gelenekler oluşturan bir lider ... Bu kez balkon konuşması yapmadı ama, balkon ruhunu demokratikleşme paketine taşıdı. Yetinmedi ortaya bir "Türkiye vizyonu" koydu. Bu aynı zamanda, "Kopenhag kriterlerini Ankara kriteri yapar yolumuza devam ederiz" demektir. Demokratikleşme paketinin ayrıntılarını biliyorsunuz. Ben ayrıca değinmeyeceğim. Sadece bir son dakika değişikliğini paylaşmakla yetineceğim. Jandarma'nın İçişleri'ne bağlanması Başbakan tarafından son dakikada paketten çıkarıldı. Rafa kaldırılmadı. Sadece henüz zamanı gelmediği için yapıldı. Pakete bir de son dakikada giren madde vardı. O da andımız. Peki paketin tamamı bu mu? En az bu paket kadar bir çalışmanın daha yapılmakta olduğu bir sır değil. Ama önce bunlar hayata geçirilsin, yasaklar dehlizine bir ışık tutulsun. O zaman yeni karanlık noktalar ortaya çıkar. Hem ayrıca Başbakan demedi mi, "Bu paketteki maddeler sürprizdi belki ama bu sorunlar sürpriz değil" Dün saat 11 itibariyle, muhalefetin önüne de bir boy aynası konuldu. En Kürtçüsünden, en Türkçüsüne, CHP"sinden MHP"sine, BDP"sine kadar muhalefet yeni bir sınavla karşı karşıya. Düne kadar belki iktidarın yükümlülüğüydü ama dün saat 11'den sonra demokratikleşme muhalefetin bir sınavına dönüştü. Göreceksiniz bu sınavdan hepsi kaçacak. Ağızlarından demokrasiyi, barışı, özgürlükleri düşürmeyenler, yasakların arkasında sıralanacak. Şimdiye kadar olduğu gibi biz bu demokratikleşmeyi de onlarsız ve onlara rağmen gerçekleştireceğiz. Onların diktatör dedikleri adam Türkiye'yi demokratikleştirecek, dillerinden demokratikleşmeyi düşürmeyenler ise gözüne ışık tutulmuş tavşan gibi ortada kalacaklar. Durmak yok reformlara devam..." (Durmak Yok Reformlara Devam, 01 Ekim 2013, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/AbdulkadirSelvi/durmak-yok-reformlara-devam-39840>, (30 Mart 2017))

Abdülkadir Selvi-" Yeni Dönemin Yol Haritası"

"...DAĞDAKİ SON TERÖRİSTE KADAR"

MKYK'da başkanlık sistemini AK Parti'nin birinci önceliği olarak belirleyen üyeler, ikinci sıraya ise terörle mücadeleyi yerleştiriyorlar. Terörle mücadelenin çerçevesi

çiziliyor: **“Türkiye’nin birlik ve bütünlüğü korunmalı. Ancak dağda son terörist kalana kadar bu mücadele sürdürülmeli. Ama terörle mücadele ederken halkın rahatsız edilmemesi gerekiyor. Bu mücadeleyi halkı kazanarak yapmalıyız.”**

Terörle mücadele söz konusu olunca hemen onun alt başlığı olarak çözüm süreci gündeme geliyor. Kabinetdeki değişikliğe etkisi ne kadar olmuştur, tartışma konusu ama MKYK üyeleri, **“Terörle mücadele edilirken çözüm süreci gündeme getirilmemeli”** diyorlar. Çözüm sürecini Türkiye’ye kazandıran AK Parti’de önemli bir kırılma. Ancak şehit cenazelerinin geldiği, şehir savaşlarının yaşandığı bir dönemde zamanın ruhunu yansıtan bir değerlendirme. Bu durumda terörle mücadele ön plana çıkarılacak, çözüm süreci uzun bir süre gündeme getirilmeyecek. Hatta ağızlara bile alınmayacak.” (Yeni Dönemin Yol Haritası, 25 Mayıs 2016, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/AbdulkadirSelvi/durmak-yok-reformlara-devam-39840>, (30 Mart 2017))

Fadime Özkan -“Yeni Kabine Ve Çözüm Süreci”

Durmak yok sürece devam

“... Çözüm Süreci ise Yeni Türkiye inşa sürecinin tartışmasız en mühim parçası. Bu bakımdan Hükümet programında vurgulanan hedefler gayet iyi tanımlanmış: “Terörün bitmesi, silahsızlandırma, toplumsal hayata kazandırma ve demokratik siyasete katılımın önünün açılması... Çözüm süreci bölünmenin değil birleşmenin, küçülmenin değil büyümenin, parçalanmanın değil bütünleşmenin ve kalıcı bölgesel güç olabilmenin yegâne anahtarı”.

Hükümetin sürece dair hedefi, toplumun siyasetten beklentileriyle de örtüşüyor. Çözüm sürecinin en büyük garantörü Kürt’üyle Türk’üyle Türkiye toplumunun tamamı çünkü.

30 Ağustos seçim sonuçları bunu bize bir kez daha gösterdi zaten. Çözüm karşıtları (MHP+CHP+paralel yapı ve diğerleri) kaybetti, sürecin siyasi tarafları (AK Parti+HDP) kazandı. Yüzde 60’ı aşan büyük bir kitle **‘durmak yok, sürece devam’** diye buyurdu, bir başka deyişle. Kaldı ki başka sebeplerle oya dönüşmediği bilinen daha geniş bir toplumsal destek var sürecin arkasında.

Sürecin aktörleri artacak

Toplumsal desteği artan, yasal zemine kavuşan ve mekanizmalarının tıkır tıkır işlediği görülen çözüm süreci artık yeni bir evrede. **Yeni kabinede süreci yürütecek olanlar arasındaki rol dağılımı da bu yeni evrenin ruhuna, gereğine son derece uygun.**

Şu ana kadarki aşamada sürecin siyasi sorumluluğunu iki siyasi lider üstlenmişti. Silahlı değil siyasi çözüm konusunda mutabakata varmışlar, tabanlarını ikna etmişler ve çözümü konuşabilmek için gerekli zemini oluşturmuşlardı.

Her iki siyasi aktörün kararlığı ve sürece dahil sürüyor. Ancak İmralı ile devlet adına sadece **MİT heyeti** görüşmeyecek bundan böyle. Kandil ile iletişimi de sadece HDP heyeti sağlamayacak. MİT heyetinin yanı sıra **Kamu Güvenliği Müsteşarlığı**'ndan heyetler de gidecek İmralı'ya. Gerektiğinde Kandil'e. Sürecin yürüyüşünü takip ve toplumun sürece duygusal intibakını sağlamaya yardımcı olmak üzere sivil heyetler, profesyonel ekipler devreye girecek, sahaya inecek. Böylece mesajların çok yönlü olarak farklı kanallardan yaygınlaşması sağlanacak, toplumsal siyasal etkileşim artacak.

Sürecin aktörlerinin arttığı bir evrede, daha önce Başbakan Yardımcısı **Beşir Atalay**'ın uhdesinde toplanan süreç koordinasyon işlerinin birkaç Hükümet üyesi arasında paylaşılmasının bir nedeni de bu gibi geliyor bana. Her biri bir ayakları kendi uzmanlık ve yetki alanında kalarak dahil olacaklar sürece. Böylece planlanan daha kontrollü şekilde uygulanacak, sorunlar daha kolay aşılabilecek.

İçişleri Bakanı **Efkan Ala** da Başbakan Yardımcıları **Yalçın Akdoğan** ve **Bülent Arınç** da süreçte emeği olan isimler zaten.

Bu noktada MİT Müsteşarı **Hakan Fidan**'ın bir süre daha görevinin başında kalmasının son derece isabetli bir karar olduğunu da vurgulamak gerek.” (Yeni Dönemin Yol Haritası, 3 Eylül 2014, <http://www.star.com.tr/yazar/yeni-kabine-ve-cozum-sureci-yazi-934943>, (30 Mart 2017))

Fadime Özkan-“Çözüm Sürecine Balans Ayarı”

“Son haftalarda yaşananları büyük bir siyasi krize yoranlar bana göre fena halde yanılıyor. Yaşananlar benim kafamı karıştırmadı çünkü. Bilakis dağınıklığı toparladı, görüşümü netleştirdi. Kriz yorumuna sebep şu mu? **“Kürt sorunu yoktur, izleme heyetini ve Dolmabahçe’yi doğru bulmuyorum” diyen Erdoğan süreci ve Hükümeti sabote mi ediyor?** Hayır. Sürecin başlatıcısı, yürütücüsü ve baş aktörü olmaktan öte, devlet başkanı

sıfatıyla Türk milliyetçileri dahil Türkiye'deki herkes için sürecin en büyük garantörü Erdoğan. Halkın seçtiği ilk cumhurbaşkanı olarak sürecin takipçisi olacağına dair söz verdiğini de hatırlamak gerek ayrıca. **Bu sorumluluklardan dolaydır ki, çözüm sürecinde giderek artan masa-saha uyumsuzluğuna işaret etmek ve “balans ayarı yapmak” Cumhurbaşkanı'nın görevi.**

Her şeyi şöyle bir temize çekersek: Sürecin siyasi aktörlerinin çözüm iradelerinde gevşeme yok. Hedefte, istikamette değişiklik yok. İki taraf da hemfikir: PKK Türkiye'de silahlı mücadeleyi bırakacak, buna göre siyasi hukuki sosyal düzenlemeler yapılacak ve Türkiye normalleştirecek. **Masa-saha uyumsuz** Öcalan'ın mektubu da aynı amaca yönelik. Kendi tabanına, örgütüne **“işine bak, kongreni topla, silah bırak”** diyor kısa ve öz şekilde. **Ama silahlı-külahlı Kürt siyasi hareketi içindeki bir damar, paralel yapının ve Erdoğanfobik seküler beyaz Türklerin vesayeti altına girerek evladının yolunu gözleyen Kürt analarına ihaneti seçmekte.** Öcalan bunu görüyor. Mektuptaki “umarım”la başlayan cümle o güvensizliğin, belirsizliğin ifadesi. Bir anlamda “benden bu kadar” diyor Öcalan. Çünkü barışın ancak Erdoğan'ın güçlü liderliğiyle mümkün olacağını, Demirtaş'ın attığı taşın ürküttüğü kuşa değmeyeceğini ve sürece zarar vereceğini en iyi Öcalan biliyor. Daha dün kadar çözüm sürecine karşı olanlarda gelişen akut PKK severliğin ahlaksızlığını ve buna kanaların ahmaklığını görüyor, gereğini yapıyor. Erdoğan da ehemmi mühime tercih ederek Hükümetle sorun varmış gibi algılanması pahasına sürecin selameti için gereken **“balans ayarı”**nı yaptı. **Çünkü Hükümetten bağımsız olarak masa ile saha, söylem ile eylem, niyet ile gayret arasındaki uyumsuzluğun artması bilakis çözüm sürecine zarar verebilirdi.** Çünkü silahlı-külahlı Kürt siyasi hareketi hiçbir adım atmadan, hem silaha yaslanıp siyasi şantaj yaparak hem de Kürt gençlerini sokakta silah gibi kullanarak çözüm sürecini göstere göstere suistimal etmekteydi. 6-8 Ekim'de ve Cizre'de sahneye konan ucuz oyunu bölge halkı gibi tüm Türkiye gördü. Gördü ve dönüp Hükümete, devlete baktı: **“Bu muydu senin Çözüm Süreci dediğin?”** O yüzden Cumhurbaşkanı'nın ve Hükümetin sürece dair kuşatıcı söylemleri de, Kürt siyasi hareketine **“önce seni görelim”** ısrarları da gayet yerinde ve gerekli. Belli ki birileri kasıtlı, birileri kusurla doğru bir olgudan yanlış bir algı yaratmayı başarıyor. Halbuki durum şu: Çatışma çözümlerinde üçüncü göz gereklidir, işleri kolaylaştırır ve Türkiye sürecin bir evresinde buna başvuracaktır. Ama şimdi değil. Zamanı geldiğinde. Muhtemelen müzakere aşamasına geçildiğinde. **Saray-Köşk** krizi diyenlere de

HDP'lilerin yaptığı heyet açıklamalarının **Yalçın Akdoğan** tarafından iki kez yalanlandığını hatırlatmak isterim. Gelelim Dolmabahçe'ye. Önder'in okuduğu 10 maddelik müzakere taslağı, Hükümetle Kürt siyasi hareketinin ortaklaştığı bir metin değildi, değil. O metin **Öcalan'ın Kandil'e "bakın devletle bu konularda görüşeceğim, ok mu?"** diye sorduğu, Kandil'in de **"ok" dediği metin. Yani bahsi geçen mutabakat Hükümet devlet değil İmralı-Kandil-HDP mutabakatı.** Ayrıca bu bir taslak. Son metin değil. Kimse bu metne mecbur da değil. Hele de **PKK terör örgütü olarak devam etmekte, masaya silahla oturmakta ısrar ederse. Söylemezsem çatlarım** 1) **Arınç**'ın açıklaması: İki ay sonra aktif siyasette olmayacak bir ismin Yeni Türkiye'yi kuracak Başbakan ve Cumhurbaşkanı hakkında konuşması en hafif tabirle lüzumsuzdur. 2) **TSK** "Eşme ruhu" ya da başka bir konuda görüş bildiremez. Yapılması gereken bir açıklama varsa, Milli Savunma Bakanı çıkar yapar. Bu kadar." (Çözüm Sürecine Balans Ayarı, 24 Mart 2015, <http://www.star.com.tr/yazar/cozum-surecine-balans-ayari-yazi-1013216/>, (30 Mart 2017))

Mustafa Karaalioglu- "Biz Kürtler ve Türkler, hepimiz..."

"Dün Diyarbakır meydanında yazılan şeyin adı tarihtir. PKK, silahları bırakıyor ve sınır dışına çekiliyor. Herkesin istediği buydu, silahların susması, sözün egemen olması ortak bir arzuydu; bu oldu. PKK'nın lideri Abdullah Öcalan, **"Silahlı mücadele bitmiştir, artık siyaset öne çıksın. Örgüt sınır dışına çekilsin"** dedi. Geride soru işareti kalmayacak şekilde söylenmesi gereken her şey söylendi. Sadece bir ateşkesten, çekilmeden söz etmedi daha fazlasını söyledi, sadece tek yolun artık siyaset yolu olduğunu ilan etti. Türkler ve Kürtler; Lazlar, Çerkezler, Gürcüler, hepimiz bunu duyduk. **Sırrı Süreyya Önder** ve **Pervin Buldan**'ın ağzından dökülen cümleler geri dönüşsüz, tarihi bir günü ilan etmiştir. Geri dönüş yoktur artık... Silahlar susuyor, PKK sınır dışına çekiliyor, yeni bir dönem başlıyor. Barışa giden yolun en kritik aşaması geçilmiştir, hayırlı olsun. Bu haftaya başlarken **"Aksilik olmazsa tarihi bir haftaya giriyoruz"** demiştik; aksilik de oldu ne yazık ki ama her şeye rağmen tarihi bir hafta oldu. Zor yolun en zor aşaması geride kaldı. Psikolojik eşik, zihinlerdeki sorun, kafalardaki şiddet evresi ustalıkla geçildi. Demek ki bir araya gelip, konuşarak, uzlaşarak bir büyük meseleyi halledebileyormuşuz. Demek ki ne kadar öfkelensek de dostluğu istiyormuşuz. Demek ki barış yapabileceğimiz bir şeymiş. Sadece barışı değil, konuşmayı, diyalog ve işbirliği duygusunu da kazanıyoruz. Sadece Diyarbakır

meydanındakilerin değil bütün insanların yüzünde ne zafer duygusu ne de yenilgi ifadesi vardı. Doğru olanı bulmak ve doğru olanı yapmanın huzuru vardı sadece. On binlerce cana, telafisiz yıllara mal olan bir büyük sorun bu ülkenin karakterine yakışır bir şekilde elbirliğiyle tarih oluyor.

Türklerle Kürtler düşman olmanın eşiğinden dönerek dostluklarını ilan ettiler. Diyarbakır meydanında barış meltemi eserken, tek başına taşın altına elini koyarak tarihi yazmaya karar veren **Başbakan Erdoğan** da Hollanda'dan şunları söylüyordu:

“Daha önceleri çekilme döneminde bazı tatsız olaylar yaşandı. Bu tür infazların teşvikçisi olmayacağız. Fırsat da vermeyeceğiz. Ülkenin huzuruna katkı verecek şekilde şekillenmesini istiyoruz” diyordu. Barışı yapmak, savaşmaktan zordur; tarihin omuzlarına sorumluluk yüklediği insanlar bugün bu zorluğu göğüslüyorlar. İnkarcı, yok sayıcı, asimilasyoncu yılların Türkiye'si yerini Yeni Türkiye'ye terk ederken bu ülkenin Kürtleri de o yeni sahnede yerlerini alıyor. Beraber, eşit ve hepsinden önemlisi aynı duygunun bir parçası olarak yürüme kararı veriliyor.

Sürecin en güzel ve heyecan verici tarafı ne biliyor musunuz?

Yol uzun, sorun hala derin ve meşakkatli ama en son söylenecek başta söylendi. O uzun yolun sonunda ulaşılabilecek hedefe baştan varıldı. Barışın adı daha ilk aşamada konuldu ve oradan geri dönülmeyeceği belli oldu. Şimdiden sonra ilmek ilmek örülecek ve geçmişin acılarını depreştirmeyecek ama onlara saygı duymayı da ihmal etmeyecek bir ustalık gerekiyor. Kaybettiklerimizin hatırası adına ve kazanacaklarımızın heyecanı için. Bunca acıdan ve umutsuz yıllardan sonra barışı bulan ülke bunu da başaracaktır...” (Biz Kürtler ve Türkler, hepimiz... , 22 Mart 2013, (Kaynak: <http://www.star.com.tr/yazar/biz-turkler-ve-kurtler-hepimiz-yazi-738216/>, (30 Mart 2017))

Mustafa Karaalioğlu - “Çözüm Süreci Denince Akla Şimdi Ne Geliyor”

Hafıza bazen insana kolay ihanet eder malum; bilhassa sonu tatsız biten süreçlerin ardından. İnsan unutmak ister veya hatırlamak tatsız gelir. Tıpkı yakın zamana kadar herkesin umutla baktığı ve bir tarafından tutmak için çaba gösterdiği Kürt sorununda Çözüm Süreci'ni unutmak gibi.

Malum, sadece ülkenin değil, yaşadığımız coğrafyanın da tek makul projesiydi. Suriye savaşı Rusya'nın da müdahalesiyle bu kadar kontrolden çıkmadan, Çözüm Süreci Suriye krizinin de iyileştirici bir parçası olarak hesaba katılıyordu.

Nitekim, bizzat Öcalan en az iki Nevruz mesajında PKK'nın silah bırakmasını ve mücadelenin artık siyaset yoluyla devamını kabul etmişti. Neticenin nereye vardığı ortada. Niye vardığı da...

PKK, PYD eliyle Kuzey Suriye'de şimdi sınırimızın tamamına yakınında işgalle karışık bir hakimiyet elde etti ve bu durumda değil silah bırakmak daha fazla silahlanmayı tercih etti. Dahası, Sur'dan Silopi'ye, Cizre'den İdil'e birçok yerde kazılan hendekler, yapılan yığınaklar gösteriyor ki muhtemelen Rojova imkanı olmasa da PKK Türkiye'yi terk etmeyecekti.

Bugün ise, yaşanan hayal kırıklığının ardından içinde "Çözüm" geçen hiçbir cümle PKK terörünün başını ezmeyi amaçlamıyorsa, ona çözüm demiyoruz. Çünkü Türkiye terörle mücadelede can yakıcı bir yoldan geçiyor. Şehitler veriyoruz; geride sadece gözü yaşlı aileler değil, kalbi kırık bir toplum kalıyor.

Terörle yaşamaya alışmış bir ülke için bile fazla kederli zamanlar...

Yine de hafızamızı geri çağıralım ve soralım: Çözüm Süreci tümüyle bir hata, baştan ayağa bir yanlışın adı mıydı? Bunu kesin ifadelerle söyleyemeyiz. 40 yıla varan kanlı bir öyküden kurtulmak için farklı zamanlarda her yolu deneyen bir ülkenin mutlaka böyle bir süreci de tecrübe etmesi gerekiyordu. Yolun bir yerinde bunu yapmak kaçınılmazdı. Bu yolla çözemsek bile, olmayacak olanı göstermek adına gerekliydi. Ve belki yine yolun bir yerinde eski formatta olmayan bir sürece yeniden müracaat etmemiz gerekebileceği için de o aşama geçilmeliydi.

Sürecin önde gelen ismi ve dönemin Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay dün KARAR'a konuştu. Atalay şunları söylüyor:

“Çözüm Süreci'nde ihmaller olmuş da, silah birikimi olmuş da, bu hendekler o zaman kazılmış gibi yanlış anlayışlar var. Bu hendekler, barikatlar falan hepsi 2015 yazında ortaya çıkmıştır.”

Bir şey daha söylüyor ki burası çok önemli:

“Akliselim Kürt vatandaşlarımız, terör örgütüne destek vermez. Bu siyasi partiye bile bugün destek vermezler. Şunu bilirler; AK Parti hükümetlerinin yürüttüğü politikalar

kendilerine büyük değer vermiştir. Görüyorsunuz çağırıyorlar ama vatandaş gitmiyor artık. Bundan sonra da vatandaşın onlara desteği daha da azalacak.”

Katılıyorum. Çözüm Süreci olmasaydı; bölge insanı barış ortamında yaşamının, güven içinde sokağa çıkmanın tadını almasaydı bugün PKK'nın estirdiği terör ve kalkışmada kafalar daha karışık olurdu. İnsanlar devletin çözüm iradesine tanıklık etmemiş olsa HDP'nin çağrıları, mitingleri fiyaskoyla sonuçlanmazdı.

Bölge halkının HDP'ye ve PKK'ya el vermemesi bu yaklaşımın daha güçlü terör estireceği ve Diyarbakır'ın, Cizre'nin, Mardin'in Kürtler için yaşanmaz yerler haline geleceği analizine dayanıyor. Doğru bir analiz... Bu analize de ancak siyasi iradenin çözüm konusundaki iddiasına ikna olmakla varılabilir. Mikrofon uzatıldığında insanların “Çözüm Süreci'ne geri dönülmesi” veya bir şekilde o süreçte teneffüs edilen barış atmosferinin geri gelmesini istemeleri boşuna değildir.

Çatışmalar için devlete kızanlar, suçu hükümette arayanlar bile sonuçta PKK ile baş başa kalmanın kabul edilemez olduğunu biliyorlar.

Terör geriletiliyor; bu çok değerli bir şey. Aynı zamanda terörün umudunu bağladığı toplumsal destek bağı kopuyor.

Belki bütün acıların tek tesellisi bu olacak ve belki toz bulutu indiğinde devletin elinde PKK'nın geriletmesinden daha kıymetli enstrüman, kopan bu bağ olacak.” (Çözüm Süreci Denince Akla Şimdi Ne Geliyor, 09 Mart 2016, <http://www.karar.com/yazarlar/mustafa-karaalioglu/cozum-sureci-denince-akla-simdi-ne-geliyor-3#>), (30 Mart 2017)

Hilal Kaplan-“Öcalan'ın Kara Kaş, Kara Gözü İçin Değil”

“...Yani Devlet, Öcalan"la kara kaş, kara gözü ve hatta Mandela olma ihtimali için değil; PKK"ya şiddetten öte bir yol olduğunu gösterebileceği için görüşüyor.

Mandela demişken, ünlü "Ölmeye hazırım" konuşmasında şu sözleri söylemiş birisinden bahsettiğimizi unutmayalım:

"Haziran 1961"in başında, Güney Afrika'nın durumu üzerine uzun bir değerlendirmeden sonra, ben ve bazı meslektaşlarım, şiddetin bu ülke için kaçınılmaz olduğu sonucuna varmıştık. Afrikalı liderlerin, hükümetin taleplerimize şiddetle karşılık verdiği bir ortamda barışı ve şiddetsizliği savunmasının gerçek dışı ve yanlış olduğu sonucuna varmıştık (...) Her

ulusun hayatında, sadece iki seçeneğin kaldığı bir an gelir: Teslim olmak ya da direnmek. İşte o an Güney Afrika için gelmişti. Teslim olmayacak ve halkımızın savunması, geleceği ve özgürlüğü için var gücümüzle vuracaktık."

Öcalan da 1970"lerden itibaren çok farklı düşünmüyordu. Mesela "Kürdistan"da Zorun Rolü" kitabında şöyle diyordu:

"Kürdistan"ın tarihsel – toplumsal yapısında zorun oynadığı rolü iyi analiz eden, çözümlenmeye tabi tutan ve bu anlamda meşru savunma kapsamında şiddeti de içeren direniş yöntemlerini geliştiren ancak varlığını koruyabilmekte ve meşru haklarını savunabilmektedir. Aksi tüm yaklaşımlar imhaya da teslimiyete götürmektedir. İşbirlikçiliğin- teslimiyetin ve ihanetin maddi temeli de böyle oluşmaktadır. "Şimdiyse şöyle diyor: "Yeni diyalog sürecine yükleniyorum. Dostlarımızın ve halkımızın eski kalıp mücadeleleri bir kenara atmaları lazım. Eski yaşam alışkanlıkları topyekûn bırakmak gerekir. Neden, çünkü bu bir rejim değişikliği olacak. Tanzimat, Meşrutiyet, Cumhuriyet, 1950 çok partili hayata geçişten çok daha önemli, bu hepsinden daha derinlikli olacak. Başarılı olursak, yepyeni bir Cumhuriyete... Radikal demokrasi, tam demokrasi, Anadolu ve Mezopotamya"nın tam demokratikleşmesi, hazırlığım bu yönde. Şimdiye kadar olanlar ısınma hareketi idi. Bütün felsefi ve örgütsel birikimi bu yönde PKK"yi hazırlamak ve dönüştürmek için kullanıyorum. Bu en köklü adım. Demokratik kurtuluş ve demokratik yaşam süreci." Ayrıca Öcalan, anayasada Kürt kimliğinin anılmasını değil, anayasal yurttaşlık şemsiyesini savunuyor. "Demokratik Özerklik" gibi maksimalist bir projeyi değil, AB Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"ndaki çekincelerin kaldırılmasını öneriyor. Türkiye"de yaşayanları ortaklaştıracak yeni bir anayasanın, silahlı mücadeleden daha önemli olduğuna vurgu yapıyor. Bir zamanlar "Ölmeye hazırım" diyen Öcalan, şimdi "Yaşatmaya hazırım" diyor. Zaten devlet de uzun zamandır bunu diyor. Bu imkân değerlendirilirse, gerisi teferruattır." (Öcalan'ın Kara Kaşı, Kara Gözü İçin Değil, 04 Mart 2013, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/hilalkaplan/ocalan%C4%B1n-kara-ka%C4%B1-kara-gozu-icin-degil-36596>), (30 Mart 2017)

Hilal Kaplan-“Çözüm Süreci Devam Eder Mi ?”

“... Devletin yeni süreçte PKK veya Öcalan'ı siyasi bir muhatap olarak tanımayacağı, şayet silah bırakmanın teknik yönü söz konusu olursa, taktiksel bir diyaloga gireceği anlaşılıyor.

Ayrıca 'tartışma değil, sonuç alma' ifadesinden anlaşılın, devletin hak ve özgürlükler meselesinde görüşmeyi reddettiği, bunu tamamen ve sadece siyasetin alanına tahvil edeceği, bu konunun da şayet değerlendirirse HDP'ye siyasî açıdan daha da öne çıkma imkânı tanıyan bir tarafı olduğunu söylemek mümkün. Ancak Cumhurbaşkanı'nın HDP'ye de mesajları vardı: "Bütün bu gerçekler ortadayken, hâlâ kanla, silahla, canla, hendekle mücadele etmeye çalışmak bu ülkeye en büyük ihanettir. Bölücü terör örgütü ve onun güdümündeki parti geçtiğimiz yıldan beri çok kötü sınav vermektedir. Suruç saldırısından bu yana verdiğimiz 160 şehidimize ve 185 vatandaşımıza ve vatandaşlarımıza karşı bizim sorumluluğumuz var."HDP'nin hendek siyasetini eleştiren Cumhurbaşkanı, 'sınav vermek' derken aslında bir muhatap arayışının da devam ettiğini ima ediyor. Fakat HDP'nin Eş Başkanı Yüksekdağ'ın yaptığı gibi hâlen 'devrimci halk savaşı' zulmünü savunuyor durumda bulunmakta oluşu, kendi içinde bir özeleştirici ve dönüşüm manevrasında bulunmaması bunu oldukça güçleştirecek gibi görünüyor. Devlet, çözümde ısrarcı fakat son 2.5 yılın muhasebesini de yaparak belli çizgiler dışına çıkmadan hareket etmekte de kararlı. Zaten bu çizgilerin dışına çıkmasını da halka izah edemeyeceği bir noktaya gelmiş bulunuyoruz.” (Çözüm Süreci Devam Eder Mi?, 09 Kasım 2015, <http://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2015/11/09/cozum-sureci-devam-eder-mi> , (30 Mart 2017)

Nihal Bengisu Karaca - “Çözüm Süreci Neden Bozuldu”

“Çözüm sürecini PKK’yı ve yaptıklarını affetmeyenler bile benimsemişti. AK Parti hükümetinin o dönem başbakanı olan **Recep Tayyip Erdoğan**’ın çizdiği çerçeveye göre süreç “**Kürt kimliğinin inkâr ve asimilasyonuna son vermek, kültürel talepleri tahakkuk ettirmek ve terör örgütüne silah bıraktırmak**” idi. Silahlı mücadelenin miadının dolduğunu deklare eden ve “**din kardeşliği**” ortak paydasında barış için el ele veren Türklerin ve Kürtlerin Türkiye’yi güçlü ve müreffeh bir geleceğe taşıyacağını deklare eden **Öcalan**’ın 2013 nevrunda yaptığı açıklama da silah bırakma taahhüdünü içermesi hasebiyle barışı samimiyetle isteyenlere umut verdi. ... Çözüm süreci neden mi çözüldü? Türkiye İngiltere olmadığı için. 3. tarafların etkileyemediği, bilakis 3. tarafları etkileyip manipüle edebilen uluslararası siyasetin merkezinde olan bir ülke değildik. Sadece Türkiye idik. ABD’nin “**laik olsun çamurdan olsun**” formülüne yöneldiğini kavradıktan sonra süreci “**güç tahkim**

etmek” için kullanan örgütün, çözüm sürecini putlaştırıp “TC”ye saldırmak için kullanacağı dikenli bir topuza dönüştürmesi yüzünden bozuldu. PYD’nin kendisini IŞİD’e karşı savunmak durumunda olan Kürtleri organize etmesi doğaldı ama Suriye’nin bir bölgesinde egemenlik iddiasında bulunabilmek için sürekli olarak **Esad**’dan yana tercih yapmak? **Esad**’dan altın tepsi içinde teslim aldığı yer üzerinden “**Rojava Devrimi**” diye bir kahramanlık hikâyesi icat edip çözüm sürecini destekleyenlere nispet etmek için sürekli ton yükseltmek? Evet, bozdu. Nasıl bu kadar güç kazandığı teşrihe muhtaç olan IŞİD’in gariptir, dönüp dönüp Türkiye sınırını ve Kürtleri taciz etmesi; ABD’nin IŞİD’e karşı savaşan PKK-PYD-YPG güçlerini parlatması, PKK’nın da bu fırsat üzerinden aşırı hayallere kapılması, işi demografi dizayn etmeye, tekçi totaliter bir vesayete dönüştürmeye kadar vardırması, bozdu. Az önceki nedenlerden rüyalara savrulan örgütün, silah bırakmak şöyle dursun, HDP eliyle “**PKK’nın neden silah bırakmaması gerektiğine ikna edilmiş bir Türk kamuoyu oluşturma**” çabasına girişmesi, bozdu. Örgütün “**İslam kardeşliği**” paydasında birleşen halklar üzerinden silah bırakması fikrinden çok tedirgin olan Türk sol-liberal entelijansiyasının da gazına gelmesi yüzünden bozuldu. Türk solu ve elitist liberal Erdoğanfobiklerin, devrimci şiddet romantizminden kurtulamayan Türk solunun Kandil’e yaptığı “**Ne aldınız ki silah bırakıyorsunuz?**” temalı seferleri sayesinde bozuldu. Çözüm sürecinin berhava olmasından mutlu olurlardı, AK Parti’yi IŞİD’ci gibi göstermek, Batı ittifakı tarafından dışlanmasını sağlamak ve tasfiye etmek için bütün bu omurgasızlıklar. Ama “**Biji Obama!**” işi de pek istedikleri gibi gitmedi. Ve yandaşı oldukları örgütün timsah gözyaşlarını gerçeğinden ayırma konusunda yetenekli olduğunu bilirler”. (Çözüm Süreci Neden Bozuldu, 29 Temmuz 2015, <http://www.haberturk.com/yazarlar/nihal-bengisu-karaca/1108603-cozum-sureci-nasil-bozuldu>, (30 Mart 2017))

Kürt Açılımına İlişkin Ele Alınılan Köşe Yazılarının Değerlendirilmesi

Okuyucu yorumlarında meydana gelen değişime benzer bir değişim köşe yazarlarının kaleme aldığı yazılarda da gözler önüne çıkmaktadır. Sürecin başlarında konuya ilişkin kaleme alınan yazılarda, yazarlar sürece olan desteğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu görüşü yazarların şu cümleleriyle kuvvetlendirebiliriz. Abdülkadir Selvi, 1 Ekim 2013 te Hürriyette yazdığı “ Durmak Yok Reformlara Devam” başlıklı köşe yazısında açılım sürecini GAP projesine, Boğaziçi Köprüsüne benzetmekte ve Demokratikleşme Paketi’ni Türkiye’nin

boynuna asılmış bir gerdanlık olarak nitelemektedir. Bu Demokratikleşme Paketi'nin Türkiye'nin demokrasi açısından büyük bir atılım olarak görmekte ve ileriki yıllarda bu sürecin olumlu etkilerinin olacağını vurgulamaktadır. Selvi, bu yazısından 3 yıl sonra çözüm sürecini büyük kararlılıkla destekleyen Ak Parti'nin birinci önceliğinin Başkanlık olduğunu, Çözüm sürecinin ise 2. Sırada yer aldığını belirtmektedir. Bu yıllar arasında siyasal yaşamda meydana gelen olaylara vurgu yaparak Çözüm sürecinin uzun bir süre gündeme getirilmeyeceğini hatta ağızlara bile alınmayacağını söyleyerek terörle mücadeleye vurgu yapmaktadır.

Ele alınan bir diğer yazar Fadime Özkan da Çözüm Sürecini, Yeni Türkiye'nin en önemli parçalarından biri olarak görmektedir. Süreci bölünme yerine birleşme, küçülme değil büyüme, parçalanma değil bütünleşme olarak nitelemektedir. 30 Haziran seçimlerinin kazananı olarak Ak Parti ve HDP olduğunu söyleyerek kaybedenin sürece muhalif olan kesimin olduğunu belirtmiştir. Görüşmelerin İmralı'yla devlet adına sadece MİT ile sınırlı kalmayacağını da dile getirmektedir. Sürecin önemli aktörleri olarak Beşir Atalay, Yalçın Akdoğan ve Bülent Arınç'a da vurgu yapmaktadır. Yazarın "Çözüm Sürecine Balans Ayarı" başlıklı yazısında ise Çözüm sürecine ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmekte ve Erdoğan'ın sürece ilişkin yorumlarına destek çıkmaktadır. Bunların dışında masa ve saha arasındaki uyumsuzluğa vurgu yapmakta ve sürecin siyasal söylemde meydana gelen değişmelere rağmen devam edeceğini belirtmektedir. En dikkat çeken açıklamalardan biri de daha önceki yazılarda desteklenen Arınç'a olan desteğin çekildiğinin belirtilmesidir.

Ele alınan yazılardan en dikkat çekenlerden birisi de Hilal Kaplan'ın 04 Mart 2013'te yazdığı "Öcalan'ın Kara Kaş, Kara Gözü İçin Değil" başlıklı yazısında kaleme aldığı köşe yazısıdır. Özellikle bu köşe yazısının sonunda Bir zamanlar "Ölmeye hazırım" diyen Öcalan, şimdi "Yaşatmaya hazırım" diyor. Zaten devlet de uzun zamandır bunu diyor. Bu imkân değerlendirilirse, gerisi teferruattır." Cümleleri kamuoyunda ciddi tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kaplan 2015'te kaleme aldığı yazısında ise bu süreçte Öcalan'ın muhatap alınmayacağını belirtmekte, devletin ise çözümde ısrarcı olduğunu fakat 2.5 yılın gözden geçirileceğini belirtmektedir.

Sonuç olarak köşe yazılarına baktığımızda okuyucu yorumlarındaki gibi süreci destekleyen görüşlerin zaman geçtikçe siyasi iklimin de değişmesine bağlı olarak değiştiğini görmekteyiz. Özellikle dönemin iktidar partisine görüş olarak yakın olan yazarlar iktidar

partisiyle paralel olarak açılımı desteklemektedirken özellikle de Erdoğan'ın söylemlerinde meydana gelen değişim sonucunda sürece olan desteklerinin azaldığını belirtmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'deki Kürt sorunu, oldukça karmaşık, tartışmalı ve siyasal bakımdan son derece hassas bir konudur. Bu satırlar yazıldığı sırada bile Türkiye'de değişken bir durum mevcuttur.

Türkiye'deki Kürt kimliği çalışmalarına bakıldığında ilk yapılan çalışmaların Batılı yazarlar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Başta İngiliz ve Rus yazarlar olmak üzere Kürtlerin kökenine ilişkin çeşitli araştırmalar ve iddialar ortaya atılmıştır. Kürtlerin Zagros dağlarından geldiği, Arap oldukları, haklarında kesin bir bilgi olmadığı, homojen bir toplum olmadıkları gibi iddiaları yazarlar tarafından en çok öne sürülen iddialar olmuştur. Kürtler, Osmanlı döneminde de başlayan isyanlarla da zaman zaman ortaya çıkmış, çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan müdahalelerle bastırılmıştır. Daha sonra Kurtuluş Savaşı'nda da Türkiye'nin içerisinde bulunduğu durumdan istifade etmek isteyen Fransa, İngiltere ve Rusya gibi işgalci ülkelerin kışkırtmalarıyla onlarca isyan meydana gelmiştir.

Irak'ın kuzeyi, Türkiye'nin güneyi ile İran'ın güneybatısı olarak tarif edilen bölge yoğunlukta olmak üzere genelde bütün Ortadoğu'nun sahip olduğu petrol kaynakları bölgenin ne kadar önemli olduğunun ve herkes tarafından kontrol edilmek istenmesinin nedenini göstermek açısından önemlidir. Nitekim bölgede meydana gelen yabancı ülkelerin birbiriyle yarışının temelinde Kürt halkına adaletten çok, petrol ve savaş üzerine olduğu belirgin bir şekilde ortadır.

PKK ile günümüze kadar devam eden çatışmaların durdurulması amacıyla Türk hükümetleri tarafından başta askeri olmak üzere çeşitli program ve projeler uygulanmıştır. Bunlardan en sonuncusu ve belki de akıllarda en kalıcı olanı Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından ortaya konulan açılım sürecidir. Bu süreçle beraber çatışma ortamının dineceğine ilk kez bu kadar inanılmış ve atılan siyasi ve askeri adımlar bu meselenin ciddiyetini ortaya koymuştur. Bu süreç yaklaşık 2, 2,5 sene bir çatışmasızlık ortamı sağlanmış gibi görülse de

PKK'nın eylemlerine tekrar başlamasıyla müzakere süreci bitmiş ve çatışma süreci tekrar başlamıştır.

Açılım süreci medyada da geniş bir yer kaplamıştır. Daha önce bahsettiğimiz gibi medya özellikle de televizyon II. Dünya Savaşı'ndan sonra hayatımızın her alanında var olmuştur. Gelişen teknolojiyle beraber medya da gelişmiş, insanların medyaya ulaşım olanakları artmıştır. Dünyanın bir ucunda meydana gelen bir gelişmeden tek bir tuşla haberden olunan bir döneme gelinmiştir. Medyanın ve teknolojinin bu kadar etkili olduğu bir dönemde siyasal ve sosyal olaylar hatırı sayılır şekilde medyada kendilerine yer bulmuştur. Ele aldığımız Kürt açılımı konusu da hassas bir nitelik taşıyan önemli bir siyasi sorundur. Bu çalışmamız da medya da Kürt açılımına ilişkin haberleri, köşe yazılarını ve okuyucu yorumlarını karşılaştırmak, siyasal arenada meydana gelen değişimlerin ne gibi farklılıklarına yol açtığını belirlemek amacıyla teorik bilgi birikiminden hareketle ortaya koyulmuştur.

KAYNAKÇA

Açılım Hatırası, (2010), <http://www.hurriyet.com.tr/acilim-hatirasi-14167929>, (20 Mayıs 2017)

Açılımda 7 Maddelik İkinci Perde, (2011), <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/822872-acilimda-7-maddelik-ikinci-perde>, (20 Mayıs 2017)

Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, (2011), <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1>, (20 Mayıs 2017)

Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, (2011), <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=2#yorum>, (20 Mayıs 2017)

Açılımın Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit, (2011), <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=4#yorum>, (20 Mayıs 2017)

- Açılımin Bilançosu Ağır Oldu: 258 Şehit,** (2011), <http://www.mynet.com/haber/guncel/acilimin-bilancosu-agir-oldu-258-sehit-597810-1?yorumPage=6#yorum>, (20 Mayıs 2017)
- Atılğan, S., (1999). **Basın İşletmeciliği**. İstanbul: Beta Yayınları.
- Bakan, Kürt Açılımı Hakkında Bilgi Verdi,** (2009), <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-kurt-acilimi-hakkinda-bilgi-verdi-12171254>, (20 Mayıs 2017)
- Başbakan'dan flaş “Çözüm” açıklaması,** (2014), <http://www.mynet.com/haber/politika/basbakandan-flas-cozum-aciklamasi-1549451-1?yorumPage=2#yorum>, (18 Mayıs 2017)
- Başbakan'dan flaş “Çözüm” açıklaması,** (2014), <http://www.mynet.com/haber/politika/basbakandan-flas-cozum-aciklamasi-1549451-1?yorumPage=10#yorum>, (18 Mayıs 2017)
- Baykal: “Masada silah varken barış olmuyor”,** (2010), <http://www.hurriyet.com.tr/baykal-masada-silah-varken-baris-olmuyor-14238232>, (20 Mayıs 2017)
- Beşir Atalay: Demokratik Açılım sürecek,** (2011), <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/777899-besir-atalay-demokratik-acilim-surecek>, (20 Mayıs 2017)
- Cem, İsmail (2007), **Türkiye’de Geri Kalmışlığın Tarihi**, 23.Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Cengiz, Recep (2011), **Kardaşlık Sorunu**, Samsun: Eyazı Yayınları.
- Çözüm süreci bitti mi? BDP açıkladı...**, (2013), <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1072040-cozum-sureci-bitti-mi-bdp-acikladi>, (17 Mayıs 2017)
- Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı,** (2016), <http://www.haber7.com/yorum/oku/1764183>, (10 Mayıs 2017)
- Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı,** (2017), <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1764183-cozum-sureci-bitti-mi-davutoglu-acikladi>, (10 Mayıs 2016)
- Çözüm süreci bitti mi? Davutoğlu açıkladı.** (2016), <http://www.haber7.com/yorum/oku/1764183/p1>, (10 Mayıs 2017)
- Dev destek: Dağlarımız barut değil, çiçek koksun,** (2015), <http://www.haber7.com/guncel/haber/1312026-dev-destek-daglarimiz-barut-degil-cicek-koksun>, (17 Mayıs 2017)

Erdoğan çözüm süreci mesajı! Bundan sonra. (2015)

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1714425>, (7 Mayıs 2017)

Erdoğan çözüm süreci mesajı! Bundan sonra. (2015)

<http://www.haber7.com/siyaset/haber/1714425-erdogan-cozum-sureci-mesaji-bundan-sonra>, (7 Mayıs 2017)

Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, (2016),

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264>, (13 Mayıs 2017)

Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, (2016),

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264/p2>, (13 Mayıs 2017)

Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, (2016),

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1904264/p3>, (13 Mayıs 2017)

Erdoğan: Sabır dönemi bitti, harekete geçme zamanı, (2016),

<http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1904264-erdogan-sabir-donemi-bitti-harekete-gecme-zamani>, (13 Mayıs 2017)

Erdoğan: Vatandaşlıktan çıkarmak gündeme gelebilir, (2016),

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1880822/p3>, (12 Mayıs 2017)

Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, (2015),

<http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1>, (17 Mayıs 2017)

Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, (2015),

<http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=4#yorum>, (17 Mayıs 2017)

Erdoğan'dan Çözüm süreci ve PKK açıklaması, (2015),

<http://www.mynet.com/haber/politika/erdogandan-cozum-sureci-ve-pkk-aciklamasi-1961009-1?yorumPage=5#yorum>, (17 Mayıs 2017)

Erdoğan'ın masasındaki “Çözüm süreci anketi, (2013),

<http://www.haber7.com/yorum/oku/1007227/p2>, (18 Mayıs 2017)

Erdoğan'ın masasındaki “Çözüm süreci” anketi, (2013), <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1007227-erdoganin-masasindaki-cozum-sureci-anketi>, (18 Mayıs 2017)

Geçgil, B. A. (2005). **Medya Piyasalarında Hukuki Düzenlemeler ve Rekabet Hukuku Uygulamaları.** Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Rekabet Kurumu.

- Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor,** (2016) ,
<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p6>, (10 Mayıs 2017)
- Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor,** (2016)
,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622>, (10 Mayıs 2017)
- Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor,** (2016)
,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p3>, (10 Mayıs 2017)
- Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor,** (2016)
,<http://www.haber7.com/yorum/oku/1839622/p7>, (10 Mayıs 2017)
- Güneydoğu halkı çözüm süreci dönsün istiyor,** (2016),
<http://www.haber7.com/guncel/haber/1839622-guneydogu-halki-cozum-sureci-donsun-istiyor>, (10 Mayıs 2017)
<http://www.bianet.org/bianet/medya/18766-medya-sahipligi-ve-basinozgurlugu>
- Kandil ve Mahmur'dan gelenlerle ilgili ilk iddianame,** (2010),
<http://www.hurriyet.com.tr/kandil-ve-mahmurdan-gelenlerle-igili-ilk-iddianame-14290687>, (20 Mayıs 2017)
- Kaplan, Hilal (2013), Öcalan'ın Kara Kaşı, Kara Gözü İçin Değil,**
<http://www.yenisafak.com/yazarlar/hilalkaplan/ocalan%C4%B1n-kara-ka%C4%B1-kara-gozu-icin-degil-36596>, (30 Mart 2017)
- Kaplan, Hilal (2015), Çözüm Süreci Devam Eder Mi?,**
<http://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2015/11/09/cozum-sureci-devam-eder-mi>, (30 Mart 2017)
- Karaalioglu, Mustafa (2013), Biz Kürtler ve Türkler, hepimiz ... ,**
<http://www.star.com.tr/yazar/biz-turkler-ve-kurtler-hepimiz-yazi-738216/>, (30 Mart 2017)
- Karaalioglu, Mustafa (2016), Çözüm Süreci Denince Akla Şimdi Ne Geliyor ,**
<http://www.karar.com/yazarlar/mustafa-karaalioglu/cozum-sureci-denince-akla-simdi-ne-geliyor-3#>, (30 Mart 2017)
- Karaca, N. Bengisu (2015), Çözüm Süreci Neden Bozuldu,**
<http://www.haberturk.com/yazarlar/nihal-bengisu-karaca/1108603-cozum-sureci-nasil-bozuldu>, (30 Mart 2017)
- Karasar, N., (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 23.Basım. Ankara: Nobel Yayınları.**

Kaya, R., (1999). **Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar**. K. Alemdar(Ed).Medya Toplum Siyaset içinde. İstanbul: Afa Yayıncılık.

Kirişçi, Kemal ve Winrow, Gareth (1997), **Kürt Sorunu Kökeni ve Gelişimi**, (Çev. Ahmet Fethi), 5. Basım, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Kürt Açılımı aslında ne zaman başladı, (2009), <http://www.haber7.com/yazarlar/mehmet-acet/426022-kurt-acilimi-aslinda-ne-zaman-basladi>, (20 Mayıs 2017)

Mirioğlu, M., Güzel, M. (2003). **Medya Sahipliği ve Basın Özgürlüğü**. <http://www.bianet.org/bianet/medya/18766-medya-sahipligi-ve-basinozgurlugu> (09 Mayıs 2017).

Mumcu, Uğur (1993), **Kürt Dosyası**, İstanbul: Tekin Yayınevi.

Oran, Baskın (1990), **Atatürk Milliyetçiliği: Resmi İdeoloji Dışı Bir İnceleme**, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Öcalan'dan çözüm süreci mesajı, (2013), <http://www.mynet.com/haber/guncel/ocalandan-cozum-sureci-mesaji-706082-1?yorumPage=2#yorum>, (20 Mayıs 2017)

Öcalan'dan çözüm süreci mesajı, (2013), <http://www.mynet.com/haber/guncel/ocalandan-cozum-sureci-mesaji-706082-1?yorumPage=1#yorum>, (20 Mayıs 2017)

Önder, Ali Tayyar (2015), **Türkiye'nin Etnik Yapısı: Halkımızın Kökenleri ve Gerçekler**, Ankara: Kripto Yayınları.

Özhan, Taha (2014), **Normalleşme Sancısı**, Ankara: SETA Yayınları.

Özkan, Fadime (2014), **Yeni Kabine ve Çözüm Süreci**, <http://www.star.com.tr/yazar/yeni-kabine-ve-cozum-sureci-yazi-934943/>, (30 Mart 2017)

Özkan, Fadime (2015), **Çözüm Sürecine Balans Ayarı**, <http://www.star.com.tr/yazar/cozum-surecine-balans-ayari-yazi-1013216/>, (30 Mart 2017)

Özokçu, E. S. (2011). **Görsel-İşitsel Medyada Sahiplik**. Uzmanlık Tezi. Ankara: RTÜK.

Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. (2016), <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=1#yorum>, (6 Mayıs 2017)

Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. (2016), <http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=2#yorum>, (6 Mayıs 2017)

Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. (2016),
<http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=3#yorum>, (6 Mayıs 2017)

Rakamlarla 7 yılda terör ve çözüm süreci. (2016),
<http://www.mynet.com/haber/guncel/rakamlarla-7-yilda-teror-ve-cozum-sureci-2425443-1?yorumPage=4#yorum>, (6 Mayıs 2017)

Selvi, Abdülkadir (2013), **Durmak Yok Reformlara Devam**,
<http://www.yenisafak.com/yazarlar/AbdulkadirSelvi/durmak-yok-reformlara-devam-39840>,
(30 Mart 2017)

Selvi, Abdülkadir (2016), **Yeni Dönemin Yol Haritası**,
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/abdulkadir-selvi/yeni-donemin-yol-haritasi-40109069>,
(30 Mart 2017)

Söylemez, S. A., (1997). **Medya Ekonomisi ve Türkiye Örneği**. Ankara: Boyut Yayıncılık.

Yıldız, Hasan (1992), **Fransız Belgelerinde Sevr-Lozan-Musul Üçgeninde Kürdistan**,
İstanbul: Koral Yayınları.